AFHOLDSSAGENS HISTORIE

AF
J. L. NYDAHL,
Professor ved Augsburg seminarium.

FORFATTERENS FORLAG.
O. W. LUND'S TRYKKERRI. MINNEAPOLIS.
1896.

Förord till den elektroniska utgåvan

Forord.

Saavidt mig bekjendt har ikke nogen almindelig, samlet oversigt over afholdssagens historie været skrevet paa norsk før. Jeg mente derfor, at en bog som denne vilde være baade tidsmæssig og nyttig. Paa engelsk er en mangfoldighed af saadanne skrifter udgivet; men de er i regelen ikke tilgjængelige for vort folk. Jeg troede af den grund, at mange baade her i Amerika og hjemme i Norge vilde være glad ved at faa en sammenhængende beretning om de vigtigste begivenheder paa afholdsreformens omraade.

Bogen gjør ikke fordring paa at være noget videnskabeligt eller heltigjennem originalt verk, men kun en ligefrem, populær fremstilling at saadanne praktiske træk, som kunde komme venner af sagen til størst nytte. Den er derfor beregnet paa at være ikke alene en historie, men ogsaa en haandbog for afholdsvenner. Af den grund har jeg med flid givet rum for de vigtigste argumenter for sagen, statistiske oplysninger, udtalelser af ledende mænd, beslutninger fattede af lægeforeninger, kirkemøder og andre forsamlinger osv.

Jeg har frit benyttet mig af kildeskrifter, særlig engelske, af hvilke jeg tildels har blot oversat store stykker. Blandt de benyttede kildeskrifter skal specielt nævnes, "Cyclopædia of Temperance and Prohibition", "100 Years of Temperance", "The Temperance Movement", "Handbook of Prohibition", "Non-Partisanship", "Alcohol and The State", "Abnormal Man", John B. Gough's "Autobiography", "Afholdsreformens banebrydere", "Haandbog for Afholdsvenner", "Afholdsbladet", "Reform", "Folkebladet" ", "Menneskevennen", "Blå Bandet", "The Voice", forskjellige aarsberetninger,

referater og afhandlinger osv. Derhos har jeg personlig faaet mundtlige eller skriftlige oplysninger fra saadanne,

som selv har været med i afholdsarbeidet.

Enkelte havde maaske ventet en mere udførlig beretning om afholdsarbeidet blandt os norske her i Amerika; men det laa udenfor min plan. Jeg troede, at en almindelig oversigt over afholdsspørgsmaalets historie i alle lande og til alle tider var det, vi først og fremst trængte, da mange iblandt os har saare lidet kjendskab dertil. Afholdsbevægelsen er endnu saa ny iblandt os, at der ikke kan være stort historie at skrive derom endnu. Hvad der er, kjender de fleste mere eller mindre til. Jeg har derfor ikke gaaet til enkeltheder, men kun med delt i store træk afholdssagens opkomst, udvikling og resultater blandt vort folk i dette land. En mere detaljeret historie vil der blive plads for senere, og en saadan har, saavidt jeg forstaar, hr. redaktør O. Br. Olson allerede begyndt at samle materiale til.

Til dem, som har hjulpet mig med raad og oplysninger under udarbeidelsen af nærværende bog vil jeg herved frembære min hjerteligste tak, særlig takkes O. Br. Olson for den velvillige assistance han har ydet mig.

Maatte da nærværende skrift bidrage sit til at sprede større oplysning om den saa store og vigtige afholdssag, samt vække og vedligeholde interessen for samme.

Minneapolis, Minn., 30. nov. 1896.

J. L. Nydahl.

I. Drik i oldtiden.

Berusende drikke af forskjellige slags har været kjendte og benyttede af menneskene fra de tidligste tider. Om deres første oprindelse haves ingen sikker beretning. Baade ægyptere, grækere, og romere tillagde nogen af deres egne guder æren for at have givet menneskene vinen. At drikke vin blev derfor en gudvelbehagelig ting, og vedkommende gud blev netop derved æret paa bedste maade. Drikoffere var almindelige — endog blandt jøderne. Det samme ved vi var tilfældet blandt vore germaniske forfædre; saa berusende drikke synes overalt at være betragtede som særakildt guddommelige gaver og derfor ogsaa sat i forbindelse med gudsdyrkelsen. Naar løfter gaves, ved fredslutninger, i forbindelse med store foretagender eller vigtige begivenheder, var det almindeligt at frembære drikoffer (*pour out libations*).

Berusende drikke er hovedsagelig af tre slags — vinholdige, maltholdige og spirituøse eller gjærede, bryggede og distillerede. Af disse blev uden tvivl *vin* først opfundet, og det skede rimeligvis ligesom af sig selv. Det kunde nemlig ikke længe undgaa folks opmerksomhed, at naar druesaft eller anden saft af sukkerholdige frugter blir staaende nogen tid i fri luft, saa undergaar den en

forandring, en gjæringsproces, og fra at være en sød, mild og uskadelig drik, blir den derved sur, sterk og berusende. Det opdagede man snart — sandsynligvis før Noahs dage. Vin var en meget almindelig drik blandt alle oldtidens folk. Den benyttedes af dem til maden — helst i ugjæret tilstand —, ved selskabelige sammenkomster og festlige anledninger, omtrent som kaffe hos os. Oldtidens vin var naturlig, ægte, uforfalsket saft, tyk som sirup, stram og sur. Man blandede den derfor altid mere eller mindre med vand. Det vil heraf let forstaaes, at oldtidens vin ikke var saa skadelig som de moderne, fabrikerede, forfalskede vine.

Kunsten at brygge *øl* af malt er ogsaa gammel. Kineserne bryggede øl af ris længe før Kristi fødsel; det samme gjorde ogsaa inderne. Ægypterne forstod at brygge øl af byg allerede 2000 aar før Kristi fødsel. Historieskriveren Herodot, som levede omkr. 450 f. Kr., omtaler en drik, der lignede øl, og som da var meget benyttet af ægypterne. Flere græske digtere og forfattere som f. eks. Æschylos, Sofokles, Xenofon og Aristoteles om taler øl og dets brug blandt grækerne. Romerne forstod ogsaa at brygge øl, og det blev i Roms ældste tider be nyttet blandt dem uden dog at være nogen egentlig folke drik. De lærte briterne den hemmelige kunst, og øl fortrængte snart blandt dem, ligesom blandt skandinaverne, deres ældre drik mjød. Romeren Plinius nævner en drik, der

ogsaa menes at have været øl, og som var adskillig brugt hos de gamle gallere. Tacitus, der levede straks efter Kristi tid, ved at fortælle, at øl var en almindelig drik blandt germanerne. Sagnet fortæller, at det var kong Gambrinus, som lærte tyskerne at brygge øl. Den ældre edda lader os ogsaa forstaa, at nordboen tidlig har kjendt til brugen af øl. Den siger nemlig i "Den høies tale" vers 11 — 13:

"Værre reisekost bærer ei vandrer paa vei end idel øldrikken.

Ei er øl saa godt, som det agtes at være, for slegternes sønner; jo mere man drikker, des mindre man ved til sind og sandser.

Glemsels heire det er, som svæver over øl; den stjæler mændenes sind."

Dog først i vort aarhundrede er det, at man til gavns har lært baade at brygge og bruge øl. Siden 1840 har forbruget af øl pr. individ fordoblet sig omtrent hvert 15de aar. I 1840 drak man ide forenede stater omtrent 1½ gallon øl pr. individ, — i 1895 over 16 galloner!

Distillerede drikke var ikke kjendt i Europa førend i middelalderen. Kineserne derimod forstod længe før Kristi fødsel at frembringe alkohol ved distillation. Resten af den civiliserede verden kjendte ikke denne kunst, førend en arabisk kemiker ved navn Albucasis opfandt den i det 11te aarhundrede. Araberne holdt længe kunsten hemmelig. Først omkring midten af det 14de aarhundrede blev den kjendt i Europa. Navnet alkohol er af arabisk oprindelse og betyder efter sommes mening "sminke", efter andres "den onde aand" eller "fordærvelse". Alkohol benyttedes oprindelig kun til medicin, og man havde længe overordentlig høie begreber om dens lægende egenskaber; deraf navnet "aqua vitæ" (livsens vand). Den hentedes paa apothekerne efter vægt i drachmer — deraf benævnelsen "dram".

Først omkring midten af det 16de aarhundrede begyndte man at benytte brændevin som drik, og det gik4 til paa den maade, paastaaes der, at arbeidsherrerne først drunte det som et kunstigt pirremiddel for de simplere klasser, der havde haardt og anstrængende arbeide, for at anspore dem til med mere udholdenhed og ufortrøden hed at udføre sit arbeide. Disse likte det ikke til at begynde med; men lidt efter lidt blev de vant med det, og paa grund af alkoholgiftens forførende indflydelse vå rede det ikke længe, førend de selv fik lyst dertil, saa at de tilsidst selv ønskede at faa det og betragtede det gom en hjertestyrkning. Eftersom tiden gik, blev det mere og mere en almiDdelig skik for alle og enhver at drikke brændevin. Det var især under trediveaarskrigen, at brugen af brændevinet som drik blev almindelig; thi krigsfolket bragte det omkring i landene, og uagtet man i begyndelsen førte klage over, at et saa nyttigt læge middel misbrugtes til synd, fandtes dog mod enden af det syttende aarhundrede brændevin overalt, selv i de fattiges hytter. Foruden de ovennævnte 3 slags af ægte likører er der en mængde forfalskede drikkevarer. Man laver nu omstunder berusende drikke af de mest utrolige ting. Ved kemiske sammenblandinger af vand, sukker, syrer, giftstoffer og andre ingredienser frembringer man stimu lanser, der smager omtrent som ægte varer." Men disse forfalskede drikke er i regelen langt mere skadelige end de ægte. Dette forøger drikkeriets fordærvende og Ode iWAFeude indklvdeiB6 idlandt os og gjør det moderne *fholdsarbeide Baa meget mere nødvendigt. Fra de allerældste tider er der historiske meddelelser om drukkenskab og dens sørgelige følger. Der er f. eks. beretningen om Noah, om Sodoma og de gyselige syn der, som der gik i svang, om Loth og hans to døtre, der «li^Lenkede sin fader vin, til han blev beruset, og i5 denne tilstand forførte ham til at bedrive blodskam med dem begge! (1 Mos. 19. kap.) Paa de ægyptiske monumenter er detaljerede skildrin ger af umaadeligheden ved de selskabelige sammenkomster i dette land, hvorledes man f. eks. under banketterne tumler overende og holder paa at — spy! Men der spores ogsaa tegn til kamp mod denne last. Ds ægyptiske prester havde ikke lov til at smage vin. Ensteds heder det derom: "Du ved, at vin er en vederstyggelighed. Du har taget en cd med hensyn til sterke drikke, at du ikke vilde lade saadanne komme over dine læber. Har du glemt dit løfte?" Blandt de gamle indere høres ligeledes om drik og kamp derimod. Deres hellige skrifter, vedaerne, fastsætter fuldstændig totalafhold som en evig lov for brahminerne. Soldaterne advares mod umaadelighed. Afholdenhed an befales som en dyd for de lavere klasser, og drukken skaben fremstilles som en synd, der vil gjøre menneskene uskikkede for et rent og lykkeligt liv efter døden. Om drukkenskaben blandt babylonerne og perserne beretter baade bibelske og verdslige forfattere. Profeten Dajiiel og Esters bog skildrer

særdeles træffende det yp pige, lastefulde liv ved hoffet, blandt andet ogsaa drikke lagene og liderligheden i forbindelse med dem. Eksempel vis kan nævnes, hvad der gik for sig ved kong Belsazars gjestebud (Dan. 5). Under dette lystige lag blev baby* lonerne overraskede af perserne, byen erobret, kongen dræbt, og folket bragt under fiendernes herredømme. Den nye konge, Kyros, var selv ædruelig, men hans søn, Kambyses, en forfalden dranker; det samme var ogsaa de fleste efterfølgende perserkonger. Fordærvelsen udbredte sig mere og mere i riget. Folket sank ned i umaadelig ued og vellyst, blev derved svækket og forkomment i alle henseender, og om kort tid blev det raadne Perser6 rige et let bytte for makedonerne. Men se, — dsn sei rende Alexander forkortede selv sit liv ved uinaadelig hed! Og om faa aar kaldt ogeaa hans rige istykker. Grækerne og romerne var i den ældste tid ædruelige folk. Men senere nsnkaldt de til nydelsessyge, blødagtig hed, drik og usedelighed. Og dette indre forfald blev ogsaa grunden til deres undergang. Deres digteres og forfatteres bøger er fulde af realistiske skildringer al fester, banketter, karnevaler og høitideligheder, ved hvilke folket hengivér sig til de yppigste nydelser eller de vilde ste udskeielser. Mange af disse høitideligheder var fester til gudernes ære, f. eks. Bakkusfesten til ære for vinens gud Bakkus, eller som grækerne kaldte ham Dionysios. I begyndelsen gik festlighederne for sig paa en nogen lunde sømmelig maade; men lidt efter lidt rev man sig løs fra alle hemmende baand, og mænd og kvinder om hinanden hengav sig til drik, dans og den raaeste usede lighed. Tilslut blev det Baa galt, at det romerske senat i aar 186 k. Kr. maatte forbyde disse skamløse orgier. Der er eksempler paa flere kordud^ovs daads i Rom og de græske stater. Flere ak de græske og romerske forfattere anbefaler baade afhold og prohibition, specielt bør nævnes Sokrates, Xenofon, Platon og Aristoleles. Om de berusende drikkes skadelige indflydelse paa lege met har flere af deres berømte læger skrevet, som f. eks. Hippokrates, Dioskorides, Aristæus og Galen. Xenofon definerer "temperance" som maadehold i uskadelige nydelser, men totalafhold fra alt, der skader og er farligt, som f. eks. berusende drikke. Platon siger ensteds: "Skal vi ikke først slåa fast som lov, at gutter ikke bør smage vin, før de er 18 aar?" Og fortsætter han videre: "Der burde gives on lov, som «agde, at ingen soldat skulde smage vin, men bare drikke vand, saalænge han er i statens tjeneste, at ingen mand-7 Ug eller kvindelig tjener skulde smage berusende drikke, at heller ingen øvrighedsperson i sin embedstid skulde smage berusende drikke, heller ikke lodser eller Hammers, naar de er i sin forretning, eller nogen borger, naar han gaar til folkeforsamlingen for at forhandle viFtiSe stats sager osv." Aristoles siger: "Ved at afholde sig fra sanselige nydelser bliver man maadeholden, og naar man er blevet det, er man bedst istaud til fuldstændig at afholde sig fra dem," og "ligeaom forældre først holder børaene» legemlige handlinger i tømme og dernæst giver moralske forskrifter, saaledes skulde forbudslove. sætte grænse for tilbøieligheden til umaadelighed, af hensyn til sindet eller sjælen." ; : Vi ser heraf, at til alle tider, naar drik og usede lighed har taget overhaand, har der ogsaa hævet sig røster derimod med krav paa afholdenhed hos den enkelte og for samfundets vedkommende saadanne love, som ind skrænkede eller forbød den omsiggribende last. Men en saa almindelig afholds- og prohibitionsbevægelse som den nu paagaaende spores ikke i ældre tider. 11. Bibelen om drik. Bibelen advarer mod berusende drikke, fordømmer drukkenskab og anbefaler afholdenhed.».; Der er mange afholds- og prohibitionsudtalelser i Guds ord. Og dog er der dem, som tåger bibelen til støtte for opretljoldel »en af He gamle hedenske Hriklcesllillllce. En al He al- 7 Ug eller kvindelig tjener skulde smage berusende drikke, at heller ingen øvrighedsperson i sin embedstid skulde smage berusende drikke, heller ikke lodser eller Hammers, naar de er i sin forretning, eller nogen borger, naar han gaar til folkeforsamlingen for at forhandle viFtiSe stats sager osv." Aristoles siger: "Ved at afholde sig fra sanselige nydelser bliver man maadeholden, og naar man er blevet det, er man bedst istaud til fuldstændig at afholde sig fra dem," og "ligeaom forældre først holder børaene» legemlige handlinger i tømme og dernæst giver moralske forskrifter, saaledes skulde forbudslove. sætte grænse for tilbøieligheden til umaadelighed, af hensyn til sindet eller sjælen." ; : Vi ser heraf, at til alle tider, naar drik og usede lighed har taget overhaand, har der ogsaa hævet sig røster derimod med krav paa afholdenhed hos den enkelte og for samfundets vedkommende saadanne love, som ind skrænkede eller forbød den omsiggribende last. Men en saa almindelig afholds- og prohibitionsbevægelse som den nu paagaaende spores ikke i ældre tider. 11. Bibelen om drik. Bibelen advarer mod berusende drikke, fordømmer drukkenskab og anbefaler afholdenhed.».; Der er mange afholds- og prohibitionsudtalelser i Guds ord. Og dog er der dem, som tåger bibelen til støtte for opretljoldel »en af He gamle hedenske Hriklcesllillllce. En al He al-8 mindelige talemaader er denne, at berusende

drikke er '«Guds gaver** og derfor "gode gaver", og at Gud har givet øs disse gaver, forat vi skal bruge dem. Og aaa gjør man det til en kristenpligt at nyde berusende drikke Og takke Gud for dem. Nuvel, lad være, at de er Gud» gaver; men derfor er det ikke sagt, at vi er forpligtet til at helde dem i os. Gud har givet os mange ting, som ikke derfor skal spises eller drikkes. Hvert til »it brug. Alkoholgiften er neppe bestemt til at nydes som daglig drik. Forresten har jo heller ikke Gud i naturen givet os færdiglavede, distillerede drikke. Det er menne sker, gom paa forskjellig vis laver diik, der beruser, ikke Gud. Og om saadanne fabrikanter at sterke drikke siger Guds ord: "Ve dem, som er helte i at drikke vin Og dygtige folk til at blande sterk drik" (Es. 5, 22). Der har været f^rt lange og vidtløftige diskussioner blandt de lærde om bibelens vine, hvorvidt det bare er gjæret vin, som omtales, eller begge dele, baaade gjæret Og ugjæret. Det ene parti (og det helst saadanne, som forsvarer drikken) paastaar, at det er udelukkende gjæret, altsaa berusende vin, som nævnes; det andet parti mener, at begge slags vin er omtalte, og at den berusende vin advares imod, medens ugjæret vin anbefales. Der er ikke mindre end 13 forskjellige hebraiske og græske ord, som er oversat med vin, enten med eller uden adjektiviske tillæg af ny, B^cl, blandet eller sterk. Af disse er der fornemmelig 4 ord, som her kommer i be tragtning. Først det hebraiske ord "shekar", som uden tvivl betyder sterk, berusende vin. "Shekar" eller det feeslegtede verbum "shakar" er benyttet 42 gange i det gamle testamente, og i de fleste forbindelser, hvor dette ord forekommer, .omtales vinen som en forbandelse. Der næst det hebraiske ord "tirosh", som af de fleste theo toger ansees for at betyde ugjæret vin. Dette ord fore9 kommer 38 gange i det gamle testamente, og "tiroshu omtales altid som en velsignelse. Det tredie ord er det hebraiske "yayin", brugt ikke mindre end 141 gange. Det er et generisk udtryk, som benyttes baade om gjæret og ugjæret vin. Man faar derfor slutte sig til af for bindelsen, hvilken sort der menes. "Yayin"'omtales og saa baade som et gode og et onde. For hvert skrifsted, der omtaler dens brug med bifald, er der tre, som peger paa den med advarsel. Det fjerde ord af særskildt be tydning er det græske "øinos", hvilket forekommer i det nye testamente alene eller sammensat 44 gange. "Øinos" er ligesom "yayin" et generisk udtryk og benyttes der for om alle slags vin P22 samme 1U226s som "yayin** og omtales ligeledes baade som et gode og et onde — alt efter forbindelsen og omstændighederne. William Ritchie, forfatter af "Bibelske vidnesbyrd imod vinen", siger: "Tilsammenlagt er der i bibelen om trent 130 advarsler og formaninger imod berusende vin, medens der, naar vi udelader "tirosh" (denWvnelBen for vintræets frugt), ikke findes over 20 steder med bestemt anbefaling af vin under alle dens navne i hele bibelen; og disse steder viser vinen at være af ikke-berusende kvalitet, saavidt som deres betydning udtrykker. Alle de øvrige steder, hvor vin omtales, er tvivlsomme eller neutrale i dette spørgsmaal, eftersom de ikke indeholder noget bevis, hverken i den ene eller den anden retning.** Den bekjendte videnskabsmand Norman Kerr i Eng land siger: "Med hensyn til bibelens vin synes følgende at være de kjendsgjerninger, som jeg har understøttet med beviser, og som endnu ingen har korset at mod disputere: 1) Oldtidens folk pleiede at drikke den ikke berusende saft af druer. 2) I Østens lande er denne brug almindelig indtil idag. 3) De foretrak svag, sød vin opblandet med vand. 4) Forskjellige sorter vine, der10 ikke var berusende, er blevne beskrevet af saavel oldti deuß som nyere forfattere. 5) Ikke-berusende drikke er blevne kaldt vine til enhver tid, i østerlandske og andre ordbøger, encyclopædier, lexiconer, af Østens reisende og den almindelige literatur. 6) Ugjæret og gjæret palme saft nar begge længe været kjendt som palmevin. 7) Druer i Østen var ikke, og er ikke, væsentlig brugt til at lave gjæret vin af. 8) Druerne kan bevares fra den ene aarstid til den anden og saaledes kan ny, ugjæret vin altid tilberedes. Vi har ingen nøiagtig beretning om den vins kemi ske sammensætning, som Jesus lavede ved brylluppet i Kana, og vi kan blot danne os et begreb om dens be rusende eller ikke-berusende beskaffenhed ved at slutte fra vort kjendskab til Frelserens karakter. "Vin" er et fællesnavn ligesom "mand". En mand kan være god eller slet, hvid eller sort; og saaledes kan vin enten være gjæret eller ugjæret, berusende eller ikke berusende, farlig eller gavnlig. Den særegne slags vin i noget særskildt skriftsted maa bestemmes af den for bindelse, hvori den Btaar omtalt " Drukkenskaben fordømmes i Guds ord, og totalafhold anbefales paa mange steder baade i det gamle og nye testamente, — ja, der findes endog flere forbud mod at nyde sterk drik (3 Mos. 10, 8—11;8—11; 4 Mos. 6, I—4;1— 4; 5 Mos. 21, 20—21; Dom. 13, 4. 7. 14; Ordspr. 23, —21 og 29—34; Es. 5, 11. 22; 28, 7-8; Jer. 35, 6. 18—19; Ez. 44, 21; Dan. 1, 8; 10, 3; Joel 1, 5; Amos 6, 6; Hab. 2, 15; Luk. 1, 15; 21, 34; Rom. 13, 13; 14, 21; 1 Kor. 6, 10; 10, 31—32; Ef. 5, 18; Tit. 1, 7). Ved at slåa op de anførte steder vil man finde, at det til evig tid var forbudt presterne at drikke vin eller sterk

drik, naar de tjente i Herrens tempel (3 Mos. 10, 8 — 11; Ez. 44, 21), at naar der var nogen, som særskildt vilde ofre11 sig til Herren som en Guds naziræer, skulde han afholde sig fra sterk drik (4 Mos. 6, I—4).1—4). Eksempler herpaa er Samson, Samuei, Daniel, Johannes Hen døber osv. Moseloven satte endog dødsstraf for drukkenskab (5 Mos. 21, 20—21). Det lille afholdssamfund Rechabiterne faar en særskildt forjættelse fra Herren, fordi de holdt sin stamfaders bud om ikke at smage vin. (Jer. 35, 6. 18— 19. Paaskelammet i det gamle testamente skulde altid ædes med usyret brød og bitre urter. Vinen, som tildels benyttedes og ofredes til Herren, synes derhos at have været ugjæret, hvorfor ogsaa orthodokse jøder i vor tid næsten uden undtagelse druser ugjæret vin ved paaske festen, ofte lavet af ferske rosiner. At det var ugjæret vin ("vintræets frugt", druesaft), Frelseren dråk med sine disciple, og som han benyttede ved indstiftelsen af den hellige nadvere, er høist sandsynligt (Math. 26, 29; Mark. 14, 25; Luk. 22, 18). De første kristne drunte ogsaa regelmæssig ugjæret vin ved nadveren. I det nord vestlige Europa derimod, hvor vindruer ikke vokser, og hvor det at den grund var vanskeligt at faa leret vin, blev det mere almindeligt at bruge berusende vin ved nadveren. I vore dage har imidlertid flere kirkesamfund vendt tilbage til druesaften. Mon ikke ogsaa vi luthe ranere mere almindeligt burde gjøre det til en regel at bruge kun ugjæret vin ved veren? Men afholdssagen er selvfølgelig ikke afhængig at spørgsmaalet om gjæret eller leret vin. Om det var gjæret eller ugjæret druesaft, Frelseren benyttede ved indstiftelsen af nadveren, eller Het var berusende vin, han lavede i brylluppet i Kana, er forsaavidt af ganske liden betydning for selve sagen. Den har god grund i Guds ord alligevel. Afholdsarbeidet er ikke grun det i løse paastande om ugjæret vin, eller at det skulde^være synd "i og kor sig selv" at nyde berusende12 drikke "til maade"; men afholdsarbeidet er i sin inderste grund bygget paa kjærlighedsbudet: du skal elske Hin næste som dig selv. Det er et menneskekjærlighedens arbeide, der gaar uH paa at komme de stakkels menne sker til bjælp, Her lider saa forfærdelig paa grund af drukkenskaben med dens sørgelige følger. Vi har efter Guds ord, ikke alene ret til; men det er endog vor kristen pligt at forsage ting, der i og for sig selv kan være til ladelige, om vi ved saadan forsagelse kan være nogen broder eller søster til hjælp. Berusende drik er vel en Guds gave; men man kan bruge Guds gaver paa en saa dan maade, at det blir baade en selv og andre til for dærvelse. Alt er mig tilladt, men ikke alt er nyttigt (1 Kor. 6, 12). Kjød er en Guds gave, men apostelen Paulus siger, at han til evig tid ikke vil æde kjød, at han ikke skal forarge sin broder (1 Kor. 8, 13). Han siger ogsaa: Det er godt ikke at æde kjød eller drikke vin eller gjøre noget, hvorved din broder støder sig eller forarges eller bliver svag (Rom. 14, 21). Foragtede Paulus Guds gaver Kg,nßke? Er det en kristenpligt at nyde berusende drikke? eller er det synd af frivillig kjærlighed at holde sig derfra? Har man ikke frihed til selv at give afkald paa det berusende bæger? og er det ikke ret at advare andre mod dets forførende magt? Guds ord giver tydelige svar herpaa for den, som læser det «Hon fordom og med et opriAtiZt ønske om at gjøre alt til Guds ære og næstens bedste. 111. Afholdsreformen begynder. Der er fornemmelig to ting, som gjør, at drukken skaben er bleven saa almindelig i den nyere tid, og som 12 drikke "til maade"; men afholdsarbeidet er i sin inderste grund bygget paa kjærlighedsbudet: du skal elske Hin næste som dig selv. Det er et menneskekjærlighedens arbeide, der gaar uH paa at komme de stakkels menne sker til bjælp, Her lider saa forfærdelig paa grund af drukkenskaben med dens sørgelige følger. Vi har efter Guds ord, ikke alene ret til; men det er endog vor kristen pligt at forsage ting, der i og for sig selv kan være til ladelige, om vi ved saadan forsagelse kan være nogen broder eller søster til hjælp. Berusende drik er vel en Guds gave; men man kan bruge Guds gaver paa en saa dan maade, at det blir baade en selv og andre til for dærvelse. Alt er mig tilladt, men ikke alt er nyttigt (1 Kor. 6, 12). Kjød er en Guds gave, men apostelen Paulus siger, at han til evig tid ikke vil æde kjød, at han ikke skal forarge sin broder (1 Kor. 8, 13). Han siger ogsaa: Det er godt ikke at æde kjød eller drikke vin eller gjøre noget, hvorved din broder støder sig eller forarges eller bliver svag (Rom. 14, 21). Foragtede Paulus Guds gaver Kg,nßke? Er det en kristenpligt at nyde berusende drikke? eller er det synd af frivillig kjærlighed at holde sig derfra? Har man ikke frihed til selv at give afkald paa det berusende bæger? og er det ikke ret at advare andre mod dets forførende magt? Guds ord giver tydelige svar herpaa for den, som læser det «Hon fordom og med et opriAtiZt ønske om at gjøre alt til Guds ære og næstens bedste. 111. Afholdsreformen begynder. Der er fornemmelig to ting, som gjør, at drukken skaben er bleven saa almindelig i den nyere tid, og som13 derfor ogsaa gjør afholdsarbeidet saa meget mere nød vendigt, og det er — først opfindelsen af spirituøse, distillerede drikke, og dernæst saloonen. Som før paavist, var ikke

spirituøse drikke kjendt i Europa før langt ud i middelalderen og blev ikke almindeiig Bom drik før rundt 3600. Men da man først begyndte at bruge dem til hverdags, fik drikkeriet med en gang en forfærdelig udbredelse blandt folk, og enkelte indsaa straks, at noget maatte gjøres for at stanse denne øde læggelsens flom. Oldtidens vine og øl havde ikke havt Baa ødelæggende virkninger som brændevinet fik. De første afholdsmænd optraadte derfor kun mod brænde vinet, medens de gjerne anbefalede øl og vin som uskadelige. I forbindelse med brændevinsdrikningen fremtræder ogsaa den moderne institution — saloonen. I gamle dage havde man ikke egentlig noget saadant som den nu værende saloon. De offentlige udskjænkningssteder var ikke mange, og de, som fandtes, var regelmæssig i for bindelse med logihuse, hoteller eller andre forretninger. Verten gjorde det ikke til sin hovedopgave at sælge be rusende drikke; det var bare en bisag for ham og havde underordnet betydning sammenlignet med hans øvrige forretninger. Men i vore dage er salg og udskjænkning af beru sende drikke blevet en særskildt forretning, og da er det selvforstaaeligt, at skjænkeverten søger at udvide og fremme den i egen interesse, ligesora andre forretnings folk lægger an paa at oparbeide sine respektive forret ninger for at tjene penge. Saaledes gaar det til, at vertshusholderne nu mere end før gjør specielle anstræn gelser for at skaffe sig kunder og blive af med sine varer. Saloonkeeperen gjør brug af forskjellige slags midler for at trække folk til sig og presse penge ud af dem.14 Han innretter sin saloon med stole og borde, saa de be søgende kan tåge det koseligt og give sig god tid der. Og om de skulde blive sultne, nar han "free lunch" til dem, saa de behøver ikke at gaa hjem for at spise» Saa skaffer han aviser, spilleredskaber, musik og kvinder, saa man ret kan fordrive tiden med drik, spil og altslags moro. Imens tjener han penge, og hans gjester indvikles mere og mere i drukkenskabens garn. Sammen med Baloouv3LBellst har det toidaudecle Bpan deringssystem udviklet sig, hvilket i en korka;r^eliF grad har kor^^et 6riklieriet og dra"t tuBen6er og atter tuB«n6er af unge insLncl in<3 paa <3ranllerBtien. Den moderne saloon med alle dens fristelser er vort Bamkun6B største pestbyld, og der blir ikke lægedom, før den skjæres al deles bort fra roden ak. I slutten af forrige aarnunclre6e nNver der sig røster nu og da iiuo<l orazn^evinet og «aloonerue, men disse en kelte, svage raab blev ikke synderlig p222Ftet. Først i 1785 u6koln et skrift, der vakte alluiucleiiZ opuierliBoin ne6; tni i det aar uclAav dr. Benjamin Rush sin berømte afhandling: "De spirituøse drikkes virkninger paa det menneskelige legeme og aan6." Dette skrift navde Baa stor iuc16v66186, at man allnin6eliZviB BNtter aaret for dets udgivelse som akuolclBrekoriu6NB veFvn6eiB6. Og i 1885 feirede man ak den grund rundt omkring i landene nrln6reclaar«keBt for aknol6BBa^en. Dr. Benjamin Rush blev født den 24de des. 1745 i Bristol nær Filadelfia. Hans korkseclre var lcvazksre. Efterat have gradueret fra Princeton College og Btulieret medicin i Filadelfia, Edinburgh, London og Paris, ned satte han sig i 1769 som la?^e i 1?i1a6612a. Samme aar blev hau valgt til professor i Iceiui ved den rneclil:inßlc6 skole sammesteds, og han ernverve6e sig snart et anset navn som 18LF6 og vi6enßll2olnan6. Han var en intim15 ven af Benjamin Franklin og førte ligesom denne et ak holdende liv. "Dr. Rush var en ædel, rettænkende mand, der levende interesserede sig for alt, som kunde bidrage til hans medmenneskers lykke og velfærd. Han var menneskeven i dette ords bedste betydning og som 822 dan meget virkelysten og begeistret for sine ideer. En saadan mand kunde ikke følesløs betragte drukkenskabens hærjinger. Han saa alle dens onder og blev ikke træt af at hæve sin røst imod den. Han betragtede den fra enhver side, som ikLFS) som patriot og som kristen, og hans sjæl oprørtes i ham. Saaledes oprørt skrev han tid lig i 1785 sit berømte skrift om de spirituøse drikkes virkninger. Dette skrift efterfulgtes snart af flere over det samme emne. Og hans skrifter fik en uhyre udbre delse. De aftryktes i Bladene og kom saaledes ud blandt alle folk og havde en mægtig indflydelse paa den al mindelige opfatning at' drikkespørgsmaalet." Men Rush lod sig ikke nøie med bare at skrive imod drukkenskaben; han optraadte ogsaa som taler, sær lig i religiøse forsamlinger og paa de forskjellige kirke samfunds konferencer og aarsmøder. Han lagde fornem melig an paa at vække kirkefolket og presterne til at tåge fat og begynde en alvorlig kamp mod drikkeondet. "Dersom det var muligt for mig," sagde han engang, "at tale saa høit, at min røst kunde blive hørt fra floden St. Croix til Mississippis fjerneste bredder, saa vilde jeg sige: Venner og medborgere, ophør med at nyde de for førende drikke! Og I, evangeliets tjenere ak alle de for skjellige kirkesamfund i de forenede stater, understøt mig med al den vegt og indflydelse, som eders hellige embede beklæder eder med, saa det maa lykkes 03 at redde vore medmennesker fra at blive ødelagte af denne legems og sjæls store fordærver." Ved en anden anled ning sagde han: "Et folk, som er besmittet al de sterke16 drikke, kan ikke i længden vedblive at være et frit

folk. Lederne som er tagne ud af en «aadan befolkning, vil snart tåge del i folkets laster, og alle love og vedtægter vil tidligere «Iler senere komme til at bære de Båra me merker af de berusende drikke som folket selv." Som substituter for spirituøse drikke anbefalede dr. Rush øl og vin, —ja endog opium! Men det maa dog bemærkes, at opium dengang var forholdsvis lidet kjendt, og at man endnu ikke havde seet stort af dens ødelæggende egenskaber. Dr. Rush stiftede ikke avholdsforeninger, og hans opraab viste ikke med det samme synderlig storartede resultater. Lidet anede han vist selv, at den bevægelse, han havde vakt mod drikkeondet, skulde blive en saadan verdensmagt, som den nu er blevet. Men saaledes gaar det saa ofte. En liden begyndelse kan blive til en mæg tig bevægelse. "Afholdssagens fremgang i disse 100 aar siden dr. Rush optraadte til, hvad den er idag, maa være mere end bevis nok for, at vi, som har fylket os om denne sag, staar i de "seirendes rækker". Dr. Benjamin Rush var en anset, betroet og ind flydelsesrig mand ogsaa paa andre omraader. Alt, som gik i retning af frihed og reform, interesserede han sig for og hjalp frem. Som medlem af Pennsylvanias "Pro vinciel Assembly" understøttede han i 1774 den første resolution for Amerikas selvstændighed. Han var med lem af kontinentalkongressen i 1776 og en af dem, der underskrev uafhængighedserklæringen. Han var ogsaa medlem af den konvention, som udarbeidede de for. staters konstitution i 1787. I 1789 blev han udnævnt til kas serer for mynten. Han tog en fremtrædende del i or ganisationen af den første anti-slaveriforening i de for. «tater. Han var en forsvarer af kvindens rettigheder og Bom sand frihedsven og filantrop var han den første, der17 hævede sin røst mod krigens rNtlßier og ardsideds for oprettelßen al en aliniudeliF kre<3Bkorenin^ dianHt alle folk. Han var ogsaa en af stifterne al det amerikanske bibel selskab, nvi» love han var med at forfatte. Alter et Haa6> rigt liv døde dr. Rush i 1813, 68 aar gammel. Foruden Rush maa Benjamin Franklin og gen. Put nam nævnes som msou6, der tidlig angreb drikkeskikken i videnskabens navn. Maaske past. Lyman Beecher mere end nogen anden mand paa sin tid var middel til at henlede nationens opmerksomhed paa drikkelasten. Han blev selv i 1808 vakt til erkjendelse ai drikkeondets forfærdelige magt ved at se, hvorledes en skjænkevert bragte giften ud blandt Montauk-indianerne og fordærvede dem. Og ved at læse dr. Rush's afhandling kom følelsen af drikkelastens veder styggelighed endnu tyngre over ham. I 1812 overvar han et kongregationalistisk kirkemøde og fik der høre oplæst rapporten fra en komite, der var tilsat for at tåge drikkespørgsmaalet under overveielse og give svar paa spørgsmaalet: Hvorledes kan drukken «llagen forebygges? Rapporten var svag og afvisende. Drukkenskabens tiltagen beklagedes, men man saa ikke noget middel til at afhjælpe den. Da blev Lyman Beecher harm. Han reiste sig i forsamlingen og foreslog, at komi teen skulde opiøses og sn ny vælges. Forslaget gik igjen nem, og Beecher blev formand paa den nye komite. Og nu kan det hænde, at resolutionerne fik en anden klang. Næste dag kom han md med en rapport, som han selv siger var det vigtigste skrift, han nogensinde havde for fattet. Rapporten anbefalede, at presterne skulde prædike afhold, at berusende drikke skulde fjernes fra preste- og kirkemøder, at kirkemedlemmer skulde være afholdende og ikke befatte sig med handel af berusende drikke, at forældre skulde banlyse spirituosa fra hjemmene og Afhold ssagens historie. 218 formane sine børn til at sky drikken, at farmere og andre arbeidsherrer ikke skulde give sine tjenere alkoholholdige drikke, at afholdsliteratur skulde forfattes og udgives, og at foreninger skulde organiseres til at fremme afhold og god moral. Der opgto^ en heftig cHB^uBBion; men rap porten blev dog antaget, radikal som den var for den tid. Past. I^eeoderl berømte "Six BermonB on demper ance", holdte i 1826 og senere udgivne i bogform, be tegner et vigtigt moment i afholdssagens historie. Hån fremholdt ikke alene nødvendigheden at personligt afhold, men endog fuldstændig prohibition af rusdriktrafiken. Gjennem sit hele liv var Beecher en kraftig modstander Hf clrililieBliiilli6ue, og hans skrifter saavelsom hans taler havde en storartet indflydelse. Dr. Lyman Beecher døde i Brooklyn den 10. Jan. 1863. Han var fader til den senere saa berømte prest Henry Ward Beecher og til Mrs. Harriet Beecher Stowe, der skrev "Onkel Toms hytte". IV. De forste afholdsforeninger i de forenede stater. De forenede stater har æren at at være afholdssagens vugge. Det er almindelig anerkjendt, at reformen tog sin begyndelse her i dette land. Her udgives de første skrifter af betydning i den nyere tid mod berusende drikke; her stiftes o^Baa de første afholdsforeninger. Dr. Ben jamin Rush's afhandling om de spirituøse drikkes ind flydelse paa det menneskelige system danner udgangs punktet. Efter ham fortsætter andre videre i samme retning. 18 formane sine børn til at sky drikken, at farmere og andre arbeidsherrer ikke skulde give sine tjenere alkoholholdige drikke, at afholdsliteratur skulde forfattes og udgives, og at foreninger skulde organiseres til at

fremme afhold og god moral. Der opgto^ en heftig cHB^uBBion; men rap porten blev dog antaget, radikal som den var for den tid. Past. I^eeoderl berømte "Six BermonB on demper ance", holdte i 1826 og senere udgivne i bogform, be tegner et vigtigt moment i afholdssagens historie. Hån fremholdt ikke alene nødvendigheden at personligt afhold, men endog fuldstændig prohibition af rusdriktrafiken. Gjennem sit hele liv var Beecher en kraftig modstander Hf clrililieBliiilli6ue, og hans skrifter saavelsom hans taler havde en storartet indflydelse. Dr. Lyman Beecher døde i Brooklyn den 10. Jan. 1863. Han var fader til den senere saa berømte prest Henry Ward Beecher og til Mrs. Harriet Beecher Stowe, der skrev "Onkel Toms hytte". IV. De forste afholdsforeninger i de forenede stater. De forenede stater har æren at at være afholdssagens vugge. Det er almindelig anerkjendt, at reformen tog sin begyndelse her i dette land. Her udgives de første skrifter af betydning i den nyere tid mod berusende drikke; her stiftes o^Baa de første afholdsforeninger. Dr. Ben jamin Rush's afhandling om de spirituøse drikkes ind flydelse paa det menneskelige system danner udgangs punktet. Efter ham fortsætter andre videre i samme retning.19 Den første forening mod brændevinsdrik, hvorom beretning håves, blev stiftet af en del farmere i leiten iield, Conn., 1789. Overenskomsten lød saaledes: "Vi slutter os herved sammen med den gjensidige forstaaelse, at vi herefter vil drive vor forretning uden at bruge di «tillerede drikke som korkriBliningBmiddel enten for os «elv eller for dem, vi har i vor tjeneste, og at vi isteden derfor vil skaffe vore arbeidere sund føde og alminnelige, simple, n^sinrneiavelie drikke." Foreningen vakte en del opBigt, men BvneB ikke at have havt nogen merkbar indflydelse. Den første egentlige afholdsforening blev stiftet i Moreau, Saratoga Co., N. Y., i aaret 1808. Stifteren af denne forening hed Billy James Clark. Mr. Clark blev født i Northampton, Mass., 1778, og døde i Glenn Falls, N. Y., 1867. Han studerede medicin og nedsatte sig som doktor i Moreau, Saratoga Co., N. Y. I 1821 var han legislaturmedlem og i 1848 presidential elector. Mr. Clark fik fat paa dr. Rush's berømte afhandling om de Bpiritu^Be drikke, og ekter at have læst den, gik nan en aften hen til Bin ven, past. L. Armstrong, og overraskede denne med følgende erklæring: "Vi vil alle sammen blive en hob drankere i denne by, om ikke no get gjøres for at stanse drukkenskabens udbredelse." Og saa foreslog han at danne en afholdsforening. Pastor Armstrong gik med paa dette, og i fællesskab udarbeidede de en konstitution for "The Union Temperance Society of Moreau and JVorthumberland" . Denne forening blev organiseret den 30. April 1808 med 43 medlemmer. De holdt regelmæssig møder hvert kvartal, samt aarsmøder, og holdt foreningen vedlige il 4aar. Konstitutionen foreskrev blandt andet, "at intet medlem skal drikke rom, brændevin, whiskey, vin eller blandinger af samme eller nogen af dem, undtagen efter en doktors raad, eller i20 tilfælde af virkelig sygdom — undtagen ogsaa ved offent lige middage, Baint i saadanne tilfælde, dvor disse be stemmelser kommer i strid med no^en religiøse oereinouier. Overtrædelser straffes med 25 oentß mulkt- Leiindeß no gen at dave drukket sig beruset, straffes han med 50 «eutg mulkt. Og der skal være 25 osntß i d^clsr for at byde andre at drikke." Som det vil sees, var dette blot en maadeholdsforening, og det tåger 6n6nu na^6n tid, før man uden undtagelse begynder at kræve totalafhold fra alle berusende drikke. Foruden ovennævnte organisation blev tiere lignende lokalforeninger kort ekter stiftet paa andre steder. Spe cielt bør nævnes Massachusettsforeningen hvis formaal var "at modarbeide og undertrykke den altfor frie brug at sterke drikke". Den blev stiftet 1813. New York BtatBaknol6BBelBlcad Btitte6eB i 1829. I 1826 udstedte påstorerne Justin Edwards ogLeonard Woods et opraab til det amerikanske folk og opfordrede til et almindeligt landsmøde for at tåge drikkespørgs maalet under overveielse. Et møde blev ogsaa holdt den 10. jan. samme aar i Boston, Mass., og den 13. febr. stiftedes "The American Society for the Promotion of Temperance". Saaledes havde man da en national fore ning, den første større fællesorganisation imod drikke trafiken. En af det amerikanske afholdsselskabs første og bedst kjendte talere var past. Nathaniel Hewit. Som selskabets agent bereiste han alle øststaterne og stiftede foreninger. Han er bleven kaldt "den tidligere afholds reforms Luther". I 1829 blev past. Edwards fællessekretær og organi sator for selskabet, hvilken stilling han indehavde i 7 aar. Afholdshistorikeren dr. Dawson Bums karaktiserer past. Edwards som "übetinget den bed organisator og21 forfremmer af den første afholdsbevægelse i Amerika". Han reiste omkring, talte sagen og organiserede foreninger landet rundt, ja endog i Canada. Han fik ogsaa istand en afholdsforening blandt kongresmændene i 1830 — no get, som vel kunde trænges. I sin 7de aarlige rapport i 1834 kunde Edward s berette, at bevægelsen havde spredt sig til 21 stater, at over 5000 lokalforeninger var stiftede med et samlet medlemsantal af over en million. Rusdrikforretningen var kommen i foragt, og mange

hæderlige mænd havde sluttet som vertshusholdere. Indførselen af distillerede drikke tiav6s sunket fra 5,774,774 galloner i 1824 til 2,810,140 galloner i 1832. Hjemmeproduktionen havde ogsaa aftaget. Men forbruget af vin og cider havde mere end fordoblet sig. Dette vakte opmerksomhed, og mange begyndte at undres paa, om ikke det vilde være viseligt og godt at udstrække afholdsløftet til alle be rusende drikke. Dette blev snart et brændende spørgs maal. Der var, naturlig nok, delte meninger, nogle for og nogle imod. Det kom mangen gang til heftige ord skifter og ikke saa liden bitterhed paa begge sider. Den første nationale afholdskonvention blev holdt i Filadelfia i mai 1833. Der var mere end 400 delegater fra 21 stater. Konventionen ud talte som sin overbevis ning, ' 'at handelen med spirituøse drikke og disses brug som drik var moralsk urigtig og burde afskaffes over hele verden. Mod gjærede drikke — Bom øl og vin — tog man endnu ikke bestemt standpunkt. Først i 1836 tog man skridtet fuldt ud. Det aar holdtes den nationale konvention i Saratoga, N. Y. Her blev det bestemt, at afholdsløftet skulde gjælde "alle berusende drikke". "The American Temperance Society" blev reorganiseret under navnet "The American Temper ««os Union". Fra dette radikale skridt dateres alt det22 «enere paagaaende afholdsarbeide i de forenede stater. " The American Temperance Union" under ledelse af saa danne mænd som past. John Marsh har udfoldet en stor artet virksomhed for totalafholdssagens fremme. "Dr. John Marsh," sagde James A. Briggs i 1865, "har i de sidste 25 aar været "The American Union" — dens legeme, dens sjæl, dens aand, dens formand, dens bestyrelse, dens kraft, dens alt." Hans virksomhed afsluttedes, da ' '-The American Temperance Union" i 1865 afløstes af " The National Temperance Society", der endnu eksisterer. I 1836 altsaa organiseredes "The American Temper ance Society" paa basis af fuldstændig totalafhold. Lo kale foreninger havde allerede tidligere taget et saadant standpunkt, — New York stats-konvention i 1834, Pen- B^lvania i 1831, enkelte smaa foreninger endda tidligere, foreningen i Hector, N. Y., saa tidlig som i 1826, paa staaes der. Det er forresten vanskeligt at sige med be stemthed, naar og hvor den første totalafholdsforening blev stiftet. Skotland og England gjør ogsaa krav paa æren af at være først. Afholdsforeningen i Hector, N. Y. blev stiftet i 1818. Det første møde holdtes i et vertshus, og verten selv var medlem. I september 1826 blev past. J. Jewell an modet om at gaa md i foreningen. Han gjorde saa paa den betingelse, at vin ogsaa blev taget med i afholdsløftet. Foreningen besluttede at have to slags løfter — et for totalisterne og et for maadeholdsfolkene. Past. Jewell blev i 182 valgt til sekretær, og han tog sig fore at sætte bogstaverne 0. P. paa navnelisten foran navnene paa dem, som havde underskrevet det gamle løfte [Old Pledgé) og bogstavet T foran totalisternes navne. For eksempel: a p, Caleb Smith> T. Joseph Jewell. r. Augustus Ely. 0. P. Charles Evarts.23 Bogstavet T stod for "total", og de, som havde eL T foran sit navn blev kaldt T-totalers. Dette var den første oprindelse til ordet teetotal, paastaar somme. An dre fører ordets oprindelse tilbage til Dickey Turner og Prestonforeningen i England (side: 34). Amerikanske forfattere holder paa ordets amerikanske oprindelse, lige saa at past. Jewell organiserede den første totalafholds forening i 1826 — altsaa 6 aar tidligere end den første totalafholdsforening i England. V. Irland. Næst de forenede stater maa Irland nævnes bland t de lande, hvor afholdssagen tidligst fik fodfæste og ud bredelse. Rygterne om sagens fremgang og gode virk ninger i Amerika spredte sig snart til den gamle verden, og flere tog til at grunde paa, om man ikke ogsaa der burde begynde en lignende bevægelse. Den blev begyndt. Og den første begyndelse gjor des at Jeffery Sedwards, en simpel arbeider, som fik stiftet en forening omkring 181*7 i Skibbereen, Wexford Co., Irland. I 1829 stiftedes en anden forening i Red Ross, Wex ford Co., under ledelse al past. George Carr. Omtrent samtidig blev lignende foreninger organiserede i Belfast og nordre Irland af presterne John Edgar, Cook og Morgan. Pastor John Edgar var übetinget den mest fremra gende af alle sagens første forkjæmpere i Irland. I tale 23 Bogstavet T stod for "total", og de, som havde eL T foran sit navn blev kaldt T-totalers. Dette var den første oprindelse til ordet teetotal, paastaar somme. An dre fører ordets oprindelse tilbage til Dickey Turner og Prestonforeningen i England (side: 34). Amerikanske forfattere holder paa ordets amerikanske oprindelse, lige saa at past. Jewell organiserede den første totalafholds forening i 1826 — altsaa 6 aar tidligere end den første totalafholdsforening i England. V. Irland. Næst de forenede stater maa Irland nævnes bland t de lande, hvor afholdssagen tidligst fik fodfæste og ud bredelse. Rygterne om sagens fremgang og gode virk ninger i Amerika spredte sig snart til den gamle verden, og flere tog til at grunde paa, om man ikke ogsaa der burde begynde en lignende bevægelse. Den blev begyndt. Og den første begyndelse gjor des at Jeffery Sedwards, en simpel arbeider, som fik stiftet en forening omkring 181*7 i Skibbereen, Wexford Co., Irland. I

1829 stiftedes en anden forening i Red Ross, Wex ford Co., under ledelse al past. George Carr. Omtrent samtidig blev lignende foreninger organiserede i Belfast og nordre Irland af presterne John Edgar, Cook og Morgan. Pastor John Edgar var übetinget den mest fremra gende af alle sagens første forkjæmpere i Irland. I tale24 og skrift arl,eidede han utrsLttsliF for den og og havde stort held med sig. Folk sluttede sig til, og foreninger Btiftedes rundtomkring i Landet. Her som i Amerika var det endnu blot distillerede drikke, man bekjæmpede. Og past. Edgar kom senere i voldsom strid med dem, som begyndte at prædike totalafhold, men maatte dog tilslut give efter og tinde sig i de nye krav. "Totalafholdssagens apostel" i Irland, og berømt som saadan over hele verden, er den ædle, begavede prest, fader Matthew. Hans første optræden som afholdssagens varme talsmand fandt sted i 1838. Theobald Mathew blev født i Thomastown, Irland, den 10. oktober 1790. Hans forældre døde tidlig, men hans tante, en fornem dame, tog ham til sig og sørgede for hans opdragelse. Han blev bestemt til katolsk prest og sendtes derfor paa skole. I 1814 blev han ordineret og ansattes først som indremissionær i Kilkenny og senere i Cork, hvor han blev hjælpeprest hos fader Donovan. "Her erhvervede han sig snart en overor dentlig indflydelse ved sin store begavelse, sin ædle tænkemaade og sit vindende væsen og fremforalt ved sin opofrende menneskekjærlige virksomhed. Han inter esserede sig varmt for de lavere klassers vel og fik istand en forening, hvis medlemmer gjorde sig til opgave at besøge de fattige, syge og ulykkelige og være dem til hjælp med raad og daad." Under koleraepidemien i 1832 udbad han sig som en gunstbevisning at faa passe de syge ved hospitalet paa den tid af døgnet, da der vilde være størst fare for smitte, nemlig fra midnat til kl. 6 om morgenen. Fader Mathew kom snart til at indtage en fremskudt plads i Byen Cork. Han blev blandt andet medlem af bestyrelsen for arbeidshuset (straffeanstalten) dersteds. Her blev han Ilendt med kvækeren William Martin, der25 sammen med to andre, P3Bt. Dunßoomke og Mr. Do^vdou, var almindeliZ kjendt som ivrige alkoldßMNud. Ved deres hyppige besøg KOB fangerne pall arkeidßanßtalten pleiede Martin ofte udpege for fader Matbew personer, som han vidste var komne did paa grund al drilc, og benyttede heraf anledningen til at fremholde, hvor nød vendigt det var at modarbeide den last, som bragte saa mange md paa forbryderstien, og sluttede gjerne med Baa6aniis ord som disse: "O, fader Uatiwxv! detNnli, hvor meget godt der kunde blive gjort i vor by, der som du tog til at virke for ailioiclßßaFSn." William Martin og en del andre havde faaet istand en liden forening, og deres høieste ønske var at vinde fader Mathew for sagen. Til den ende valgte de to rnand, der skulde gaa lige til ham, fremlægge sine grunde og bede ham i Guds og lidende medmenneskers navn at komme dem til hjælp. Fader Matthew hørte dem med opinerl<Boiuned) bad om lidt det3Lnlißnin^Btid, og ekter at have samraadet sig med Gud i bønnen kom han til den overbevisning, at det var hans pligt at blive afholds mand. Saa underrettede kan afholdsvennerne derom og sammenkaldte et møde i klosterets skolesal. Her holdt han en kort tale, hvori han opfordrede de tilstedeværende til sammen med kam at undertegne afholdsløftet og gaa md i foreningen. Han endte sin tale med disse ord: "Om bare en eneste mand kunde blive reddet fra under gang ved den virksomhed, som vi nu agter at begynde, saa vilde det være stort og til Guds ære. Intet sundt menneske trænger berusende drikke. I trænger dem ikke, kjære venner, og heller ikke jeg. Jeg vil blive den første til at skrive mit navn i protokollen, som ligger paa bordet, og jeg haaber, vi snart skal have .den fuld. I Guds navn da!" sagde han tilslut, og dermed under skrev han løftet. Efter ham kom 60 andre frem og26 tegnede sine navne i protokollen. Det var den 10de april 1838. Hermed begyndte en afholdsbevægelse, nviß rivende fremgang er aldeles forbausende, næsten utro lig. Foreningen holdt regelmæssig møder, og folk kom did i massevis og lod sig indskrive som medlemmer. Snart blev klostersalen for liden, og de maatte leie et større lokale. Ved aarets slutning havde omkring 10,000 medlemmer sluttet sig til foreningen. Mange af disse boede paa landet i vid omkreds rundt Cork. Ved begyndelsen af oktober næste aar var tallet ikke mindre end 66,360! Rygtet om denne bevægelse i Cork spredte sig snart udover hele landet; folk strømmede did for at se og høre, og snart fik fader Mathew opfordringer fra andre kanter om at komme og tale sagen. Han fulgte kaldet og talte paa forskjellige steder. I begyndelsen af december 1839 var han i Limerick. Saa stor var tilstrømningen til byen og møderne, at man havde aldrig Beet sligt. Der var saadan trængsel i logierne og paa boardinghusene, at man betalte over 50 cents bare lor at Btaa under tag over natten, ikke tale om at faa seng eller siddeplads. Der havde nær opstaaet hun gersnød i byen — saa stor var folketrængselen. De to første dage underskrev 17,000 afholdsløftet, og det hele antal underskrifter ved møderne i Limerick ansloges til henimod 150,000! I Waterford fik han straks efter 80,000 underskrifter og i

Clonmel 30,000! Aar 1840 er det merkeligste i denne bevægelses historie. Fader Mathew, der nu havde opgivet alt an det for at ofre sig for afholdssagen, besøgte dette aar de vigtigste steder i landet, og overalt var folk som fra sig af iver og begeistring for at tåge løftet. I byen Lismore underskrev 25,000 afholdsløftet, i Gort 40,000, Ennis 30,000, Loughreagh 51,000, Portumna 20,000,11 Kilkenny 60,000, Enniscorthy 25,000, Wexford 26,000, Maryborough 60,000, Athlone 100,000, Sligo 78,000, Castlereagh 65,000, Dublin 178,000 osv- Mere end halvdelen af Irlands befolkning navde ved aaret» end»^ underskrevet akdoldsl^ktet! Følgerne af denne uraaadelige bevægelse blev, at flere diBtillerier, bryggerier og salooner maatte slutte forretningen af mangel paa kunder. Det «aa for en tid ud, som om Irland var reddet fra 6rullll6i!Bilal>6uB for færdelige hærjinger. Men omkring 1842 begyndte enthusiasmen at dale noget. Adskillige faldt fra og tog til drikken igjen. Irlænderne blir snart begeistrede for en ting, men holder som regel ikke ud i længden. Det fik fader Mathew ogsaa erfare til sin store bedrøvelse. Imidlertid fortsatte han ufortrødent arbeidet. Han besøgte ogsaa Skotland og England, hvor han modtoges med den største begeistring. Folk strømmede ogsaa der til hans møder i store skarer og lod sig bevæge til at underskrive afholdsløftet. I Glasgow fik han 40,000 til at skrive under, i London 61,000, til sammen i England og Skotland omkring 250,000. Fader Mathew fik ogsaa gjentagende opfordring fra de for. stater om at komme did, og i 1849 drog han afsted. Han fik en kongelig modtagelse og blev æret som ingen anden udlænding — kanske med undtagelse af Lafayette. Overalt, hvor han kom ide store byer, tog authoriteterne imod ham som en hædersgjest. Hans ry gik foran ham, og folk flokkedes i tusental om hans talerstol. I hele to aar opholdt han sig i Amerika, reiste uafladelig og holdt foredrag, tiltrod» for sygdom og udmattelse. Man antager, at ikke mindre end 600,000 aflagde løftet i Amerika ved hans møder. Da van lcom tilliaAe til Irland, var nan Faußlce BYA ak overanßtrenZelße. Deßuden inaatte dan d^ie den l)itre28 skuffelse at se frugterne af sit livs arbeide hjemme gradviß forsvinde; forbruget ak sterke drikke havde atter øget paa ien foruroligende grad. "Grunden her til var at søge blaudt andet deri," siger dr. Dawson Bums, "at den legaliserede drikketrafik fremdeles eksi sterede mellem de omvendte millioner. Havde folket havt magt til at afskaffe den og rydde fristelsen bort, vilde resultatet have været ganske anderledes." Ingen saa dette bedre end fader Mathew, og i sine sidste leveaar gik derfor hans bestræbelser ud paa at faa rus driktrafiken undertrykt ved lov, som en nødvendig og permanent garanti for alt afholdsarbeide. Elsket og forgudet som fader Mathew var af de store masser, maatte han ogsaa paa den anden side døie adskilligt af had og forfølgelse. Onde tunger insinu erede, at han berigede sig selv paa godtroende folks bekostning; men det viste sig ved hans død, at han heller var bleven forarmet. Hvad han tjente, gav han bort til trængende eller i veldædige øiemed. Han døde i 1856. Biden kader Natue^» dage nar der ilclce vsoret nogen Btejrrs aknoldsagitation i Irland, vrilc er atter ig^en klevet iriVnderneB Bt<6r»te korl>and6iB6. Dog nar der neie tiden vkerst dem, Bom nied lcrakt bar liell^Nmpet denne Bit kolliB Bli^deBvnd. Den kornemBte aknoldBor ganiBatiou er kor tiden "TNs (^oodtemplarne og lislcabiterue er oggaa ganBlce talrige. Ved Biden derak arbeider de korBli^ellig6 prot6BtantiBlce Kirli6Bamkund mere eller mindre kor akbold. Nnlielte ak de liatolBlce preBtsr underBt^tter agBaa Bagen. ilclce alle IrlandB "ktedre" er lig kader Natbe^. 29 Skotland og England. Omtrent paa samme tid som Irland kommer Skot land med i afholdsbevægelsen. Den første forening her blev stiftet i Greenock at dommer John Duulov i okto ber 1829. Han havde tidligere talt sagen paa forskjel lige steder og kaldes med rette "afholdssagens fader i Storbritanien". Dunlop fik organiseret flere foreninger samme aar, og med assistance af William Collins fra Glasgow fik han ogsaa dannet et større selskab, '•'The Glasgow and West of Scotland Temperance Society." Dette selskab udfoldede en storartet virksomhed. Sagen gik saa fort frem, at man ved det første aarsmøde i 1830 kunde rapportere, at der tilsammen i Skotland var 130 foreninger med over 25,000 medlemmer. En stor del af presteskabet og de dannede klasser omfattede reformen med interesse og understøttede den. I begyn delsen var det her som andetsteds kun afhold fra distil lerede drikke, man krævede; men snart gik man et skridt videre. Den 21de september 1830 stiftede Mr. John Davie og 150 andre en forening i Dumferline og bandt sig til et meget strengere løfte end det tidligere brugte, nem lig afhold fra alle berusende drikke, med undtagelse at tyndt øl, samt vin ved nadveren. Og i de følgende to aar dannedes en hel mængde foreninger om det nye, strengere løfte. I 1838 organiseredes "The Scottish Temperance Union" med John Dunlop som præsident, og i 1844 "The Scottish Temperance League". Ved aar 1850 var der 250 foreninger i landet med et medlemsantal paa 90,000. Skotlænderne nar været anseet som slemme drankere fra gamle dage at; men i det

hele taget har30 afholdssagen vundet fastere, jevnere og sikrere frem gang iblandt dem end blandt irerne og englænderne. I de senere aar har Goodtemplarne vundet stor udbredelse der, og den skotske frikirke, med sit klare syn paa tidens krav, har uforbeholdent stillet sig paa afholdsvennernes side. Frikirkeprester som dr. Guthrie, Rev. George Gladstone og andre har gjort sagen uvur derlige tjenester. Den skotske frikirke har ogsaa et eget afholdsselskab inden sin midte og under sin kontrol. Til de bedst kjendte afholdsforkjæmpere i Skotland hører uden tvivl Thomas Knox. Han blev født 1803 i (^reeuia,^-, Skotland, og forlod tidlig hjemmet for at bryde sig en bane i Edinburgh. Der var fart og tiltag i gutten, og lykken havde han med sig, saa han kom sig godt frem. Ved troskab, dygtighed og sparsomme lighed opnaaede han tilslut at blive medlem af firmaet Knox, Samuel & Dickson. Men det var ikke bare for retninger, Knox tænkte paa. Han var en mand med almen interesser og gjorde sin indflydelse gjældende paa flere omraader baade i stat og kirke. Han var medlem af "Selskabet for de skjønne kunster" og af "Edin burgs geologiske selskab", hvorhos han samtidig var en af hendes majestæts fredsdommere. For de fattige, nødlidende og i synden dybest faldne mennesker havde han et aabent hjerte. Og de sidste 25 aar af sit liv viede han i disses tjeneste. Han gik personlig til dem, opsøgte dem i deres elendige boliger, talte med dem og hjalp dem. Hans skrifter "Historier fra Canongaden" og "Glimt af livet i Edinburg", vakte offentlighedens opmerksomhed paa elendigheden blandt de fattige og faldne i de store byer. Englænderen John Asu worths "Sælsomrae fortæliinger fra dybet af folke livet" ledede publikums opmerksomhed i samme retning, saaledes ogsaa den nylig udkomne bog "In31 Darkest England?"1 af William Booth, Frelsesarmeens gtifter og øverste general. "Det var dog maaske som totalafholdstaler, at Knox var bedst kjendt over hele Skotland. Da han i en meget ung alder kavde opdaget, at drukkenskab var en ai kovedkildsrne til nød, torkrvdelse og elendighed, maatte en mand af hans karakter selvfølgelig blive afholdBmand. I totalafholdsbevægelsens første tid, før jernbanerne havde lettet færdselen, var det ikke noget uB3sHvanliZt, at han ekter dagsarbeidet gik en norsk mil eller halvanden for at holde møder ora. goderne ved totalafhold, og det var ikke sjelden, at han først kom hjem efter midnat. Han har ogsaa skrevet meget vær difulde artikler i "Temperance JRecord" og andre blade om denne sag. I 1851 finder vi ham som udgiver at " Temperance Advocaté\ For lukningen af sjapperne arbeidede han ihærdig, og for at fremskynde en foran dring i forholdene, optog han en < 'sabbat-statistik", hvorved det viste sig, at der om søndagene gjordes henimod 40,000 besøg paa vertshusene i Edinburg. Som lotalafholdstaler var han særlig yndet, og hans ord har ofte lydt ved store møder i "JEJxeter HalV og "Crystal Palace" i London om "totalafhold i skolerne", hvilke var midlet til at vække en stor bevægelse, der nu øver sin mægtige indflydelse overalt i det britiske rige." Thomas Knox døde i Edinburg den 4de des. 1879. Han havde været end sand menneskeven og patriot. Søndagslukning, som Knox arbeidede saa ivrig for, har Skotland havt siden 1853 — længere end noget andet land i det forenede rige. Der har været og er fremdeles sterk agitation for videre indßkrNnkniuZ og endelig udryddelse al saloonforretningen. Et forslag om at give Skotland "direct veto" (local optiori) har i32 flere aar efter hinanden været fremsat i parlamentet af Peter M'Lagan. Prøveafstemninger i Skotland viser, at der er overvældende majoritet for en saadan lov. Forslaget har ogsaa i parlamentet været understøttet af de fleste parlamentsmedlemmer fra Skotland, og der er ingen tvivl om, at det eller et lignende lovforslag inden kort vil blive antaget. Til England naaede bevægelsen i 1830. Mr. Henry Forbes, en kjøbmand fra Bradford i Yorkshire, traf til paa en forretningsreise til Glasgow at overvære et afholds møde dersteds og blev dybt interesseret for sagen. Kom men hjem igjen til Bradford tog han straks skridt til dannelsen af en forening der, og en saadan kom ogsaa istand den 2. febr. 1830. En anden forening blev stif tet den 4. april i Warrington, og en tredie i Manchester den 12. iuai. Ved aarets slutning var der ialt 30 fore ninger med 10,000 medlemmer. I juni 1831 blev "The British and Foreign Temper «nos Society" organiseret i London med bistand fra Skot land væsentlig gjennem Mr. William Collins fra Glas gow. Dette var i mange aar det ledende selskab i England. Biskoppen at London stod som dets patron og blandt vicepræsidenterne tåltes flere andre prælater og anseede mænd, parlamentsmedlemmer, civile og mili tære embedsmænd. Det er en universal kjendsgjerning, at i den første tid, saalænge kampen gjaldt bare brændevinet, og før man krævede totalafhold fra alle berusende drikke — 33 da var det fornemmelig de saakaldte "dannede" klasser paa B»mkundetß ntiider, som stod i Bpid«sn for bevægel sen. Men naar kravet kom: fuldstændig at fornegte sig selv og give afkald paa det selskabelige glas, da trak mange sig tilbage; det vilde de i regelen ikke gaa med paa. Og slig er det, at den store masse af totalister ikke

findes blandt de "fornemme", men blandt det jevne, menige folk. Ogsaa i England kom de ivrigste at' reformvennerne snart til den overbevisning, at et korstog mod brænde vin og andre alkoholholdige drikke var ikke nok, men at øl var den store kilde til drukkenskab i landet, og at intet uden totalafhold fra alle berusende drikke vilde stanse ondet. Blandt de mest paagaaende af denne radi kale retning maa specielt nævnes Mr. Josef Livesey, der er bleven kaldt "totalafholdssagens fader". Om han bæ rer denne titel med rette, er blevet bestridt (side 23); men vist er det, at den storartede totalafholdsbevægelse i England daterer sig fra det øieblik, da han og seks kamerater — "de syv fra Preston" — forpligtede sig til "totalafhold fra alle likører af berusende kvalitet, enten det er øl, porter, vin eller spirituosa, undtagen som medicin." Det var 1. september 1832. Han og hans venner keZvndte nu en kam^a^ne for udbredelsen af det nye princip. De reiste fra sted til sted, holdt møder i fri luft, uddelte traktater og samlede folk om totalafhold8fanen. Ordet "teetotal" skal ifølge sagnet være brugt først i septembar 1833. En vis Mr. Richard Turner, der var lidt stam, kom, engang han var kleven rigtig opvarmet, til at udtale følgende: "Jeg vil ikke have noget at be slille med dette hersens maadenoldB- (vaadeholds-) løftet; jeg vil holde mig helt ud til tee teetotalafholdsløftet Afholdssagens historie. 334 fra nu og til evig tid." "Godt sagt!" raabte Livesey, "det skal herefter være navnec paa vort løfte." Sagen gik frem, flere foreninger blev stiftet, og i 1835 blev et større fællesselskab dannet under navn af ii The HritisJt Teetotal Temperance Society", hvilket i 1836 for enedes med li The JVeic British and Foreign Society for the Supjjvtxaion of IntemperanceI". Totalisterne tik nu overtaget, og maadeholdsfolkene næsten forsvandt. Men sat* blev totalisterne uenige sig imellem. Fællesselskabet havde to løfter — et langt og et kort; det lange inde holdt en bestemmelse om "ikke at give andre at nyde" berusende drikke, hvilket det korte løfte udelod. De mest radikale agiterede ihærdig for at faa det korte løfte afskaffet, men mø lte fra den anden side heftig modstand, og for en tid var der den voldsomste strid iblandt dem. Man holdt flere møder i London, hvortil delegater send te« fra hele landet — Irland og Skotland iberegnet — for at komme til enighed, men uden resultat. Den vil deste uorden herskede; og følgen blev en midlertidig splittelse og dannelsen af to selskaber. Sagen vandt imidlertid fremdeles god fremgang tiltrods for splittelsen. I 1842 IvliliedeB det endelig at taa bruddet hævet, og de to selskaber forenedes atter til et under navnet " The National Temperance Society". Efter den tid gik alt jevnt og roligt fremover. Man foldede en storartet virksomhed. Afholdsblade grund lagdes og fik stor udbredelse; traktater uddeltes i masse vis, og hele England gjenlød af taler og foredrag i sagens interesse. Man fik istand fester, massemøder, ekskursioner, processioner og demonstrationer i det uende lige. Det var i anledning af et saadant større afholds stevne, at Cook gjorde sit første eksperiment med de nu over hele verden berømte "Cooks Tours". Der foregik ogsaa et mere alvorligt arbeide, om ikke saa iøinefaldende,35 neile blandt satnfundets udskud, blandt de dvl)6Bt talens, idet flere menneskekjærlige mænd o^ kvinder gik ned til de smudsigste stræler og md paa de mørkeste huler for at opsøge de elendigste af alle og hjælpe dem til bage paa bedre veie. Mangen en blev ogsaa paa den maade reddet fra undergang og givet tilbage til slegt og venner som en perle, der var tabt i smudset, men irjenfunden, renset og prydet. I August 1846 holdt "The Worlcls Temperance Con <e/^io?i" møde i London, ved hvilken anledning 302 dele gater fra Storbritanien og . Amerika var tilstede. Og lignende "afholdskongresser" har fra tid til anden været holdte ide forskjellige lande. Senere har nemlig flere lande deltaget. For nærværende skal der være mellem 5 og 6 milli oner totalister i England. De vigtigste afholdsorganisationer for tiden er "The National Temperance League", "The British Wom en^s Temperance Association'I", Good tem og Reka biterne, "The Slue Ribhoners", "JBands of Hope", sidst nævnte bestaaende af omkring 2000 børneforeninger med et samlet medlemsantal af næsten 2 millioner. Den før ste forening af den slags blev stiftet i England af Mrs Carlile fra Dublin og past J. Tunnicliff fra Leeds i 1847. Mrs. Carlile var paa besøg i Leeds for at tale til søndagsskolebørnene ora afhold. Past. Tunnicliff, der navde været tilstede ved nogle af bendes møder, følte, at bendes arbeide for en stor del vilde være frugtes løst, om ikke noget blev gjort for at fortsætte det videre blandt bdrnene. Et almindeligt møde blev derpaa sani menkaldt, og mere end 200 børn underskrev straks af holdsløftet, senere kom flere til. Og arbeidet blandt de unge har siden den tid hurtig udvidet sig. Ide forenede36 Btater er navnet "Band of Hope" i regelen kol and ret til " Loyal Temperance Legion" Af kirkelige afholdsorganisationer i England er "T7ie Church of England Temperance Society", "The Wesleyan Society" og Frelsesarmeen de vigtigste. Af fremragende totalister maa foruden den ovenfor omtalte Livesey nævnes Canon Wilberforce, Archdeacon Farrar, kardinal Manning, Robert

Rae, der siden 1841 har været generalsekretær for "det nationale afholdssel skab" og som saadan har udfoldet en velsignelsesrig virksomhed. Alfred Sargant har som generalsekretær for den engelske kirkes totalafholdsselskab indlagt sig store fortjenester. Dette selskab blev stiftet i 1800, og Canon Ellison har i en lang aarrække A'æret dets ud merkede formand. "Mænd som Dean Close, Canon Bardsley, past. Ram, dr. Maguire og Canon Babington stod side om side i kampen mod drukkenskaben og dens følgesvend fattigdommen." Fremdeles skal nævnes Char les Spurgeon, Sir Henry Thompson, dr. Richaixlson, Dr. N. Kerr, Axel Gustafson og ikke at forglemme den store statsmand Gladstone. Endvidere Lady Hope og hendes kaffehuse, frøken Agnes Weston, der udrettede saa meget for afhold og sedelighed blandt de engelske sømænd, og endelig Lady Henry Sommerset, præsident for den engelske W. C. T. U. Den politiske side af afholdsbevægelsen har ogsaa havt sine forkjæmpere i England, og forrest i rækkerne blandt disse staar Sir Wilfrid Lawson. I lange tider har drikketrafiken i England været reguleret af license love men denne "regulering" har hverken forbedret eller indskrænket Uafiken. Tvertimod har den stadig udviklet sin demoraliserende indflydelse under license lovene. Dette har drevet afholdsvennerne til mere radi kale forlangender.37 I 1853 stiftedes "The United Kingdem Alliance for tht Total and Immediate Sttppression of tite Liqitor Trajfic". Denne alliances hoved formaal er at skaffe fol ket anledning til at kontrolere saloontrafiken, derved at det lægges i koramunernes haand ved folkeafstemning at bestemme, om salooner skal eksistere inden kommunen eller ei. Det er dette, man i England kalder "direct veto", og som svarer til det, vi her i Amerika kalder "local option". Sir Wilfrid Lawson, alliancens korman^, indbragte allerede i 1864 et lovforslag, il The Permissive Prohibitory Liquor BilV\ der gaar ud paa at give kom munerne anledning til ved folkeafstemning men f majori tet at bestemme for et tidsrum af 3 aar ad gangen, at der ikke skal meddeles bevilling til handel eller udskjænk ning af sterke drikke (direct veto). Billen blev nedstemt med stor majoritet; men Sir Lawson og afholdsvennerne gav ikke tabt. Sagen blev bragt op igjen paanyt, og i 1880 og flere gange senere fik han underhuset til at ved tage resolutioner i favør af direct veto. Men dermed var jo ikke forslaget kleven lov. Englænderne er et uhyre konservativt folk, og det tåger lang tid og ihærdig, udholdende agitation, før man endelig kan tvinge en re form igjennem. Ofte kan der være overvældende majori tet for reformen blandt folket; men endda tåger det aarelange kampe, før den kan fastslaaes som lov. Om sagen gaar i^ennem i underhuset, Btaar i regelen lor dernes hus iveien. Det altopslugende irske spørgsmaal nar ogsaa staaet iveien for afholdsreformen. Det liberale parti har imid lertid nu optaget den paa sit program, og rimeligvis vil parlamentet i en nær fremtid blive nødt til at skjænke sagen mere opmerksomhed. Uagtet man endnu ikke har faaet direct veto, har man dog ved andre midler indført lokal prohibition paa mange steder i England — visent38 lige g^ennem aen lovgivemls magt, Bom go<lßeierne 1)6 !<i<l,ler over Bine clomNner. I 1888 introduceredé det konservative Salisbury ministerium en"-Z,6cal Government BiW\ hvis fornemste bestemmelse var, at give vertshusholderne erstatning {('ompensation), hvorsomhelst fortsat bevilling negtedes dem. Billen var meget kløgtig udarbcidet, forat den kunde undgaa afholdsvennernes mistanke. 02 længe skjænkede disse den ogsaa kun ringe opmerksomhed. Men saa skrev Mr. Axel Gustafson nogle velndarbeidede artikler imod den, hvori han paaviste, at vertshusholderne ingen overdraget ttedsevareude ret (vestcd interest) havde i sine licensebreve, men at retten kun vårede for den tid license lød paa, og at naar den tid var omme, havde staten eller kommunerne ret til at bestemme, om license skulde fornyes eller ei, og at saaledes vertshusholderne intetsomhelst berettiget krav havde til godtgjørelse eller compensation. De vidste, idet de tog ud sin license, at naar bevillingstiden var udløben, resikerede de ikke at faa ny bevilling, men kanske blive nødt til at slutte sin forretning. Staten havde saaledes ingensomhelst for pligtelser ligeoverfor dem. Selve ordet license (tilladelse) viser jo, at de driver sin forretning at' statens naade, og derf r kun saalænge dén vil, og den giver jo "til ladelse" bare for visse tidsrum ad gangen. Hvad inher ent eller vested ret har Baa disse mænd til at kræve skadeserstatning i tilfælde af, at ny license negtes dem? Gustafsons artikler vakte afholdsvennerne til kamp mod kompensationsbillen. Der blev holdt massemøder og de monstrationer imod den, og oppositionen blev saa sterk, at regjeringen trak for det første forslaget tilbage. Men i 1890 blev en ny, endnu sindigére udarbeidet bill intro ducerét. Men de liberale med Gladstone, Labouchere, Ilar^onrt og Oaine i Bpiclsen angres den sterkt. Glad39 stone karakteriserede den som en bill, der gik ud paa at pensionere saloonkeeperne. Og som svar paa regjerin gens paastand, at billens egentlige hensigt var at redu cere antallet paa udßll^Vnlininssßßteder, Bvarede haii, at

en formindskelse af saloonernes antal ikke Tilde med føre en korresponderende. formindskelse i drikketrafiken. Regjeringen holdt krampagtig fast paa sit forslag. Men oppositionen blev denne gang endnu sterkei*e end før, og Salisbury saa sig tilslut nødt til atter at trakke sit forslag tilbage. Spørgsmaalet om local option har ogsaa i de senere aar været oppe' til behandling, sidst i 1995; men det har endnu ikke lykkedes det liberale parti at give nogen lov desangaaende. Mænd som Gladstone og andre har endog udtalt sin tvivl, om det er den heldigste krem gangsmaade mod rusdriktrafiken. Enkelte af de mest radikale prohibitionister i Eng land har fremholdt nødvendigheden af at samle sig til et BSLiB!<il(lt politisk parti ekter samme princip som pro hibitionspartiet ide forenede stater. De mener, at det vil være den mest effektive maade at tvinge sagen frem paa, enten ved selv at arbeide sig frem til majoritet eller ved at tvinge de andre partier til at gjøre uoget. Men denne synsmaade har hidtil ikke vundet stor udbred else i England. » VII. Norge. I vort fædreland Norge har afholdsreformen gaaet frem med kjæmpeskridt i de senere aar, og drukken skaben har derfor aftaget i betydelig grad fornemmelig 39 stone karakteriserede den som en bill, der gik ud paa at pensionere saloonkeeperne. Og som svar paa regjerin gens paastand, at billens egentlige hensigt var at redu cere antallet paa udßll^Vnlininssßßteder, Bvarede haii, at en formindskelse af saloonernes antal ikke Tilde med føre en korresponderende. formindskelse i drikketrafiken. Regjeringen holdt krampagtig fast paa sit forslag. Men oppositionen blev denne gang endnu sterkei*e end før, og Salisbury saa sig tilslut nødt til atter at trakke sit forslag tilbage. Spørgsmaalet om local option har ogsaa i de senere aar været oppe' til behandling, sidst i 1995; men det har endnu ikke lykkedes det liberale parti at give nogen lov desangaaende. Mænd som Gladstone og andre har endog udtalt sin tvivl, om det er den heldigste krem gangsmaade mod rusdriktrafiken. Enkelte af de mest radikale prohibitionister i Eng land har fremholdt nødvendigheden af at samle sig til et BSLiB!<il(lt politisk parti ekter samme princip som pro hibitionspartiet ide forenede stater. De mener, at det vil være den mest effektive maade at tvinge sagen frem paa, enten ved selv at arbeide sig frem til majoritet eller ved at tvinge de andre partier til at gjøre uoget. Men denne synsmaade har hidtil ikke vundet stor udbred else i England. » VII. Norge. I vort fædreland Norge har afholdsreformen gaaet frem med kjæmpeskridt i de senere aar, og drukken skaben har derfor aftaget i betydelig grad fornemmelig40 i landdistrikterne, hvor salg af berusende drikke i regelen er forbudt. Fra gammel tid af har drukkenskabslasten været vort folks nationalsynd og er det endnu for en del. Blandt de gamle nordmænd var det anseet for at være rigtig et karsstykke at kunne drikke godt, og naar de kom sammen til gilde, var det almindelig skik at kap drikke, og den var størst, som kunde drikke bedst — ,, drikke de andie under bordet". Det hørte endog med til deres gudsdyrkelse at drikke; thi ved de store blot gilder samledes bpnderne fra alle kanter for at ofre og drikke skaaler til ære for guderne, særlig Odin og Thor. Skaaltaler eller den skik at drikke paa hverandres sund hed, lykke eller velfærd, har maaske sin oprindelse fra de gamle germaners drikkelag i forbindelse med blot gilderne. Ganske betegnende for de gamle nordmænds sæder, livsanskuelse og evighedstanker er deres opfat ning af himlens herlighed — livet i Valhalla — nem lig, at det bestod i at spise flesk, drikke mjød og slaaes hele dagen, indtil alle laa døde paa valpladsen om kvel den for næste morgen at vaagne op igjen og tåge fat paanyt. Kristendommens indførelse bragte ikke nogen syn derlig forbedring i folkets levevis. Den katolske kirke forlangte kun den forandring i de hedenske drikke skikke, at man nu skulde drikke skaaler til ære for jomfru Maria og Kristus istedenfor Odin og Thor. I vore dage hænder det sig, at statskirkeprester i større selskaber drikker skaaler for den norske kirke! I det ellevte aarhundrede prøvede Olaf Kyrre at afskaffe eller reformere de gamle, raa drikkegilder ved at oprette nye gilder under opsyn af kongen, presterne og de bedste inlend i landet; kvinder fik ogsaa adgang til de nye gilder, der paa samme tid var et slags Aen41 sidige hjælpeforeninger i tilfælde af sygdom, uheld osv. Men hans reformer havde ikke synderlig indflydelse paa drikketrafiken blandt folket. Rundt hoffet derimod blev man lidt mere pyntelig i sit selskabelige liv, skjønt hangen til drik ogsaa her fremdeles kom tilsyne. Den begavede og særdeles interessante personlighed, kong Sverre, holdt i 1186 en tale til folket i Bergen, hvilken vi her skal gjengive i sin helhed, saaledes som den i nddrag er kommen til os gjennem sagaerne. Det er den første norske afholdstale, historien har opbeva ret. Sverre var selv en ædruelig mand; men birkebei nerne slog sig stygt paa drikken, efterat de ved sverre» seire plu<lßeli^ rvllliecle op til magt og velstand. Disse haardføre folk, der i aarevis havde udstaaet de utroligste strabadser og savn, blev i høi grad fordærvede og nydelsessyge, da de efter enclt kamp endelig naaede frem til magten. De taalte ikke lediggang og gode dage. Slagsmaal, drab og andre

ulykker spurgtes næsten dagstødt som følge af fylderiet. Drikkeriet for øgedes særlig derved, at tyskerne paa den tid begyndte at indføre vin til Norge og solgte den ligesaa billig som øl. Tilslut blev det Baa galt, at kongen fandt det n^clvencli^t at Fride md. Han sammenkaldte da et ting i Bergen og holdt følgende tale: "Vi vil takke alle engelske mænd, der har ført hid hvede og honning, ilvecleuiel og lilsLsls. I^i^6Baa vil vi takke alle de mænd, der har ført hid lærred eller lin, voks eller kjedler. Endvidere vil vi med venskab nævne dem, der er kom men fra Orknøerne, Hjaltland, Færøerne eller Island, og alle dem, der har ført hid til dette land ting, som ei kan savnes, og som er til landsens nytte og gagn. Men I^vacl de tyske niNn^ an^aar, der er komne hid i stor mængde og med svære skibe, i den agt at føre her tra smør og skrei til stort tab for landet, men i stedet42 at inslk^re vin, Bom folk har lagt sig ekter at kjøbe, baade mine mænd, bymændene og kjøbmændene, ak hvilket meget ondt er opstaaet og intet godt, idet mange for den sags skyld har mistet livet og nogle lemmerne, nagle har k^aet 3,n(Henßlagß skrammer for hele livet, nogle beskjæmmelse, såar og stryk, altsammen forme delst denne umaadelige drik; disse sudermænd kan jeg sige, at jeg giver dem megen utak for deres færd, og Baa «anclt som de vil beholde liv og lemmer, skal de pakke sig herfra, saa fort de kan, da deres erende har været os og vort rige til ugagn. I maa dog mindes, hvad umaadelighed i drik har paa sig, hvad den for volder, og hvad den ødelægger. Det første, som dog er det minste, er 6<^tte, at den, der henfalder til fyld, taber al sin formue, idet drikken gjør ende paa alt hans gods og forspilder det, saa at han bliver ussel, elendig og fattig, hvis hau ei holder op i tide. Den anden slemme følge ak drukke tiskab er den, at den øde læggev mindet, saa at man glemmer det, man skulde huske. Det dre«lie er, at man da trakter ekter alt det, som galt er; man ræddes ikke for at tåge gods eller kvinder. Den fjerde følge ak kvl«i6riet er den, at det egger manden til slet ingen ting at taale enten i ord eller gjerning, men til derimod at gjengjælde alt mei dobbelt saa meget ondt, som der blev øvet; derhos egger den mænd til med nærgaaende tale at vælte sig md paa folk, der ei har forskyldt det. Dette følger og med slig umaadelighed, at man sætter Bit eget legeme paa altfor haard prøve i at døie ondt, udmattes af nat tevaagen, fordærver blodet, saa det flyder en ud af hele kroppen til største vanhelse. Og naar det da er kom met saå sørgelig vidt, at man ved drikken har gjort ende paa al sin eiendom, helse og vid, da egger den og til at gjøre ende paa det, som endna er till>age, og slet43 er sj,ælen. Då skjøtter man ikke Ilender god sedelighed og alle rette bud, men tragter efter synden, glemmer den almægtige Gud og alt det, som godt er, og ikke mindeß no^et al det, man har gjort. Tænk nu paa dette, I drankere! Naar I engang skal sige baade drikken og livet farvel, uvo er det da, som efter størst rimelig hed griber sjælen? Se og paa, hvor uligt dette liv er det, som I skulde føre; tni i allé ting burde der være maadehold. Hærmænd skulde være stilfærdige som lam i fred, men stridbare som løver i ufred; kjøbmænd og bønder skulde og fare saaledes med sin forretning, erhverve gods med rette, skjønt med møie, passe det med forstand og give det ud med gavmildhed. De, som rin gere er, skal være taknemmelige og tjene hver sin ovt-r man<l med god vilie og efter sine evner." "Sverres tale gjorde et meget sterkt indtryk paa Bans mænd. Men hans trudsler mod de tyske kjøb lUNn,^ var dog neppe andet end et udbrud af den øie blikkelige harme over stedfundne uordener. I længden stod det heller ikke i hans magt at stænge tyskerne ude fra landet; tbi deres handelsforbindelser her var vistnok allerede sterkt forgrenede. Faa aar elter tinder man i alle fald Lybeckere og kremere i Bergen i ligesaa stort adtal som før, og drikketrafiken var den samme." Tiden umiddelbart efter reformationens indførelse var en i alle henseender mørk periode i vort fædrelands historie. Politisk var det gjort fuldstændig afhængigt af Danmark, og i religiøs henseende stod det især sør geligt til. Man havde ved kongebud taget fra folket den religion, det troedé paa, og den nye havde ikke faaet fodfæste. Følgen blev, at masserne sank ned i aandelig ligegyldighed og moralsk fordærvelse. En for- ryggesløshed med drik, slagsmaal og usede lighed herskede overalt. Ved den tid var det ogsåa, at44 brændevinet begyndte at komme i brug, først som medi cin, men lidi etter lidt som almindeligt berusningsmid del. "Allerede ved brændevinets første optræden i vort land finder vi vidnesbyrd om dets hurtige udbredelse. I aaret 153] skrev høvedsmanden paa Bergenhus, Eske Bilde, til Fredrik den første et brev, hvori han lover at sende kongen brændevin "som et middel mod alle sygdomme, et menneske kan have indvortes". Syv og tredive aar efter blev det i Walkendorfs reces forbudt at udtappe og sælge brændevin under gudstjenesten, og allerede før det følgende aarhundrede gik tilende, var den indenlandske brændevinsbrænden i opkomst." Den danske regjering prøvede at modarbeide den overhaandtagende drukkenskab ved at forbyde oprettel sen ai nye brænderier, samt al indførsel at' distillerede drikke undtagen fra Danmark. Men da Norge i 1814 blev et frit,

selvstændigt rige, blev alle restriktioner straks ophævede, og i 1816 gav stortinget alle og enhver frihed til uden indskrænkning at koge brændevin. Dette blev gjort i den tanke at ophjælpe indenlandsk industri og skaffe bonden et godt marked for sit korn. Inden faa aar fandtes distillerier i mængdevis overalt. Næsten paa hver eneste gaard dampede brændevinskjedelen. Ikke alene korn, men oABaa poteter forvandlede til brændevin, og drikkeriet tiltog i en forfærdelig grad. Drukkenskaben truede med fuldstændig at ødelægge nationen. I 1833 var distilleriernes antal steget til 9,737, og forbruget af brændevin ansloges til 4 galloner pr. capita for aaret, medens det i 1814 kun havde været -i gallon pr. capita. Alle dråk brændevin; "manden dråk, kvin den lod sig overtale til at nyde det oplivende vand, og ved given anledning fik ogsaa børnene smage disse draa ber, der antoges at give dem styrke og kræfter. De45 maatte tidlig V93NN6B til l.t nvde og taale en drik, der Bsnere skulde give dem baade glade timer og gjøre dem modige, udholdende og dygtige under mangen anstrengende livets gjerning." Drikkeondet blev tilslut 823, forfærdeligt, at regjeringen saa sig nødt til at tåge under overveielse, hvad der kunde gjøres for at modar beide det. Stortinget vedtog i 1833 en del indskramk ninger »f trafiken, men uden synderligt resultat. I 1842 vedtog stortinget en lov, der ganske forbød al tilvirkning, indførsel og salg af berusende drikke; men loven blev ikke sanlitionsiet ak kongen. I 1845 blev "husholdningsbrænderiet" aldeles for budt, og kun et indskrænket antal større distillerier fik license til at fortsætte brændevinsfabrikationen. Regje ringens 6Md668N233Ncl gik endog md i husene og BL>n66l - slog eller lagde beslag paa de redskaber og kjørler, man havde benyttet ved brænderierne. Ved loven af 1845 blev det ogsaa lagt i kommune styrets haand at indskrænke eller forbyde rusdriktrafi ken inden kommunen. Samtidig gjorde loven brændevinet til gjenstand for en "dobbelt krydsild af beskatning". Man vilde herved opnaa, at brændevinet blev dyrt, og haabede, at som følge deraf vilde forbruget blive mindre. "Loven af 1845 var ekter Biu tid en god og tidsmæssig lov. Den har ogsaa virket meget godt. Denne lov var en frugt af den gamle afholdsvirksomhed. En af dem, der havde størst indflydelse paa loven, var professor A. M. Schweigaard, og han var, som bekjendt, et fremstaa ende medlem af de gamle foreninger mod brændevins drik." I tiden efter 1833, da drikkespørgsmaalet var oppe til behandling i tinget, blev enkelte maadeholdsforeninger stiftet rundt omkring i landet, tildel som resultat af Robert Bairds besøg i Norge i 1840. Men først i 184546 kom «ler rigtig fart i afholdsbevægelsen; thi det aar blev "Den norske forening mod b^ns/smnst/?'//?" stiftet. Saa ledes begyndte med aar 1845 en kraftig kamp mod drikkeondet baade ad lovens og den moralske overbevis nings vei. Stifteren af den norske afholdsforening mod brænde vinsdiik og den ledende arbeider inden samme var K. N. Andresen. Statsraad Vogt sagde i sin mindetale over Andresen efter dennes død i 1851: "Grebne af skræk og forfærdelse ved at skue brændevinsdrikkens usalige følger, reiste sig enkelte menneskevenner og flere i følge for at modarbeide fordærvelsen. Bevægelsen strakte sig ogsaa til os, og her som andensteds blev maadeholdsselskaber stiftede. Andresen sluttede sig til et af disse. Da han første gang i denne stilling frem traadte i en større forsamling, skede det med en sikker hed, med en styrke, med en besindighed, der opvakte de største forventninger, og der opstod en anelse om, hvem der hos os skulde staa forrest i kampen mod brændevinsdrikken, ved hvem i lægning af plan, og i dens befølgelse sagen med held skulde kunne fremmes. Keglerne for maadeholdsselskaberne tilfredsstillede ikke Andresen. Hvor der tåltes om midierue mod ulykken, fandt han ingen klar opfatning, ingen overbevisning, hvis grund ei svigtede. ' Han udgav da sit merkelige skrift "Afholdskatekismus" eller spørgsmaal og svar angaaende afholdsi'eformen. Nu forsvandt talen om ikkun at holde maade i at drikke brændevin. Afhold blev løsenet. Selv den forandring i udtryk, som heraf var en følge, var ikke ligegyldig. Bevævnelsen tjener ikke alene til at betegne begreber, men ogsaa til at nære og indprente dem. Denne katekismus er otte gange oplagt. 50,000 aftrvk er afsatte, og den er kjendt saa langt, som vort sprog strækker sig eller let forstaaes. Forat den lære,4 7 » som katekismen forkynder, ogsaa hos finnerne kunde faa indgang, er den af vor fortjente Stockfleth i deres sprog bleven overført, og katekismen paa finsk er i 2,500 at tryk bleven udbredt blandt dera. Andresens fortsatte bestræbelser blev paaskjønnede, ikke alene af enkelte og af foreninger og mindre sam fund, men ogsaa af regjeringen og storting. Forat han kunde fortsætte sin velgjørende virksomhed, anviste re gjeringen for nogen tid af statskassen det beløb, som den dertil ansaa fornødent, og efterat den havde forvis set sig om nytten heraf, bragte den sagen fore paa stor tinget, forat en sum kunde blive bevilget til aarligen at anvendes i det angivne øiemed. Folkets ud valgte MNN<) bevilgede med fripostighed, hvad der var fore slaaet. Alt, hvad der saaledes blev ham tillagt, anvendte han aden noget overskud for sig selv til fordel for det

anliggende, der var lagt i hans hænder. Der savnedes i afholdssagen en hovedforening, til hvilken de for engere kredse stiftede foreninger kunde slutte sig. Den norske forening mod brændevinsdrik, hvis sjette aarsmøde vi idag afholder, blev derfor paa forslag fra Andresen, istandbragt. Han var stedse med lem af bestyrelsen, og ham har man næsten ganske at takke for, hvad der blev udrettet. Andresen udarbeidede, og foreningen ulgav det skrift, der er betitlet "Haandbog i afholdsreformens grundsæt ninger". Hans navn blev derved end mere berømt. Denne haandbog er trende gange oplagt, og ved enhver oplæggelse er bogen paany af forfatteren gjennemgaaet. Der er ialt ak^at 4000 aftryk. Centralforeningen for Sverige har fundet, at den ikke paa bedre maade kunde fremme afholdssagen end ved at lade reformens ypperste mand selv tale. Den har derfor udgivet Andresens haand bog i ovsr»Ntt6lß6 paa svensk. Andresen gavnede ikke48 « alene vecl de skrifter, der bevarer hans lære og overgiver den til samtidige og kommende slegter, men ogsaa ved det levende, ord eller ved mundtlige foredrag, ved den derved paa nemmstts maade bevirkede tankernes udveks ling og ved stiftelse af afholdsforeninger, byggede paa vel ndtænkte planer, eller ved forbedring af planerne for allerede tilværende. Han Lavde det mundtlige fore drag i sin magt, og han hørtes med bifald. Andresens indflydelse paa afholdssagen er ikke ind skrænket til vort Norge. Han vilde i Danmark have været velkommen, om han der havde ved tale kunnet undei*støtte det skrevne. I Sverige mødte han ved det store afholdsmøde i Stockholm for fem aar siden. Hans skrifter var gangne forud, og ingen blev hørt med større opmerksomhed. Ogsaa var det ved denne leilig hed, at det blev besluttet at oversætte hans haandbog paa svensk. Fra Sverige fremsattes nogle aar senere ønsket om, at det uverv, som var givet ham, ved om reisen at fremme akdolc^rekormen, maatte gjælde saavel for Sverige som for Norge, — et ønske, som det ikke var muligt at opfylde. Under en reise i sit kald endte Andresen sit <3aa«l rige liv. Han Baa med roli^deci sin opl^Bnin^ im^cle, og han vtrecle paa sit dødsleie, at han koriocl denne verden med den fortrøstning, at han davcle virket no^st til medmenneskers vel, og at han ikke havde levet for gjæves." l^oruclen Andresen na?vneß prot'. Bodv^eigaarcl, Btatß raaderne Vogt og Holst, stiftamtmand Falsen og tolcl» kasserer Lange som stiftere af den norske forening mod brændevinsdrik. Af andre ledende mNnci inden forenin gen kan nevnes bisperne Arup og v. d. Lippe, p2Bto rerne Sven Brun, S. Hesselberg og N. Hald, profeßßorerus I^a^s og "Wsldaven (sliZteren), d^i6BteretßaßßeßßorernG4 9 Hjelm og Løvenskjold, statsminister Fr. Stang og læg prædikant Anders Haave. Det vil heraf sees, at det var nationens bedste og mest anseede mænd, som stod i spidsen for bevægelsen — no^et, som overalt var tiltleiHet, BaalklLNA6 d6Btrkedel eerne kun var rettet mod brændevinet. Senere, da man ogsaa tog vin og øl med, syntes mange af dem, at det Sik for vidt, og de trak sig derefter helst tilda^e. Den norske forening gjorde storartede fremskridt og øvede en velBiFueiB6BliF inHsv6el»s. I sine de6Bte dage, om kring 1855, talte foreningen henved 30,000 medlemmer, fordelte paa noget over 200 foreninger. Som resultat af arbeidet i forbindelse med forbudet mod hushold niu^BdrNn6eriet viser BtatiBtilcen, at kordru^et ak 6istil lerede drikke havde aftaget fra 4,000,000 galloner aarli^ i 1845 til 2,000,000 i 1865, ine6en» befolkningen i samme tidsrum havde steget fra 1,330,000 til 1,650,000. Forbruget af vin og fornemmelig øl havde dog in^en samme tidsrum tiltaget i en foruroligende grad. I 1868 havde den norske forenings medlemsantal sunket til mindre end 9,000, tilhørende 70 foreninger. Lkter den tid hører vi ikke stort til den. Men da var allerede "Det norske totalafholdsselskab" med mangfoldige lokal foreninger stiftet. "Totalafholdssagens fader i Norge" er den bekjendte Asbjørn Kloster. Af denne ædelsindede, virkelystne mand skal meddeles i uddrag en biografi, som stod at læse i "Menneskevennen" forrige aar: "Asbjørn Kloster er født den 81. Hes. 1823 paa gaarden Bukneberg i Buk ken (omtr. 3 mil fra Stavanger) ai forældrene Ole og Marta Kloster, som da bnstyrede en gaardpart paa Buk neberg. Da Asbjørn var omkring 6 maaneder gammel, flyttede forældrene til Utstein kloster (deraf hans navn), hvor de "lodbrugte" klostergodset i flere aar. Paa Afholdssagens historie. 450 grund af forældrenes fattigdom og børneflokkens talrig hed, blev Asbjørn i Bit ottende aar — for at lette pal», byrden — sendt til sin moster paa Vik paa Rennesø, og der tik han sin tarvelige skoleopdragelse. Hans for nemste beskjæftigelse her var forresten at gjæte faar i udmarken. Imidlertid flyttede hans fader til Stavanger, hvor han forsøgte at ernære sig, først som slagter og siden med høkerhandel og lidt sildesalten. Nogen tid etterat Asbjørn var kontirmeret, tog hans fader ham igjen til sig for at hjælpe til i butikken. De knappe fritider, som faderen nu kunde unde ham, anvendte han til at øve sig selv i skrivning, regning og læsning. Undervisning havde forældrene ikke raad til at skaffe ham. B\>raaret 1847 kom 3 engelske "venner" til Stavan ger og lærte den

opvakte yngling at kjende. Ved deres foranstaltning fik han reise til England for at uddannes videre, særlig i det engelske sprog. Asbjørn Kloster var da 23£ aar gammel. I Great Ayton paa "Friends Agricultural School" opholdt han sig nu omtrent 1 aar, og vi kunne være forvissede om, at han benyttede tiden vel. Her var det, at han bl. a. erhvervede sig den kyndighed i det engelske sprog, der senere ud merkede ham, og hvorved hele den engelske literatur blev til gjængelig for ham. Dette blev senere af den største betydning tor ham, særlig under hans arbeide for afholdssagen. Intet samfund har drevet afholdsvirksom heden med saadan kraft og vundet saa mange erfaringer paa dette felt som det engelske og amerikanske, hvorfor ogsaa den engelske afholdsliteratur er den rigeste i ver den. At nu Kloster ikke alene var vel bevandret i den engelske afholdsliteratur, men ogsaa forstod med held at omplante den paa norsk grund, derom vil man snart blive overtydet, naar man tåger for sig en aargang »f • 'Menneskevennen" .i. 51 Kloster var ogsaa den første hertillands, som be gyndte at gjøre norske læsere bekjendte med John Ash worths "Sælsomme fortællinger fra dybet al folkelivet". Dette bemerkes ber i parenthes, fordi man, vistnok af übekjendtskab til Klosters journalistiske virksomhed, paa prent har givet andre oplysninger tilbedste. Hjem kommen fra England tog han attter sit ophold i Sta vanger. Her bestyrede han nu i flere aar en privatskole og søgte bifortjeneste ved at informere i engelsk. Men ellers arbeidede han ogsaa ihærdig paa sin uddannelse. Han studerede engelsk, fransk, tysk, historie og natur videnskab, men først og sidst sin bibel, den han afveks lende læste paa norsk, engelsk og tysk. Forat det ene skulde blive gjort og det andet ikke forsømt, udarbei <3e6e han sig en læse- og timeplan for hele dagen og indrettede sig derefter, som var det en übrødelig lov. Gjorde omstændighederne det en gang nødvendigt at afvige noget fra planen, anmerkede han det samvittig hedsfuldt i sin dagbog. Ved en saadan til det yderste gaaende udnyttelse af tiden blev det ham muligt at erliverve sig baade grundige og alsidige kundskaber — altsammen paa egen haand. Ved samtaler med ham merkede man ogsaa snart, at han var vel hjemme paa de felter, dvorpaa han indlod sig. Det var ikke dette trivielle, hverdagslige om vind og veir, om Per og Paal, nei, det var den altid travle og forskende aand, som mødte en overalt. Allerede fra barndommen af havde Kloster havt modbydelighed for brænderinshandel og brændevinsdrik. Han saa, hvad det førte til. Denne modbydelighed gik efterhaanden over til medynk med alle dem, som var henfaldne til nydelsen af sterke drikke Drankerens nød saa han, og den rørte ham til inderlig medlidenhed. Han saa den ene efter den anden styrte sig i timelig og« 52 evig elendighed formedelst drik — havde han lov at tie til alt dette? Nei, han følte Icaldet, han Baa sin oppave. Han maatte dog idetmindste give dem en alvorlig paamindelse, en deltagende advarsel, — kanske kunde han dog derved bringe en og anden til at stanse, før det var forsilde! Han kjendte ak egen tunge erfaring, hvad det vilde sige at kjæmpe mod armoden, og naar nu denne var foraar saget ved lasten, da maatte den være dobbelt tung. Og til hvilken tjeneste han følte sig kaldet og ønskede at hellige sig, fremgaar tydelig nok af, hvad han skriver ensteds i sin dagbog: "Det er mit inderlige ønske og be gjær til Gud, at han vil lorun^e mig den naade at blive de uvidende, fattige og lidende i samfundet til nogen hjælp og nytte, saavel i aandelig som i timelig henseende." Vi føler nu godt, hvad det var, som drev Kloster til at arbeide for totalafholdssagen. At søge drankerens vel fremmet netop ad denne vei, maatte desuden ligge saa meget nærmere for ham, som han visselig i England havde havt rigelig anledning til at se frugterne af den allerede da meget kraftige totalafholdsvirksomhed i hint land. Hertillands var totalafholdssagen indtil da ulendt. Kloster var den første, som bar denne tanke frem for vort folk. Juletider (29. des.) 1859 fik han den første to talafholdsforening dannet i Stavanger. Tanken fandt ikke nogen stor tilslutning med det samme. Foreningen talte ved sin stiftelse kun 30 personer. Kloster skriver selv herom: "Den nye reform syntes at have alle og alt imod eig og ingen og intet for sig. Dog velsignede Herren saaledes disse ringe bestræbelser, at i begyndelsen ak 1861 (altsaa et aarB tid ekter) talte foreningen over 200 tro medlemmer, der havde gjort sig afholdenhed fra alle berusende drikke til pligt." samtidig med oprettelssn ak denne totalakdoldskor ening degvndte Kloster udgivelseu ak et lidet inaansds-53 skrift, "Afholdsbladet", der skulde være et organ for den nve afholdsvirksomhed, og som særlig søgte at med dele oplysninger om totalafboldssagens oprindelse og fremgang i England og Amerika. Det havde ikke mange subskribenter, som ventelig var; "thi," siger Kloster, "udstyret var meget tarveligt, udgiveren var en ulærd og verfaren ung mand, og den sag, det behandlede, var fremmed, upopulær og foragtet." Uagtet dette fortsatte Kloster med udgivelsen af bladet, ja ban lod det endog fra begyndelsen af 1861 udgaa i dobbelt størrelse og med IsiliAli66BviB6 tillæg under navnet "Menneskeven nen", hvis formaal han selv angav saaledes: "Et maaneds

skrift til philantropiske, moralske og religiøse øiemeds fremme og til gavnlig oplysning og belærende under holdning for ældre og yngre." Senere forandrede han denne noget lærde indholdsangivelse til: "Et maaneds skrift af blandet indhold til gavnlig oplysning og belæ rende underholduing for ældre og yngre." Under neie sin 16aarige redaktørvirksomhed var det særlig den engelske afholdsliteratur, som han benyttede, og hvorfra han hentede de mange lærerige fortællinger, de slaaende smaareplikker og samtaler, foruden de mange indholdsrige taler og foredrag af engelske og amerikan ske afholdsprædikanter, som "Menneskevennen" er saa rigelig forsynet med. Derfra hentede han stof til sin "Nbrdamerikas afholdshistorie" og "Penn's maxims." Ikke saa at forståa, som om Kloster bare agerede over sætter og samler, nei, han behandlede selv totalafholds sagen fra de mest forskjellige synspunkter, og det vilde vist ikke være noget faafængt arbeide at udgive hans "Samlede afhandlinger om totalafholdssagen". Juletider 1861 flyttede Kloster til Kristiania, og fra begyndelsen af 1862 udkom bladet derfra. Det fik nu en noFet større udoredelB6) om end ikke i den udstræk-54 ning, som udgiveren havde paaregnet. lian flyttede til Kristiania væsentlig for bladets skyld, idet dan troede, at det vilde tiltrække sig mere opmerksomhed hos den store almenhed, naar det udkom fra hovedstaden isteden for fra en provinsby; men heri skuffede dan sig vistnok for en del. Kristiania viste sig desuden at være en mindre god mark for totalafholdssagen. Kloster tabte dog ikke modet, endnu mindre troen paa sin sag, men han fordoblede kun sin iver. Den megen modstand og liden sympathi, som han mødte, eggede ham kun til for nyet kamp. Og ved sin seirende tro, sin vindende per sonlighed og sine ildfulde foredrag lykkedes det ham virkelig ikke alene at faa en forening oprettet, men endog at bringe sagen saa langt, at han efter 2 aars ophold kunde forlade byen med den overbevisning, at bevægel sen ikke længere kunde stanses. Mod slutningen ak aaret 1863 forlod Kloster atter Kristiania og tog kra nu af fast ophold i Stavanger. Han reiste til Kristiania som en velholden mand, men forlod det igjen under mindre gode pengevilkaar. En stor del af sin fortjeneste som informator i engelsk og norsk — og Kloster var som Baadan ikke saa lidet søgt — ofrede han paa afholdssagen. Han uddelte "Menne skevennen" og andre afholdsskrifter gratis i tusinder af eksemplarer og sparede intet, naar det gjaldt denne sags fremme. 'Ved bosættelsen i Stavanger begyndte dog pengeforholdene atter at blive mere gunstige for ham. I 1866 saa han sig istand til at etablere sig som kjøb mand. Det gik godt. Han udvidede forretningen, lagde penge i skibe og kjøbte sig i 1869 huse for 13,200 kro ner. Men saa kom den store pengekrise i 1869. Kloster led store tab formedelst endossementsforpligtelser. Hans skib "Neptun" forliste i en orkan, og Kloster kunde af en eller anden Arund ikke faa assurancesummen udbe55 talt. Forretningen stansede saagodtsom, penge var ikke at erdolde, og eiendommene sank Btedß6 mere og mere. Dette var en tung tid for Kloster. Paa engang tabte han alt, dvad han i sine 3 dandslßaar davde lagt sig til bedste, og det var kun ved gode venners hjælp, at han. »lap for at gjøre konkurs. Siden rettede han vistnok igjen paa de faldne sager; men nogen stor formue fik han ikke samlet. Dette lod sig vel heller ikke godt gjøre for en mand som Kloster — selv under mere gunstige livsforholde. Dertil var han altfor uegennyttig og opofrende. For sine forældres underhold sørgede han med sønligt hjertelag og betalte desuden større gjældsforpligtelser for faderen. Paa reiser kostede han vistnok ogsaa flere penge; thi han reiste meget. Det var ikke alene fædrelandet, som han gjennemreiste lige til Tromsø, men han bereiste ogsaa Danmark, Island og Færøerne. Dertil var dan flere gange over i England. Om nu end maaske ikke alle disse reiser var fore tagne paa egen bekostning — herom mangle vi forresten oplysninger — saa er det dog vist, at han ofte foretog baade længere og kortere reiser, især i totalafholdssagens tjeneste. Efterat Kloster i 1864 igjen davde taget op hold i Stavanger, udfoldede foreningen der en livlig virksomhed. Ugentlige møder med foredrag og diskus sioner bleve afholdte, emissærer udsendte, og traktater, for det meste oversættelser fra engelsk ved A. K., blev trykte og uddelte. I 18*70 uddelte saaledes foreningen 10,000 afholdstraktater, 500 heftede samt 3600 løse eks emplarer ak "Menneskevennen", væsentlig udenbys og til landets fjerneste egne. At Kloster var hovedmanden i alle disse bestræbelser, siger sig selv. Og nu begyndte hans utrættelige og ihærdige virksomhed at bære rige56 frugter. I Stavanger vaktes efterhaanden su saadan interesse for sagen, at foreningen, der i 1874 havde 2000 indtegnede medlemmer, kunde reise sig et stort forsamlingslokale. Desuden blev foreninger efterhaan den dannede i Bergen, Skjold, Haugesund, Konnismo, Fet, Rellingen, Kopervik, Værdalen, Sandnes, Hønefos, Flekkefjord, Varhoug, Thime, høyland, Frederikshald, Kragerø, Sarpsborg, Frederiksstad, Horten, Arendal, Finnø, Stjernerø, Hundvaag, Gjesdal, Ranneberg, Het land, Sole, Kristianssand, Birkrem, Ekersund, Fitje, Sol heimsvik,

Skudesnes, Nærbø, Malde, Hiterø, Varteig, Kongsvinger, Aasene, Hjelmeland, Jøssenes, Farsund, Drammen og muligvis flere steder. Vlßt,no^ er det 82», at oprettelsen af alle disse foreninger ikke i alle tilfælde nærmest skyldes Kloster, men de vare dog i egentligste forstand frugter at hans livsarbeide. Hans glæde var ogsaa stor, hver gang han fik underretning om, at en forening var oprettet, eller at totalafholdssagen paa an dre maader havde vundet en seier. Det var for ham en ny opfordring til at prise Herren, der saaledes velsig nede hans livsverk. Det var ellers at forudse, at en saadan rastløs virk somhed, som den Kloster gjennem hele sit liv udfol dede, tidligere eller sildigere maatte nedbryde hans helbred. Han plagedes ogeaa ak sygelighed i længere tid; men desuagtet opgav han ikke arbeidet. Da han endelig blev saa svag, at han ikke orkede at gaa fra sin bolig til afholdslokalet, lod han sig kjøre derhen, og "med største anstrengelse stod han op i forsamlingen for endnu at tolke afholdssagen". "Menneskevennen" udgav han til det sidste, og da han ikke længere mæg tede at sidde ved skrivebordet, laa han i sengen med skrivegreierne paa sine knæ og arbeidede for bladet, som han udgav til slutningen af 1875, og omtrent 3 uger57 efter, den 18de januar 1876, blev han bortkaldt fra denne verden. Man maa saaledes sande det ord, som en at hang venner har sagt om ham, "at han ikke alene arbeidede med flid, men ogsaa arbeidede dagen ud". Kloster var ved sin død kun 52^ aar gammel, men han var træt og trængte til hvile. Dog hørte man ham aldrig klage, selv ikke da han med sin søn var fængslet til sygeleiet, og hans elskede hustru braadt bortreves fra ham. Han takkede tvertimod Gud, som ikke alene sendte pi'øvelserne, men ogsaa skjænkede ham kraften til at bære dem. Der fældtes taarer i mangt et hjem, da budskabet kom om Klosters død. Mange havde og saa hans virken — næst Guds barmhjertighed — at takke for den lykke, som de da nød. Totalafholdsar beidet havde gjort manden i huset fra en elendig for falden dranker til en ædruelig og arbeidsom ægtefælle og fader, og det usle sorgens og lastens herberge til et glædens og fredens hjem. Da han stededes til hvile paa "Vennernes" kirkegaard i Stavanger, blev han daa ren derhen at' saadanne, som ved hans virksomhed var blevne dragne op fra smudset til velhavende og agtvær dige borgere. Kloster var en middelshøi mager mand med bestemte og vel markerede ansigtstræk. Hans høie, klare pande bar præget at roligt alvor, og et fint smil legede ofte om mundun, særlig naar han talte. I frit foredrag havde han ordet i sin magt som faa. Der var altid noget saa slaaende og træffende i hans fremstilling, at modstande ren følte sig afvæbnet og tante lysten til at gjøre ind vendinger. Han kunde derfor ogsaa føre totalafholdssa gen seierrig ud af enhver kamp i skrift som i tale, med lærde og ulærde. Det, som holdt ham oppe i denne lange strid mod fordomme, uklare meninger og vrang vilje, haan og58 latter, var hans aldrig svigtende tro paa sin sag, haus faste overbevisning om, at den vilde gaa seierrig ud af striden, og forvisningen otn, at han at' Gud var kaldet til at bære denne sag frem. Han turde derfor ikke give tabt, selv om kjød og blod nok mangen gang kunde friste ham til at bruge sine evner og kræfter til løsnin gen af andre opgaver, der nød mere folkegunst." "Det norske totalafholdsselskab" blev stiftet i Ber gen i 1862, hvor de forskjellige lokalforeninger holdt det første større fællesmøde. Asbjørn Kloster blev sel skabets første præsident, hvilken stilling han indehavde lige til sin død i 1876. Selskabet havde da 7,000 med lemmer. Siden den tid har selskabet gjort storartede fremskridt under dr. Oscar Nissens og Sven Aarrestads ledelse. Dr. Nissen var selskabets formand fra 1879— 1887, og paa den tid valsede det op til at omfatte 600 foreninger med et medlemstal paa 70,000. Ved dr. Nis 86N8 aftræden valgtes Sven Aarrestad til formand, og under hans ledelse har det gaaet jevnt fremover, saa selskabet nu tæller henved 1000 foreninger med omkr. 125,000 medlemmer. Dets nuværende bestyrelse er Sven Aarrestad, formand; past. H. Lunde, viceformand; O. Thingulstad, sekretær; G. Wennevold, kasserer; fru Anna Engelstad, sekretær for børneafdelingerne. Blandt selskabets reisende afholdsagenter skal spe cielt nævnes den nu afdøde, bekjendte lægprædikant Ole Kallem, der i mange aar reiste landet rundt og stiftede foreninger, samt d'hrr. Bergaland, Øgaard, Øwre og Rustletvedt. De ledende afholdsagenter nufortiden er frøken Elisabet Edland, Andreas Lavik, fru Anna Stein hamar, O. 8. Olson, Jørg. Berge, fru Lydia Amund sen, frøken Esmark, frøken Wedel-Jarlsberg, Anders Vaksdal, frøken Lindland, kjøbmand Sørvaag, student Ristesund og andre. Hr. Alfred Engelstad, forhenvæ59 rende medudgiver af "Reform", Eau Claire, samt fru Engelstad tåger begge en fremtrædende del i afholdsar beidet hjemme. Fremdeles skal nævnes past. H. Lunde, litsrat Julius From, a!ntßßlcolel)6Btvr6r T. Davidsen, lærer Fr. Pedersen, forhenværende stortingsmand K. Dieseth og Peder Svendsen, goodtemplarnes emisær osv. Goodtemplarne stiftede den første loge i Norge i 18*77. Aaret efter blev ordenen oi-^aniB6i6t nationait. Goodtemplarordenens

grundlægger i Norge var fhv. fotograf Balle, der døde den 21de juli 1896 paa diakon hjemmet i Kristiania. Balle var født den 31te oktober 1826 i Jylland og indflyttede til Norge omkring 1860. Han bosatte sig først i Stavanger, hvor han snart kom i l>er^relBe med totalallioislBB2F6n« Blcader her i landet, hr. Asbjørn Kloster, hvis sekretær og medarbeider i "Menneskevennen" han var; han blev en varm og ivrig arbeider for denne sag. I. O. G. T. tæller nu omkr. 15,000 medlemmer. Siden 1885 har kirkesanger Torjus Hanssen været ordens-chef. Handelsborger K. Isaksen er chef for "Den norske goodtemplarorden". Den første "blaabaandsforening" blev stiftet i Kri stiania i 1882 ak S. Hrclalil ekter samraad med dr. Nis sen. "Det blaa baand" tæller nu 62 foreninger med 6500 medlemmer. BeiBlcal)etB første korinand var S. Urdahl. Efter ham blev lærer O. G. Tolnes valgt. Fortiden er past. Due dets præsident. Frøken Ida Wedel-Jarlsberg er præsident for "Nor ske kvinders totalafholdsselskab" (underafdeling W. W. C. T. U.) Denne forening tæller nu omkring 2000 medlemmer. Disse forskjellige afholdsselskaber stod Isende isole rede hver for sig og var tildels avindssyge og fiendtlig-60 Bindede ligeoverfor hverandre. Nen lidt ekter lidt gjorde den tanke sig gjældende, at de dog arbeidede henimod det samme maal, omend paa forskjellig vis, og at de derfor burde fordrage hverandre og Btaa sammen i kam pen mod den fælles fiende drikkeondet. De første forsøg i retning af mere samarbeide mel lem afholdsselskaberne blev gjort at goodtemplarne. I^orluaaist skulde HsnFanF være tlLii6BBliad i emissær virlcBoNlli6(isn. Men det BtMt6 paa den vanBlcsli^li66, at goodtemplarne selv ikke kunde bruge andre end med lemmer af sin egen orden til emiBBWrt^'eneBto iuden sine loger. De andre selskaber kunde naturligvis ikke Faa med paa nogen saadan ordning, uden at der virkelig blev gjensidig iselleBvirkB«iunsd. Men samlingstanken blev atter gjenoptaget, og ekter en del forhandlinger blev man endelig i januar 1895 enige om regler for "fælleskomiteen for Norges afholds eamfund": § 1. "Fælleskomiteen for Norges afholdssamfund dannes af 1 deputeret for hvert af følgende afholdssel skaber og afholdsvenlige kirkesamfund, der arbeider for at faa afskaffet brugen af alle berusende drikke: Det norske totalafholdsselskab, Norges storloge af I. O. G. T., Den norske goodtemplar-orden, Det blaa baand, Norske .kvinders totalafholdsselskab, Den biskopelige methodistkirke, baptistmenigheden, adventisterne og Den lutherske frikirke. § 2. Fælleskomiteens opgave skal være at samle landets afholdsvenner til samvirke og fælles optræden i kampen mod drikketrafiken, saavidt dette kan ske med opretholdelsen af hvert samfunds fulde uafhængighed og selvbestemmelsesret i egne anliggender. 3. komiteen VNiFer inden Bin midte kormand, «ekretNr «^ — om korn^diF6B — Kaßßerer kor et aar ad61 gangen. Aaret regnes fra Iste oktober til Iste oktober. Den holder møder regelmæssig en gang hvert halvaar, og forøvrigt saa ofte det findes fornødent, og da etter beslutning i møde, eller naar mindst 3 af komiteens medlemmer forlanger det. I møderne fattes beslutnin ger med almindelig stemmeflerhed. §4. De selskaber og samfund, som er repræsen teret i komiteen, forbeholdes hver for sig og uafhængig af hverandre fuld frihed til at tiltræde eller tåge afstand fra, hvad komiteen bringer i forslag eller beslutter — undtagen i de tilfælde, hvor de enkelte deputerede har fuldmagt til at handle paa sit samfunds vegne. Komi teens virksomhed bliver derfor væsentlig raadgivende og organiserende. Den udarbeider forslag og planer om fælles optræden og fælles virke, hvor saadant antages at være til gavn for afholdssagen, og forelægger resul taterne for de enkelte selskaber til vedtagelse." Ovenstaaende regler blev vedtaget 28de januar 1895 i møde af repræsentanterne fra de de forskjellige aknolcl» gelskaber. Goodtemplarordenens repræsentant fremkom imidlertid med et dissenterende votum til den del ai paragraf 1, som gaar ud paa at tåge aknoid^venii^e kirke samfund med i fælleskomiteen. Han troede ikke, at det vilde være neldiFt, men torsBloF, at komiteen skulde være sammensat kun af medlemmer fra virkelige akuold- BelBkal)er Paa brændevinslovgivningens omraade er Norge kom met et godt stykke paavei. Siden husholdningsbrænde riets afskaffelse i 1845 har man søgt end videre at ind skrænke rusdriktrafiken ved skatlægning, brændevins samlag og lokal prohibiton. Til den ende har stortin get passeret en række af love, fornemmelig i 1848, 1854, 1857, 1866, 1871, 1875, 1879, 1880, 1888 og 1894. LolaAßVßteiU6t iudk^rt6B i NorFe elter Bvenßk in^lnßter62 (se Sverige) i 1871. Hovedformaalet med samlagenes opretteißS var at fjerne fra brændevinsudsalgene al an ledning til personlig vinding. Et kompani (samlag, bo lag) af private forretningsmænd kan danne sig i hvilken somhelst by, og ak dvßtvret skaffe sig monopol paa al u6Bk^NnkninA ak brændevin paa et vist antal steder og iet vist antal aar. Samlagenes drift er reguleret ved visse lovbestemmelser — f. eks., at der ikke skal findes stole eller borde i bolaget, at ingen skal faa mere end en dram ad gangen, at det skal være forbudt at sælge til drankere, berusede eller mindreaarige, at

bolaget skal være lukket til visse tider — f. eks. fra kl. 5 (eller endog 1) lørdag til mandag morgen kl. 8 osv. Skjænke verterne har fast løn af kompaniet. Kompaniet selv har ikke ret til større fortjeneste end 5 procent af den indskudte kapital. Overskuddet gaar til byen og an vendes til veldædige øiemed. Samlagene gjælder kun brændevinet, ikke vin eller øl. 01- og vinsjapper kan oprettes af hvemsomhelst mod at betale en liden afgift, i regelen ikke over 10 dollars. For at sælge øl og vin til afhentning behøves ingen license. Lokal prohibi tion er indført i landdistrikteme næsten overalt, saa berusende drikke sælges ikke uden for byerne undtagen ved enkelte fiske- og turiststationer, paa passagerbaade og ved enkelte jernbanestationer. Resultaterne af bolagsordningen i Norge svarede ikke til forhaabningerne. Forbruget af brændevin aftog vel noget med det samme, men saa begyndte det stadig at øge paa igjen, steg fra 2.8 liter pr. individ i 188 til 3.5 i 1893. Samtidig Fik ølforbruget op fra 26,128,000 liter eller 13.3 liter pr. individ i 1887 til 41,995,000 liter eller 20.8 liter pr. individ i 1893. "Den vel kjendte, nu afdøde dr. Broch anslog de aarlige udgifter for drik i Norge til omkring 40 millioner kroner, og at63 7000 hjem ødelægges hvert aar paa grund ak drukken skab, at der er 15,000 forfaldne drankere i landet og 100,000, som nu og da drikker sig fuld. Ifølge offici elle rapporter fra fængselsdirektører i Norge og Sverige, angiver 70—75 procent ak forbryderne drik som aarsag til sit fald." De utilfredsstillende resultater af samlagene bragte 3,tliol<iBV6liu6l'N6 til at arbeide for opnaaelsen af strengere forholdsregler ligeoverfor rusdriktrafiken. Stemningen gik mere og mere i retning af fuldstændig prohibition. Forbudsforeninger oprettedes her og der, hvilke i 1889 organiserede sig nationalt med dr. Nissen som præsident. I 1885 blev petitioner i favør af prohibition cirkuleret og fik 65,604 underskrifter af personer over 21 aar. I 1886 indbragte Chr. Johnsen, redaktør af "Almue vennen", i stortinget et lovforslag om forbud mod tilvirk ning, indførsel og salg af berusende drikke. Forslaget blev overgivet til en komite, hvis indstilling gik ud paa, at sagen skulde henvises til regjeringen (kongen og hans raad). Ullmann var imod forslaget, talte for "personlig frihed". Vexelsen, Berner, Sørum, Reiersen, Bendixen og andre talte ogsaa imod. Sørensen og statsminister Sverdrup ni. fl. talte derimod for forslaget, Det faldt. Melleni prohibitionisterne har der været delte meninger om hensigtsmæssigheden ak at optræde som særskildt parti eller at agitere for sagen uafhængig af partier og indenfor dem alle. Sidste anskuelse har hidtil havt de fleste for sig. I de senere aar har omkring en femtedel af stor tingets medlemmer været totalister. Blandt dem var i [forrige tiugperiode endog formanden for det norske totalafholdsselskab, Sven Aarrestad, valgt væsentlig med det formaal at fremme afholdsvenners sag i tinget. Ved ihærdigt arbeide og klog optræden lykkedes det64 ogsaa ham i 1894 at faa vedtaket en over forvent ning vidtgaaende brændevinslov. Herom siges i beret ningen til generalmødet i Kristianssand 16 — 18. august, 1894: "Generalmødet besluttede ifjor, at selskabet skulde tiltræde forslaget om en fælles demonstrations dag for landets afholdsvenner. Efter konference med I. O. G. T. blev til demonstrationsdag valgt 3die søndag i juni, og iaar har da afholdsfolket her i landet havt ein første demonstrationsdag. Denne foranstaltning viste sig at være overmaade heldig. Tilslutningen til afholds vennerneg demonstrationstog og møder var over al for ventning stor hele landet over. De demonstrerendes nærmeste krav denne gang gjaldt monopolsagen og gik ud paa, at loven maatte blive be handlet ak Btatßnia^terns iaar og ve<^taFst ekter Aarrestads forslag. Ca. 50,000 iuNn6 og kvinder henvendte sig paa denne dag til stortinget med telegrammer og adresser i den anledning. Afholdsvennerne naaede ogsaa at se disse sine krav iiu^Helloininet. Odelsting og lagting vedtog drNn^6vinßloV6n i alt vNsentlizt, som akuol(lßveunernV for tiden vilde have den. Det viZtiZ3te nye i denne lov er den saakaldte "afstemningsparagraf", der giver alle i kommunen bosatte 25 aar gamle lusend o^kvinder stemme ret i spørgsmaalet om, hvorvidt samlag skal oprette» eller faa fornyet Fodli^6ndelß6 ak sine vedtNZtsr. Til forbud udkræves flertal af de i sagen stemmeberettigede. Er et samlag paa denne maade nedlagt, kan det ikke igjen oprettes, uden at et flertal af de i sagen stemme berettigede er for det. Tilsvarende bestemmelse har man neppe i noget andet land. I flere ak de nordamerikanske fristater har man lignende afstemninger (local c»/)t«'on), men kun ak de i statsborgerlig henseende «teininederet^ rettigede, og i England har Bp^«rZßiuaai6t om at Zivo kommunerne ret til ved akßtemninA ak s^attsi/^s^^s at65 negte bevilling til oprettelse at drikkehuse længe staaet paa dagsordenen; men ingensteds har man endnu — 823. vidt vides — taget med i afgjørelse dem, som utvivlsomt har mest at sige i disse spørgsmaal, nemlig Jcvinderne. I denne henseende er den nu vedtagne norske lov mere "vidtgaaende" end nogen anden nugjældende brændevins lov. Den vækker derfor ogsaa «overalt opmerksomhed, og Norges afholdsvenner lykønskes med den vundne

seier. En anden noksaa betydningsfuld seier vandt afholds vennerne iaar, da Kristiania kommunestyre vedtog be stemmelsen om søndagslukning. I det hele tllFst maa man sige, at aklioi<iBBa^6u for tiden staar godt i vort land, hvilket bedst viser sig deri, at vore bestræbelser nu møder sympati og for- BtaaslB6 paa alle hold. Et udslag heraf er det ogsaa, at alle 3 politiske partier har optaget afholdssagen eller drikkeondets bekjæmpelse paa sine valgprogrammer for de forestaaende valg." Hertil kan endvidere anføres, at stortinget aarlig bevilger store summer af statskassen til afholdssagens fremme (omkr.] 0,000 kroner aarlig). Efter Sven Aar restads egne udtalelser er det fornemmelig tre ting, der staar som hovedprinciper i den nye lov: "1. Afstemningsparagrafen, der giver kommunens befolkning, rnNnH og kvinder, ret til ved almindelig stemmeret at faa væk samlagene og dermed al brænde vinshandel. 2. At salg og u6Blc^tenliuinF af brændevin kun maa foregaa ved samlag. Skal der være brændevinssalg ien by, saa maa der være samlag. Stemmes samlaget ned, saa ophører alt salg af brændevin i den samme by. Ja, det vil sige: alt smaasalg, drammesalg og flaskesalg. Derimod kan der komme til at foregaa storsalg — i Afholdssagens historie. 566 større partier end 250 liter, leveret paa "en gang, i et kar og til en kjøber". Dette salg belægges med en afgift, der ikke skal være mindre end 1000 kroner aar lig for hver berettiget. 3. At kommunerne ikke skal være økonomisk interesserede i samlagene. Derfor bestemmer loven, at størsteparten af overskuddet — efter 5 overgangsaar — skal gaa til statskassen for at danne et fond, "om hvis anvendelse der senere bestemmes ved lov." Allerede forrige høst (1895) begyndte afholdsven nerne kampen mod samlagene efter den nye lov. Enkelte af dem mente, at man helst burde vente, indtil man var bedre forberedt, og indtil man havde faaet øl og vin md under samme bestemmelser som brændevin, saa at man kunde slåa et hovedslag mod alle berusende drikke paa en gang. Men andre mente, at naar man havde anledning til at stemme angaaende samlagene, burde man altid møde frem og stemme imod dem, enten man var mange eller kaa, og at det ikke var ret eller klogt at vente, indtil man troede sig sikker paa at vinde alt paa en gang. Den beleilige tid kunde maaske ikke komme, hvis man lagde sig i god ro og mag til at vente. Saa begyndte man da kampen — og det tilgavns. Resultatet blev, at i 11 af de 13 byer, som stemte over spørgsmaalet ifjor, blev samlagene nedvoterede. De 11 var Gjøvik, Arendal, Risør, Grimstad, Aasgaardstrand, Aalesund, Namsos, Tønsberg, Brevik, Molde og Skien. Vadsø og Bodø stemte for samlagenes bestaaen. I følgende byer skal der være eller nar der været afstemning i 1896: Bergen, (hvor samlaget fik en tvivl som majoritet), Drøbak, Farsund, Kongsvinger (opret holdt), Levanger (nedstemt), Lillesand, Mosjøen, Sog gendal og Stavanger (nedstemt med stor majoritet).67 - "• '". '*.-... ; ii ; ii '; I 1897 vil der blive afstemning om samlagene i Kristiansund, Drammen, Fredrikshald, Hamar, Holme strand, Horten, Kongsberg, Laurvik, Porsgrund, Sarps borg og Tromsø. I 1898 kommer turen til Kristiansand, Ekersund, Flekkefjord, Fredrikstad, Hammerfest, Hønefos, Kra gerø, Lillehammer, Moss, Sandefjord, Svelvik og Trondhjem. Endelig i 1899 kommer Kristiania, Langesund, Mandal, Stenkj ær, Tvedestrand og Vardø. Haugesund har havt fuldstændigt forbud mod alt brændevinssalg i smaat, siden byen blev kjøbstad i 1866. "Det saa en stund ud til, at afstemningerne i 1895 skulde faa et efterspil af en ganske eiendommelig art," skriver Sven Aarrestad i sin bog "Fra samlagsstriden 1895". "De samlagsinteresserede troede nemlig at have fundet ud, at disse afstemninger ikke var lovligt bin dende, og saa vilde de prøve, om det ikke skulde lade sig gjøre ved en proces at faa dem underkjendt. De havde møde om dette i Kristiania, og der blev det besluttet, at hvis ikke regjeringen vilde tilstaa de ned voterede samlag idetmindste endnu et aar funktionstid, saa skulde der øieblikkelig anlægges proces." — — "Siden er det oplyst, at regjeringen nok ikke er at for maa til at vde de samlagsinteresserede denne haands rækning. Altsaa blir der proces. Processens grundlag skal være den opfatning, som man nu i de samlagsin teresseredes leir vil gjøre gjældende, at, da de sted fundne afstemninger er afholdt i henhold til en lov, som endnu ikke var traadt i kraft, saa maa disse afstemninger være ulovlige og altsaa betydningsløse." — "Siden har man ikke hørt noget om processen. Anta gelig har de nu besindet sig." Hr. «krivsr kremdeleB: "DiftBs l^rBte68 samlagskampe giver anledning til mange og mangeslags ketraZtniu^er. Vi kar laaet se, hvor vi har vore ven ner. Det er fornemmelig blandt arbeiderne og den "simple mand". Det er befolkningen i disse brede lag, som i det store og heletaget har skaffet os vore seire. Idlandt de Baakaldts "bedre klasser" har vi lunket for holdsvis ringe tilslutning. Endel af kvinderne har vis selig gaaet med os, men ikke i den udstrækning, som vi kav^e ventet. Kampen mod samlagene er klevet, smaafolks kamp mod brændevinet." Men disse smaafolk kan dog med Guds hjælp seire — og kar allerede gjort saa; thi, som før paapeget, er allerede en stor del af Norge

under prohibition, og der er udsigt til, at landet i en nær fremtid vil kunne ud rydde nogenlunde hele brændevinstrafiken. Anderledes forholder det sig med vin og øl, der endnu sælges frit overalt og nydes i mængde. Øldrik king er især almindelig. Mænd og kvinder om hinanden sidder paa varieteerne, restaurationerne og andre forly stelsessteder og drikker sine "bajere" fuldstændig ugeneret. Man drikker ligesom paa udstilling, idet restaurationerne indrettes ofte med stole og borde ud mod aaben gade! At drikke bayersk øl til maden iste denfor kaffe er meget almindeligt, især i byerne. Vin til maden er ogsaa almindelig i "fine" kredse Dette, at øl- og vintrafiken endnu drives saagodtsom uden kon trol, svækker i stor udstrækniog de gode følger af sam lagenes nedvoterinF; tki ikke alene kan folk fylde sig op paa øl og vin, men derved kan ogsaa sterkere sager let smugles ud under navn af vin — noget, man allerede kar kavt eksempel paa i den saakaldte "laddevin". Hvad derfor afholdsvennerne hjemme nu maa ar beide henimod, er at faa hovedprinciperne i den nye brændevinslov til at gjælde ogsaa øl og vin. Spørgs-69 maalet var oppe til behandling i sidste storting. Føl gende er et et kort uddrag af forhandlingerne ved den anledning: "C. Andersen fremlagde paa afholdsgruppens vegne følgende forslag: Regjeringen anmodes ved en departe mental komite at foranstalte taget under overveielse, hvorvidt og i hvilken udstrækning det maa ansees hen «iFtBBvarende at overføre iiovsd^i-inoiperiis for den nye dlNu<lviiiBiov til øl- og viniov^ivniuFsu, og kremlsoFZe resultatet af disse overveielser og i tilkNi6e lovforslag i sagens anledning for næste storting. Et beløb af 2000 kr. stilles i dette øiemed til regjeringens raadi^lieH. Taleren troede, at hvis lauddekoliiuiiiFeii kunde være med ved afstemningen med hensyn til de berusende drikke, vilde de snart blive voteret bort fra vort land. Ullmann var bestemt mod den omhandlede overta relse. Hvor skulde der stanses med alle disse tvangs forholdsregler paa alle kanter; man kav snart ikke røre sig her i landet for bare love og forordninger. I al fald burde sagen udstaa. Engelhart: Andresen vilde, at man ved folkeaf etemning skulde kunne forbyde ogsaa salg af vin. Men ved den spanske traktat er vi forpligtet til ikke at lægge hindringer i veien for handelen med vin. Dernæst kan det være tvivl om lovmæssigheden ved flere bestemmel ser i den nve brændevinslov. Departementet kunde nok overveie sagen, men tiden var ikke heldig endnu saa kort efter lovens ikrafttreden. Stousland og Ellingsen anbefalede Andersens for slag. Schweigaard og Chr. Knudsen talte for udlæg gelse til et senere møde, hvilket enstemmig vedtoges. XriBtiania den 6te mai (1896). I ektermiddaFsm^det i^aar koresioA (Dnr. I^nndsen lievilZet 2000 kr. til en departemental komite kor at ta^e70 under overveielse spørgsmaalet om forandringer i lov givningen om øl og vin. Engelhart havde intet mod et saadant forslag. Blehr omtalte den store indførsel at billig og slet vin til skade for den norske brænde vins- og maltindustri og derigjennem for jordbruget. Ved voteringen forkastedes Andersens forslag med 67 mod 46, Knudsens bifaldtes mod 2." Spørgsmaalet blev altsaa i übestemt form henvist, til regjeringen, og da er det vel tvivlsomt, om der vil blive gjort noget ved sagen for det første. Imidlertid lægger ikke afholdsvennerne sig i ro og mag til at vente paa regjeringen, men ruster sig til fortsat, om muligt endnu djærvere optræden. Sidste sommer (1896) udsendte de norske afholdssamfunds fæl leskomite en rundskrivelse til landets afholdsselskaber om afholdsfolkets stilling ved valgene. Komiteen finder det ikke raadeligt, at afholdsvennerne for tiden optræ der som særskildt politisk parti. Deres bestræbelser bør gaa ud paa at' danne en sterk organisation, fordi de nu maa være forberedte paa, at kampen saavel i den kom munale som statsborgerlige politik mere end før vil samle sig om afholdsvennernes merkesager. Derfor bør ogsaa afholdsfolket faa de bestaaende politiske partier til mest muligt at imødekomme dets krav. En saadan organisation blev ogsaa straks efter iverksat, idet at fællesudvalget for Kristiania afholds organisationer forleden afholdt repræsentantmøde til vedtagelse af regler for afholdsmændenes landsorganisa tion. Ifølge disse skal ethvert herred, der danner egen valgkommune, have et fællesudvalg, bestaaende af repræ sentanter fra samtlige loger, afholdsforeninger og reli giøse samfund, som har afhold paa sit program. Dets opgave er væsentlig at samle alle ædruelighedsvenner til fællesoptræden i arbeidet for totalafhold udåd, spe71 cielt med valgkommunens interesse for øie. I enhver stortingsvalgkreds dannes afholdsudvalg, Baavidt valg kredsen er forskjellig fra ds kommunale. Udvalget bestaar af repræsentanter, valgte af fællesvalgenefæIles valgene i eller udenfor sin midte med samme formaal som fællesud valgene. Hvor stortingskredsen falder sammen med den kommunale, indehar fællesudvalget tillige afholdsudval gets pligter og rettigheder. Norges afholdsforbund er en sammenslutning af samtlige totalister i landet gjennem fælles- og afholds udvalgene. Saavidt muligt skal det beståa af et forholds vis lige stort antal repræsentanter fra de forskjellige

afholdsselskaber. Det har den øverste ledelse af totali sternes fællesoptræden udåd, ligesom det har til opgave at samle ædruelighedsvennerne til at staa solidariske med hinanden, saalangt dette kræves til afholdssagens fremme og er foreneligt med den enkeltes private in teresse. Ethvert afholdsselskab eller organisation behol der sin fulde og übeskaarne frihed i arbeidet inden sit selskab, til varetagelsen af sine særinteresser og udøvel sen af sit arbeide, saavel hvad maade som midler an gaar. Forbundet har kun at varetage fællesinteresserne og at samle alle til fælles optræden ligeoverfor fælles modstandere og til samlet arbeide for ds sager, hvis fremme alle har interesse af, medens hvert enkelt sel skab eller organisation frit og uhindret kan udfolde sit arbeide paa den maade, det selv finder tjenligst. Ved det norske totalafholdsselskabs generalmøde i Stavanger sidstleden 13—15 august opstod der en længere debat om afholdsfolkets oplræden ved valgene. Enstem mig beslutteies, at afholdsfolkene skulde organisere sig og ved et landsmøde at alle afholdsfraktioner i landet bestemme, hvilke krav man burde gjøre. Afholdsfolket optræder ikke som eget, men vil øve indflydelse hver72 inden sit politiske parti. Kristiania fællesudvalgs for søg paa dannelse af en landsorganisation trods de vir kende selskabers tidligere beslutning herom blev sterkt Kritißeret. N^6et besluttede enstemmig at anmode re gjeringen om at inclV3kl^s Aarrestad i komiteen til revi «ion af øl- og vinlovgivningen. Det vil af denne korte oversigt sees, at afholdsre formen er kommen ganske langt frem i vort fædreland, og at maaske Norge vil blive et af de første lande til as faa bugt med drikkeondet. Dette bør virke anspo rende ogsaa paa os under vor kamp mod drukkenskaben hertillands. VIII. Sverige. Den første afholdsforening i Sverige blev stiftet i Vexiø den 24. april 1819 af en del skoleungdom, der for at undgaa kameraternes spot holdt sine møder kl. 5 om morgenen. Stifteren var en ligefrera, begavet bonde søn fra Wieslanda sogn, hvorefter han blev kaldt Wie selgren. Per Wieselgren blev født den 1. oktober 1800. Han studerede til prest og naaede frem til at blive dom provst. Han er bleven kaldt afholdssagens fader i Sve rige, baade fordi han stiftede den første afholdsforening og for hans mangeaarige og frugtbare arbeide for sagens fremme. Hans første forsøg som student fik ikke syn derlig tilslutning; men omkring 1830 blev flere forenin ger stiftet fra Stockholm af og ud over landet. Omkring 1835 begyndte Wieselgren at reise rundt fra sted til sted kor at tale sagen og stifte foreninger. Fra 1838—1847 72 inden sit politiske parti. Kristiania fællesudvalgs for søg paa dannelse af en landsorganisation trods de vir kende selskabers tidligere beslutning herom blev sterkt Kritißeret. N^6et besluttede enstemmig at anmode re gjeringen om at inclV3kl^s Aarrestad i komiteen til revi «ion af øl- og vinlovgivningen. Det vil af denne korte oversigt sees, at afholdsre formen er kommen ganske langt frem i vort fædreland, og at maaske Norge vil blive et af de første lande til as faa bugt med drikkeondet. Dette bør virke anspo rende ogsaa paa os under vor kamp mod drukkenskaben hertillands. VIII. Sverige. Den første afholdsforening i Sverige blev stiftet i Vexiø den 24. april 1819 af en del skoleungdom, der for at undgaa kameraternes spot holdt sine møder kl. 5 om morgenen. Stifteren var en ligefrera, begavet bonde søn fra Wieslanda sogn, hvorefter han blev kaldt Wie selgren. Per Wieselgren blev født den 1. oktober 1800. Han studerede til prest og naaede frem til at blive dom provst. Han er bleven kaldt afholdssagens fader i Sve rige, baade fordi han stiftede den første afholdsforening og for hans mangeaarige og frugtbare arbeide for sagens fremme. Hans første forsøg som student fik ikke syn derlig tilslutning; men omkring 1830 blev flere forenin ger stiftet fra Stockholm af og ud over landet. Omkring 1835 begyndte Wieselgren at reise rundt fra sted til sted kor at tale sagen og stifte foreninger. Fra 1838—184773 -var han udgiver ak "Nykterhetsvannernes Tidning", rsamtidig med at han røgtede sin prestegjerning og ofte holdt afholdsforedrag. Han var en trofast arbeider ind til det sidste. Han døde i 1877. I kampen mod druk kenskaben blev han fra først ak kraftig understøttet ak inssnd som Magnus HuBB og mange andre. I 1837 besøgte amerikaneren Robert Baird paa sine reiser i sagens interesse ogsaa Sverige. Han blev godt modtågen af kong Karl Johan, der paa egen regning lod oversætte og udgive Bairds ' iHistory of the Temper ance Societies of the United States". Denne bog blev meget læst og havde stor indflydelse. Kongen sendte et eksemplar af den til hvert kirkesogn i landet. Bla dene aftrykte store stykker af den, og saaledes blev flere og flere dra^t til at tænke over den nye reform bevægelse. I 1839 stiftedes "Svenska nykterhetssålskapet" i Stockholm, og kongen lod sig indskrive som dets patron (beskytter). Ved den tid havde afholdsforeningernes tal steget til 130 med henimod 30,000 medlemmer. De svenske konger har fra tid til anden taget strenge forholdsregler ligeoverfor tilvirkning og salg at spiri tuosa. Gustav Vasa (1521—1560) udstedte flere forbud •derimod. Gustav Adolf indførte fuldstændig forbud mod brugen af brændevin i 1622, og loven blev

strengt gjennemført indtil danß død under trettiaarskrigen i 1632. Karl den tolvte nedlagde et par gange forbud mod den almindelige brændevinsbrænding; men i hans fravær op hævede rigsraadet de kongelige resolutioner, og man lod •det for en tid være med at indskrænke distilleriernes antal til fire. Men i 1756 lykkedes det "hattepartiet" at faa indført prohibition. Den verdensberømte bota niker, Carl von Line, sluttede sig uforbeholdent til forbudspartiet. I "frihedstiden" havde dog brændevins74 irlendingen og drukkenskaben tiltaket i en forfærdelig grad, især dlandt alinuen, og ekter statsomvæltningen i 1772 forbød Gustav den tredie al brændevinsbrænding. Men senere besluttede han dog at gjenindføre deu, men for kronens regning. Han vilde, at staten skulde have al fortjenesten, og efter Ruslands eksempel oprettede han ' -kronobrannerier (regjeringsdistillerier). Men regje ringen tabte store penge paa denne forretning. Bønderne blev rasende, fordi de ikke fik lov at brænde til hus behov — no^st, som de allikevel gjorde paa trods, og drukkenskaben tiltog i landet. Regjeringsbrænderierne lilsv snart oplikeveHs, og man lie^vn6t6 at brænde krit og uhindret som før. I 1845 vedtog rigsdagen en resolution, hvori det hed: "Filosofiske undersøgelser og daglig erfaring hai* bragt os til den overbevisning, at det svenske folks vel være — endog dets eksistence som et oplyst, arbeid somt og lovlydigt folk — staar paa spil, medmindre forholdsregler tages til at indskrænke drikkeondet. '* Næste aar blev brændevinsbrænding til husbehov afskaf fet og indskrænkedes til større distillerier under statens O^>BVN. Disse inaatts betale stor skat til staten, og de lokale autoriteter havde ret til at bestemme, hvormange brænderier, der skulde eksistere inden deres respektive kommuner. Med et slag blev brænderiernes antal redu ceret fra 44,000 til 4500. I 1869 havde tallet sunket til 457. Den aarlige produktion af brændevin formind skedes fra 26,000,000 galloner til 6,900,000 galloner. Det saakaldte bolagsystem eller Gøteborg-sy stem' daterer fra 1864. Der var paa den tid megen fattigdom og nød" blandt folket i byen Gøteborg. Byraadet tilsatte i den anledning en komite for at undersøge aarsagerne til elendigheden. Denne komite rapporterede, at drukken skaben var hovedaarsagen til_nøden*blandt arbeidsfolket75 "Den største fiende ak al moral og alt velvære blandt arbeidsklassen er brændevin. Ikke alene brændevinet foraarsager demoralisation og fattigdom; men fristeleerne, det daarlige eksempel, og al den uorden, som staar i forbindelse med de utallige drikkehuler, bidrager særlig til disse ulykkelige forholde. Hverken lokale regulativ ner eller politiets opsyn kan udrette stort, saalænge ud- Bli^WiilluiiiZß«te66riie er i hænderne paa private individer, som finder det i sin interesse at opmuntre til drik uden hensyn til alder eller ungdom, rigdom eller fattigdom. 'r Som et simpelt middel mod dette onde foreslog komi teen, at retten til at sælge brændevin skulde fratages de private individer, og at der skulde dannes et bolag med eneret til at drive saadan handel. Bolaget skulde ikke have større fortjeneste af forretningen end 6 procent af den indbetalte kapital; overskuddet skulde betales til kommunekassen "for at benyttes til arbeidsfolkets bedste". Forslaget blev antaget, og reglerne for bolagenenes drift nærmere bestemt: Et aktieselskab blev straks dannet ak byens mest anseede forretningsmænd. I 1865 begyndte det sin virk somhed med 36 udsalgssteder (bolag). Disse bolag var til at begynde med egentlig spisekvarterer, hvor god, veltilberedt mad kunde faaes for en rimelig pris. Ved siden deraf solgtes likører af forskjellige slags, baade berusende og ikke berusende. Men verten eller be tjenten havde ingensomhelst personlig interesse i forret ningen. Han havde fast løn af kompaniet og drev handelen for dets regning. Det var derfor ligegyMigt for ham, enten han solgte meget eller lidet. Han solgte kun for kontant og navde ikke lov at sælge til berusede, mindreaarige eller saadaime, som besøgte bolaget med altfor korte raellemrum for at drikke. Han skulde saa meget som muligt paavirke kunderne til ikke at kjøbe76 «terlce Hrikke, men uellere maH eller Hrikke, Bom ikke var derußenHe. nelgeHage var dolagene lukkeHe, og nverHagene I)1ev He k<srßt aadneHs Ici. 7^ om morgs nen og «teengte kl. 8 om akteueu i vintertiHsn, Kl. 9 om «ommereu, men ißrHagßkvelHeue Ici. 6 neie aaret. De fleste byer i Sverige adopterede efterhvert Gøte borg-systemet, og nu er det almindeligt over hele landet. I Norge blev det med lidt modifikation introduceret i 1871. Det er dog kun salg i smaat at spirituøse drikke, som bolagene har monopol paa. Brændevinshandel i stort er endnu tilladt private personer, og bevilling for udskjænkning af øl og vin i smaat udstedes ogsaa til private. Men i forbindelse med bolagsystemet er og «aa til6elB forbundet /<?<?«/ option, og paa landsbygderne, har man indført fuldstændig prohibition. Bolagsystemet er vistnok det bedste restriktions middel, som endnu er opfundet mod rusdriktrafiken. Det reducerer tallet paa udskjænkningssteder og gjør disse mere respektable. Det borttager delvis den pri vate fortjeneste af forretningen, og kommunen faar for delen af overskuddet. Men netop dette, at

forretningen gjøres mere respektabel, og at kommunen tjener paa den, er just det farlige og bedragerske ved systemet. De fine, respektable salooner er farligere for de unge og uerfarne end de skidne og elendige drankerhuler, hvor intet skikkeligt menneske tør vise sig; og den for tjeneste, kommunerne har af bolagene, vil bevæge disse til at holde fast paa det engang antagne system — for for tjenestens skyld — og kanske lægge an paa at udvide forretningen af samme grund. I kLlrßtningen var reßultaterne ak opinun trenHe, idet tordruget ak Bpirituoßa reHuoereHeß detvHelig kra 1865—1870; men Ha kegvnHte Het at Bge paa ig^en inHtil i 1875, ekter nvilken tiH kordiuget graHviß nar77 sunket lidt indtil i 1890. Siden Qar det hellere forøget sig. I 1860 var forbruget af spiritus i Sverige mellem 7 og 8 liter pr. individ; nu ei Het omtrent 9 liter. Konsumptionen af vin og især øl har stadig været i tiltagende. Alt dette bar aabnet øinene paa de ivrig ste og mest alvorlige blandt afholdsvennerne til at indse nødvendigheden af strengere forholdsregler mod rusdrik trafiken. Disse beklager sig høilig over blendverket ved bolagsystemet og har i de senere aar sterkt angrebet det, ligedan som prohibitionisterne i Amerika har angre bet high license. Der har endog været forslag om fuldstændig prohi bition oppe til behandling i rigsdagen. I 188*7 foreslog Edvard Thermenæus, at rigsdagen skulde henstille til kongen at lade udarbeide en lov, der inden 20 aar afskaffede al tilvirkning og salg af berusende drikke. Forslaget blev, som ventelig kunde være, ikke antaget, skjønt mange understøttede det. Flere fremragende afholdsmæud har havt sæde i rigsdagen, som f. eks. generalkonsul C. O. Berg, doktor E. W. Wretlind, Sigfrid Wieselgren, past. E. J. Ekman, past. A. Wiberg, lektor P. Waldenstrøm (lederen for missionsvennerne), direktør Edv. Wavrinsky, fil. Hr. J. E. Nystrøm, redak tør J. M. Erikson, W. Styrlander og andre. Goodtemplarordenen indførtes i Sverige i 1879, da den første loge "Klippan" organiseredes i Gøteborg af O. Bergstrøm. Flere loger blev straks derpaa dannet, og ordenen har stadig udbredt sig og gaaet frem i magt og indflydelse. Den tæller nu omkr. 65,000 medlem mer. liiFßHaZßinauH W. Styrlander har siden 1888 været ordenens chef i Sverige. Styrlander skildres som en imponerende personlighed, der i ganske særlig grad er udrustet med de for stillingen som ordenschef nød vendige egenskaber. Sveriges forbudsparti er stiftet78 af ham. Han er ogsaa redaktør for dette partis organ "Svenska fOrbudstidning". Rigsdagsmand Edw. Wavrinsky er maaske good teraplarnes mest begavede og indflydelsesrige mand i Sverige. Han er en ledende aand ikke alene blandt .afholdsvennerne, men ogsaa blandt fredsvennerne i Skandinavien. Totalafholdsselskabet "Blå bandet" stiftedes i 1883. Det har gaaet uhyre fort frem — tamiler nu omkring 50,000 medlemmer. Dets nuværende koriuauH er P. Ollén, hovedredaktør for "Svenska Morgonbladet". Men den mand, som har gjort mest til selskabets vekst og trivsel, er vistnok redaktør J. Bystrøm. Hr. Bystrøm har opholdt sig flere aar i Amerika, og det er maaske her han har faaet udviklet og skjærpet sin medfødte «vne til at lede og styre, som har gjort ham til et saa indflydelsesrigt medlem af "Blå bandet". Han nar siden 1882 været selskabets sekretær og har ved siden deraf redigeret dets udmerkede organ "Blå bandet". Han er ogsaa en meget begavet og afholdt taler. Ved siden af de to store afholdsorganisationer, "I. 0. G. T." og "Blå bandet", er der ogsaa endel mindre som f. eks. "Templar orden" og "N&tionaltemplaror den". I det hele er der over 200,000 totalister i Sve rige foruden de mange andre, som af forskjellige grunde lever et fuldstændig afholdende liv uden dog at skrive sig md i nogen forening. Det i 1839 stiftede "Svenska nykterhetssalskap" eksisterer endnu, men er i det Bidßte klevet noget distan seret af de øvrige afholdsselskaber. Aarsagen hertil er "vistnok den, at det ikke har fulgt tilstrækkelig med tiden. Dets nuværende formand er prof. E. B. Alm quist. Han selv er totalist, men mange af medlem inerne og enkelte ak direktørerne, som k. eks. Wiesel79 :gren, jr., er kun maadeholdsfolk. Prof. Almquist er en aneeet videnskabsmand og en elskværdig personlig hed. Han var med som læge ved prof. NordenskiOlds polarekspedition. Foruden ds allerede nævnte afholdsforkjæmpere i •Sverige er der mange flere, som burde omtales. Men vi faar her lade os nøie med kun at opregne nogle af dem: Rektor Aspling, ledende afholdstaler inden I. O. G. T.; doktor P. A. Levin, stifteren af det første red jiingsasyl for drankere i Sverige; past. K. O. Broady, bttFtrvllilsr N. J. Bjørkman, fru Meijerholm, forlægger H. A. Berg, past. T. Truve, literat Axel Gustafson «(der dog bor i London og har skrevet næsten udeluk kende paa engelsk — davds sin uddannelse i Amerika); ir. og fra T. V. Hollstrand, bestyrere af "Nykterhets -vannernes studenthem" i Upsala; biskop von Scheele, frøken Beatrice Dickson og endelig bankkasserer og •forlagsboghandler Vilh. Skøld, der i en alder af kun 34 aar afgik ved døden ifjor. Afholdsreformen takte i ham en begavet og elskværdig forkjæmper. Der paa •gaar for tiden en indsamling af penge blandt vennerne -til et mindesmerke over den afdøde

broder og medar beider. IX. Danmark og Island. Danmark har navt ord for at være et ak de mest -fordrukne lande i Europa. Den offentlige statistik viser -Ogsaa, at forbruget af spirituosa er forholdsvis ganske -stort. Det »er dog nu som følge af afholdsarbeidet no get i aftagende hvad distillerede drikke angaar; men 79 :gren, jr., er kun maadeholdsfolk. Prof. Almquist er en aneeet videnskabsmand og en elskværdig personlig hed. Han var med som læge ved prof. NordenskiOlds polarekspedition. Foruden ds allerede nævnte afholdsforkjæmpere i •Sverige er der mange flere, som burde omtales. Men vi faar her lade os nøie med kun at opregne nogle af dem: Rektor Aspling, ledende afholdstaler inden I. O. G. T.; doktor P. A. Levin, stifteren af det første red jiingsasyl for drankere i Sverige; past. K. O. Broady, bttFtrvllilsr N. J. Bjørkman, fru Meijerholm, forlægger H. A. Berg, past. T. Truve, literat Axel Gustafson «(der dog bor i London og har skrevet næsten udeluk kende paa engelsk — davds sin uddannelse i Amerika); ir. og fra T. V. Hollstrand, bestyrere af "Nykterhets -vannernes studenthem" i Upsala; biskop von Scheele, frøken Beatrice Dickson og endelig bankkasserer og •forlagsboghandler Vilh. Skøld, der i en alder af kun 34 aar afgik ved døden ifjor. Afholdsreformen takte i ham en begavet og elskværdig forkjæmper. Der paa •gaar for tiden en indsamling af penge blandt vennerne -til et mindesmerke over den afdøde broder og medar beider. IX. Danmark og Island. Danmark har navt ord for at være et ak de mest -fordrukne lande i Europa. Den offentlige statistik viser -Ogsaa, at forbruget af spirituosa er forholdsvis ganske -stort. Det »er dog nu som følge af afholdsarbeidet no get i aftagende hvad distillerede drikke angaar; men80 vin og øl, især bayersk øl, benyttes endnu i stor ud strækning af alle klasser undtagen afholdsfolket. 01 benyttes til maden al mange istedenfor kaffe. Afholdsbevægelsen har i det senere gaaet fort fremad i Danmark. Den første begyndelse gjordes omkring 1840, idet der da ved dr. Robert Bairds anstrengelser blev stiftet en forening mod brændevinsdrik. Men dens indflydelse blev ikke af særdeles indgribende betydning. Først ved den moderne totalafholdsbevægelse kan man spore nogen frugt af kampen mod drikkeondet i Dan mark. "Blandt de uiWii6, der først l)e^n<3te at virke for totalafhold, var en lærer ved navn Syverson. Han s&a, at maadehold aldrig vilde føre til maalet, og at man derfor maatte gaa et skridt videre. I 1841 gjorde han tilløb til at starte en totalafholdsforening i Kjøben havn, og der meldte sig 7 mand; saa maatte han stille sagen i bero, til det endelig lykkedes i 1843, idet han da stiftede den første totalafholdsforenidg i Danmark den 3die september. At Syversen tonede rent flag viser følgende udtalelse af ham: "Maadehold i nydelsen al berusende drikke er dßrtisrskelen for drukkenskabslasten;. totalafholdenhed med hensyn til berusende drikke er derimod en skandse og et sikkert værn imod denne øde læggende last." Syversens samtid forstod ikke, hvad han viide; han blev anseet for fanatiker — noget, man forresten anser akuoidstoikeue for endnu. Svag og fat tig, som han var, naaede han ikke langt og døde übe merket, som han havde levet, i høsten 1874. Maade holdsfolkene, der endnu vegeterede, naturligvis som modstandere al Syversens virkemaade, overtog han» blad "Menneskevennen" og proklamerede straks maade hold. Med totalafholdssagens fader døde det hele bort til bedre tider.81 I 1859 var Asbjørn Kloster begyndt at arbeide i Norge for afholdssagen, og man mener, at han i seksti aarene har været en tur i Danmark, men ikke faaet noget udrettet. Enkelte mænd ak "vennernes samfund", kvækerne, forsøgte ligeledes. Blandt disse nævnes Thorstein Bryne og John F. Hansen fra Stavanger, hvilke senere har forsøgt at danne afholdsforeninger. Men der kom ingen rigtig livskraft i bevægelsen før 1879, da syntes man at have faaet pinene op for, at det var tid at tåge fat. Den 19de april 1879 stiftede methodistprest Carl F. Eltzholtz, der lige var kommen fra Amerika, paany en afholdsforening i V^eile; men da det kom fra den kant, syntes der ingen rigtig fart at komme i den. Men i slutningen af aaret kom den rette mand til at tåge fat, det var ovennævnte John F. Hansen, en mand med store evner og glimrende begavelse. Nu tog han fat, og snart stod der en flok mænd og kvinder med livsmod og tro paa seiren. Allerede i foraaret 1880 kunde der dannes en bestyrelse for "Den danske totalafholdsforening". Man hævdede nu, at af holdssagen var en god borgerlig og folkelig sag, uaf hængig ak religiøse og politiske partiinteresser. Til formand for den danske totalafholdsforening valgtes en kjøbmand Madsen, og da Hansen hen paa sommeren forlod Danmark, saa han, at hans arbeide havde baaret frugt. (Hansen er iaar opstillet som prohibitionisternes kandidat for vice-guvernør i Syd Dak.). Heller ikke VltTinoit^ laa paa den lade Bide, — dau Btiktede kiere Baakaldte "6vanA6iiBke" totalaknoldBkor eninzer. I 1881 kom det til en «ammenslutniuA melleui de to retninger, 0A man antoA navnet akdoldBkoreninA". Bidsn den tid nar BaZen vundet Hevn OF Bikker Afholdssagens historie. 682 fremgang, saa nationalforeningen nu bestaar af omkring 900 lokalforeninger med et samlet medlemsantal af om

kring 40,000. Indenfor dens ramme er dannet tre orga nisationer: 1) "Afholdstalernes forbund", bestaaende af foreningernes foredragsholdere for tiden 21. 2) "Kreds formændenes eller distriktsformændenes forening" bestaa ende af kredslederne, der vælges af lokalforeningerne, for tiden 36, og endelig 3) det ved aarsmødet i Frede ricia dannede "forbund af afholdne lærere i Danmarks afholdsforbund". Ingen af disse organisationer virker som selvstændige foreninger, men som sideordnede led. "De dele af landet, hvor afholdssagen har faaet fodfæste, inddeles i kredse, og det er enhver lokalfor enings pligt straks ved dens stiftelse at blive indmeldt under hovedbestyrelsen. Enhver kredsforening afholder sine aarsmøder inden hvert aars første mai, hvortil en hver lokalforening, indmeldt under kredsen, sender sine repræsentanter, ligesom der af hver forening ydes en fast kontingent til kredsen, der staar i forhold til antal let af foreningens medlemmer. Paa kredsforeningens aarsmøde bestemmes, livormanZe og hvilke talere der skal bereise kredsen ad aaret. Talerne erholder en al hovedbestyrelsen fastsat kontingent for hvert foredrag, der udbetales enten af kredsformanden eller af hver en kelt forening. For at lægge en fornuftig plan for afholds arbeidet er kredsformændene saavelsom afholdstalerne organiserede og mødes hvert aar paa afholdsforeningens aarsmøde, der afholdes i juli maaned, og hvor valg at' hovedbestyrelsen finder sted. Staten yder aarlig 6000 kr. til hovedbestyrelsens kasse, der anvendes til agita tion for afholdssagen. Foreningerne bekjendtgjør selv sine møder." Gaardbruger Claus Johannesen fra Vaarst har i flere aar været foreningens præsident.83 I 1880 blev den første goodtemplarloge stiftet i Danmark. "En dansk mand, L. Balle, reiste i slutnin gen af femtierne til Norge, og sluttede sig i begyndel sen af syttierne til det norske totalafholdsselskab, og da I. O. G. T. i 1817 kom til Norge, blev han en af dens ledere gjennem flere aar. En frimurer, A. Thorsen i Veile, havde i et eller andet blad læst om goodtemplarordenen og kom derved i brevveksling med Balle, der da var G. S. i Norges «torloZe. Ved samme tid uav6e L. Balle en slegtning, der skulde reise tilbage til Danmark, han blev da for synet med fuldmagt fra Norges storloge af den saa kaldte "Malinske orden". Thorsen var imidlertid flyttet fra Veile til Kjøbenhavn, hvor Carl Fr. Balle ved sin hjemkomst traadte i forbindelse med Thorsen og nu afdøde læge H. Selmer og flere. Og resultatet blev, at Balle den 13de JVlarts 1880 Btiste6e den første danske loge af "Goodtemplars", "Tempelherren" No. 1. Carl Fr. Balles fuldmagt strakte sig ikke ud over det at stifte den første loge, og oveuomtalte L. Balle i Pors grund blev af R. W. G. T. Josef Malins udnævnt til R. W. G. T. for Danmark og blev saaledes chef for den nystiftede orden. Imidlertid var det tunge tider for det nye skud paa afholdstræet i Danmark. Efterat endnu en loge "Jakob Molag" var stiftet i Veile, hørte man i over et aar saa godt som intet fra ordenen. Grunden, hvorfor den havde saa vanskeligt ved at vinde frem, var det saa meget omtalte ølspørgsmaal, medens afholdsforeningerne med hver dag øgedes i tal. De sidste tillod nemlig de svagere hvidtølsorter. I afholdsforeningen fordrede man nemlig kun afhold fra berusende drikke. Good templarordenen gik et skridt videre og forbød alle gjæ rede alkoholholdige drikke, saa der ikke var tale om at84 en eneste draabe hvidtøl kunde nydes. Den hemmelige arbeidsmaade og ordenens temmelig kostbare organisa tion bidrog vel ogsaa sit til, at folk var bange for at slutte sig til. Som bekj endt var der den gang en strid vedrørende racespørgsmaalet i Amerika, der splittede ordenen i to grene, den amerikanske og den engelske, eller som man den gang sagde: den "Hickmanske" og den "Malinske" — efter de to ledere. Begge grene havde faaet fodfæste baade i Norge og Sverige, og godt et aar ekter startedes en loge, "Nordlyset" No. 1 at' den hickmanske orden. For den ukjendte med stridsspørgsmaalet saa det under ligt ud. Og snart var kampen om retten til at kalde sig goodtemplars i fuld gang. Imidlertid forbød begge afdelingerne brugen af hvidtøl. Snart stod den ameri kanske gren med 3— 4 loger, saa gik en del medlemmer ud I'ra, "Tempelherren" og stiftede en ny loge, hvor de stiltiende tillocl hvidtøllet, noget der gav anledning til en mangeaarig indre kamp. Begge afdelinger fik i 1882 stiftet storloge, og for den engelske afdeling, der paa dette tidspunkt var den sterkeste, blev læge 11. Selmer chef og udfoldede som saadan en stor dygtighed; hvor imod den anden afdeling, der hovedsagelig bestod at fattige arbeidere, havde mindre let ved at vinde frem, da den dels manglede penge og dels hvei't øieblik skif tede ledere. Der arbeid vistnok paa begge sider ekter bedste evne, men kampen blev ført bittert mellem de to par tier her saavel som i det øvrige Skandinavien og paa de britiske øer. De mere besindige ønskede gjensi dig en sammenslutning,! der ved heldige valg i de to verdensloger kom istand ved verdenslogemøde i Sara toga Springs, Amerika, 1887. (Se "Good Templars".) D " mest kamplystne 0A urolige noveder dannede85 nye afdelinger som " Order of Templars*", "Dansk goodtemplarorden" o. fl., der dog aldrig fik nogen be tydning for

aknoldßßaAen i det store, da de stadig havde økonomiske vanskeligheder og indre strid. Ølspørgs maalet vedblev dog stadig at være goodtemplarordenens achilleshæl, idet man stadig havde verdenslogens be kjendte Halifaxresolution af 1882 paa den ene side og medlemmernes tro paa hvidtøllets uskadelighed paa den anden side at kjævles om. I 1891 rapporterer Danmarks Btoi-iOA6 ak I. O. G. T. sit medlemstal saaledes: 186 underornede loger med 7832 medlemmer, 9 ungdomsloger med 214 medl., 15 børneloger med 1032 medl., 2 barneforsamlinger med 235 medl., ialt 9323. Endnu en gang skulde der blive splittelse inden den orden, der efter sammenslutningen stod som den næststørste i Danmark og var kleven en værdifuld fak tor i kampen mod rusdrikken. Det var ølspørgsmaalet, der skildte ordenen ad i 1892 i Kolding. Det er saa meget mere beklageligt, naar ingen ønskede at gaa videre, eller i ethvert fald var tilfreds med det svage hushold ningsøl, hvorom der aldrig var tale om forbud i Dan marks alnoldBtoreninZ. Og det mest kuriøse er endda at "H^/^s/ns JLodge of the World" nu har tillagt brugen af hvidtøl. Havde " Supreme Lodge" holdt Halifaxreso lutionen i ære, kunde den anden adskillelse forsvares. Sjønt lammet ved tabet af 2000 medlemmer er I. O. G. T. i god fremgang." Den 9de febr 1886 stiftedes det første tempel af templarselskabet. Det var "Broderenighed" i Kjøben navn. For øieblikket bestaar templarselskabet i Dan mark af ialt godt 400 medlemmer, fordelte i 13 temp ler, samt ca. 200 børn i 3 børnetempler. Af de 13 templer findes de 11 i Kjøbenhavn. De andre to temp-86 ler findes i Randers og Esbjerg. Maskinmester Larsen er for tiden templarselskabets chef. Medens de forskjellige afholdsorganisationer tidli gere har søgt at mistænkeliggjøre hinandens arbeids maade, BvneB det i de sidste aar, som om der er kom met mere og mere samfølelse og mere endrægtighed, saa de, naar det gjælder et hovedslag, altid staar sam lede og føler, at det er samme fælles onde, de bekjæm per, og samme fælles sag, der skal føres frem til folkets vel og hjemmenes lykke. Om afholdsbevægelsen i Kjøbenhavn skriver As bjørn Ring til "Menneskevennen": "Vi har her i byen en masse (vistnok 15) forskjellige afboldsselskaber, som tilsammen tæller henimod 5000 medlemmer. Disse sel skaber virkede tidligere i spredt fægtning og ofte som hinandens konkurrenter; men for to aar siden begyndte sammenBlutningsbevægelsen, som jo har saa stor magt i Norge, 0A833, at gjøre sig gjældende hos os, og der dan nedes et fællesudvalg, "afholdsforbundet", hvori senere 12 selskaber er optaget. Denne or^auiBation havde først en del at gjennem gaa, før den naaede at blive anerkjendt og respekteret, thi nogle af de større selskaber Baa hen til den med en vis tvivl og troede, at alt gik bedre, naar de enkelte selskaber som hidtil gik paa egen haand, og deres blade enten taug fuldstændig om forbundet, eller omtalte det som en biting. Forbundet fik dog en støtte, idet en privat mand begyndte at udgive afholdsbladet "Agitatoren", der satte samarbeidet som første punkt paa sit program. Dette blad gjorde ikke lidet til, at afholdsfolkene selv begyndte at forståa forbundets betydning, og et glæde ligt resultat var det, at tilsidst baade "Dansk Good templar" og "Nordisk Goodtemplar" fik pinene op og87 liS6Boni "Agitatoren" stillens sig til forbundets raa dighed. Landets største organisation, "Danmarks afholds forening", der tæller trefemtedele af landets 50,000 al holdsfolk, har hidtil været værst at faa med. Af dens tre afdelinger i Kjøbenhavn er dog de to gaaet med i forbundet, og foreningens to blade, "Afholdsbladet" og "Dansk afholdsblad", hvoraf det første tidligere angreb og det sidste taug om forbundet, er begyndt at indtage en anden holdning, og forhaabentlig vil den tid ikke være fjern, da de vil inclBe samarbeidets nytte og virke med derfor. At afholdsforbundet har vist sig stabilt og i vinter har opnaaet et lidet tilskud al kommunen (første gang det Ivlilie<i6B for alnolclskolileue her), vil vel i forbindelse med eksemplet fra Norge lidt elter lidt overbevise forbundets modstandere om, at det er bedre at arbeide i fællesskab end at betragte hinanden som konkurrenter. Vor sag gavnes derved, og det er dog den, vi bør arbeide for." Blandt ledende afholdsarbeidere i Danmark, foruden de allerede nevnte, er redaktøren for "Dansk afholds blad", den bekjendte Laurids Jørgensen, redaktør As bæk, provst Sørensen, pastorerne Duckert og Hansen, lærerne Thomsen, Pedersen og Nilsen-Grøn, fru Selmer, fru Ingemann-Drøhse, sagfører Skorby, Helge Hostrup, Sofus Nilsen, Sofus Rasmussen, hr. og fru Carlsen. Beklageligvis er endnu mange af kirkens mænd imod afholdsbevægelsen. Det er endog tilfældet med den anseede og indflydelsesrige past. Vilh .Beck, indre missionsvennernes leder. Han skal være ganske bitter i sine angreb paa totalisterne. Og formedelst den store indflydelse, nan har, er derved mængden al landets kri steligsindede mænd og kvinder ledet til at se paa af-88 KttldBBaA6N Mkd MlBtanKk 80M NOF6t, dkr 83Ltt68 18tedeN' kor Band, levende KliBtend(>m. Nogen indskrænknings- eller prohibitionslovgivning, værdt at tale om, har den danske regjering ikke be fattet sig med. Paa Island har afholdssagen i det sidste gjort pen fremgang.

Goodtemplarloger og afholdsforeninger fin des paa mange steder og virker noksaa ihærdig. Af øens 114 prester er de 60 totalister, deriblandt Islands biskop, H. Sveinsson. Det er fornemmelig biskopen, som har bevirket, at presterne har gaaet med. Han udsendte et opraab til dem at slutte sig til sagen, og flere fulgte opfordringen. Biskop Sveinsson har selv været afholdsmand i tre aar. Det ordnede afholdsarbeide paa Island blev sat igang t^rßt i 1881. Det var en norsk skomager, som opret tede en goodtemplarloge i Akureyri. Begyndelsen gjor des med 24 medlemmer. Senere er ordenen vokset, Baa der nu ialt er 23 loger med 1217 voksne medlemmer og 15 børneloger med .5000 medlemmer. Desuden tinde» 30 afholdsforeninger med ialt 2000 medlemmer. Blandt Islands 72,000 indbyggere er der altsaa omkring 4000 totalister. Af disse er 40 lærere, 2 juridiske embeds inNnd, 2 læger og, som før ulevut, 60 prester. De islandske kvinder smager omtrent ikke berusende drikke, og befolkningen i det hele er stemt for ferbud. Hvis der var mindre eml)edßmlynd i altiu^et, viids ekter kjendte mænds udsagn forbudsloven faa flertal. Blandt altingets embedsmænd er ogsaa seks kongevalgte, og89 kunde man bare vinde en af diBB6 — siges der — skulde sagen gaa. Baa nær indpaa er det. Vi tør derfor tro, at vore gamle frænder paa Island kanske før noget an det land i Europa faar sin forbudslov. X. De tyske lande. Tyskland er øldrikkingens egentlige hjem. Uden jßier und Wurst — øl og pølse — kan ikke tyskeren tænke sig det muligt at leve; thi efter hans opfatning hører begge disse ting nødvendigvis med til dagligt brød. Alle drikker i Tyskland — kvinder saavelsom mænd, unge og gamle, høie og lave uden forskjel. Der er over 260,000 vertshuse foruden de mangfoldige steder, hvor øl og vin sælges til afhentning. Restaurationer og varie teer findes overalt, og mænd og kvinder sidder om hin anden rundt bordene og drikker. Ofte gaar hele fami lier tilsammen did, og man tilbringer gjerne mere af sin fritid paa restaurationerne end hjemme. Særlig er det søndagene, som benyttes til drik, dans og moro. Kir ken og saloonen staar mangesteds side om side. Efter gudstjenesten gaar gjerne baade prest og menighed md paa saloonen for at styrke sig paa de "Guds gode ga ver", som der faaes tilkjøbs. Universitetsprofessorer og studenter søger begeistring for aanden i det berusende glas. Studenterne er flittige gjester paa restaurationerne, og de synes fremfor nogen anden at have faaet privile gium paa uantastet at slåa sig løs med drik og spekta kel. De theologiske studenter staar slet ikke tilbage for 89 kunde man bare vinde en af diBB6 — siges der — skulde sagen gaa. Baa nær indpaa er det. Vi tør derfor tro, at vore gamle frænder paa Island kanske før noget an det land i Europa faar sin forbudslov. X. De tyske lande. Tyskland er øldrikkingens egentlige hjem. Uden jßier und Wurst — øl og pølse — kan ikke tyskeren tænke sig det muligt at leve; thi efter hans opfatning hører begge disse ting nødvendigvis med til dagligt brød. Alle drikker i Tyskland — kvinder saavelsom mænd, unge og gamle, høie og lave uden forskjel. Der er over 260,000 vertshuse foruden de mangfoldige steder, hvor øl og vin sælges til afhentning. Restaurationer og varie teer findes overalt, og mænd og kvinder sidder om hin anden rundt bordene og drikker. Ofte gaar hele fami lier tilsammen did, og man tilbringer gjerne mere af sin fritid paa restaurationerne end hjemme. Særlig er det søndagene, som benyttes til drik, dans og moro. Kir ken og saloonen staar mangesteds side om side. Efter gudstjenesten gaar gjerne baade prest og menighed md paa saloonen for at styrke sig paa de "Guds gode ga ver", som der faaes tilkjøbs. Universitetsprofessorer og studenter søger begeistring for aanden i det berusende glas. Studenterne er flittige gjester paa restaurationerne, og de synes fremfor nogen anden at have faaet privile gium paa uantastet at slåa sig løs med drik og spekta kel. De theologiske studenter staar slet ikke tilbage for90 de andre i letsindighed. Drik i hjemmene er ogsaa al nrindelig. 01 benyttes til maden omtrent som vand eller kaffe hos os. Vin og champagne benyttes derhos meget af de rige; de fattigere derimod holder sig til whiskey, fordi den er sterkere og billigere. Regjeringen holder saa lidet kontrol med rusdrik forretningen, at man kan ikke engang faa statistiske op gaver over, hvormeget der drikkes, eller hvormange der arresteres for drukkenskab, eller hvad forhold der er mellem forbrydelser og drik. Men sikkert er det, at drukkenskab og dermed følgende forbrydelser er sørge lig almindelig. Alligevel er der næsten ingen, som for alvor prøver paa at modarbeide drikkeskikkene. Enkelte mindre forsøg til bekjæmpelse af drikke ondet har man dog gjort. I 1836 besøgte den bekjendte amerikaner Robert Baird ogsaa Tyskland. Han fik sin akkol6BliiBtori6 overBat og u6dre6t i landet. Den vakte adskillig opsigt, og paa kongens tilskyndelse blev afholds bevægelsen støttet af baade geistelige og verdslige em bedsmænd. Foreninger stiftedes her og der, og man holdt hevægelsen gaaende indtil 1848; men under de op rørte forholde og de mange interesser, som optog folkenes BinH i revolntionBaaret, døde afholdsbevægelsen ud og livnede heller aldrig op

igjen senere. I 1884 stiftedes "Det tyske selskab mod misbrugen at sterke drikke". Dette er et maadeholdsselskab, som kun bekjæmper whiskey, ikke øl. Det holder ofte sine møder paa salooner, og under møderne drikker man gjerne sit øl — til maade naturligvis. Selskabet har et medlemsantal paa omkr. 12,000; dets nuværende præsi 6ent er doktor Wilh. Bode i Hildesheim. I det sidste er "Det blaa kors" blevet introduceret fra Schweiz og har vundet nogle tilhængere. Oberstløit91 naut N. v. Xrod6ißdorkk yr lederen kor denne or^anißa tion i "^,lkonoll!iodBtand6rneB forbund" er et religiøst usu tralt totalafholdsselskab af fuldstændig nymodens tilsnit. Dets leder er bogforlægger Chr. G. Tienken i Bremer haven, paa hvis forlag alle vigtigere og nyere tyske af holdsskrifter udkommer. Selskabet har endnu ikke vun det stor udbredelse; men det har fremtiden for sig. Endelig har "Goodtemplarorden" faaet fodfæste i landet. Den har rigtignok ikke havt stor tilslutning hidtil; men vokser jevnt og sikkert. Ad politisk vei er intet gjort for at in6BkrNnll6 ruBclriktlatiken. Regjeringen prøver heller at opQMipe den for at faa desmere indtægter deraf ; thi selv i Tysk land inaa lirv^eriie, 6iBtillat^rerne og Baloonkeeperne be tale en særskilt skat ak sin forretning. Forholdene med hensyn til drik i Schweiz er no genlunde de samme som i Tyskland. Men afholdsrefor men har vundet forholdsvis større indgang blandt schweizerne. I 1877 blev totalafholdsselskabet "Det blaa kors" stiftet i (^enk ak past. L. L. Rochat. Det har nu et medlemsantal paa omkr. 10,000. "Det internationale forbund mod alkoholen" gjør et godt arbeide ved udbredelse ai fortrinlige skrifter. Prof. Farel og dr. A. Frick i Zurich er lederne. Disse to lærde, samt prof. Bunge i Basel har særlig lagt vind paa at studere alkoholismen og taget foranstaltninger til bekjæmpelse af den. "Goodtemplarordenen" findes ogsaa i Schweiz. Den tæller 600 medlemmer og gaar rask frem over. Prof. Farel er ordenschef. ver er deßkoruden dannet et katolsk aknoldßßelß lcab92 Den katolske biskop i Schweiz har udsendt et opraab til alle lcatolilcer om at al magt at optage kampen mod de berusende drikke som "vor tids værste onde". I opraabet hedder det bl. a.: "Den uhyre udbredelse og vældige magt, som alkoholmisbrugen nar nåast, gjør det nødvendigt, at alle reddende elementer i kirke, stat og selskab sætter sig til modværge imod denne over mægtig blevne fiende." . . . . "Maatte alle, hvem sj selenes lyksalighed og fædrelandets vel ligger paa hjerte, efter evne understøtte dette ligesaa vanskelige som nødvendige arbeide!" Efterat den ovennævnte liga har dannet sig, har dernæst dennes centralkomite udsendt en længere redegjørelse, i hvilken saa vel drikkeondet som ligaens kamp derimod klargjøres. Det hedder deri bl. a.: "Det er en hellig krig vi optager" .... "Vi vil kjæmpe side om side med andre schweiziske afholdsforeninger, hvor det gjælder at paavirke folk og autoriteter. Naar ydre fiender falder md i landet, reiser alle partier sig som en mand for at afværge faren, skulde vi da staa splittede i kampen mod en saa mægtig indre fiende?" Det bedste afholdsblad i Schweiz er "Friheden", der redigeres af kand. fil. H. Blocher i Basel. Desuden har det bekjendte "Internationale maanedskrift til be kjæmpelse at drikkeskikkene" (udgivet af Tienken i Bremerhaven) stor udbredelse ogsaa i Schweiz. I 1887 blev efter en voldsom kamp al tilvirkning, indførsel og salg af berusende drikke ved en almindelig folkeafstemning gjort til statsmonopol. Mange var imod denne forandring at egennyttige grunde, andre at mo ralske. Ds sidstnævnte vikle ikke, at staten skulde drive en forretning, der var saa demoraliserende for folket. 38luserne for det nye system mente, at renere og mere «forfalskede varer vilde produceres, om staten drev distillerierne, og at drikkens skadelighed vilde reduceres93 storlig derved, — desuden vilde jo staten direkte tjene en hel del paa forretningen, og skatterne derved blive mindre. Monopolisterne seirede, og staten gjordes til landets eneste 6iBtillatjsr og brændevinshandler. De forhenvæ rende eiere, som nu maatte nedlægge sin forretning, fik skadeserstatning herfor. Vin- og ølhandelen er fremde les fri og uantastet af det nye system. Det paastaaes, at forbruget af spiritus har taget af, siden statsmono polet traadte i kraft. I Holland og Belgien har afholdsreformen ikke faaet stor fremgang endnu. Robert Baird fik vel ogsaa her vakt nogen interesse for sagen i firtiaarene, en maade holdstorening blev stiftet, og love til indskrænkning af rusdrikforretningen blev givne; men disse forholdsregler havde ikke nogen varig betydning. Omkring 1850 blev past. Adema von Scheltema interesseret i afholdsbevægelsen i England. Og han over satte doktor Richardsons (' Temperance Lesson Book" til hollandsk, Bamt over tusende afholdssange, og fik disse skrifter udbredt iblandt folket. Han begyndte nu at se nogen frugt af sit arbeide. Miss Veltheusen og andre har sat igang et velsignelsesrigt arbeide blandt børnene. Men modstanden og fordommen mod at aflægge afholdsløftet er saa stor, at det er vanskeligt at faa istand nogen organisation. Et lærerafholdsforbund blev stiftet i Holland i 1892 med 11 medlemmer. Det har nu vokset til omkr. 300. Det har til formaal gjennem skolerne at virke for af

holdssagen. Det har underafdelinger paa flere steder i Holland, og selskabet har alt virket meget. Det har udgivet skrifter om sagen, holdt den frem i aviserne og94 ved offentlige møder. Det har grundet et afholdsbiblio thek og faaet sagen frem endog ved landets seminarier. I Belgien blev et selskab til modarbeidelse af alko holmisbrugen stiftet i 1879. Dets formaal er først at indneute oplvBninFer an^aaende drilillekortloldene i lan det, 2nde ud aarsagerne til drukkenskaben blandt fol ket, samt følgerne deraf, og ved hjælp af de indhentede oplysninger at skabe et afholdsparti i landet, og saa agitere for vedtagelsen af saadanne love, som vil ind skrænke og regulere rusdriktrafiken. Selskabet oprettede i 1889 en afholdskafé i Brussel og udstedte et udraab til dannelsen af en afholdsforening. En saadan blev ogsaa stiftet og tæller nu omkr. 100 medlemmer. I Antwerpen har en goodtemplarloge eksisteret siden 1879. Det schweiziske totalafholdsselskab "Det blaa kors" er blevet introduceret og har gjort nogen frem gang i den sydlige del af Belgien, særlig blandt prote stantiske arbeidere. "St. Johannes den døbers selskab" blev stiftet i 1886. Det staar under biskopen af Lieges overopsyn og har faaet pavens velsignelse. Selskabet talte i 1888 700 voksne og 4000 børn. Det kræver to talafhold fra distillerede, men ikke fra gjærede drikke. XI. Frankrige. Frankrige har indtil i de senere aar været anseet som et ædrueligt land. I det hele taget har ikke druk kenskaben faaet saadan udbredelse i de sydeuropæiske lande som i de nordeuropæiske. (^runden hertil maa vistnok for en del søges deri, at man i syden dyrker 94 ved offentlige møder. Det har grundet et afholdsbiblio thek og faaet sagen frem endog ved landets seminarier. I Belgien blev et selskab til modarbeidelse af alko holmisbrugen stiftet i 1879. Dets formaal er først at indneute oplvBninFer an^aaende drilillekortloldene i lan det, 2nde ud aarsagerne til drukkenskaben blandt fol ket, samt følgerne deraf, og ved hjælp af de indhentede oplysninger at skabe et afholdsparti i landet, og saa agitere for vedtagelsen af saadanne love, som vil ind skrænke og regulere rusdriktrafiken. Selskabet oprettede i 1889 en afholdskafé i Brussel og udstedte et udraab til dannelsen af en afholdsforening. En saadan blev ogsaa stiftet og tæller nu omkr. 100 medlemmer. I Antwerpen har en goodtemplarloge eksisteret siden 1879. Det schweiziske totalafholdsselskab "Det blaa kors" er blevet introduceret og har gjort nogen frem gang i den sydlige del af Belgien, særlig blandt prote stantiske arbeidere. "St. Johannes den døbers selskab" blev stiftet i 1886. Det staar under biskopen af Lieges overopsyn og har faaet pavens velsignelse. Selskabet talte i 1888 700 voksne og 4000 børn. Det kræver to talafhold fra distillerede, men ikke fra gjærede drikke. XI. Frankrige. Frankrige har indtil i de senere aar været anseet som et ædrueligt land. I det hele taget har ikke druk kenskaben faaet saadan udbredelse i de sydeuropæiske lande som i de nordeuropæiske. (^runden hertil maa vistnok for en del søges deri, at man i syden dyrker95 vindruer og laver ægte, naturlig vin, som der benyttes istedenfor de nordlige landes forfalskede, distillerede va rer. Men i det sidste er disse forfalskede, sterkt alko holholdige varer komne meget i brug ogsaa i Frankrige, og følgerne deraf er almindelig drukkenskab og over haandtagende alkoholisme. Det er fornemmelig i den sidste halvdel af vort aarhundrede, at alkoholmisbrugen har trængt sig md. Sterkt øl og absinth (malurtbrænde vin) har aldeles fortrængt vinen. Absinth har en for færdelig bitter og modbydelig smag for den, som ikke er vant med den, men ved fortsat nydelse kommer man til at like og faar tilsidst saadan lyst paa den, at det er næsten umuligt at lade den være. Overdreven nydelse at den fremkalder en sygdom, som man har kaldt absinth isme; den fører ofte til epilepsi og andre forstyrrelser af nervesystymet. De mere alvorlige blandt befolkningen ser med gru paa disse forværrede forholde og spørger med ængstelse, hvad der kan gjøres for at modarbeide den omsiggri bende drikkesyge. I det senere har det medicinske akademi anstillet videnskabelige undersøgelser for at finde ud aarsagen til alkoholismens tiltagen i Frankrige, og akademiet er kommet til det resultat, at aarsagen maa søges i den for øgede fabrikation og brug af distillerede drikke. Aka demiet anbefaler derfor, at fabrikation af distillerede drikke aldeles skal forbydes, og at antallet af udskjænk ningssteder, hvor vin og mildere drikke sælges, skal indskrænkes. Det franske %undervisningsministerium er begyndt at interessere sig for sagen og anbefaler, at der i skolerne skal undervises om alkoholens nedbrydende virkninger paa det menneskelige legeme. I en Korr6Bpondauoe til et nolßli dlad kor kort tid96 Bideu ned det: "En af landets dygtigste læger, Legrain, har baade i skrift og tale optaget kampen imod brugen af distillerede drikkevarer. Som en frugt heraf er for nylig dannet den første maadeholdsforening i Paris under navn af "Societe contre Vusage des boissons spiritueuses". Medlemmerne maa ikke nyde nogen destilleret drik, men derimod druevin, æblevin og øl. Man lægger særlig vegt paa at vinde ungdommen for ideen, og flere ung domslag er allerede stiftet. Arbeidet

drives ikke som et nerverystende vækningsarbeide, men som et praktisk videnskabeligt oplysningsarbeide. Dr. Legrain, der er en fremragende sindssygelæge, har anstillet storartede undersøgelser om alkoholens skadelige følger for sleg tens udvikling, og han øver en stor indflydelse. Om det begyndte arbeide endnu er ufuldkomment, saa er det dog en begyndelse, der er al ære værd. Dr. Legrains stilling til alkoholspørgsmaalet fremgaar med al ønskelig klarhed af følgende udtalelse af ham: "Alkoholen har," siger han i et opraab, "sat den offentlige orden og sedelig hed i fare, og forbrydelsernes tal er steget. Den har ødelagt freden i familierne, gjort arbeiderne nødlidende, tilintet gjort fornuft og sundhed, affolket vort land ved at dræbe vore børn, skabt idioter og epileptikere og oversvømmet vore galehuse; alkoholismen er vor tids skrækkeligste sygdom, og den kaster en mørk skygge paa vort aar hundrede". En videnskabsmand, der er kommet saalangt i »in erfaring paa dette omraade, vil neppe stanse ved maadeholdsprincipet, men snart tåge skridtet helt ud og erklære enhver berusende drik krig. Imidlertid kan vi altsaa notere, at selv i vinens hjemland reiser der sig røster imod Bachus, og lærde mænd sætter hælen paa dens hjerterod. Det er et bemerkningsværdigt led i det store verdensarbeide: kampen mod drikkeondet." Nn anden lcorrespondanoe BiZer: Btor devleZe^e97 er reist hernede mod det overhaandtageude alkoholfor brug. Henry Rochefort og Francois Coppee har i pres sen været foregangsmændene. Deres artikler, der har baaret overskriften "Det franske sarafunds kræftskade", har vakt røre og diskussion i alle lag. Afholds- og maadenoldsioreninFer er klevet, stiftet, og talrige raænd og kvinder i de høieste ki*edse virker ved sit eksempel, idet de blot nyder mineralske vande til sine maaltider. En af Francois Coppees venner, professor Laborde fra det medicinske akademi, arbeider for tiden paa et videnskabeligt arbeide om "alkoholholdige drikke i Frankrige". Han er i den anledning kleven interviewet af flere journalister, hvem han har meddelt sine resul tater. Efter hans mening maa der først og fremst ar beides mod alle de giftstoffe, hvoraf de franske drikke varer for tiden er Baiunienkat. Ren og N^te kornåk sælges næsten ikke i handelen; den er i ethvert fald alt for kostbar til, at den fattige befolkning kan kjøbe den. Professorens eksperimenter med dyr nar vist, hvor far lige de almindelige drikkevarer er. En hund, der i tre dage i træk fik en indsprøitning at absinth, kaldt om af epilepsi, og en kanin døde ekter blot to indsprøitninger. Det er professorens hensigt at lade sit verk gratis ud sprede over det hele land, i jernbanekupeer, i ventesale, paa hoteller og i skolerne. Selv vil han til høsten gaa paa en tournee i provinsen og holde foredrag om spørg-s maalet. "Det eneste redningsmiddel er," sluttede han sin samtale med en reporter, "at faa statsmonopol paa salget af alle alkoholholdige drikke." , En pariserkorrespondent skriver: "Jeg har før om talt, at der for tiden arbeides sterkt hernede mod de slette drikkevarer, og at man i de allerhøieste cirkler gaar i spidsen ved blot at nyde mineralske vande til maaltiderne. Det vilde imidlertid ikke være ganske na- turlist, om man i et land, der i Baa høi grad som Frankrike produeerer rin, gik over til vand; absolut at hold vilde stride imod selve milieuet. Maadehold vilde derimod være ønskeligt. En rnaadehold&forening, der skal omspænde neie Frankrige, er da ogsaa under opsei ling. Præsident Faure er foreningens høie beskytter, og der har allerede paa de omsendte lister tegnet sig 400,000 IUNiiH og kvinder- "Den at disse," hedder det i statuterne, "der efter at have indskrevet sig som med lem befindes at være beruset paa offentlige steder, ud stødes af foreningen, og vedkommendes navn sættes paa den sorte liste." Den "sorte liste" indeholder navnene paa alle saadanne folk, der formedelst drik ikke af for eningen kan anbefales til stillinger og poster." Den franske udenrigsminister har udsendt et cirku lære, der paalægger gymnasiernes forstandere at drage omsorg for, at der for eleverne af lærerne i filosofi og statsøkonomi holdes foredrag, der advarer mod alkoho lens farer, ligeeom naturhistorielærerne ved videnskabe lige forsøg skal arbeide i samme retning. Det hedder W. andet i ministerens cirkulære, at "alle, der er be stemte til engang at spille en rolle i samfundet, og særlig de, der vil blive store arbeidsgivere, bør indtrængende oplyses om farerne ved alkohol, Baa at de kan advare sine arbeidere mod disse." iiLiberté>'> anerkjender mini sterens gode hensigter med dette cirkulære, men mener ikke, at man kan vente sig stort udbytte at foredrag at den nævnte natur i de omhandlede læreanstalter, hvis elever i almindelighed tilhører samfundslag, hvor alko holismen er mindre udbredt, og hvor forældrenes eksem pel ikke særlig ledede til drukkenskab. Bladet mener, at det vilde have været bedre at henvende sig til sam tundsla^, i hvilke det ofte sker, at mændene i bevært ningerne bortødsler den fortjeneste, der skulde tjene til underhold for deres familier. 99 Rusland. Rusland er en besynderlig konglomeration af de for skjelligste folkeslag, sprog, seder og skikke. Men ial denne brogede mangfoldighed er der i alle fald et be røringspunkt, en ting, hvori de alle er lig

— nemlig i hangen til drik. Drukkenskab er meget almindelig over hele landet. De russiske bønder er overmaade uvi dende, dovne og fordrukne. Deres nationale drik er braga (hjembrygget øl) og vodka (rug-brændevin). Vod kaforbruget har i de senere aar tiltaget i en forfærdelig grad og saaledes fortfget drukkenskaben. Der er omtrent 100 helligdage i det rusiske kirke aar, og disse dage feires regelmæssig med modbydelige drikkelag. Skal en sognefest høitideligholdes paa den rette orthodokse maade, maa man iforveien tilberede en masse braga og vodka. Om morgenen begynder saa festen med en lang gudstjeneste, som overværes af alle landsbyens indvaanere i deres stasklæder; kan de gamle koner og de unge piger bliver hjemme for at sørge for maden. Ved middagstider begynder saa spisningen og drikkingen, og eftersom tiden skrider frem, bliver vod kaens virkninger mere og mere aabenbare. "Der lyder støi og raab ud fra alle huse, og en betydelig del af landsbyens indvaanere og deres gjester viser sig mere eller mindre berusede paa veien. Nogle tilsværger deres omgivelser evigt venskab eller tiltaler med slattede ge stus og i et usammenhængende sprog en usynlig tilhører skare. Andre dingler planløst frem og tilbage med et udtryk af idiotisk tilfredshed og dumper tilsidst bevidst løse om. De bliver saa liggende, hvor de ligger, indtil en mindre beruset deii^endt laar dem samlet op, eller til de vaagner af sig selv næste morgen." I disse drikke lag er presterne regelmæssige deltagere.100 "Vodkadrikkingen", siger en reisende, "er aarsagen til tre fjerdedele af al den elendighed, man ser i Rus land. Ondet er uhyre, men midlet derimod er ikke Baa let at finde. Statens indtægter af trafiken er uhyre. Den dækker alle udgifter baade til armeen og flaaden. Om afholdenhed blev almindelig, vilde regjeringen gaa lailit straks." Af den Zsruncl har den ogsaa hindret og tildels forbudt oprettelsen af afhold sforen inger. Men der er sat straf for drukkenskab, hvilket dog ikke har kunnet formindske samme. I de senei'e aar har imidlertid afholdsideen trængt sig md og vundet adskillig udbredelge væsentlig ved grev Leo Tolstois eksempel og raa6. I'otai2t'lioi<iBB6iit6l' og foreninger er dannede paa forskjellige steder i landet, og der drives et ganske ihærdigt arbeide for sagen. "De russiske afholdsforeninger falder i to store ho vedklasser: 1) de foreninger, hvis love godkjendes at indenrigsministeriet, 2) de foreninger, hvis love godkjen des af biskopen i vedkommende distrikt. Den første klasse omfatter saavel ' 'absolutister" (totalafholdsmænd) som "moderatister" (maa66dol6B. INSLN6) og har ca. 2600 medlemmer i 14 foreninger. Enkelte af disse foreninger, navnlig i St. Petersburg, har iiit6r6BB6i'6t sig for opr6tt6iB6n at td6duB6, og 66t er forbausende at høre, at Petersburg-foreningen med sine 60 medlemmer har oprettet ikke mindre end 12 tti6iinB6) dvorak endog de tr6 er smaa folketheatre. I det hele er der af de nævnte 17 foreninger oprettet 18 tli6iinB6. Foreningerne 6i' meget spredte; i 06688a Baav6i som i Archangelsk, ja endog i det fjerne Bil)iri6N, i Tobolsk, findes der en forening, der har opr6tt6t et tli6iiuB. Foruden disse foreninger tiu66B der enkelte finske akiioi6Bt'or6iiinA6r i St. Petersburg, liZ6Boiu der i guver nementerne Kurland, I^iilan6 og Estland eksisterer 48101 afholdsforeninger, hvis medlemmer alle er absolutister. Den anden klasse al de ovenfor nævnte foreninger, der væsentlig er at betragte som enkeltstaaende lokalforenin ger, lindeB i 26 guvernementer og er meget talrige. Der findes guvernementer, i hvis forskjellige distrikter der er s—B5—8 slige foreninger i sognene. Medlemmerne er absolutister og har ligeledes oprettet flere thehuse, lige som et stort antal af dem har sine bibliotheker. Man vil saaledes se, at om end ikke afholdssagen i Rusland endnu har vokset sig frem til nogen betydelig magt, saa er det dog heller ikke, som mange synes at tro, bare Leo Tolstoi og andre upraktiske "idealister", der arbeider for sagen." I Finland har afholdssagen faaet betydelig frem gang, og store forandringer til det bedre merkes. For nogle aar siden fik Oscar Eklund fra Sverige oprettet en del goodtemplarloger i Finland, og denne orden har siden vokset jevnt og sikkert. Men authoriteterne har tvunget den til her at a^Ngge det hemmelighedsfulde og blot holde offentlige, aabne møder. Rusdriktrafiken i Rusland har længe været kontrole ret af regjeringen, ikke saa meget for at indskrænke den «om for at skaffe sig indtægter ved den. Forrige aar (1895) blev faldstændig statsmonopol paa tilvirkning og salg af berusende drikke indført. Det nye system skal for nogle provinsers vedkommende træde i kraft i 1896, i syv andre i 1897 og i resten af riget i 1898. Bkal vsere den ruBBiBke regjeringB inening at undergive Balg al rnsdrikke en ineget Bterk kontrol. Ingen maa giveB adgang til at laa Baa ineget, at van l)1ir drukken, og man mener, at ved ovennevnte lov er vertBnuBQolderneB inagt dru6t. vet vilde vsore gllede ligt, om N6dd6ielB6n, der relerer^ i udsnlandBks dlade «om luldBtlkudig korrekt, i virkeligueden var det. <let ruBBiBke drikuvl»Ben dar vseret trvgteligt." 102 De 5>6- og osteuropæiske lande. Ligesora Frankrige har de andre sydeuropæiske lande almindeligvis været betragtet som forholdsvis gan ske

ædruelige, hvad nydelsen af berusende drikke angaar. Det samme har ogsaa været tilfældet med de østeuro pæiske. Disse landes nationalsynd har ikke netop været drukkenskabslasten, men hellere usedelighed. Fraadseri og drukkenskab er nordeuropæernes skjødesynder, kjøns lige udsvævelser sydeuropæernes. Dog kan nok det om vendte forhold ogsaa finde sted. Spanien er det ædrueligste land i hele Europa. Drukkenskab er meget sjelden. Vistnok nyder befolk ningen af den hjemmelavede vin, men ikke til overmaal. Alkoholmisbrugen er landet ui<? til klevet nogenlunde forskaanet for. Spanien ud fører en mængde vin til andre lande. En stor del heraf er dog uægte — lavet af billig tysk spiritus med lidt iblanding af druesaft og visse kemiske sammensætninger, der giver den forønskede farve og smag til miksturen, som derpaa skikkes til verdensmar kedet som vin. Hvad der er sagt om Spanien gjælder ogsaa for en del Portugal. Dog maa det tilstaaes, at drukkenskab er mere almindelig i sidstnævnte land. Portugal var en tid det mest fordrukne land i Syd-Europa, især var det tilfældet, saalænge det laa i trældom under Spanien. Men efter befrielsen fra det spanske aag, har ogsaa for bedringer af folkets seder fundet sted.103 I 1851 tvang marki» de Saldanha presterne til at tåge fat paa alvorlige reformer bland t folket. Ved kir kens og statens forenede anstrengelser er det lykkedes at indskrænke drikkeondet betydelig, saa Portugal idag er blandt de ædrueligste lande i Europa. Vineksport er landets vigtigste indtægtskilde. Af de forskjellige vine, som herfra udføres, er portvinen bedst kjendt. Den produceres i egnene langs Dourofto den og udføres fra byen Oporto, hvorefter den har sit navn. Men ikke alt, som kaldes portvin, er portvin. Næst Frankrige er Italien det fornemste vinprodu cerende land i Europa. Alle italienere drikker ogsaa vin, ægte eller opblandet med vand. Blandt de høiere klasser er maadehold regelen; de hader og afskyr druk kenskab. Men blandt de lavere klasser er umaadelighed ganske almindelig, og drukkenskab blandt arbeiderbe folkningen tiltager stadig. Ligesom i Frankrige har brugen at spirituøse drikke gradvis trængt sig md og fortrængt vinen. Og de sør gelige følger dsrak viser sig i forøget drukkenskab, forbrydelser, sygdom og fattigdom. Udskjænkningsste 6ernsB antal er uhyre. De findes overalt. Regjeringen fører vistnok et slags konti-ol med forretningen, men det har ikke ført til nogen indskrænkning af samme. Afholdsbevægelsen er uk^snclt her som i alle de syd europæiske lande. En maadehold sforening med hoved kvarter i Milano eksisterer dog, men dens indflydelse er saare liden. Det moderne Grækenland frembyder intet merkeligt paa rußdriksforholdeneß omraade. Det er hverken sae* skildt fordrukkent eller særskildt ædrueligt. Vertshnse104 finden overalt i byerne, og mange af dem gjør god for retning. Den nationale drik er et slags rezineret vin, der staar høit i kurs, selv blandt byernes befolkning. "Rezinato", som den kaldes, er en almindelig hvid vin, hvori er afkjølet harpiks den har en stram smag, som selv efter lang tids ophold i Grækenland bliver den fremmede übehagelig. I det hele taget er det kvantum harpiks, som mellem aar og dag konsumeres i Græken land, overordentlig stort. Paa forskjellige maader, i vin, i likør, i kager og sukkergodt, spises denne har piks. Selv damerne i byen tygger smaa stumper harpiks, som mændene tygger skråa hjemme hos os. Regjeringen gjør ingen anstrængelser for at ind skrænke trafiken; derimod har den lagt stor skat paa spirituosa, da det er sn letvindt maade at skaffe staten indtægter paa. Nogen afholdsbevægelse kjendes ikke til. Tyrkiet ud merker sig ved afholdenhed fra berusende drikke. Som bekjendt forbyder koranen brugen af vin, og af den grund har muhamedanerne altid udmerket sig ved afholdenhed. Naar nogen henfalder til drukken «kad, pleier de gjerne sige om en saadan, "at han er gaaet fra Muhamed til Kristus". Dranker og kristen er altsaa ensbetydende efter deres opfatning. Det er det indtryk, vi "kristne nationer" giver muhamedaner og hedninger, at kristendom og drukkenskab følges ad. En sterk tendens til en mere liberal udlæggelse ak koranens forbud nar i det senere gjort sig gjældende, idet man ræsonerer som saa, at koranen forbyder vel brugen af vin, men ikke spirituosa; om distillerede drikke siger den ikke et ord. Og saaledes omgaar man loven og hengiver sig til nydelsen at drikke, der er langt mere berusende og skadelige end vin. Som følge heraf105 liar drukkenskaben tiltaget betydelig paa det sidste. Den tyrkiske regjering lægger ogsaa an paa at opelske rusdriktrafiken for derved at skaffe staten forøgede ind tægter; thi ogsaa i Tyrkiet er der stor skat paa beru sende drikke. I Østerrige er drukkenskabslasten meget almindelig, især ide tyske distrikter. Slagsmaal, lidderlighed og forbrydelser som følge af cl rik, hører til dagens orden. Afholdsbevægelsen har hidindtil ikke faaet nogen ind gang eller fodfæste i landet. Dog er der lidt tegn til forbedring af sederne blandt den østerrigske adel. Be rusende drikke har tildels været banlyste fra enkelte af de adeliges huse, og det er ikke længer en ære at kunne drikke meget. Regjeringen beskytter og prøver at op hjælpe rusdrikforretningen. XIV. Afrika. "Det mørke fastland" kjendte ikke ?tort til druk kenskabslasten, før den hvide

mand trængte md med sin civilisation og sine laster. Vistnok forstod de md fødte at tilvirke forskjellige slags berusningsmidler af druer, dadler, korn, hamp osv. ; men nydelsen af disse var ikke saa almindelig eller overdreven, at det egentlig kunde kaldes nogen llationallast. Anderledes blev det, da hedningen fik smag paa den kristnes drwndevin. Da var det, som om han med en 105 liar drukkenskaben tiltaget betydelig paa det sidste. Den tyrkiske regjering lægger ogsaa an paa at opelske rusdriktrafiken for derved at skaffe staten forøgede ind tægter; thi ogsaa i Tyrkiet er der stor skat paa beru sende drikke. I Østerrige er drukkenskabslasten meget almindelig, især ide tyske distrikter. Slagsmaal, lidderlighed og forbrydelser som følge af cl rik, hører til dagens orden. Afholdsbevægelsen har hidindtil ikke faaet nogen ind gang eller fodfæste i landet. Dog er der lidt tegn til forbedring af sederne blandt den østerrigske adel. Be rusende drikke har tildels været banlyste fra enkelte af de adeliges huse, og det er ikke længer en ære at kunne drikke meget. Regjeringen beskytter og prøver at op hjælpe rusdrikforretningen. XIV. Afrika. "Det mørke fastland" kjendte ikke ?tort til druk kenskabslasten, før den hvide mand trængte md med sin civilisation og sine laster. Vistnok forstod de md fødte at tilvirke forskjellige slags berusningsmidler af druer, dadler, korn, hamp osv. ; men nydelsen af disse var ikke saa almindelig eller overdreven, at det egentlig kunde kaldes nogen llationallast. Anderledes blev det, da hedningen fik smag paa den kristnes drwndevin. Da var det, som om han med en106 gang blev magtstjaalen og fuldstændig laa under for drikkens herredømme. Er det ikke en evig skam og skjændsel, at de hvide, civiliserede, saakaldte "kristne" nationer, skal overføre paa de vilde saadanne laster og sygdomme, som truer med fuldstændig at ruinere dem? Fra alle kanter kom mer det enstemmige klageraab, at de "kristnes" (?) brændevin er hedningernes store forbandelse. Og der er flere eksempler paa, at de vildes forbindelse med civiliserede folk har resulteret i, at de har adopteret de hvide folks laster, paadraget sig deres sygdomme og derved blevet saa nedbrudte og kraftesløse, at hele fol ket holdt paa at forkrøbles og dø ud. Der er indianerne, som var Baa talriks, før europæerne kom til Amerika, hvor er det blevet af dem na? "Ildvåndet" har udryd det dem. Paa Sydhavsøerne holder befolkningen paa at dø ud, og hvorfor? Fordi europæiske B^nilVlicl og sam vittighedsløse eventyrere har indført de hvides brænde vin, laster og sygdomme iblandt dem. Og saaledes er det paa mange andre steder. Man beregner, at der fra kristenheden til hedninge landene sendes 0,000 galloner brændevin for hver mis «ionssr. I fristaten Kongo er der dlanclt de indfødte 100 drankere for hver en, som har ladet sig døbe. 300 Kongo-mænd slog hverandre ihjel, da de havde beruset sig i brændevin, som var sendt fra Nyengland. Paa et andet sted i staten blev folk saa gale i hovedet, da de havde drukket en Fallon, at de gav sig til at slaaes, og efter slagsmaalet laa der 50 lig paa marken. Pastor Josiah Tyler skriver fra Afrika: "Hvorle des er det med brændevinstrafiken? Skulde ønske, at jeg kunde sige det samme om deu som om slavehande len, at den er i aftagende. De, som ikke med sine egne øine har set, hvilken korda!isislß6 drikken er, kan107 neppe gjøre sig et begreb om ondets størrelse, og hvil ken hindring det er for kristendommen. Da Josef Thompson Baa fulde negre rave omkring, sagde han: "Er dette den rette maade at drage dem til Gud paa?" Af egen erfaring kan jeg bevidne, at den hvide mands "grog", sendt til Afrika, bestialiserer og brutaliserer (le indfødte langt mere end deres hjem melavede drikkevarer. Naar vil de saakaldte kristne tåge hensyn til det bud, som en afrikansk høvding sendte hjem: "Send os mere evangelium og mindre brændevin". Ved den i Basel i vinter afholdte alkoholkongres drøftede man ogsaa spørgsmaalet om indskrænkning af rusdrikshandelen med de indfødte i Afrika. Mrs. Mary Clement Leavitt, der selv har reist i Afrika, oplyste, at i Madeira, hvor skibene til Afrika som regel gaar indom, var der i en uge udklareret 660,000 kasser genever, 34,000 fade rum, 30,000 kasser brændevin, 28,000 kas- Ber irsk Avhiskey, 80,000 demijohns rum, 36,000 tønder rum, 30,000 kasser "Old Tom", 15,000 kasser absinth, 40,000 kasser vermuth, alt repræsenterende en værdi af 5,230,000 dollars. De indfødte tvinges ofte til at tåge' brændevin som delvis løn for arbeide, og indfødte, som har været ned over kysten for at søge arbeide, tvinges ofte til at tåge en tønde brændevin med som delvis betaling for et halvt aars eller helt aars stræv. Naar st skib kommer med flere saadanne arbeidere til en landsby, drikker som regel hele befolkningen sig fuld. Det er derfor ikke besynderligt, at man finder kirker, hvor alle kirkestolene er gamle geneverkasser. "En missionær siger, idet han taler om Venskabs øerne: "Drukkenskaben har spredt Bin dødelige indfly delse vidt og bredt og opstiller en hindring af ikke108 ringe betydning for Jesu læres udbredelse." Den sidste erkebiskop, Jeffries af Bombay, efterat have arbeidet henimod 31 aar i Indien, sagde ved et offentligt møde, at "naar de indfødte brød med hedenskabet og blev kristne,

var de ikke længere hindrede fra at nyde beru sende drikke, og de blev værre, end om de aldrig havde antaget kristendommen. Presten R. W. Hume af Bom bay stadfæstede, "at drikfældighed var den synd, der havde besat de indfødtes menigheder, og flere af de omvendte faldt formedelst denne last end af nogen an den grund." Den bekjendte dr. Bushnell sagde en kort tid før sin død: "Alkohol er Afrikas brændende forbandelse, og sælgerne a f denne vare er næsten uden undtagelse ligesaa übarmhjertige som graven. Enkelte forundrer sig over, hvor hurtig de stammer, der bor ved kysterne, ødelægges og fprsvinder; det vækker ikke forundring hos en, som lever der og har sine øine aabne. Dersom jeg var en Apollos eller Chrysostomus, skulde jeg ønske at gaa gjennem alle landets kirker, bedende og truende •ethvert medlem at opstaa fra det berusende bæger og forbyde fabrikation og salg af berusende drikke. Jeg vilde raabe høit til alle missionsvenner: Dersom I elsker missionen, dersom I elsker Guds kirke, hjælp, hjælp at kuldkaste drukkenskabens dæmon." En korrespondent fra et Mauritius blad, "Commer cial Gazette", siger, at "den hele befolkning er bleven indgroede drankere, kvinder og børn saavelsom mænd; at kvinderne or blevne ufrugtbare hele landet over, og at dersom ikke noget gjøres for at stanse denne enorme brug af spirituosa, vil massen af befolkningen være for svundet fra jorden før begyndelsen af næste aarhun drede; og de, som bliver tilbage, vil have god grund til at forbande den dag, da den hvide mand kom til deres109 land under skin af at vise dem himmelen. Om en liden stund Bkal vi høre, at "civilisationen" har ødelagt Hova racen paa Madagaskar. Det er en "civilisation" af rum og krudt, ikke al kristendom. Dog med disse eksempler for os, — med Indien* hvor det engelske eksempel har gjort et tusende drankere for hver kristen, det har omvendt, — med Kina, hvor mere end tusende indvaanere hver dag dør den skrække ligste død, myrdet af britisk opium, paatvunget dem ved kanonernes torden, — med Sydhavsøernes befolk ning bortraadnet af usedelige sygdomme, som kristen hedens B^mNnd har efterladt sig (den eneste undtagelse er øer, som ingen havne har, hvor skibe kan ligge), — med drikketrafiken drivende sine ødelæggelsens furer ikke alene gjennem kristenheden, men gjennem den ny aabne mark for modtagelsen af Guds riges sæd i Asien og Afrika, — med alle disse fremstillinger af den sata niske magt, understøttet af menneskets egen onde til bøielighed og den gridske begjærlighed efter vinding, — med alle disse fakta fremfor sig, fremstiller dog blød agtige prædikanter, der uddeler et evangelium af laven del- og rosenvand, glødende billeder ak en kommende herlig tid^ og fortæller os, at verdens omvendelse er nær forhaanden! Kjender saadanne mennesker stort til verden eller til omvendelse? Eller raaber de fred og tryghed, naar fordærvelsen hastig skal staa over dem?" Der kunde anføres lignende udtalelser i det uende lige, men ovenstaaende faar være nok. Missionærerne klager alle som med en mund over, at den største hin dring for evangeliets annammelse blandt hedningerne er netop brændevinet og saakaldte kristnes ugudelige eksempel. Det er heller ikke at forundres over, om hedningerne betakker sig for at blive kristne, naar de ser, hvorledes mange kristne bærer sig ad, og husker110 paa, hvordan de selv har været mishandlede, forførte og ruinerede af dem. Der er hellere god grund til at for undre sig over, at kristendommen har faaet saapas ud t)reclelße, som tilka)l6et er, tiltro6B for brændevinet og d*e kristnes daarlige liv. Blandt de halvciviliserede lande paa Afrikas nord kyst, Ægypten og Barbareskerne, har ædruelighedstil standen været saa nogenlunde. I disse strøg har Islam været herskende religion i flere aarhundreder, og kora nens forbud mod brugen af vin har havt sin velgjørende virkning. Ved siden af de hjemmelavede stimulanser araka (et slags vin), booza (et slags øl) og hasheesh (et slags tobak lavet at' hamp) har ægypterne i vort aar hundrede slaaet sig paa alkoholen, og forøget drukken skab har været følgen. Det samme kan ogsaa siges om de andre stater paa nordkysten. Central-Afrika (Kongostaten) regjeres som bekjendt af de civiliserede stormagter i fællesskab. I 1884 blev der paa opfordring af Bismarck holdt en international kongres i Berlin for at vedtage love for Kongostatens styrelse. Repræsentanter fra 14 nationer mødte frem, og man enedes om bestemmelserne, og blandt disse var absolut forbud at slavehandelen; men rusdrikshandelen lo<^ man i fred, uaktet den fører en værre trældom over befolkningen end den regulære slavetrafik. Hvad er k^l^erne ak Lerlin6rlcouFreßß6Nß handlemaade? Vi skal citere fra W. T. Hornadays udmerkede bog "Free Rum on the Congo". Han siger: "Importation og salg af brændevin, rum, gin, whiskey og alkohol er "handel", og stormagterne (store i gridskhed) har erklæret i de sterkeste udtryk, at handel skal være absolut kri i Kongo. Som følge ak denne frihed, og ved de specielle previle^ier, LerlinerlionZreßß6n u^steHte, kan hollandske, tyske, portugisiske, amerikanske, franske og engelske111 handelsmænd skylle hele skibsladninger af billige og dødbringende likører md over Afrika. De indfødte har udviklet et umaadeligt krav

efter giften og kan al deles ikke beherske sig selv. Brændevin benyttes iste deDfor penge. Brændevin er den løftestang, hvormed Afrika "aabnes op". I 99 tilfælde af 100 er kundskab om den kristne verden bragt til de vikle af en handels mand, som bringer dem "ildvand", krudt og skydevaa ben. De vikle adopterer de kristnes dyder i smaat, men deres laster i stort. Som det nu staar, er vor civilisa tion en total udryddelse af de vilde racer. De synker i graven fortvæk])aagrund af drik og forskjellige slags sygdomme, som sarnvittighedsløse europæere nar intro «luosret iblandt dem." Mr. Horna6a^ fortsætter i sin bog: "Ti aar herefter vil det være forsent at tilbyde Afrika nogen beskyttelse mod de onder, som nu udsaaes iblandt dem." Ti aar er nu snart henrundne; men*endnu har stor magterne ikke bragt hjælp. Afholdsvennei og filantroper har gjort ihærdige anstrængelser for at bevæge stats mændene til at tåge sig af sagen. I 1890 tog de virke lig skridt til at forbyde rusdrikshandelen i et større belte af Btaten; men det strandede væsentlig paa Hol land. Præsident Cleveland anbefalede nylig iet at sine budskaber til kongressen at beskytte de indfødte i Kongostaten mod de berusende drikkes hærjinger. Men intet blev gjort. Ved den mellem magterne trufne overenskomst ved antislaverikongressen i Brussel blev der besluttet at ind føre forbud mod indførsel af spirituosa i det territorium, der ligger mellem 22 grader sydlig bredde og 20 grader nordlig bredde, for Baa vidt det angaar ds strøg, hvor drikkehandelen endnu ikke er indført, eller hvor folkets religiøse opfatning er imod den. I mindre distrikter112 er der klevet fastsat en rniniraumsafgift. Men denne minimum safgift er altfor lav sat, og det gjælder der for nu at faa den forhøiet for at kunne have haab om engang at se forbud gjennemført i alle distrikter. London Times har taget ordet for totalt forbud mod l>rlsn6svinßnauclsl for alle uciviliserede hedningefolk. Og den netop afsluttede alkoholkongres har i en resolu tion udtalt sig for det samme. De Bv6akril<3NBli6 lande, især langs kysten, er o^Baa oversvømmet ak snro^)seiBi< og amerikansk whiskey- En amerikansk missionær ved navn Kephart skriver fra Li beria: "Jeg har aldrig Bsst Baa6an sisndi^nscl lilauil)sr, som losses af ved hver havn, medens kun tilkl»lHi^vi^ en og anden balle ak tøi bringes ilau6." I Basutoland og Bechuanaland har ind fødte høvdin ger proklameret forbud mod indførsel og salg af beru sende drikke; men de hvide handelsmænd bryder sig ikke stort om de sorte høvdingers proklamationer. I Natal er der ogsaa siden 1856 forbud mod at sælge berusende drikke til de indfødte; men den lov overtrædes dog ofte og er ikke strengt gjennemført. I Kapkolonien er rusdrikshandelen tilladt. Her dyrkes vindruer i stor udstrækning, og fabrikation af berusende drikke er en af koloniens vigtigste indtægts kilder. Fra den sydafrikanske republik, Transvaal, kom ny lig efterretning om, at boerne med president Kruger i spidsen har vedtaget en radikal prohibitionslov.113 Madagaskar bar en meget interessant historie, hvad drikkespørgsmaalet angaar. Før kristendommens indfø relse var der megen drukkenskab blandt de indfødte, som tilberedte et slags gjæret drik af den søde saft af visse trieer, som tind68 der i mængde. Den første kristne fyrste paabød, at alle de træsorter, som ydede denne saft, skulde nedhugges. Budet blev efterfulgt, og dette radikale skridt gjorde en ende paa drukkenskaben, ind til England og Frankrige tvang Madagaskar til at lade disse landes handelsmænd faa indføre og sælge berusende drikke blandt de indfødte paa øen. Da begyndte lasten atter at tåge overhaand og i endnu forfærdeligere grad end tidligere. Af alle spirituosa, som indføres, tilhører 10 procent dronningen paa Madagaskar. Men dronning Ranavalona den anden vilde ikke skaffe sig selv indtægter paa sit folks ruin, og hun lod derfor sin del af ladningen tømme ud ved dampskibsbryggen i Tamatave. Hun kunde ikke forbyde englænderne og franskmændene at indføre og udbrede den demoraliserende gift; men hun vilde dog protestere derimod ved at ødelægge den del af stoffet, som ifølge traktaterne tilkom hende. Et trist syn — at se en velmenende, men magtesløs indfødt regent pro testere mod de overrægtige "kristne" regjeringers djæ velske trafik! Madagaskars sidste dronning, Ranavalona den tredie, har ligeledes protesteret mod rusdriktrafiken i landet. Hun nar ogsaa forsøgt paa at faa traktaterne forandret derhen, at uvæsenet kunde forbydes; men England og Frankrige har hele tiden sat sig imod dette, og paa dem hviler altsaa ansvaret for drikkelasten paa Madagaskar. Nogen forandring til det bedre blir der vel heller ikke nu, efterat Frankrige har taget øen fuldstændig i sin besiddelse. Afholdssagens historie. 8

XV. Asien.

Hvad der er sagt i stykket om Afrika angaaende de kristne nationers rusdrikke og disses ødelæggende indflydelse

paa de vilde, hvorsomhelst den europæiske civilisation trænger sig ind, gjælder ogsaa Asien; thi ogsaa her har “den hvide mands rum” øvet sit nedbrydende verk.

Persien. Det fortælles, at vin blev opdaget i Persien paa den maade, at en af landets ældste konger forsøgte engang at opbevare et større kvantum druer i et kar; men til hans store forundring kom der gjær i dem. Han troede, at saften nu var bleven til gift og fik den som saadan tappet paa flasker og forsigtig sat tilside. Imidlertid var der ved hoffet en dame, som ønskede at begaa selvmord, og hun drak i den hensigt af giften. Hun døde dog ikke, men blev beruset og likte saa godt denne beruselse, at hun gjentog eksperimentet, indtil hun havde drukket op hele beholdningen. Saa fortalte hun hemmeligheden til kongen, og nu blev en uv forsyning af vin lavet, tilstrækkelig for hele hofpersonalet. Vinen kaldes i Persien “behagelig gift”.

I ældre tider var drukkenskab meget almindelig i Persien. Men efter muhamedanismens indtrængen blev det bedre i saa henseende; thi koranen erklærer, at “i vinen er der stor synd”, og at “den er et vederstyggeligt satans verk,” som gjør den, der nyder deraf, uren i Allahs øine og uskikket for paradis. Den, der besmittede sig med vin, skulde hudstryges — 80 slag for en fri mand og 40 for en slave. Tiltrods for koranens forbud og den haarde straf var der dog en og anden, ja endog enkelte af selve kaliferne, som forsaa sig og bragte skjændsel over Islam og var til anstød ogforargelse for de troende formedelst sin umaadelighed. Men i det store og hele taget var folket afholdende.

I den sidste halvdel af vort aarhundrede er der beklageligvis indtraadt en sørgelig forandring til det værre. Forbruget af spirituosa tiltager i en foruroligende grad, især blandt de rige klasser, embedsmændene og de militære, samt i byerne. Armenianske, nestorianske og andre kristne indbyggere samt jøderne er mest henfaldne til drik. De er verthusholderne. Man blir ofte vidne til det triste syn, at det kristne kvartal i byerne er just drikkekvartalet. Det er uhyre sjelden at træffe paa en musselmand, der holder saloon. I de senere aar har regjeringen begyndt at udstede license til vertshusholderne og kræve en afgift i forhold til det kvantum spirituosa, de sælger. Den fornemste drik blandt de lavere klasser er *arrack,* et slags daarligt, men sterkt brændevin.

De amerikanske missionærer i Persien stiller sig uforbeholdent paa totalafholdssagens side, og tre fjerdedele af de syrisk-evangeliske kirker kræver totalafhold af sine medlemmer. Kirken vil vinde større anseelse og indflydelse blandt muhamedanerne ved at stille sig helt og holdent mod de berusende drikke.

*

Indien. Drukkenskabsforbandelsen i Indien daterer sig fra indførelsen af det engelske *excise system* i slutningen af det 18de aarhundrede. Før den tid var hinduerne blandt de ædrueligste folk paa jorden. Vistnok nævner vedaerne og andre hellige bøger om gamle drikkeskikke i forbindelse med gudsdyrkelsen; men drukkenskab formanes der imod, og tildels er der nedlagt strengt forbud mod nydelsen af vin saavel blandt buddhisterne som blandt muhamedanerne. Det nationale berusningsmiddel har i lange tider været *hasheesh,*der laves af blade, blomster, rosiner og hampestilke — en hæslig drik, der frembringer den modbydeligste slags af beruselse.

Det var i 1790, at England først begyndte at spekulere i drik blandt hinduerne. Der oprettedes regjeringsdistillerier paa flere steder, og salooner aabnedes for udsalg af det forbandede stof. Men det gik ikke rart med forretningen de første 40 aar. Saa prøvede man et nyt system. Der blev givet private folk ret til at oprette distillerier og saloner ved siden af regjeringen. Denne ret solgtes til høist bydende, likesom retten til at tappe saft af træerne for distillation.

Nu kom der fart i trafiken. Naar der gives anledning til privat fortjeneste, og egennytten faar krit spillerum, vil man nok finde veie og midler til at fremme sit eget, selv om det sker paa medmenneskers ruin. Jo mere privatfolk udvidede forretningen, jo mere tjente ogsaa regjeringen paa den, og den lagde slet ikke skjul paa, at det hele system gik ud paa at samle penge. Den bekjendte afholdsmand, Mr. Caine, siger: “Regjeringen driver rusdriktrafiken saa haardt, som den kan. Alle moralske hensyn tilsidesættes under jaget efter penge. Det værete og mest korrupte skattesystem i hele den civiliserede verden er det, som befølges i Indien.”

Følgen af dette fordærvelige system blev en stadig tiltagende drukkenskab blandt de indfødte. En komite, der blev tilsat for at undersøge forholdene, rapporterede, “at drikkevanen har udbredt sig blandt alle klasser.” “Et rædselsskrig stiger op fra alle missionsfelter over den ruin, som berusende drikke har bragt,” siger dr. Reichel.

Missionær Skrefsrud skriver blandt andet fra Santalistan: “Det kan jeg sige som en kjendsgjerning, ataf alle de midler, djævelen har havt i sin haand for at drage santalfolket ned i alle henseender, saa de ikke var stort bedre end dyr, da Børresen og jeg kom til dem, er der intet, der har havt en saadan magt som brændevinet. Der var intet, som vi missionærer fandt ved vor ankomst at være en saa sterk bom mod kristendommens forkyndelse som just folkets hang til drik. Vi følte da ogsaa, da vi begyndte at prædike for dem om synden og om Kristus, at dette var en skranke mod kristendommens indførelse, som først maatte nedbrydes, og derfor besluttede Børresen og jeg i Santalistan aldrig at nyde andet end vand, og vi har holdt det løfte alle ds aar, vi har været der."

Ved Skrefsruds ihærdige anstrengelser blev fuldstændig prohibition senere indført i Santalistan, saa drikkeskikkene nu næsten er udryddet der.

I det øvrige af Indien er der ogsaa dem, som arbeider for afhold og ædruelighed. Missionærerne staar alle som en paa afholdsvennernes side, ligesaa gjør mange forretningsfolk og andre, som har lidt omtanke for sine medmenneskers vel.

Past. J. G. Gregson har indlagt sig store fortjenester ved sit opofrende arbeide for totalafholdssagens fremme blandt soldaterne inden hæren. Der er stiftet et selskab for modarbeidelse al drukkenskaben blandt de indfødte. Et andet selskab “*The Anglo-Indian Temperance Association*” med hovedkvarter i London har udrettet ikke saa lidet for sagen i Indien. Dr. Emma Rydar i Bombay har som repræsentant for W. C. T. U. cirkuleret petitioner for afskaffelsen af excise-systemet. Pundita Pamabai, en begavet hindukvinde, har efter sin tilbagekomst fra Amerika ofret sig udelukkende for afholdssagen. Og mange andre har i de senere aar taget fat. Om den paagaaende kamp mellem reformvennerne og lastens tjenere skriver missionær Boggs i nytaarsheftet af “Missionary Review” for 1895 blandt andet følgende:

“Her er en stor kamp mellem dem, som arbeider for afhold, renhed og national retfærdighed paa den ene side og dem, som drives af verdslige og egennyttige motiver paa den anden. Flere alvorlige og gudfrygtige missionærer og andre i provinsen Bombay har i de sidstforløbne aar arbeidet ihærdig paa at stille tilskue de forfærdelige følger af opiumshandelen, brændevinstrafiken og skjøgevæsenet og agiteret for afskaffelsen af denne tredobbelte forbandelse. Som følge af deres ihærdige anstrengelser har embedsmændene og aviserne optraadt med megen bitterhed imod dem. Tre af dem blev endog anklagede og dømte til en maaneds haardt fængsel for sine udtalelser, skjønt det, de sagde, var i alle dele sandt. Deres forbrydelse er, at de skriver, taler og protesterer mod offentlige onder, som regjeringen baade direkte og indirekte er delagtig i.

I en berygtet gade i Bombay, hvor løsagtige kvinder af mange nationer har sit tilhold, findes maaske det værste og skamløseste marked for last og ugudelighed i verden — og dette er beskyttet af regjeringen! Naar missionærer gaar did for at prædike bod og omvendelse, jages de ud derifra af politiet; og naar de, som bebor dette kvartal sammen med europæiske besøgende, anfalder og mishandler missionærerne, saa er de heri støttet og beskyttet af authoriteterne.

Kampen blir med hver dag heftigere. De, som kjæmper for ret og sandhed kan ikke og vil ikke give op, saalænge den indiske regjering fortsætter med at producere, fabrikere og udføre en uhyre masse opium, ved hvilket millioner af kinesere og andre nationer ruineres. Heller ikke kan de hvile, saalænge regjeringengiver anledning til løsagtighed og utugtighed blandt de 70 tusende britiske tropper i Indien, eller saalænge berusende drikke oversvømmer landet i den grad, som nu er tilfældet.

Regjeringens distillerier producerer enorme kvantiteter af berusende drikke.

Næsten alle, som staar i forbindelse med regjeringen og har sit underhold af denne, undskylder og forsvarer disse vederstyggeligheder. To partier er saaledes stillede lige mod hinanden. Der kan ikke være tale om fred, saalænge disse vederstyggeligheder eksisterer. Virkelig fred var umulig i Amerika, indtil slaveriet blev afskaffet. Saaledes

ogsaa i Indien; man kan forfølge og fænglse missionærer og andre, som opløfter sin røst mod disse skrigende onder, men de kan ikke lade af at agitere for reform."

*

Burmah. Mrs. Mary Clement Leavitt siger, at "drik synes at have været ukjendt blandt burmeserne, indtil det sydlige Burmah blev erobret af englænderne. Da kom berusende drikke som en flom. En grund til dets hurtige udbredelse fortaltes mig af en indfødt kristen lærerinde. "Vi saa," sagde hun, "at de engelske armeer var sterkere end vore, og at mand for mand var de bedre end vi. Hovedforskjellen i levevis mellem. dem og os var, at de drak alkohol, men vi ikke. Deraf sluttede vi, at dette maatte være aarsag til forskjellen, og saa begyndte vi med forsæt at drikke for at styrke os selv. Men inden faa aar skjønte vi, at vi havde taget feil, og vi drikker meget mindre nu, end vi gjorde for en tid tilbage."

Kong Thebaw holdt drik ude fra nordre Burmah, saalænge han havde magten; men saasnart englændernefik indpas, opsattes et bryggeri nær Mandalay "for at forsyne de engelske soldater med øl". Inden kort tid oprettedes vertshuse, hvor alle slags berusende drikke solgtes, til indfødte saavelsom englændere. Dette saa jeg selv paa mit besøg der i 1887, da det første afholdsselskab — en W. C. T. U. — blev organiseret. I juni 1889 begyndte Miss Phenney at udgive paa burmesisk et lidet afholdsblad, indeholdende sange, spørgsmaal og oplysninger vedrørende berusende drikke og disses indflydelse paa det menneskelige legeme. Bladet har været uddelt maanedlig i flere hundrede eksemplarer i skolerne blandt børnene og paa missionsstationerne til de voksne. Derved er mange bragt til at tænke over drikkelasten og midlerne derimod.

*

Kina har maaske den ældste civilisation i verden, og det er derfor ganske naturligt, at dette merkelige land ogsaa var det første til at opdage kunsten at distillere berusende drikke; thi det hører jo med til civilisationen. Denne kunst er saa gammel blandt dem, at der er ikke nogen paalidelig beretning om dens oprindelse. Kineserne synes ikke at have tilberedt øl eller vin, men bare spirituosa, fornemmelig et slags brændevin, lavet af ris og andre kornsorter; men det kinesiske brændevin indeholder ikke saa mange procent alkohol som vort.

Flere af fortidens keisere har udstedt forbud mod spirituosa; men Het nuværende dynasti har ikke befattet sig med prohibitionslovgivning.

Drukkenskab er imidlertid ikke nogen fremtrædende last i Kina. Der er ikke aabne salooner som hos os. Hvad der forbruges af spirituosa, nyder man hovedsagelig hjemme, særlig ved høitidelige anledninger sombryllupper, begravelser, fødselsgilder osv. Men det er den samme sørgelige historie ogsaa i Kina, at europæerne nar aabnet op et marked for sine ødelæggende produkter her som alle andre steder. Og resultaterne heraf er udbredelse af drikkelasten blandt befolkningen. Missionærerne og andre, som med bedrøvelse ser paa dette, prøver efter evne at modarbeide ondet; men nogen organiseret afholdsvirksomhed findes ikke endnu.

Som sagt, drikken er i tiltagende, men Kinas værste forbandelse er dog *opium.* Og denne forbandelse har engelsk gridskhed ved hjælp af kanonernes torden tvunget ind paa det stakkels, forsvarsløse folk. Vistnok var der andre aarsager til krig, og vistnok var opiumsrøgningen kjendt før; men at hovedgrunden til Englands optræden var at beskytte opiumhandlerne og aabne et marked for Indiens opium i Kina, er sikkert nok, ligesaa at opiumslasten har tiltaket i en forfærdelig grad siden den tid.

Opiumsplanten (*the poppy,* valmue) blev indført til Kina allerede i det 8de aarhundrede, og kinesiske læger begyndte snart at lave medicin af den. Omkring 1620 blev tobak og tobaksrøgning indført fra Filippinerne, og blandt andre ting blev opium benyttet ved tilberedelsen af røgtobak. Paa den maade blev rimeligvis smagen for opium utviklet. Først lærte man altsaa at røge tobak, der var blandet med opium, senere gik man over til at røge bare opium.

I 1729 var lasten allerede blevet saa almindelig, at keiseren befalede, at alle opiumshuler skulde lukkes, og overtræderne strengt straffes. Men giften indførtes, og lasten udbredtes tiltrods for keiserens forbud.

I 1800 udstedte keiseren et nyt forbud mod al indførsel af opium, og det blev strengt gjennemført, saa det ostindiske handelskompani for en tid maatte trækkesig ud af Kina. Men om en stund begyndte det at smugle varer ind paanyt, og engelske embedsmænd understøttede denne smughandel. I 1831 og 1834 sendte England krigsskibe til Canton for at beskytte opiumshandlerne. Det kom til en krise i 1839. Thi efterat Kina forgjæves havde bønfaldt England om at sætte en stopper for den ulovlige handel, satte man ild paa et stort oplag af engelsk opium, hvis værdi beløb sig til omtrent 10 millioner dollars. Saa erklærede England krig, og det var naturligvis en let sag for England med sine moderne krigsvaaben at underkue det lidet krigsdygtige Kina. Efter nogle smaa træfninger, i hvilke en haandfuld englændere slog tusender af kinesere paa flugt, maatte Kina give tabt og aabne flere havne for europæerne. Som skadeserstatning for den ødelagte opium maatte det betale 6 mill. dollars, og England forlangte, at opiumshandelen skulde gives fri, kun at der skulde betales indførselstold paa varerne.

Men den kinesiske keiser vilde aldeles ikke gaa med paa, at en saadan bestemmelse kom ind i fredstraktaten. Det var da, han sagde disse merkelige ord: “Jeg kan vistnok ikke forhindre indførselen af den flydende gift; men intet skal dog bevæge mig til at gjøre mine undersaatteres last til en indtægtskilde.” En udtalelse, som de kristne regjeringer gjerne kunde merke sig og prøve at gjennemføre i praksis.

Efter fredsslutningen i 1842 fortsatte engelse kjøbmænd smughandelen dristigere end nogensinde og fandt heri understøttelse af regjeringen. Kina protesterede; men det hjalp ikke. I 1857 blev et smughandlerskib, der seilede under engelsk flag, skudt paa af kinesere. England krævede, at Kina ydmgst skulde bede om forladelse herfor. Det blev ikke gjort, og en ny krig udbrød. Denne gang fik England hjælp af Frankrige. Kinamaatte atter falde tilfode og nu gaa med paa at legalisere opiumshandelen. Siden den tid har indførselen steget i en foruroligende grad.

I 1790 indførtes omkr. 4000 kister aarlig, i 1836 var det steget til 34,000 kister. Efter den tid angives mængden i *piculs* (en picul er omkr. 133 pund) istedenfor kister. I 1850 indførtes 53,000 piculs aarlig. Nu er det meget over 100,000.

Ved siden deraf dyrkes en masse opium i selve Kina; thi kineserne tænkte som saa, at hvis de alligevel ikke kunde udelukke opium, kunde de ligesaa godt dyrke den selv som kjøbe den af udlændinger. De har derfor i de senere aar lagt sig meget efter dyrkningen af opiumsplanten. Det antages, at hjemmeproduktionen beløber sig til det mangedobbelte af indførselen. Det er umuligt, endog tilnærmelsesvis, at afgjøre, hvor stor procent af befolkningen er henfalden til opiumsrøgning; nogle sætter det saa lavt som 2 millioner, andre saa høit som 80 millioner. At tallet er stort og følgerne sørgelige, er sikkert nok.

Følgerne af opiumsrøgningen er dog ikke værre end af drikkelasten. Opium virker hurtigere end alkohol og nedbryder snarere det menneskelige legeme; men alkohol brutaliserer sit offer i større grad end opium. Den, som er beruset af alkohol, blir ofte som et vildt dyr og begaar i denne tilstand de skrækkeligste forbrydelser — noget, som opiumsrøgeren ikke gjør, naar han er i beruset tilstand. Men vi er jo blevet saa vant med drikken og dens følger, at vi agter ikke stort paa det, medens vi gyser ved tanken paa opiumsrøgerne, morfinisterne og deres gruelige tilværelse. Opiumsslaverne har det ilde nok, det skal ikke negtes; men alkoholtrællene har det slet ikke bedre.

Opium er, likesom alkohol, en gift, der benyttesstor udstrækning som medicin til at døve smerter med eller frembringe søvn. Taget i smaa kvantiteter virker den straks behageligt oplivende. Men snart kommer reaktionen; man blir slap og søvnig, føler sig tør i munden, plages af tørst og faar gjerne en liden snert af forstoppelse. Naar portionen forøges blir selvfølgelig virkningerne saa meget voldsommere. Og den, som først begynder at bruge opium regelmæssig, blir for det meste et offer for giften, saa større kvantaer maa til efterhvert. Har man først faaet giften ind i legemet, er det siden hartad umuligt at være den foruden; thi systemet kræver ubønhørlig den vandte stimulans og altid i forøget mængde. Hvis ikke opiumsrøgeren faar sin regelmæssige rus, synker han aldeles sammen og maa gjennemgaa de mest rædselsfulde lidelser. Han lider baade ved at tage giften og ved at lade den være; thi de skjønne følelser, han fornam i den første tid efter nydelsen af opium, er nu blevet borte aldeles, — han føler bare væmmelse, og de mest djævelske billeder ruller forbi hans blik.

Det er omtrent umuligt at blive fri igjen, naar man først er bleven en slave af lasten. Man kan gjøre fortvilede anstrengelser for at komme løs, men falder som oftest tilbage i lastens dynd og Bvnker endnu dybere end før.

Opiumsrøgerens moralske følelse slappes. Han henfalder let til andre laster, blir løgnagtig, bedragersk, samvittighedsløs i alle ting; han sælger gjerne hustru og børn til et liv i skjændsel for at skaffe sig selv penge til opium. Familierne oprives og forstyrres aldeles; thi et hyggeligt samliv med en opiumsæder kan der ikke være tale om. Dertil er han for nervøs, egoistisk, syg og fordærvet.

Lasten gjennemstrømmer alle samfundslag, og der gjøres faktisk ingenting for at regulere ellermodarbeide den. Regjeringen blev som lammet og mistede alt mod efter sin faafængte kamp mod England. Siden har den vilieløst fundet sig i sin skjæbne uden at gjøre tegn til at sætte sig op imod den.

Følgerne for missionsarbeidet af Englands synd mod Kina kan let forstaaes. Past. Moule siger, at “England og kristendom staar som ensbetydende begreber for kineserens opfatning. Kineserne tager det for givet, at alle udlændinger er kristne. Og den engelske regjerings handlinger ansees for at være et korrekt udtryk for den kristne moral. Dersom den engelske regjerings politik fordømmes, saa fordømmes dermed ogsaa kristendommen.” Ofte blir missionæren afbrudt i sin prædiken med spørgsmaal som disse: “Hvem bragte os opium?” “Er du en englænder? Reis hjem igjen og stop dit folk i at sende os opium, og kom saa tilbage og tal til os om kristendom!”

Kinas berømte statsmand Li Hung Chang har sagt, at “opium er et thema, som England og Kina aldrig kan diskutere paa fælles grund. Kina betragter hele spørgsmaalet fra et moralsk synspunkt, England fra et financielt. England vil aabne en kilde til indtægt for Indien, medens Kina kjæmper for sit folks velfærd og liv.” Og Englands store og ædle statsmand Gladstone sagde i parlamentet under den første opiumskrig: “Kineserne havde fuld ret til at drive eder fra sin kyst paa grund af eders haardnakkede fortsættelse af denne infame og vederstyggelige trafik. En krig mere uretfærdig i sin aarsag, en krig mere beregnet paa at dække dette land med evig skjændsel kjender jeg ikke til og har aldrig læst om.”

Hvis ikke noget gjøres og midler findes til at indskrænke opiumslasten i Kina, vil landet gaa sin sikre ruin imøde. Og her er der intet andet, som hjælper, end totalafhold og prohibition.**Japan.** Det fortælles, at da Comodore Perry i 1854 paa de forenede staters vegne sluttede den traktat, der aabnede det forhen aflukkede land for kristenheden, foranstaltede man en fest til hans ære, ved hvilken den nationale drik *saké* fløð i rige strømme. Han spurgte, hvad prisen var paa denne vare og da han fik høre, hvor billig den var, faldt han i dybe tanker. De japanesiske officerer, som saa dette, spurgte, hvad han tænkte paa. Han svarede, at han ansaa det for en stor ulykke for et land at have saa fuldt op af billige rusdrikke. Hans svar bragte ogsaa dem til eftertanke, og de rapporterede til regjeringen, hvad han havde sagt.

“Saké” brygges eller destilleres af ris og indeholder fra 2 til 50 procent alkohol. Andre berusende drikke laves af poteter, sirup, korn, vindruer osv. Bryggerindustrien indførtes fra Korea for et par tusende aar siden, men fik ikke nogen større betydning før i det 16de aarhundrede. “Men nu,” siger Miss Bird, “dersom du ser et stort, høit velbygget hus, staaende indenfor en indhegning, og giver indtryk af rigdom, saa er det altid et bryggeri.” Alle japanesere drikker saké; men den universielle brug af the har været som en beskyttelse for nationen, saa det kan ikke egentlig siges, at drukkenskaben er svært almindelig. Dog næst usedelighed er drikkelasten i det senere blevet japanesernes store forbandelse, thi indførselen af udenlandske spirituosa har forøget drikkeriet betydelig. De britiske konsuler har anbefalet England at have sin opmerksomhed specielt henvendt paa det japanesiske marked. Regjeringen har gjentagende forøget skatten paa saké, saa den nu er omtrent 8 cent pr. gallon. Den tør ikke skrue prisen altfor høit; thi man er bange for, at folket da kunde lægge sig efter opium. Endnu har ikke opiumsforbandelsen faaet større indpas i Japan.“Udsigterne for reform er gode. De kristne menigheder staar paa afholdssagens side, og de fleste af dem favoriserer totalafhold og prohibition. Flere afholdsforeninger er stiftede væsentlig ved amerikaneres ihærdige anstrengelser. Mange ædelsindede indfødte tager del i kampen mod drik. Reformvennerne har ogsaa støtte i de forskrifter, som findes nedlagt i buddhisternes hellige bøger og i de gamle traditioner mod brugen af alkoholholdige drikke. Enkelte buddhistiske sekter praktiserer strengt totalafhold. Slaphed er dog regelen blandt masserne, endog blandt presterne, der ikke pleier at insistere paa en streng

efterlevelse af de gamle forskrifter. Men sammenlignet med situationen i 1854, og trods den forøgede importation fra udlandet, er udsigterne i 1890 — aaret før Japans nye konstitution og den repræsentative regjering — ganske lovende,” siger Wm. E. Griffis.

XVI. Australien.

Axel Gustafson skriver om Australien: “Af de 1044 personer, med hvilke kapt. Phillips grundlagde det første settlement i Australien (Sidney, 1788), var syv tiendedele dømte forbrydere og resten deres vogtere. Til ære for anledningen blev en potte rom givet til hver mand, en halv potte til hver kvinde og en potte porter til hver soldat. I aarevis derefter blev forbrydere sendte i hundredetal til disse kyster, og, hvorledes drik blev holdt i ære kan sees af den kjendsgjerning, at hvereneste brændevinstønde bar regjeringens stempel. “Udsigterne for reform er gode. De kristne menigheder staar paa afholdssagens side, og de fleste af dem favoriserer totalafhold og prohibition. Flere afholdsforeninger er stiftede væsentlig ved amerikaneres ihærdige anstrengelser. Mange ædelsindede indfødte tager del i kampen mod drik. Reformvennerne har ogsaa støtte i de forskrifter, som findes nedlagt i buddhisternes hellige bøger og i de gamle traditioner mod brugen af alkoholholdige drikke. Enkelte buddhistiske sekter praktiserer strengt totalafhold. Slaphed er dog regelen blandt masserne, endog blandt presterne, der ikke pleier at insistere paa en streng efterlevelse af de gamle forskrifter. Men sammenlignet med situationen i 1854, og trods den forøgede importation fra udlandet, er udsigterne i 1890 — aaret før Japans nye konstitution og den repræsentative regjering — ganske lovende,” siger Wm. E. Griffis.

XVI. Australien.

Axel Gustafson skriver om Australien: “Af de 1044 personer, med hvilke kapt. Phillips grundlagde det første settlement i Australien (Sidney, 1788), var syv tiendedele dømte forbrydere og resten deres vogtere. Til ære for anledningen blev en potte rom givet til hver mand, en halv potte til hver kvinde og en potte porter til hver soldat. I aarevis derefter blev forbrydere sendte i hundredetal til disse kyster, og, hvorledes drik blev holdt i ære kan sees af den kjendsgjerning, at hvereneste brændevinstønde bar regjeringens stempel.128 Ligesom staten var ogsaa kirken grundet med l)rændevin. Det fortælles, at en del af omkostningerne med at bygge den kelrBte kirke blev betalt i Jamaika rom. De sørgelige følger blev snart aabenbare, og flere guvernører opløftede sin røst mod trafiken. I 1 V9*7 skrev guvernør Hunter: "Denne ødelæggende trafik har gjort uhyre stor skade. Spirituøse drikke har fuldstændig ruineret mange, som ellers v ilde have været fri og uaf hængige." Og naar farmerne bad om hjælp af regjerin gen, svarede han: "Luk eders drikkesjapper." Guvernør Blyth skrev i 1807, at farmerne var i gjæld, "væsentlig fordi de afhændede sine varer for drik." Men disse advarende røster blev ikke hørt. Hattet mange af de amerikanske og engelske emigranter i 1835—37 var totalister, var det ikke før i 1838, at af holdsbevægelsen egentlig begyndte. I september det Har Ivlcile^eg det Mr. William lia^e, en engelsk totalist, med guvernørens bistand at stifte den første totalafholds forening i Sidney. Guvernør Gipps blev selv præsident for mændenes og Lady Gipps for kvindernes afdeling. Foreningens motto var: "Temperance er maadehold i uskadelige ting og totalafhold fra skadelige ting." Lig nende forening blev Btikte6e i Hopart (Tas.) 1839, Ade lai6e (S. A.) 1840 og i Melbourne (Viet.) 1842. Siden <len tid har næsten alle slags ak amerikanske og engel «lce totalafnolHßß6ißiial)er nominelt været reproducerede i Australien. Men mange ak disse, især de større —og da fornemmelig Melbourne totalakdol6Bkor6ning — er kun pengesamlende institutioner. I begyndelsen gjorde dog aknol6Bkol6ningern6 godt arbeide, men opdagelsen Hk gnid i 1851 bragte pludselig velstand, ødselhed og et vilclt liv. Hvilke enorme rigdomme drikketrafiken op kodede i tiaaret 1852—62, kan dedßt 8668 ak følgende «tatißtik, der er nden sidestykke, saavidt jeg ved i129 drikkevæsenets historie: I provinsen Viktoiia var drikke regniiigen i 1852 over 100 dollars aaret pr. individ, i 1853 næsten 140 dollars pr. individ! Imidlertid havde emigranter fra Amerika og Eng land bragt nyheder om de politiske afholdsbevægelser i disse lande, og i februar

1867 satte Mr. G. J. Oouch fra Sidney igang en lignende bevægelse for Australiens vedkommende, og "New South Wales Alliancé" blev stiftet. Den fulgte trofast i "United Kingdom Alliance"s fodspor, men fandt liden tilslutning. I 1883 blev den reorganiseret og kaldt "New South Wales Local Option League". I de andre kolonier blev ogsaa politiske af holdsforsøg gjorte, men med smaa resultater. Specielt bør nævnes den bevægelse, dr. Singleton fra Melbourne begyndte i sekstiaarene efter Mainelovens principer. Den døde dog senere ud af mangel paa midler. Drikke trafiken voksede fremdeles i rigdom og forskansede sig selv i legislaturerne og de selskabelige kredse. En international konvention i Melbourne (1 880) op fordrede gjennem en resolution alle kolonierne at stifte alliancer for opnaaelsen af local option. Dette blev straks gjort, og fra den tid til nu har afholdspartiets politiske feltraab været: fuldstændig local option. Love i den retning er ogsaa opnaaede i New Zealand (1881), <Hu66NBland (1885), New South Wales (1883), Viktoria (1885). Nogle tilsteder local option med hensyn til bevillinger over et fastsat antal salooner, forbundet med skadeserstatning til dem, som ikke faar ny bevilling. De kolonier, som endnu ikke er under local option, «traver ihærdig for at opnaa det. Resultaterne af local option har dog hidtil ikke væ ret synderlig lovende. Sekretæren for "Victoria Alli ancé" sagde ved den internationale konvention i Mel bourne (1888), at kun 3 salooner var til dato lukkede QiBtori6. 9130 paa grund af local option loven. Ved samme anledning sagde Sir William Fox, ex-preinier og prsoBiHent for "JYew Zealand Alliance", for New Zealands vedkom mende: "Det skulde antag6B, at folket nu kan gjøre, hvad det vil. I theorien kan det, men ikke i praksis. Loven nar eksisteret i Bvv aar, og der har været en hel del komiteer med en majoritet af totalister paa dommer sædet, men i alle disse aar er kun 25 af 1500 offentlige huse blevne lukkede som følge af local option. Allige vel er raabet fremdeles local option og det om muligt endnu sterkere end før. Past. Nicholson siger om Syd Australien: "Vort første forlangende er local option un der tre former, l) ligeoverfor forøgelse af bevillinger, 2) reduktion af bevillinger, 3) afskaffelse af alle bevil linger, hvor afhold sin teressen er sterk og permanent. Den australiske local option-bevægelse reducerer sig saaledes til et slags license reform-forsøg, som saloon interessen i de forenede stater vistnok med glæde vilde anbefale. Saloonkeeperne i Australien synes heller ikke at have noget imod den. Et af deres blade sagde i 1889: "Det er en offentlig hemmelighed, at der i skjænkeverternes rækker er en god del af sympati for local option." Saa almindelig var denne "sympati", at "'Victoria Alliance'1 straks før valgen* udstedte et mani fest, hvori vælgerne advaredes mod ulven i faareklæder — perBonitio6r6t i Balo<)nll6epsru6B lcanHiHat, Her ardei- HeHe kor looal option. Tiltrods for den bitreste modstand, jeg nogensinde har seet, er Het lykkedes mig at forme en prohibitions nucleus — "The Victorian Home Protection Party"' — paa det samme grundlag, som jeg adopterede i England og Sverige. Vi har koreßat 08 at Hele landet, om mu ligt, over spørgsmaalet beskyttelse af hjemmet eller ødelæggelse af hjemmet. Vor platform indeholder for131 uden prohibition ogsaa kvindens stemmeret og tvungen undervisning i borgerplikter og vaiZrekorin." Llandt de første aknoldßorAanißationsr, siktede i Australien, er 1 'Independent Order of Hechabites", der nu tæller over 25,000 me Hemmer, ' •The Order of the Sons and Daugh ters of Temperancé"1 med 10,000 medlemmer, Aoo<3t6ll»^) larne med 30,000 medlemmer. Den yngste afholds organisation er W. C. T. U. overført fra Amerika af Mrs. Mary Clement Leavitt. Denne kvinde-afholdsfor ening har gjort lovende fremskridt i Australien og vil sikkert med tiden komme til at øve stor indflydelse paa de 80«ia1e forhold. Der er flere børne-afholdsforeninger, somjgjør godt arbeide blandt de unge. Enkelte kirkeafdelinger har skjænket sagen betyde lig opmerksomhed. Interessen vækkes, og sansen for afhold og ædruelighed bliver mere og mere almindelig. "Det spanske folks nedarvede ædruelighed," siger Felix Oswald, "er i disse lande blevet betydelig modifi ceret af fremmed indflydelse; men paa den anden side er ogsaa tendensen til drik holdt i tømme ved daglig erfaring af, hvorledes fordrukne udlændinger i de tro piske søhavne fortvæk bukker under for epidemiske sygdomme, der ikke angriber de ædruelige indfødte. Dr. H. E. >V^ar6B u6B»^n er klevet Bta6kNßtst her. I mange aar havde han opholdt sig paa Sundaøerne med deres dødbringende, sumpige kystklima, og han siger: "Jeg XVIII. y Mexiko. Central- og Syd= Amerika. 131 uden prohibition ogsaa kvindens stemmeret og tvungen undervisning i borgerplikter og vaiZrekorin." Llandt de første aknoldßorAanißationsr, siktede i Australien, er 1 'Independent Order of Hechabites", der nu tæller over 25,000 me Hemmer, ' •The Order of the Sons and Daugh ters of Temperancé"1 med 10,000 medlemmer, Aoo<3t6ll»^) larne med 30,000 medlemmer. Den yngste afholds organisation er W. C. T. U. overført fra Amerika af Mrs. Mary Clement Leavitt. Denne kvinde-afholdsfor ening

har gjort lovende fremskridt i Australien og vil sikkert med tiden komme til at øve stor indflydelse paa de 80«ia1e forhold. Der er flere børne-afholdsforeninger, somjgjør godt arbeide blandt de unge. Enkelte kirkeafdelinger har skjænket sagen betyde lig opmerksomhed. Interessen vækkes, og sansen for afhold og ædruelighed bliver mere og mere almindelig. "Det spanske folks nedarvede ædruelighed," siger Felix Oswald, "er i disse lande blevet betydelig modifi ceret af fremmed indflydelse; men paa den anden side er ogsaa tendensen til drik holdt i tømme ved daglig erfaring af, hvorledes fordrukne udlændinger i de tro piske søhavne fortvæk bukker under for epidemiske sygdomme, der ikke angriber de ædruelige indfødte. Dr. H. E. >V^ar6B u6B»^n er klevet Bta6kNßtst her. I mange aar havde han opholdt sig paa Sundaøerne med deres dødbringende, sumpige kystklima, og han siger: "Jeg XVIII. y Mexiko. Central- og Syd= Amerika.132 har i 20 aar havt anledning til at anstille sammenlig ninger mellem kaffcd rikkende indfødte paa den ene side og rusdriknydende paa den anden — de indfødte paa Sumatra nyder nemlig helst kaffe, medens indfødte kolo nister fra britisk Indien fornemmelig bruger spirituosa — og jeg kndsr, at l^rstnNviity kan u6Qc»l66 hvilkensom helst grad af hede, kulde eller væde, medens sidstnævnte taaler ingen af delene uden fare for sin helbred. De oplyste indfødte i Central- Amerikas kystbyer ser paa de fremmede residenters brændevinssjapper, om trent som de hvide i San Francisko betragter kinesernes "opium-helveder", og gjennem store distrikter i det in dre af landet benyttes alkohol kun saare lidet. Under tiden høres der vel om umaadelighed; men drukkenskab er dog ganske sjelden blandt de dannede klasser." Den nationale drik i Mexiko og Central-Amerika er pulque (udt. pulk), der laves af agaveplantens gjærende saft. Agaveplanten {American a/os) er en i mange hen seender særdeles nyttig vækst. Dens fiber skjænker mexikaneren hans traad, klæde, taugverk, papir, koster, sopelimer, kamme osv. ; men dens største vlercli ekter de indfødtes mening ligger i den berusende saft, den af giver i saa rigel iq mængde — fra fire til otte potter om dagen ien tid af omtrent tre maaneder hvert aar. Saf ten er hvid og smager som sur kjernemelk eller bedær vet øl. Alt, som behøves for at omdanne saften til "pulque", er at tilsætte lidt at det samme stof, der allerede er blevet surt, og gjæring intræder straks. Saa ømfintlig er saften ligeoverfor fremmede substanser, at et lidet stykke salt vilde ødelægge hele tønder af den. Ved siden af "pulque" er der ogsaa andre sorter beru sende drikke, og hvor disse bruges til overmaal, er drukkenskab med dens almindelige følger resultatet. I cle Bv6amerillanßlle Btater in6en clen necle xone er133 befolkningen nødt til at være afholdende; thi det varme, usunde klima gjør snart ende paa dem, der hengiver sig til drik. I den tempererede zone er man derimod mere skjødesløs i saa maade. Her er drukkenskab mere almindelig, særlig er det tilfældet i Chili og den argen tinske republik. Hjemmelavede, modbydelige drikkeva rer benyttes overalt blandt menigmaad — selv i de tropiske lande — og de sørgelige følger heraf udebliver beiler ikke. I byerne benyttes ogsaa i stor udstræk ning importerede drikke fra de for. stater og Europa. Resultaterne heraf er de samme som alle andre steder — forøget drukkenskab og deraf flydende el'iidighed. Afholdssagen er i disse lande saagodtsom ukjendt. Kanada. I Kanada har akdoldsrekornlen slaaet dvde radder og vokset sig temmelig sterk. Ganske tidlig ndstrøede venner fra de forenede stater og England den gode sæd, som her nar fundet en særdeles modtagelig jordbund. Reformvenlige emigranter fra England og afholdsapostle fra de forenede stater satte den første begyndelse i Ka nada. "The Washingtonians" og "JBlue Ribboners" stiftede mange foreninger og vakte betydelig interesse for sagen. Siden kom "Good-Templars", "Sons of Temper ance", "Royal Templars of Temperance" osv., hvilke alle har gjort stor fremgang. " Wbmarfs Christian Temperance Union?"1 og " Church of England Temperanc^ XIX. 133 befolkningen nødt til at være afholdende; thi det varme, usunde klima gjør snart ende paa dem, der hengiver sig til drik. I den tempererede zone er man derimod mere skjødesløs i saa maade. Her er drukkenskab mere almindelig, særlig er det tilfældet i Chili og den argen tinske republik. Hjemmelavede, modbydelige drikkeva rer benyttes overalt blandt menigmaad — selv i de tropiske lande — og de sørgelige følger heraf udebliver beiler ikke. I byerne benyttes ogsaa i stor udstræk ning importerede drikke fra de for. stater og Europa. Resultaterne heraf er de samme som alle andre steder — forøget drukkenskab og deraf flydende el'iidighed. Afholdssagen er i disse lande saagodtsom ukjendt. Kanada. I Kanada har akdoldsrekornlen slaaet dvde radder og vokset sig temmelig sterk. Ganske tidlig ndstrøede venner fra de forenede stater og England den gode sæd, som her nar fundet en særdeles modtagelig jordbund. Reformvenlige emigranter fra England og afholdsapostle fra de forenede stater satte den første begyndelse i Ka nada. "The Washingtonians" og "JBlue Ribboners" stiftede mange foreninger og vakte betydelig interesse for

sagen. Siden kom "Good-Templars", "Sons of Temper ance", "Royal Templars of Temperance" osv., hvilke alle har gjort stor fremgang. " Wbmarfs Christian Temperance Union?"1 og " Church of England Temperanc^ XIX.134 Society'I" har i de senere aar udfoldet en meget velsig nelsesrig virksorahed. De er begge vel organiserede og vidt udbredte. De forskjellige kirkesamfund — fornemmelig me thodisterne og presbyterianerne — har uforbeholdent erklæret sig for afhold og prohibition. I den kanadiske politik har prohibitionsspørgsmaa let altid spillet en fremtrædende rolle. Den første kamp om denne sag førtes mellem det katolske presteskab og graadige handelsmænd, som for vindings skyld drev en trafik, der ruinerede baade kolonisterne og de indfødte. Presterne vilde ved lov beskytte indianerne mod "ild vandet"; men de militære authoriteter stillede sig paa handelsmændenes side, og disse fik drive sit verk ufor styrret. Under forskjellige former og ved flere leilig neder har drikl(6Bp^r^B!naai6t dukket op igjen siden — hver gang med forøget styrke og bestemtere krav paa besvarelse. I 1864 blev der givet en local option lov ("Dunkin billen") for øvre og nedre Kanada, der siden 1841 legis lativt havde været forenede. Straks efter den store forening i 1867, da alle provinserne sluttede sig sammen til en konføderation (Dominion of Canada) begyndte en kraftig agitation for udryddelsen af rusdriktrafiken. I 1868 mødte komiteer fra goodtemplarne og "Sons of Temperance" for at underhandle med hinanden om, hvad der kunde gjøres i retning af prohibitionslovgiv ning. De blev blandt andet enige om at indbyde an dre afholdsorganisationer til fælles arbeide i denne sag og sammenkaldte til den ende et møde i Toronto. Mødet blev holdt i Toronto afholdslokale den 23de feb. 1869. En mængde repræsentanter fra landets forskjel lige egne indfandt sig. Dr. John N. Stearns fra New York var tilstede som raadgivende medlem.135 Efter lange forhandlinger blev ogsaa et selskab stif tet, der fik navnet ' ' Canada Temperance Union". Hon. M. Oameron val^tes til pr3LBi6ent, W. 8. Williams til sekretær og E. W. Holton til kasserer. J det nystiftede selskabs platform stod følgende ud talelse: "Afholdskampen maa udkjæmpes ved valgur nen; det er derfor nødvendigt saasnart som muligt at organisere et politisk afholdsparti." I 1872 blev ovennævnte selskab slaaet sammen med il Ontario Temperance and Prohibition Leagué\ der opererede væsentlig kun i Ontario. Ligaens første præ sident blev past. W. Scott, og J. Spence sekretær. Lig nende prohibitionsligaer blev derpaa stiftet i andre pro vinser, saa inden kort tid var der et særskilt, vidt udbredt parti, hvis bestemte formaal var at agitere for prohibitionslove i hver enkelt af provinserne. Just paa den tid tog afholdsbevægelsen et merke ligt opsving. De forskjellige organisationer viste en forbausende aktivitet og forøgede sit medlemsantal til det mangedobbelte. I forbindelse hermed ytrede der sig et almindeligt ønske om prohibition ved lov. Man tænkte en tid paa at faa "Dunkin-billen" ud videt til at omfatte hele Kanada; men da denne "bill" i enkelte henseender var ganske mangel haftig, begyndte man at arbeide for en ny og bedre lov. Uhyre petitioner send tes til nationalregjeringen i Ottawa. Underhuset tilsatte en kommission for at undersøge resultaterne af prohibi tionslovene i de forenede stater, hvor saadanne havde været i kraft nogen tid. Kommissionen bestod af past. J. W. HtanninF og 001. F, Davis. Disse afgav en gunstig rapport, og parlamentet vedtog derpaa en reso lution, hvori det erklærede, at tiden nu var kommen for nationalforsamlingen at tåge under alvorlig overveielse,136 nvad «ler liuude F^reß i retning ak dri!ilistra6ll6Nß ud rvddelß6. I 1875 blev der Sivet en prolliditionBlov for det saakaldte Northwest Territory, og den er fremdeles i kraft. Saiime aar udsendte 16 medlemmer af underhu set et opraab, hvori de indbød til en nationalkonven tion i Montreal. Konventionen traadte sammen den 15. septb. Flere hundrede delegater mødte frem. Blandt raadgivende medlemmer fra de forenede stater kan næv nes Hon. Neal Dow, Mr. J. N. Stearns, Rev. W, Atwater, Rev. A. Miner og Mr. W. C. Maughan. Senater A. Vidal valgtes til formand, pastorerne Th. Gales og J. McGaul til sekretærer. Konventionen vedtog en række resolutioner i favør af absolut, national prohibition og opfordrede paa det indstændigste nationalforsamlingen at tåge sig af sagen. En bestyrelse paa 25 medlemmer blev valgt til at lede an ve i gjennemførelsen af de i platformen nedlagte principer. Denne bestyrelse mødte i Ottawa næste aar. Her blev man enige om at organisere sig videre og 11 The Dominion Alliancefor the Total Svpjiression of the .Liquor Trafflc" blev stiftet. De førnævnte provinsli gaer sluttede sig til alliansen og indordnede sig som un derafdelinger af samme. Alliancens første præsident blev Hon. A. Vidal, der fremdeles indehar denne vig tige post. Rev. Gales stod som sekretær til sin død i 1883. Efter ham blev F. S. Spence valgt. Der var nogen tid delte meninger om, hvorvidt na tionalforsamlingen havde jurisdiktion i sagen. Spørgs maalet kom op til afgjørelse ved domstolene, og disse erklærede, at den havde. Efterat dette tvistepunkt var afgjort, begyndte af holdsvennerne at trænge

uaa»dt md paa parlamentet med petitioner og forslag om øieblikkelig handling.137 Der var baade venner og fiender af sagen, og en vold som kamp mellem disse opstod. Saloonvennerne fik sagen forpurret til en tid med amenderaenter og undvi gende resolutioner; men det kunde ikke gaa i Ilenden. Endelig i 1878 blev temperance-akten vedtaget, eller som den ogsaa kaldes "Scott-akten", efter Hon. R. W. Scott, der introducerede den. Dette er en local option lov. Ifølge den kan en fjerdedel af vælgerne i hvilkensomhelst by eller county ansøge general-guvernø ren og bans raad om at tilstede valg angaaende rusdrik trafiken i vedkommende by eller county. Guvernøren skal da gjøre de nødvendige foranstaltninger for et saa dant valg. Der boldes streng orden paa valgdagen. Alle salooner maa være lukkede. Dersom en majoritet af vælgerne er imod trafiken, skal regjeringen straks tåge skridt til at gjennemføre det givne votum. Saa danne bestemmelser gjælder for tre aar, eller indtil nyt valg forlanges, hvilket dog ikke kan finde sted oftere end hvert tredie aar. Specielle bevillinger kan ud stedes til salg i -stort, ligesaa til apotheker. Apothekerne kan ikke sælge likø rer undtagen til medicinßk brug efter en doktors anvis ning og til sakramentalsk brug efter en prests anvis ning. I alle andre tilfælde trænges certifikater med to fredsdommeres underskrift. Der er sat streng straf for overtrædelse af loven. Hvemsomhelst kan indsende klage og optræde som vidne. Det kræves ikke, at vidnerne skal være istand til at aflægge cd paa, hvad slags drikke blev solgt, men kun at der skeede ulovlig rusdrikhandel. Appeller til høiere domstole er forbudt. Aldrig saa snart var loven vedtaget, før afholdsfol ket begyndte at bringe den i anvendelse. I Fredrikton, hovedstaden i New Brunswick, stod det første slag.138 Afholdsvennerne seirede. Andre byer og countier fulgte eksemplet, og indsn kort tid var prohibition indført i den største del af søprovinserne. Bsnsrsnsn kom ogsaa Ontario med. Men politiske forviklinger gjorde, at loven ikke blev nogen sukses i sidstnævnte provins. Den blev kun daarlig gjennem ført. Authoriteterne 823, igjennem fingre med overtre derne og lod dem ukoi'ktvi'B6t sortBNt,t6 sit verk. Folk blev skuffede og modløse. Saloninteressen benyttede sig af denne stemning og fik prohibitionsbestemmelserne ophævede over hele Ontario. Senere har dog flere loka liteter atter stemt mod saloontrafiken. De andre provinser har trolig Btaast fast ved loven undtagen i enkelte af de større byer. Paa Prince Ed ward Island har der i flere aar været iul^BtlsntliA pro liidition over hele Bsu. Loven er strengt gjennemført, Baa traKlien her er omtrent lorBvun6sn, og fordrn^st af spirituosa saare lidet — ikke lui^d en Z2IION pr. individ. Resultaterne af prohibition i de andre distrikter er ogsaa særdeles tilfredsstillende. Drukkenskab og for brydelser har aftaget i en merkværdig grad — omtrent 50 prooent. De dele af Kanada, som i nogen tid har været under prohibition, er nu blandt de ædrueligste di strikter i hele den civiliserede verden. Statistiken for 1888 viser følgende opgifter over forbruget af berusende drikke pr. individ: Prince Ed ward Island f KalioUB, Nova Booti2 l£, New Brunswick I^, Manitoba og Northwest Territory 2, <)uel>6o 3f, Ontario h\, British Columbia 8f ; gjennemsnitlig over hele Kanada 4 gallons (I de forenede stater over 16 gallons!) I den østlige del af Kauada, hvor prohibi tion er almindeligBt, er ogsaa alkoholforbruget mindst. diBB6 rsßult2tsr lor 2rdsidsr rslormvsn» nerns Btadi^ lrernovsr i den v2adsAvndte retning. De139 res maal er national prohibition. Til den ende lægger de vind paa at vælge afholdsmænd til national-parla mentet uanseet partiforbindelser. Blandt de allerede eksisterende partiers kandidater samler afholdsvennerne sig om den, om hvem de ved, at han er en afgjort prohibitionist. k'in<l6B ikke no^sn Baa6a,n I?lan<lt de no minerede, opstiller man sin egen, uafhængige kandidat og arbeider for hans valg. Stemningen i underhuset for prohibition stiger efterhvert. I 1884 blev en resolution i favør af prohi bition introduceret. Den blev amenderet derhen, at prohibition anbefaledes som en god ting engang i frem tiden, naar folk var færdige for det. Saaledes foran dret, blev resolutionen antaget med stor majoritet. I 1889 kom atter spørgsmaalet om øieblikkelig prohibition fore i huset, men blev nedstemt. Vennerne tåker dog ikke modet, men agter at fort sætte agitationen, indtil de engang seirer. Det er me ningen at fremlægge sagen i parlamentet ved hver eneste session og saaledes holde diskussionen gaaende uafbrudt og tvinge folk til at tåge standpunkt enten for eller imod. Der er en del af reformvennerne i Kanada, som ikke er ganske tilfreds med alliancens fremgangsmaade. De er bange for, at prohibition uden et prohibitions parti med egne embedsmænd til at gjennemføre loven, ikke vilde svare til hensigten, men bare blive en skuf felse. Af den grund, mener de, er det sikrest og bedst at bygge op et eget parti med prohibition til merkesag. Et saadant er ogsaa nylig dannet i de østlige provinser, men tilslutningen har ikke været synderlig stor. Lede ren for denne bevægelse er J. T. Bulmer fra Halifax, redaktør af "Canadian Voicé". I Ontario er der en organisation, kjendt under nav net Canada*s New

Party, som ogsaa har sat prohibi140 tion paa listen Banimen nisd eri del andis rekoriuer. ?aßt. Butuerland er leder «.f delte parti. I det store og hele taget raaa det siges, at forhol dene i Kanada med hensyn til drikkespørgsmaalet er særdeles gunstige. Og det er ikke usandsynligt, at vore brødre der nord vil blive blandt de første til at faa bugt med rusdriktrafiken. Ds nylig afholdte valg i Xanasla viser, at akliol6B' sagen har gjort fremskridt deroppe. Ifølge "The Voice" er der 50 nye afholdsvenlige medlemmer valgt til parliamentet, og da der før var flere medlemmer i Kanadas lovgivende forsamling, der var akQolclBBaZenB lorli^Niupers, er der al uHBiAt til, at den lov, som nu foreligger parlamentet om at give folket anledning til at stemme over proniliitionBBpelr^BM2ai6t, vil blive ved taget, naar dette sammentræder. Man er allerede paa kurnaancl sikker paa, at om et Baaslaut skridt blir ta^st, og folk saar lov at stemme, k>aa vil provinBerue Mani toba, Ontario, New Brunswick, Nova Scotia og Prince Edward Island give en god majoritet for prodiditiou. Derimod er man bange for, at provinserne Quebec, Co lumbia og de nordvestlige provinser vil gaa inioci, og det er BaaledeB uvikt, om loven vil kaa Baa stor majori tet, at parlamentet vilds anse det for raadeli^t at ved ta^s den som lov og gjennemføre den. De nuværende drillllelove er noli^ai», strengt Zisn nemk^rte, skjønt man oABaa her som anden3tedB Onder vanskeligheder i saa maade. Saloonkeeperne kan ikke vælges til nogen lovgivende forsamling eller I)VBtvrelBe. Den offentlige opinion er afgjort imod salg af berusende drikke, og hele tratilien er Bsst ned paa med akBl<v og tora^t. Det paastaaes som en kjendsgjerning for Kanadas vedkommende, at saloonmagten stadig aftager, medens141 afholdsstyrken ligesaa stadig tiltager. I de forenede stater har vel ogsaa afholdssagen vokset sig sterk, og prohibitionsinteressen steget; men saa nar ogsaa til gjen gjæld saloonmagten gaaet frem med kjæmpeskridt og forskanset sig paa alle hold, saa det næsten ser haab løst ud at give sig ikast med den. Men naar "Gud er attaat", skal det nok trods alt lykkes engang at nedrive satans bolverker og kaste hans tjenere paa flugt. XX. De forenede stater. (Forts, fra side 23.) Siden 1836, da totalafholdsprincipet helt ud blev anerkjendt, har sagen gaaet jevnt og sikkert fremad i dette land. Rigtignok har der været tider, da iveren kjølnede og interessen tog af ; men saa har Herren atter sat ny fart i bevægelsen ved at opreise mænd og kvin der, der drevne af kjærlighed til sit folk og land har viet sit liv i ædruelighedens tjeneste og sat alt md paa at opreise de faldne. I 1840 begyndte en merkelig bevægelse ved de saa kaldte "Washingtonians". Den 3die april 1840 mødtes seks drikkebrødre som sedvanlig paa Chase's saloon i Baltimore. Deres navne var W. Mitchell, J. Hoss, D. Anderson, G. Steers, J. McCurley og A. Campbell. Ud paa aftenen kom afholdssagen paa tale, og det blev bemerket, at en bekjendt afholdstaler skulde holde fore drag der i byen samme aften. En komite blev sendt 141 afholdsstyrken ligesaa stadig tiltager. I de forenede stater har vel ogsaa afholdssagen vokset sig sterk, og prohibitionsinteressen steget; men saa nar ogsaa til gjen gjæld saloonmagten gaaet frem med kjæmpeskridt og forskanset sig paa alle hold, saa det næsten ser haab løst ud at give sig ikast med den. Men naar "Gud er attaat", skal det nok trods alt lykkes engang at nedrive satans bolverker og kaste hans tjenere paa flugt. XX. De forenede stater. (Forts, fra side 23.) Siden 1836, da totalafholdsprincipet helt ud blev anerkjendt, har sagen gaaet jevnt og sikkert fremad i dette land. Rigtignok har der været tider, da iveren kjølnede og interessen tog af ; men saa har Herren atter sat ny fart i bevægelsen ved at opreise mænd og kvin der, der drevne af kjærlighed til sit folk og land har viet sit liv i ædruelighedens tjeneste og sat alt md paa at opreise de faldne. I 1840 begyndte en merkelig bevægelse ved de saa kaldte "Washingtonians". Den 3die april 1840 mødtes seks drikkebrødre som sedvanlig paa Chase's saloon i Baltimore. Deres navne var W. Mitchell, J. Hoss, D. Anderson, G. Steers, J. McCurley og A. Campbell. Ud paa aftenen kom afholdssagen paa tale, og det blev bemerket, at en bekjendt afholdstaler skulde holde fore drag der i byen samme aften. En komite blev sendt142 for at høre ham med paalWg om at rapportere til de andre af dnkkeklubben, saasnart mødet var over. Af holdstaleren gjorde et dybt indtryk paa komiteen, som derfor afgav en gunstig rapport. De samtalede med hinanden om sagen og blev tilslut enige om at danne en afholdsforening. Verten, som hørte paa sam talen, forbandede alle afholdstalere, hvortil en af mæn dene svaTede: "Vi venter, at brændevinshandlerne skal udskjælde afholdstalerne; det er nemlig i deres interesse at gjøre saa." Søndagen derefter mødtes atter de seks kamerater paa saloonen. Efter at have spanderet paa hinanden som almindelig gik de ivei med at organisere foreningen. "Bill Mitchell" blev valgt til formand og paalagdes at forfatte afholdsløftet, hvilket de alle lovede at under tegne næste dag. Løftet indeholdt blandt andet følgende: "Vi forpligter 08 til ikke at nyde nogen slags spirituosa, maltdrikke, vin eller cider." Alle underskrev løftet mandag morgen og kaldte

foreningen "The Washington Temperance Society". De holdt løftet, blev ivrige af holdsapostle, og bevægelsen fik rivende fremgang over det hele land. Washingtonernes største taler og ledende mand var John Hawkins, en forhenværende dranker, der blev at holdsmand gjennem sin lille datters indflydelse. Mr. Hawkins sluttede sig til Washingtonerne to maaneder efter foreningens stiftelse. Med ham begynder dens merkelige u6l)reo!6ißs. lla^vllinß og hans venner lagde særlig an paa at redde forfaldne drankere. De fik istand store massemøder, ved hvilke de med ophidsende taler og rystende skildringer bevægeke folk til at underskrive afholdsløftet. I mars maaned, 1841, begyndte de en række møder i New York, hvor over 2000 blev vundne. I april maaned kom de til Boston, hvor en Wash143 ingtonforening blev stiftet, der straks ekter oprettede underafdelinger i 160 byer. Hawkins og hans venner reiste uafladelig fra sted til sted, oprettede foreninger og fik folk i massevis til at gaa md i dem. Ved udgangen af 1841 havde mindst 100,000 per soner underskrevet afholdsløftet. Tallet forøgedes sta dig. Inden kort tid var det steget til 600,000. Af disse antager man, at 250,000 tidligere havde været for faldne drankere. Men denne herlighed vårede ikke Issn^y. Nkter 1842 begyndte interessen at dale, og nogle aar senere syntes alle spor ak I)6VL6AOiBsu at være BaaAoHtBol!i nH slettede. Størstedelen af dem, der Kav66 atla^t løftet, vendte tilbage til drikken, og de fleste foreninger døde ud. Der havde været for meget ak oplii6BylB6 og li66NBlial>eliZli6<l med i arbeidet og for lidet ai nøktern selverkjendelse og krist eligt alvor. Man benyttede sig hovedsagelig af menneskelig oV6rtai6iB6BliUNBt og stolede paa menneskets egen kraft til at aflægge og modstaa synden. Selvbestaltede reformatorer, der for nogle dage siden havde ligget i rendestenen, kunde endog tale med foragt om kirken, udskjælde presterne og benegte kri stendommens magt til at opreise den faldne. Paagrund ak slige udskeielser fik de derfor ogsaa mange af pre sterne og kirkefolket imod sig. Tiltrods for sine udskeielser og tiltrods for det ned slaaende i at se saa mange vende tilbage til glasset igjen, havde dog denne afholdsbølge sin gode og varige virk ning. Den var i moralsk henseende af überegnelig ind flydelse. Afholdsordenen, "The Sons of Temperance"', blev stiftet i New York, 1842, just da Washingtonbegeistrin144 gen stod paa sit høieste. Stifterne vilde oprette et bro derskab, et hjem, hvor de nylig vundne drankere kunde tinde et tilflugtsted og vente sympati, hjælp og støtte for derved bedre at kunne bevares paa ædruelighedens vei. I overensstemmelse hermed blev det bestemt i konstitutionen, at ordenens formaal skulde være "at be skytte dens medlemmer mod drukkenskabens onder, at skaffe gjensidig understøttelse i tilfælde af sygdom og at hæve deres karakter som mennesker." Ordenen er altsaa en gjensidig hjælpeforening mellem totalister. Den er ikke egentlig et hemmeligt selskab, men holder dog møder for lukkede døre, naar private forretnings anliggender behandles. Ordenen er organiseret i 3 divisioner — " Subordinate Division" (lokalforening), der møder ugentlig, '•"Grand Division" for hver enkelt stat eller provins, holdende møde 2—42 —4 gange om aaret, og "National Division" med jurisdiktion over hele Nord-Amerika. Denne division mpder en gang hvert aar og har den høieste lovgivende og dømmende magt inden ordenen. De underordnede divisioner er i egne anliggender fuldstændig frie og uaf hængige, men i fælles anliggender er de gjensidig bundne af hinanden indbyrdes og undergivne den nationale divi sions bestemmelser. Medlemmerne af "Grand Division" er saadanne, som har været iorm«nd i de underordnede divisioner, og medlemmerne af "National Division" er Baadanne, som har indeuavt de n^6Bts embeder i "Grand Divisions". Der er saaledes nogenlunde god garanti for, at de bedste mænd faar de høieste og vig tigste embeder, da kun saadanne, som har udmerket sig i de underordnede divisioner kan vælges som repræsen tanter og ewdedBin3Lnd til de høiere. Nr. Daniel H. Bandß dlev valgt Bom ordenenß kelrßt6 onek. Denß fremgang var i n^i grad Btorartet. I 1847145 blev de første divisioner organiserede i Kanada og Eng land. Det samlede antal medlemmer i 1852 —ti aar efter ordenens stiftelse — var 230,000. Men ved den tid viste der sig tydelige tegn til slaphed, uorden og korruption, saa det næste tiaar gik hovedsagelig ud paa at rekonstruere, rense og konsoli dere ordenen for derved at give den nyt liv, større en hed og indre kraft. Dette lykkedes ogsaa for en tid. Men saa kom borgerkrigen, og under denne blev orde nen aldeles opløst i sydstaterne. I norden led den og saa store tab, og det saa en tid ud, som den skulde gaa aldeles tilgrunde. Men aldrig saasnart var krigen over, før man tog skridt til at gjenoprette den gamle organisation og var heri saa heldig, som det under de daværende pinagtige forholde kunde ventes. Negrene og kvinderne fik adgang til medlemsskab med samme rettigheder som de hvide mænd. Samtidig blev ogsaa ordenen introduceret i Australien. I 1873, da "kvindekorstoget" og i forbindelse med det en ny opvaagnen blandt afholdsvennerne, fandt sted var " Sons of Temperance" atter bragt i

god orden, og den stillede sig 1 første række blandt dem, som kjæmpede for "Gud, hjem og fædreland." Men den nye bevægelse vir kede opløsende paa "Sons of Temperance". Man vilde ikke vide af hemmelige selskaber; alt skulde være aabent og frit. For at bøde paa opløsningen og styrke de gjenværende rester oprettedes et assurancesystem inden ordenen (1879),(1 879), hvilket hjalp den betydelig paa fode igjen. Siden den tid har den atter gaaet frem jevnt og sikkert. Ordenen tæller nu omkring 60,000 medlemmer i de forenede stater, foruden England og Australien. Afholdssagens historie. w146 "Templars of Honor and Ttmperance" blev stiftet i 1845 af medlemmer at" "Sons of 2'emperanceI". Temp lerne skulde være B<>m eti lifjiere grad inden "Sons of lemperance", hvorfor man her indførte mere af impo nerende ceremonier, regalia, tegn osv. Man fjernede sig mere og mere fra den oprindelige orden, og i 1849 blev det besluttet formelt at træde ud og danne en nat hængig orden. En konstitution blev antaget, og A. D. Wilson valgt som den første Most Wbrthy Templar. Afholdsløftet gjordes bindende for livet. Temp larne var det første hemmelige afholdsselskab, som aab nede sine døre for kvinderne, ligesaa det første til at indrette en trinvis grads- eller rangsorden blandt med lemmerne. Ordenen havde god fremgang indtil borgerkrigen. Da blev den næsten opløst og maatte derefter begynde saagodtsom fra nyt af. I 1880 oprettede den en afdeling for gutter. Den havde i 1891 15 Grand Temples med underafdelinger i de fleste stater. "(Jadet* of Temperance" var oprindelig en børne afdeling inden "Sons of Temperance", men blev i 1846 organiseret som selvstændig orden at' Wyndham 11.. Stokes. Denne afholdsorden bestaar af unge gutter og piger, organiserede i særskilte afdelinger under opsyn af ældre erfarne mlend og kvinder. Ordenen er noksaa vidt udbredt, især i enkelte af øststaterne, og har væ ret middel til at bevare mange unge fra fald. Medlems antallet re omkr. 10,000. "The Independent Order of Jiechabites in North America" blev stiftet i New York, 1842, lidt tidligere end "Sons of Temperance". Rechabiterne er derfor det147 eldste af de hemmelige afholdsselskaber i Amerika. Denne orden ud bredte sig hurtig indtil 1856; da be gyndte den at Zaa tildaZe, og ekter borgerkrigen har indbyrdes nenighed i forbindelse med andre aarsager forhindret dens ve st og trivsel. iißoyai Templars <>f Temperancé1 blev stiftet i Buffalo, N. Y. 1860 af Cyrus K. Porter. En del as' holdsvenner, tilhørende forskjellige organ isationer, for enede sig om at virke for gjennomførelsen af søndags - loven. Et "korstog'* mod overtræderne blev sat igang — oden resultat; thi politiet, dommerne og folket i det hele taget var iraod korsfarerne. Dette lærte dem nød vendigheden af at bearbeide folkestemningen og vende den mod søndagstrafiken; thi før det skede, kunde der ikke være tale om \ Orde nen har gjort betydelige frerriskridt og er nu organise ret ide fleste stater. Det samlede medlemsantal er om kring 4o,0?0 i de forenede stater og Canada. 148 John B. Gough. Ved den tid "Washingtonbevægelsen" begyndte at dø ud, og en ny vækkelse .trængtes, opreiste Gud en mægtig vækkerøst i John B. Gough. Denne merkelige mand blev født i Sandgate, England, 22. august 181 7. Hans fader var en fattig soldat, og moderen maatte for det meste sørge for familiens underhold ved at holde skole der i byen. I sit tolvte aar blev Gough sendt over til Amerika med en familie, der lovede at tåge sig af ham og være ham behjælpelig i det fremmede land, Ito aar arbei dede han how disse folk paa deres farm i nærheden af Utica, N. Y. Derpaa reiste han til New York by, hvor han lærte oo^liinderllaandverlist. Ved flid og sparsomhed samlede han paa et par aar penge nok til overfartsbillet for sin moder og søster. Faderen var allerede død, og moderen døde aaret efterat hun kom til Amerika. lyfter liendes død kom 6ou^li sammen med daarlige kamerater og henfaldt til drik og altslaga letsindighed. I 1839 blev han gift og aabnede et bog binderi paa egen regning. Men det gik ikke rart med forretningen; thi den blev ikke skjøttet, som den burde. Gough anvendte det meste af sin tid og omtanke ved drikkebordet. Fire og tyve aar gammel var han et haabløst vrag. lian maatte gaa fra forretningen og reiste saa fra by til by uden fast anßNttel,-e nogenßtedß. Af naturen kavde han en god sangstemme og anlæg for dramatisk frem «tilling, især lystspil. rTan havde, som kan selv siger den skjæbnesvangre evne at se det komiske ved alting. Dette gjorde kan nu brug af ved at optræde som humo ristisk sanger og skuespiller paa salooner og theatre.149 "Jeg var nu," skriver han i sin autobiograti, "bleven en slave af den last, som fuldstændig beherskede mig, og som übarmhjertig havde hugget sine gifttænder i mine inderste livsrødder. Jeg dråk hele dagen. Saa fuldstændig hengav jeg mig til flasken, at de af mine kamerater, som mente om sig selv, at de endnu turde gjøre krav paa lidt respektabilitet, trak sig tilbage fra mit selskab. En brændende følelse af skam lagde sig over min febersyge pande ved bevidstheden om, at jeg var seet ned paa med foragt af den respektable del af befolkningen. Men denne følelse svandt snart lig dug gen for morgensolen, og jeg fortsatte

mit gamle liv." I Newburyport blev han bevæget til at bivaane et afholdsmøde, ved hvilket Mr. J. J. Johnson, en om vendt dranker, talte. Denne skild rede med glødende farver drukkenskaben i hele dens elendighed, og talen gjorde et overvældende incltryk paa Gough. "Min sam vittighed sagde mig, at afholdstaleren havde fremholdt sandheden. Idet jeg forlod kapellet, bad en ung mand mig at underskrive afholdsløftet, og jeg vendte mig virkelig for at gjøre saa. Men just i dette kritiske øie blik kom kravet ekter drik over mig x hele sin styrke, som om det havde foresat sig at beholde herredømmet over mig, I det samme huskede jeg ogsaa, at jeg havde en potte brændevin hjemme, og jeg udsatte med at af lægge løftet." Hans kone og barn «løde i Worchester af hunger Og kulde; men ikke engang dette kunde bevæge ham til at bryde med de gamle drikkevaner. "Snart blev det hvisket fra den ene til den anden, indtil hele byen vidste det," siger han, "at min hustru og mit barn laa Hg, og at jeg var fuld! Der i værelset, hvor alle, som havde elsket mig, laa i dødens stille søvn — der stod jeg med et modbydeligt, fordrukkent udtryk og stirrede150 paa dem, som var kjød af mit kjød og ben at' mine ben. Ide skrækkelige, mørke timer kunde jeg stjæle mig fra min ensomme seng til stedet, hvor min hustru og barn laa, og under den dybeste sjælesmerte laegge min skjælvende haand paa deres kolde ansigter, og saa krybe tilbage til sengen — etter at have taget en slurk af flasken, som laa skjult under hovedpuden!" lian opgav nu selv liaadot om nogensinde at kunne blive en respektabel maiul igjen og omgikkes ofte med. tanker paa selvmord. Men en aften, som han i slige tanker stod paa en bro lænet op til rækverket med en flaske lauclanum klevet til læberne, kom en kvæker ved navn «loel Btratton og klappede ham vénligt paa skul deren, bad ham lade giften være og følge med til et afholdsmøde. Gough adlød ganske viliel^t, »il< til mø det, underskrev med sitrende haand afholdsløftet og holdt det ogsaa i mange maaneder tiltrodS for de mest uimodstaaelige krav etter drik. "Naar jeg stod op om morgenen, var det, som om hjernen vikle sprenges af ulidelig smerte; min strube syntes at staa i glød, og mine ind volde brændte, som om helvedes ild havde været tændt i dem. Jeg følte et frygteligt krav efter — ja, do^^taveli^ talt Ladede etter den vante stimulans og følte, som om jeg skulde dø, om jeg ikke fik den." Han fik dilirium tremens. "Alligevel følte jeg," skriver han, "i denne fryg telige tid et slags tilfredshed over det standpunkt, jeg havde indtaget. Jeg havde gjort i det inindste et skridt i retning af forbedring. Jeg begyndte at føle haab om, at det muligens kunde forundes mig at se bedre dage." I flere maaneder kjæmpede han med held mod fien den, men bukkede tilsidst under. Han fortalte med taarer om sit fald ved et offentligt møde, bad vennerne om tilgivelse og undertegnede løftet paanyt. Endnu en151 gang faldt han formedelst venners nederdrægtighed, idet disse narrede kam til at drikke noget, hvori de kavde blandet alkohol, i den tanke at gjøre det af toed ham som afholdßtaler. Gough havde nemlig straks ekter sin egen opreis ning begyndt at formane andre til omvendelse fra druk kenskabens forfærdelige vei. "Medlidenhed med dran keren og det fulde syn paa denne elendighet! drev ham til at vie sit liv for denne sag, til hvis mægtigé tåls rnand Gud havde udseet ham." Først talte han for nogle faa bønder i skolehuse og smaa værelser. Hans optræden vakte straks opmerksomhed, og snart fik han indbydelser om besøg fra forskjellige kanter. Saa satte han ud tilfods med en vadsæk i haanden, gjennemreiste Ny-England paakryds og paatvers, holdt foredrag eller fortalte sine egne oplevelser, hvor han for. Han stillede ikke store fordringer den første tid. Ofte blev kan gjenstand for me^en «maali^kell og stor foragt. En hattekollekt paa 75 <.6nt« eller >,aa ekter møderne var alt, han i sle dage kunde vente. Anderié des senere, ekter at han var kleven berømt. Da kunde han kræve en dollar eller mere i indtrædelsespenge og endda fylde de største forsamlingslokaler i landet. "Li det anede han i skolehuset denne fremgang, end mindre, at kan senere skulde fylde krystalpaladset den ene gang efter den anden med det fornemste og mest dannede publikum." En af hans samtidige skriver om ham: "Faa talere har havt saa store tilhørerskarer, og faa har kunnet «temme sine tilhørere snart til latter, snart til taarer saaledes som kan. Som taler kan faa overgaa ham i karakterskildring og i gjengivelse af de forskjelligste personer. Han bruger de simpleste ord, men han eier den virkelige talers hemmelighed : han er helt med i sit152 emne. Det er 80N! ora hele manden taler. I utrolig grad besidder han den evne at kunne rive med sig. Tusende kan staa omkring ham, og inden ti minuter spiller han paa deres hjerters strenge og faar dem til at vibrere, som han vil. Og den gjenstand, som han be handler, er den store, gamle og for mange kjedelige, nemlig drikkeondet og drukkenskabens elendighed. Men gamle sandheder faar ny interesse og fordoblet styrke ved hjælp af en glødende begeistring, et udtryksfuldt ansigt, en kraftig og d^ieli^ stemme og ved livlige og naturlige gestus og minespil." Goughs henrivende veltalenhed var ikke no<;et for bigaaende; thi i over

40 aar (1843— 1880) samlede han baade i Amerika og England store skarer af tilhørere om sig. Han besøgte England tre gange, nemlig i 1853, 1857 og 1878. Ds 17 første aar talte han kun afholds sagen; senere holdt dan ogsaa foredrag over andre em ner. "Han reiste over 450,000 mil, holdt 8606 føredrag for mere end 9,000,000 tilhørere og vandt mere end 200,000 ' personer for afhøldssagen. Ved Guds hjælp var dan et redskab til at drage mange op af den samme drukkenskabsafgrund, hvori dan selv havde været ned- Bunken." Det var særlig den moralske side af afholdsspørgs maalet, Gougli fremholdt; men han arbeidede ogsaa for politisk handling. Han vilde hjælpe drankeren bort fra saloonen; men han vilde ogsaa tåge saloonen bort fra drankeren. "Prevention is hetter than cure", skrev dan. Han »aa, længe ikke nødvendigheden af et særskilt poli tisk prohibitionsparti; men de to sidste aar af sit liv sluttede han sig uforbeholdent til dette parti. Herom skriver han selv i 1884: "Jeg har kjæmpet mod drik ketrafiken — denne trafik, som røvede fra mig 7 aar i min bedste alder. Jeg har længe stemt den repubikan153 ske ticket, altid i haab om hjælp at det republikanske parti i min kamp. Men vi har forgjæves ventet noget as dette parti, og naar det med stille karakt har svaret paa den mest respektable appel fra de mest respektable raænd i landet, da siger jeg, at det er paa tide for os at slutte med at kaabs — og udtale vor mening om dette parti." "I to aar har jeg stemt med trediepartiet; for jeg tror paa prokidition og udryddelse af rusdridtra fiken." Den 15de febr. 1886 blev han rammet af et slag tilfælde, meiens han stod oar talte for en stor forsam ling i Frankford, Pa. To dage efter blev han bevidst løs og døde den 18de febr. Noget af det sidste, han sagde i sin tale i Frankford, var disse betegnende ord: " Ybung man, keep your record dean!" Af bøger, som han udgav, bør særlig nævnes hans •'AiUobiography" og " Platform Echoes", begge meget læste. Blandt fremstaaende afholdsmænd af Goughs sam tidige, der ikke er berørte andensteds i bogen, skal «levner Benjamin «lov, Edward C. Delavan, James Appleton, pa^t. Thomas P. Hånt, Timothy Arthur, der skrev "77m JSFights in a JSar-room" og andre afholds fortællinger, Wm. E. Channing, Wm. Goodell, Lucre tia Mott, den bekjendte skolemand Horace Mann, H. Humphrey, dr. Charles .le^vett, biskop Charles P. Mc Ilvaine, dr. Eliphalet Nott, Mathew Newkirk, Gerrit Smith, past. George B. Cheever, past. Edward N. Kirk, Theodore Frelinghnysen, gov. George N. Briggs, Stephen Tyng, Albert Barne3, biskop Alonzo Potter, John Pier pont, Henry Wilson, Horace Greely, Abraham Lincoln. 154 Good Templars I 1851 oliBi«terede i Oneida Co., N. Y., 13 temp- larloger, som for at skille sig i navn fra andre "Ternp lars" kaldte sig "Good Templars". De havde en haand bog, som kaldtes blaabogen, og en grad, benævnt det røde kors. Westley Bailey i byen Utica var deres clief. Tidlig aar 1852 stiftede L. E. Coon logen Excel sior, no. 14, i Syracuse, N. Y. En af de første dagene i juli 1853 var de 14 logers repræsentanter samlede til storlogemøde i Utica. Der opstod uenighed mellem Coon og clief Bailey, i hvilken storlogen tog chefens parti. ('oon følte sig fornærmet og forlod mødet. lian var ordfører i sin loge Excelsior, som siden paa hans forslag 6il<llLreid bredte sig aar efter aar til andre stater.155 New York '«Grand Lodge" var anerkjendt sonÉ overloge og ledende authoritet indtil 1855, da repræsen tanter fra 10 Btorlo^er organiserede "The Right Worthy Grand Lodge", der senere har været ordenens hoved styrelse og høieste tribunal i alle fælles anliggender. Goodtemplarne ligner frimurerne noget med hensyn til logeindretning, tegn, pasord, ritual og embedsmænd. Men I. O. G. T. er blot og bart en afholdsorganisa tion; der er ingen assurance eller gjensidig nnderstøt telseskasse i forbindelse med ordenen. Blandt ordenens principer skal anføres: 1. Total afhold fra alle berusende drikke som drik. 2. Ingen Kcense under nogensomhelst form til salg af berusende drikke som drik. S. Fuldstændig prohibition af rusdriktratiken. 4. Ihærdigt arbeide for afholdsreformen gjennetir tale, skrift og stemmegivning. I. O. G. T. er den største og maaske den mest indflydelsesrige afhold sorganisation i verden. Den em u udbredt over hele de forenede stater og Kan ad a, Eng land, Norge, Sverige, Danmark, Island, Tyskland, Schweitz, Holland, Belgien og andre europæiske lande; Arabien. Indien, Kina, Japan, West-Indien. Central- og Syd- Amerika, Afrika, Australien, New Zealand, Tasma nia, Sandwichsøerne og andre Ber i det stille hay osv. Siden ordenens stiftelse har over fern millioner været "initierede", og af disse har maaske 400,000 lorden været forfaldne drankere. For nærværende er der om kring 90 "Grand Lodges" og 12,000 "Subordinaté Lodges" mcd et samlet medlemsantal af 600,000. Det samme ritual benyttes over hele verden, de samme sange' og det samme pasord, saa en goodtemplar føler sig som hjemme, hvor han kommer blandt logebrødre. Pasordet forandres hver tredie maaned.156 Ordenen har en mænejde einbedsmænd, inddelte i forskjellige grader med høit klingende navne og titler; ritualet er ganske vidtløftigt, og man omgiver sig i det Keie taget med en vis pomp og mystisk

herumeligheds fuldhed (en hemmelighedsfuldhed, der dog ikke er saa farlig, som mange mener). Det ser ud til, at dette hemmelighedsfulde væsen, de imponerende ceremonier og den frie selskabdighed hjælper til at holde interes sen ve6li^e hos mange, som ikke trives for længere tid i aabne afholdsforeninger. Navnet "Good Templars" adopterede man med hen blik paa de historisk bekjendte "tempelriddere", hvem man tog til forbillede. Ligesom hin militære munke orden stiftedes for at forsvare Frelserens grav mod de vantro, saaledes blev goodtemplarordener stiftet for at forsvare kristenheden mod en større fiende end muhame danerne — nemlig drik. Ordenens arbeide har for det meste været opdra gende. Hver loge holder ugentlige møder, ved hvilke afholdssagen fremholdes og drøftes. Der holdes ogsaa aabne møder, til hvilke alle er velkomne for at høre sagen fremlagt. Ordenen har gjort meget til at opar beide folkestemningen imod saloonen og de fordærvelige ,lril<li6^l<il<l<e. En mængde afholdstalere — somme af de bedste i landet — har været udsendte og understøttede af goodtemplarne. To vicepræsidenter, mangfoldige guvernører, kongressmænd, dommere, legislaturmedlem mer, biskoper, prester, professorer og andre indflydel- Besrige mænd har tilhørt I. O. G. T. Mange af de love, som kar været gi vet i de for skjellige dele af verden mod rusdriktrafiken, er resulta tet af goodtemplarnes anstrengelser. Ideen om stats- og national-prohibition vel grundlovsbestemmelser udgik fra Wisconsin* storloge, og tanken om et selvstændigt,157 nationalt prohibibitionsparti opstod ogsaa blandt Food templarne; det samme var tilfældet med planen til "The National Temperance Society and Publication House". Goodtemplarne hai" altid givet kvinder de samme rettigheder som mænd. Lidt anderledes stillede sagen sig en tid ligeoverfor negrene. Ordenen som helhed har altid været inde for at behandle alle ligt uden hen syn til alder, stand, kjøn eller farve. Men mange loger i sydstaterne negtede at optage negere eller ud stede "charters" til dem. Dette vakte forargelse og inisnøie hos mange, og sagen kom op til behandling i R. W. G. logens aarBni^cler. De engelske og amerikanske re præsentanter kom her til at staa mod hinanden, ameri kanerne for og englænderne imod et vist forelag, der blandt andet paabød udstedelse af specielle charter," til negrene, saa de kunde faa egne loger. Englænderne vilde, at sorte og hvide skulde staa sammen i de samme loger, medens amerikanerne vilde have særskilte loger for negrene. Andre tviBtiZliosler kom til, og ved aars mødet i Louisville, 1876, splittedes ordenen. Englæn derne under ledelse ak Josef Mallins og Geo. Gladstone traa6te ud og or^aniBerecls sig som en særskilt orden^ Der var stor bitterhed paa begge sider og megen rivali seren. Hver part søgte at rive til sig saa mange til hængere som muligt, hvilket dog fra en side seet jo var bare godt, da det i høi grad stimulerede medlemmerne overalt til mere ihærdigt arbeide for selve sagen. Begge fraktioner gik derfor ogsaa fort frem, indtil liver af dem talte opimod 300,000 medlemmer. Splittelsen vårede til 1887. Da lykkedes det den begavede John B. Finch, som da var chef for den ame rikanske afdeling, at gjenforene begge afdelinger til et. Foreningen fandt sted under megen jubel ved aarsmødet i Saratoga, N. Y. Siden den tid har den bedste for staaelse og fred hersket inden ordenen. 158 XXIII. The National Temperance Society and Publication House. Dette selskab blev stiftet ved den nationale afhold.s- Jtongres i Saratoga Springs 186r>. Efter to dages for handlinger besluttede kongressen, <ler re^r^entsre^e alle de forskjellige kirkesamfund og afholdsorganisationer i Jandet, at oprette en fælles nationalforening og boghan del. "Den blev oprettet for det specielle arbeide at skabe og cirkulere sund afholdsliteratur, at fremme to talafhold fra brug, tilvirkning og salg af alkoholholdige .drikke, at forene og lionosiNrsrtz akkois^intLl-o^^kil i lan ,<let mod drikken og drikketrafiken. Selskabet er base .ret paa totalathold for individet og total prohibition for staten. Hvemsom helst kan blive aarligt medlem ved ,-erlæggelse af 3 dollars, livsvarigt medlem ve<l at betale 20 dollars eller livsvarig direktør ved erlæggelsen af 100 dollars og kom saadan have livsvarig tale- og stem .meret ved alle dets møder. Hvilkensomhelst kirke, søndagsskole, afholdsorga nisation eller forening kan vælge sin prest, Buperinten /lent eller formand til livsvarigt medlem ex officio eller direktør ved at betale den ovenfor angivne ;-iiim. Hvilkensomhelst kirke eller afholdsorganisation l<an blive en underafdeling af selskabet ved at betale 20 .dollars pr. aar og derved faa ret til at vælge et aarlige medlem og at kjøbe selskabets bøger for indkjøbspris. Selskabets forretninger drives af et board paa 30 med lemmer, af hvilke 10 vælges hvert aar. Boardet repræ .senterer alle ledende kirkesamfund og afholdsorganisa tioner i landet. Selskabet er fuldstændig upartisk i politisk henseende, og usekterisk i religiøs, omfattendi alle partier og «lenoniinationer. Det har en vice-præai-159 1 : O;;^,; -:,; dent i liver eu6Bte stat og agenter næsten overalt; dets arbeide dækker nationen, og dets literatur oversvømmer hele landet. Det skaffer ammunition og

inspiration for de særskilte foreninger og klasser inden samfundet. Det træder ind i søndagsskolen, kirken og hjemmet med nøktern sandhed og sund oplysning. Det skaffer bøger for bibliotheker, blade for familien, pamfletter for arbeideren og samlhedssøgeren, traktater for niasserne af folket. Kort sagt, det forsyner alle Btænder og stillin ger med alsidige oplyaninger angaaende afholdsspørgs maalet. Dets katalog opviser over 2000 forskjellige skrifter fra traktaten paa en side til bogen paa 1000 sider. Det har trykt over 900,000,000 sider af afholdsliteratur og ud bredt dem i hver eneste stat i anionen og hvert eneste land paa jorden. Over lj million dollars har været modtaget og ndgivet de sidste 30 aar." De fornemste blade er "National Temperance Advo cate", "Youths Temperance Banner1" og "Water Lily". Alle har stor udbredelse og øver en überegnelig ind t! vielse. Selskabet har taget en fremtrædende, aktiv del i næsten alt vigtigt arbeide for totalafhold og prohibition i de forenede stater de sidste 30 aar. Det har gjort særskilte anstrengelser for afholdssagens fremme blandt negrene i syden ved at sende dem talere, missionærer og literatur. Ligeledes har det gjort meget til, at under visning om alkoholens virkninger nu er gjort til tvun gent fag i omtrent alle af landets skoler. Store masse møder, konventioner og konferenser har fra tid til anden været foranstaltet, ved hvilke afholdssagen har været fremholdt og alsidig drøftet. Selskabet har taget speciel interesse i de forskjellige staters prohibitionskampe, skaffet talere og spredt ud literatur med rund haand.160 Det har gjort udkast til og fremlagt for kongressen flere vigtige lovforslag, deriblandt forslaget om probibi tion for D istrict of Columbia og forslaget om at ned sætte en kommission til at undersøge følgerne af rus driktrafiken. Sidstnævnte forslag er blevet fremlagt ved hver eneste session siden 1873, men uden resultat ind til 1895, da det nationale Bureau of Labor blev bemyndi get at gjøre undersøgelser angaaende drikketrafikens økonomiske følger for arbeiderbefolkningen. OOl^kadet^ første præsident var William E. Dodge. Mr. Dodge døde i 1883 og blev efterfulgt at Mark Hopkins. I 1885 blev Theodore L. Cuyler valgt til formand, hvilken stilling han irxleliav^s, inntil han for et par aar siden blev atl^Bt ak .logkna, L. Baily. Den utrættelige, dygtige og selvopofrende J. N. Stearns har været selskabets sekretær og pvblishing agent lige fra dets stiftelse og indtil hans død i 1895. I hans sted er nu valgt J. W. Cummings. Mr. William D. Porter er selskabets nuværende kasserer. XXIV. Det katolske afholdsselskab. Intet viser tydeligere, hvor langt vi er komne i afholdskampen end kirkens forhold til denne sag. I begyndelsen af vort aarhundrede var slet ikke drukken skab seet paa som en forfærdelig synd af kirkens mænd. Tvertimod; de lovpriste hellere det selskabelige glas og ved sit eget eksempel viste, at de holdt af det. Endog saadanne kirkelige handlinger som ordination, kirkeind 160 Det har gjort udkast til og fremlagt for kongressen flere vigtige lovforslag, deriblandt forslaget om probibi tion for D istrict of Columbia og forslaget om at ned sætte en kommission til at undersøge følgerne af rus driktrafiken. Sidstnævnte forslag er blevet fremlagt ved hver eneste session siden 1873, men uden resultat ind til 1895, da det nationale Bureau of Labor blev bemyndi get at gjøre undersøgelser angaaende drikketrafikens økonomiske følger for arbeiderbefolkningen. OOl^kadet^ første præsident var William E. Dodge. Mr. Dodge døde i 1883 og blev efterfulgt at Mark Hopkins. I 1885 blev Theodore L. Cuyler valgt til formand, hvilken stilling han irxleliav^s, inntil han for et par aar siden blev atl^Bt ak .logkna, L. Baily. Den utrættelige, dygtige og selvopofrende J. N. Stearns har været selskabets sekretær og pvblishing agent lige fra dets stiftelse og indtil hans død i 1895. I hans sted er nu valgt J. W. Cummings. Mr. William D. Porter er selskabets nuværende kasserer. XXIV. Det katolske afholdsselskab. Intet viser tydeligere, hvor langt vi er komne i afholdskampen end kirkens forhold til denne sag. I begyndelsen af vort aarhundrede var slet ikke drukken skab seet paa som en forfærdelig synd af kirkens mænd. Tvertimod; de lovpriste hellere det selskabelige glas og ved sit eget eksempel viste, at de holdt af det. Endog saadanne kirkelige handlinger som ordination, kirkeind161 vielse og menighedsstiftelse blev helligede (?) ved drik — for ikke at tale om daab, konfirraation, bryllup og begravelse. Heri er der nu skeet en forandring. Blandt kirkefolk i almindeliAnsd ansees det ikke nu længere for passende — og slet ikke kristeligt — at feire saa danne begivenheder med drik. Omtrent alle protestantiske kirkesamfund har nu taget bestemt standpunkt mod de gamle, hedenske drik keskikke og erklæret sig for totalafhold; somme endog for prohibition. Fefrst i rækken blandt de afholdsven lige kirkesamfund staar presbyterianerne og methodi sterne. Methodisterne er vel nu de radikaleste; men presbyterianerne kom først med. Baptisterne og kon gregationalisterne er i regelen venligsindede ligeoverfor afholdssagen. Det samme kan siges om andre mindre liirli6Bamkund, særlig kvlekerne. Den episkopale og lutherske kirke har vist sig trægest blandt de større

kirkeafdelinger. Men ogsaa dlandt disse begynder det nu at blive anderledes. Blandt de engelske og norske lutheranere har afholdsreformen i de senere aar faaet mange venner og forkjæmpere. Anderledes med tyskerne og de tysksindede lutheranere. For dem er det fremde les nærsagt en kristenpligt at drikke beer; thi det er jo en "Guds gave" og derfor en "god gave", som man ikke maa "foragte". Inden den episkopale kirke eksi steret- der siden 1881 et afholdsselskab, ledet og bestyret af biskoperne og en særskilt valgt bestyrelse paa 30 medlemmer. Selskabet har to løfter, et for maadehold og et for totalafhold. Særdeles opmuntrende er det fremskredne stand punkt, den katolske kirke har taget imod drikketrafiken Det katolske afholdsselskab stiftedes i Baltimore Md. den 22de februar (Washingtons fødselsdag) 1872 Tal rige lokale afholdsorganisat ioner af forskjellige slags A fholdssagens historie. 1 l162 eksisterede allerede før den tid inden den katolske kirke, enkelte lige fra fader Mathews tid, omkring 1840. Det nve selskab tilfredsstillede et længe følt savn, og de ad spvedte lokalforeninger kegvndte Bnart at anB^Ze om optalelB6 i »elBkadet. UnHs^akcleiinler, Ic^6nclt« under navnet stats- eller siio«6Bfoi'6iiinFei', oiFaniB6l'6(!6B paa adskillige steder, og sagen gik fort frem. Rev. James McDevitt fra Washington, D. C, blev 86l8kadet8 første præsident, og B. J. o'Driscoll fra samme sted sekretær. Selskabet er upartisk i politiken, men kræver fuldstæn dig totalafhold al sine medlemmer. Alt gik godt; der var enighed og jevn fremgang indtil omkring 1876, da der opstod adskillig uenighed mellem selskabets embedsmænd og dem, der drev paa med planen til et "Centennial Fountain". Det var just hundrede aar, siden uafhængighedserklæringen blev ud- Bte6t. Ver6enBU(lBtillin^eu 1 Filadelfia holdtes til minde herom. Saa fandt nogle at selskabets medlemmer paa, at dette vilde være en ypperlig anledning til at avertere sig og muligens tjene sagen ved at opføre en prægtig fontæne og give den til byen Filadelfia. Foreningens embedsmænd og mange med dem syntes, dette var noget, man ikke burde befatte sig med. Pengene blev imid lertid subskriberet, ialt 54 tusende dollars, og det præg tigste monument, nogensinde reist af totalister, blev afsløret 4de juli 1876. Som følge af striden havde sel skabet gaaet noget tilbage, saa det i 1881 ikke havde mere end 26,000 medlemmer. Men da skede der atter et nyt opsving. Mænd som biskop Ireland og presterne J. M. Cleary, J. B. Cotter, P. A. Nolan, W. Elliot, Th. McMillan og andre begyndte nu en ivrig propa ganda for sagens fremme. Ved aarsmødet i St. Paul 1882 havde medlemsantallet steget til 34,000. I 1884 8liu1«le 6er dol6eß et Btort lcirlism^cls i I^al163 ti more, og afholdsselskabet gjorde særskilte anstrengel ser for at fremlægge afholdssagen for dette møde. En komite tilsattes i dette øiemed ved Chicago-konventio nen i 1883. Denne komite udarbeidede en henvendelse til kirkemødet, skrevet al fader Elliot og revideret af biskop Ireland. Dette dokument skal neppe finde sin lige i djærvt sprog og klar fremstilling at' drikketrafi kens onder ide forenede stater. Sagen kom fore i niø det, og kirkekonciliet i Baltimore vedtog en række kraftige resolutioner i favør af totalafhold. Følgende udtalelse forekommer: "Vi nedkalder Guds velsignelse over afholdssagen og over alle, som arbeider for dens fremme i en sand kristelig aand. Lad de katolske afholdsforeningers an strengelser møde hjerteligt samarbeide af prest og folk, og de vil gaa langt henimod udryddelse at' drikkeondet. Misbrugen af berusende drikke er visselig et af vor tids og vort lands mest beklagelige onder. Umaadelighed er en bestandig kilde til synd og elendighed. Den har bragt utallige skarer og hele familier i fuldstændig ruin og har sendt mangfoldige sjæle md i en evig fortabelse. Alle skulde derfor formanes til, af kjærlighed tid Gud og land, at anstrenge sig ak al magt, kor at udrydde dette forfærdelige onde. Vi anerkjender som høilig an befalelsesværdig i vor tid deres praksis, som afholder sig fuldstændig fra brugen af berusende drikke. Vi ansrl^euder oZ«aa det katolske afholdsselskab som vær digt til megen,ros, ligesom broderskabet "The Sacred Thirst". Vi anbefaler disse selskaber, der har den hellige faders (pavens) velsignelse, til presteskabets fa derlige omsorg, saa at de maa vokse mere og mere og altid holde fast ved ds i sandhed katolske fremgangs maader, de nu følger." Nu havde selskabet kirkens fulde anbefaling, og164 fra mi af gik det især fort fremover. Afholdstalere udeendtes i alle retninger, og afholdsliteratur blev ud bredt i mængde. Erkebiskop Ireland, kaldt Americas father Mathew, har staaet blandt de forreste i rækkerne. Hans tale er no^et, at' det vægtigste og bedste, som har været sagt til fordel for afholdssagen. Det samme gjælder ogsaa fader Clearys taler. Fader Cleary, der nu er prest i Minneapolis, har været præsident for det katolske afholdsselskab siden 1882. Fader Nolan fra Filadelfia har været sekretær siden 1881 in6til for nogle aar siden, da Mr. Doyle blev valgt i hans sted. Som katolske forfattere af afholdsliteratur maa især nævnes dr. John Murray, der har skrevet en ypperlig afholdskatekismus for børn; Rev. Th. Conaty, en af selskabets ex-præsidenter, har

publiceret flere afholdsta ler; fader Mahony fra St. Paul, Minn., har udgivet en hel del ypperlige traktater og smaablade til fordel for afhold og prohibition. "Catholic Temperance Ma gazine" er selskabets officielle organ. I 1884 fik selskabet kirkekonciliets anbefaling; men end nu havde man ikke formelt pavens, uden hvis sam tykke intet katolsk foretagende kan lykkes. Snart vandt man imidlertid ogsaa denne høieste authoritets anerkjen delse. Pavens skrivelse angaaende denne sag er af saa stor interesse, at den her oversat skal anføres i sin helhed: "Til vor ærværdige broder John Ireland, biskop i St. Paul, Minn. Leo XIII, pave. Ærværdige broder, sundhed og apostolisk velsignelse! De gudfrygtigheds- og barmhjertighedsgjerninger, ved hvilke vore børn i de forenede stater søger at165 fremme, ikke alene deres egen timelige og evige vel færd, men 0g822 deres medmenneskers, og om hvilke du har fortalt os, giver os overmaade stor trøst. Og fremforalt maa vi glæde os ved at høre, med hvilken energi og iver I, ved forskjellige udmerkede foreninger, særlig gjennem det katolske afholdsselskab, lemper drukkenskabens ødelæggende last. Thi det er os vel kjendt, hvor ruinerende, hvor sørgelig den skade er baade for tro og moral, som maa befrygtes fra umaade lighed isl rik. Vi kan ikke tilfulde rose prælaterne i de forenede stater, som nylig ved kirkekonciliet i Bal timore med vægtige ord fordømte denne misbrug, idet de erklærede den for at være en bestandig tillokkelse til synd og en frugtbar rod til alt ondt, styrtende sl ran kernes familier ned i en evig fordømmelse, — idet de videre erklærede, at de trofaste, som giver ekter for denne drukkenskabslast, derved bliver til forargelse for ikke-katoliker og en stor hindring for udbredelsen at' den sande religion. Derfor anser vi det værdt at anbefale vore associatiouers ædle beslutning, ved hvilken de for pligter sig selv til at afholde sig fuldstændig fra alle slags berusende drikke. Der kan ikke være tvivl om, at dette forsæt jo er det rette og virkelig effektive mid del mod dette store onde; og jo større deres værdighed og indflydelse er, som giver eksemplet, jo mere vil alle føle sig opfordrede til at holde sine tilbøieligheder i tømme. Men af alle skulde presternes iver i denne sag være størst, som, siden de er kaldte til at oplære folket i livsens ord og til at danne dem ekter den kristelige moral, ogsaa skulde fremforalt gaa foran i udøvelse af dyd. Lad derfor presterne gjøre sit bedste til at drive drukkenskabens pest fra Kristi hjord ved ufortrøden prædiken og formaning og ved at skinne for alle som mønstre paa afholdenhed, og saaledes de mange ulykker,166 som denne last truer baade kirke og Btat med, maa for medelst deres bestræbelser blive afvendt. Og vi anraa ber paa det indstændigste den almægtige Gud, at han i denne vigtige sag vil naadigst opfylde eders ønsker, lede eders raad og befordre eders anstrengelser, og som et pant paa den guddommelige beskyttelse og et bevis paa vor broderlige hengivenhed lyser vi paa det kjærligste den apostoliske velsignelse over dig, ærværdige broder, og over alle dine medforbundne i denne hellige liga. Givet i Rom, fra St. Peters, denne 27de dag i mars, aar 1887, det tiende af vort pontifikat. Leo XIII, pave." Den 7—lo7 —10 august 1895 holdt selskabet aarsmøde i New York og feirede paa samme tid 25 aars jubilæum. Selskabet talte da 865 foreninger med et samlet med lemsantal af 63,500. Den katolske kirkes mest frem trædende mænd, saasom Mgr. Satolli, erkebiskoperne Corrigan og Ryan og fader Cleary (selskabets præsident) var tilstede. Ved den anledning gav selskabet "New York Municipal Reform League" et mægtigt stød frem over i dens bestræbelser under pastor Parkhurst og poli timester Roosevelts ledelse at rense den korrupte poli tistyrke og gjennemføre søndagsloven mod saloonerne. I de senere aar har det katolske afholdsselskab gjort specielle anstrengelser for at organisere lißrne- og kvindeafholdsforeninger under selskabets overopsyn. Mangfoldige saadanne foreninger er ogsaa dannet. 167 Kv indekorstoget "Kvindekorstoget" var visselig en af de merkeligste bevægelser i den BidBte halvdel af dst 19de aarhundrede. Det var uden sidestykke i korstogenes historie deri, at det førtes udelukkende af kvinder. Det var uden side stykke i Bit høie, ædle maal og i sine umiddelbare og vidtrækkende følger. Korstoget begyndte i Ohio i desember 1873, men var forberedt ved nogle tidligere, opsigtvækkende begi venhedei*. Vinteren 1872 blev to saloonkeepere i Spring field, 0., sagsøgt under Adair-loven, som var ble ven amenderet derhen, at hustruen eller moderen til en dran ker kunde i sit eget navn anlægge sag mod saloonkeepe ren og kræve^kadeserstatning. Ved begge disse forhør optraadte Mrs* E. D. Stewart ("Mother Stewart", der senere blev en af de fornemste ledere i korstoget), som advokat for drankerens hustru. Hun gjorde sine sager u^inerlcet og vandt. Samme aar Zilc nnn forklædt til en saloon i nærheden af hendes kirke, kjøbte et glas brændevin og tog det hjem med sig. Dette bevis paa overtraadt lov foraarsagede saloonens lukning. Hun forsøgte at overtale kvinderne i Springfield til at be gynde et korstog mod saloonerne; men de var for frygtagtige. Den 14de des. 1873 talte dr. Dio Lewis i Fredonia, N. Y. Han fortalte historien om sin

moder og hendes venner, hvorledes de gik til saloonkeeperen, omdannede for en tid hans saloon til et bønnens sted og med held anraabte ham om at slutte med en forretning, der øde lagde deres hjem og bragte sorg og eiend igh sd over dem. Dr. Lewis bevægede kvinderne til at danne en forening med det formaal at visitere saloonerne. Mrs.168 Barker valgtes til præsident og leder. Et opraab til rusdrikhandlerne blev udfærdiget og saloonerne visiteret af 100 kvinder; men arbeidet opgaves snart, og saloo nerne blev ikke lukket. Et lignende forsøg blev gjort i Jamestown, N. Y. den 17. des. 1873. En flok paa 62 kvinder visiterede saloonerne; men deres lukning blev ikke opnaaet. Det var kun faa dage efter disse forsøg i Fredonia og Jamestown, at det hele land blev forbauset ved efter retningerne om kvindernes reisning i Hillsboro og Wa shington Court House, Ohio. Den 23. des. 1873 talte Dio Lewis i Hillsboro. Han erklærede, at drikkesjapperne kunde lukkes, om bare kvinderne havde energi, udholdenhed og sand kri stelig aand. Han fortalte atter historien om sin moder og bad alle, som vilde følge hendes eksempel, om at reise sig. Det fortælles, at hele forsamlingen stod op. Et møde blev sammenkaldt til næste dag. Inden kort tid havde 75 anseede og indflydelsesrige kvinder sluttet sig til bevægelsen. En komite paa tre blev udnævnt til at udarbeide et opraab. Til formand paa denne komite valgtes dommer Thompsons hustru, datter af en af Ohios ex-guvernører. Mrs. Thompson blev korstogets moder og leder. Hun havde ikke selv været tilstede ved foredraget; men hen des unge søn havde, og han gik hjem i dyb bevægelse over de underlige ting, man var ifærd med at sætte igang. Han fortalte sin moder om mødet, der var be stemt til næste dag i presbyterianerkirken, og bad hende gaa. "Der blev imidlertid ikke talt videre om sagen," skriver Mrs. Thompson selv, "før min datter Mary næste morgen spurgte meget venlig: "Mor, vil du gaa til mødet idag?" Vaklende svarede jeg: "Jeg ved ikke endnu, hvad jeg skal gjøre." Min mand, der havde en169 klar fornemmelse af øieblikkets betydning, sagde: "Børn, lad eders moder faa være alene, for I ved, hvor hun gaar med alle vanskelige Bp^r^Blnaal," og pekende paa den gamle familiebibel forlod han værelset. Moderen blev ladet i enrum med Bin bibel og sin Gud. En stund efter bankede det paa døren, og md traadte Mary med en opslagen bibel i haanden. "Mor," sagde hun, "jeg aabnede bibelen, fandt den]46 salme, og jeg tror, den er for dig." "Hun gik ud igjen, og jeg," siger mode ren, ' 'satte mig ned for at læse det underfulde budskab fra Herren. Og idet jeg læste, hvad jeg saa ofte før havde læst, blev jeg mægtig bevæget af aanden. Or dene fik en ny betydning for mig. Nu vaklede jeg ikke længer, men gik, styrket i Herren, til raødet." Her var allerede en stor skare forsamlet. Mrs. Thompson blev enstemmig valgt til leier. Hun aabnede bibelen og læste den 146 salme, der siden er bleven kaldt korstogsalmen. Paa opfordring ledede Mrs. Gen. McDowell i bøn, og uagtet hun aldrig før havde hørt sin egen stemme offentlig, talte hun dog som med en "tunge af ild", og alle var dvbt rørte. Mrs. Cowden, metodistprestens kone, begyn<lte den bekjendte sang, der siden er bleven kaldt korstogsangen: "Give to the wind thy fears. Hope, and be undismayed: God near» thy sighs and counts thy tears: He will litt up thy head.'- Efter sangen sagde Mrs. Thompson: "Lad os stille os i rad, to og to, de smaa kvinder i fronten, de store bagenfor og lad os saa gaa til vor hellige mission, stolende alene paa, Jakobs Gud." Fem og sytti kvinder stillede sig i rækken, medens et større antal blev igjen for at bede i kirken. Processionen gik først til 3 apotheker, hvis eiere under skrev en eiklæring om ikke at sælge spirituosa uden ef170 ter doktors forskrift. En druggist, dr. Dunn, negtede at skrive under og sagsøgte endog kvinderne for, at de ødelagde og hindrede hans forretning. De besøgte hoteller og salooner, indtil drikkehuler neB antal var reduceret fra 13 til et apothek, et verts hus og to salooner, som solgte ganske forsigtig. Bønne møder holdtes hver dag undtagen søndag udover vinteren og vaaren, og det havde en merkelig indflydelse paa be folkningen deromkring. Fra Hillsboro reiste Dio Lewis til Washington Court House den 24 des. 18*73, hvor han ligeledes for talte om sin moders optræden og opfordrede kvinderne til at forsøge samme plan til sine hjems redning. En "bønneflok" blev dannet, og 52 kvinder indskrev sig som visitationskomite. En "ansvarskomite" paa 37 medlemmer blev ogsaa tilsat. Tre kvinder valgtes til at udfærdige et opraab til rusdrikhandlerne. Mrs. George Carpenter var formand for komiteen og leder af flokken. Det opraab, som disse kvinder skrev, blev al mindelig benyttet i Ohio og andre stater. Det lød i oversættelse saaledes: "Da I selv godt kjender til de berusende drikkes sørgelige følger, har vi, kvinderne i Washington C- H., eiter alvorlig bøn og overlæg, besluttet at d^nfalde eder om at afstaa fra denne ruinerende trafik, paa det at vore mænd og brødre og især vore sønner ikke længer maa være udsatte for denne forferdelige fristelse, og paa det at vi ikke len ger skal behøve at se dem dragne md paa de stier, som fører ned til synd og bringer baade »Ml og legeme i fordervelse.

Vi appellerer til eders hjerters bedre in stinkter i ødelagte hjems, brudte haabs, ruinerede livs og knuste hjerters navn; k>r vort samfund» ære, vor bys gode navn, for Guds skyld, der skal dømme baade eder og os, for eders egne sjæles skyld, der skal blive171 enten frelste eller fortabte. Vi beder, vi anraaber eder at rense eder selv fra denne frygtelige synd og at stille eder i rakkerne blandt dem, som prøver at løfte og for ædle sig selv og sine medmennesker. Og til dette beder vi, at I vil korpliFte eder." Efter mødet den 26. des. marscherede 40 af byens fornemste kvinder fra kirken og begyndte deres visite rings- og bønnearbeide. Imens forblev andre kvinder tilligemed mange mænd i kirken og bad. Og rnedens kvinderne gik fra saloon til saloon ringedes med kirke klokkerne. Dørene var aabne hele den dag, og kvin derne blev i regelen vist stor høflighed. Næste dag var dørene lukket, og følget knælede i sneen paa fortauget. Men tiltrods for lukkede døre blev dog denne dag gjort merkværdig derved, at for første gang udleverede en saloonkeeper alle sine drikkevarer som svar paa bøn. Han overgav til kvinderne sit hele oplag at gjøre med, som de fandt for godt. Hundreder af mennesker fyldte gaden, og under klokkeringning, bøn, sang og fryderaab blev hele forsyningen tømt ud i rendestenen. Den 2. jan. 18*74 blev det ved et stort massemøde oplyst, at den sidste likørhandler uden betingelse havde givet op. Resultatet ak 8 dages arbeide var, at 1 1 salooner lukke des, og at 3 apothekere lovede at sælge kun efter læ gers forskrift. Il^en ekter lovede et lik^rtiriua i l^inoinuati 5000 dollarB kor at BtanBe l)evkeFelB6n. Nu ny lnand to^ ud lioenB6, 0F en Bt6rre korBvnin^ ak drikkevarer BendteB til en ak de korladts Balooner. kniste ekter oZ Aav BiZ til paa Baloonen li^e til kl. I I om kvelden — Qele tiden under k^n. daZ koni de tilbake 0A kortßatte Bainme inaade i kulden, uden Btoly, en del ak tiden indeßtNNAte, inedenß Baloonkesporen var krava? rende paa et korner. Xseste daZ dlev et inidlertidi^t172 telt bygget udenfor saloondøren, og kvinderne fortsatte her i bøn! Før kvelden kom, havde manden gi vet tabt, og saloonen blev lukket. Paa samme maade som i Washington C. H. og Hillsboro gik det i hundreder af byer i Ohio. Det for tælles, at bare i Ohio lukkedes saloonerne i 250 byer formedelst kvindernes bøn og sang. Og bevægelsen for som en præriebrand gjennem alle nordstaterne lige til Mississippifloden og vestenfor til Nebraska og Kansas, samt gjennem en del af sydstaterne — fornemmelig Kentucky, West Virginia og Missouri. Paa nogle faa steder i Ohio optraadte politiet med nogen raahed mod kvinderne; men i det store og hele taget blev de be handlet med megen høflighed — endog ak saloonkeeperne, skjøndt enkelte af disse, som ventelig kunde være, an faldt dem baade med skjælsord og voldsomhed. I Cincinnati og Pittsburgh blev kvinderne arresteret og bragt paa raadstuen, men noget forhør fandt ikke sted. Bladene gav meget feilagtige indtryk af bevægelsen. Paa mange steder her i landet og i Europa troede man, at korstoget lignede skrækregjeringen i Paris, og kors farerne blev sammenlignet med de franske kvinder, som under revolutionen fyldte hin ulykkelige bys gader. Men intet kunde være fjernere fra sandheden. De kvin der, som ledede og deltog i korstoget, var blandt de mest anseede og indflydelsesrige inden samfundet. De var ivrige kirkemedlemmer, hustruer og døtre af guver nører, dommere, prester og ledende forretningsmænd. De var kvinder med stor begavelse, sand kristelig karak ter og høi dannelse. Ikke iet eneste tilfælde gjorde de sig skyldig i nogen voldshandling. Aldrig rørte de ved nogen rusdrikhandlers eiendom, før han under paavirkning af sang og bøn overgav sig og tillod dem at gjøre, hvai de vilde med hans oplag173 af berusende drikke. En tysk saloonkeeper kaldte kors farerne "Dem Rock in Ages Wbmen". Følgerne af nin merkelige reisning spores endnu, og denB krakt vil ikke være udtømt, før den har udført den mission, for hvilken den var sendt. Kvin dekorstoget var et mægtigt udbrud at religiøs begeist ring og et kraftigt udtryk for de lidelser, kvinken maa n6Btaa paa^rund ak 6rik. Bevægelsen kom som en væl dig strøm og rev alt med sig Folk stod sum lynslagne af forbauselse over, hvad der gik for sig. Endog sa loonkeeperne og deres venner tabte næsten fatningen med det samme og lod sig rive med af strømmen. Men dette kunde ikke vare længe. Den første be geistring blandt korsfarerne lagde sig snart. Saloonin teressen kom sig af befippelsen, og inden kort tid var alt tilsyn eladende ved det gamle. Ligesom korsfarerne i middelalderen for en tid opnaaede at befri Kristi grav, saaledes lykkedes det ogsaa kvinderne paa mange steder at befri hjemmene fra saloonens forbaudelse — for en tid. Men likesom Jerusalem atter kaldt tilbage i de vantros hænder, saaledes kom ogsaa de fra drikken be kriede steder snart igjen under BaloonenB rua^t og her redømme. Der skal mere end bøn og saug til for at udrydde driklietratiiien og lukke Zaloonerue for godt. Bøn og sang maa understøttes af lovens sterke arm. Saloonen er en politisk institution, opretholdt og beskyttet ved lov, og kan derfor alene afskaffes ved lov. Men loven inaa være et udtryk for folkevilien, baaret og

gjennemført af denne. Kvindekorstoget og dets fortsættelse, "Kvin dernes kristelige afholdsforening", har gjort overmaade meget til at omskabe folkevilien og vende den mod sa loonen. Dette var korstogets mission, og dette er frem deles kvindeafholdsforeningens vigtigste mission. Kvindernes kristelige afholdsforening. 174 Kvindekorstoget blev til kvindernes kristelige af holdsforening. Det tog ikke svært lang tid, før kors farerne erkjendte nødvendigheden af at organisere sig til fortsat, vedholdende kamp mod drilikeondet. De opdagede snart, at det ikke gik an med et slag at ud rydde en saa gammel, indgroet, folkekjær last som drik ketrafiken, men at dette vilde kræve et langt, tungt og ihærdigt arbeide. Og naar de saa, hvorledes den orga niserede saloonmagt i stor udstrækning tilintetgjorde i-68ultaterne ak korstoget og lidt ekter lidt gjenvandt det tal>te terræn, da gik det op for dem, at de stod li^e overfor en fiende, som ikke saa let lod sig overvinde. De isolerede grupper af væbnede korsfarere indsaa nød vendigheden af at slutte sig sammen til en velordnet, taktfast arme. Allerede tidlig paa aaret i 1874 sammenkaldte kvin derne i enkelte af staterne konventioner og organiserede temperance leagues. I august samme aar holdtes den første søndagsskolekonvention i Chautauqua Lake. Det samme slags folk var tilstede her som de, der deltog i korstoget, og i forbindelse med denne konvention hold tes tiere afholdsmøder. Her var det, at kvinderne for alvor satte sig igang med at samle de adspredte korsfa rere til en veldisciplineret nationalorganisation. De dan nede en organisationskomite og udstedte et opraab, un dertegnet af Jennie F. Willing, formand, og Eraily Huntington Miller, sekretær ved Chautauqua-mødet. I opraabet opfordredes kvinderne blandt andet til at holde møder og vælge delegater til en national-konvention,175 der skulde holdes i Cleveland, Ohio, 18de —20de novem ber 1874. Opfordringen blev ogsaa hørt. Ved konventionen i Cleveland var 16 stater repræsenterede ved flere dele gater. Om konventionens arbeide skriver Miss Francis Willard: "En konstitution blev antaget, ligeledes en orgamsationsplan, der tænktes udstrakt til hver eneste flekke, landsby og by i landet. Foreningens principer udtaltes i et program, hvilket kristendommen alene kunde have inspireret. Et opraab til vort lands kvinder blev udstedt, et andet til Amerikas unge piger, et tredie til landene paa hin side havet; en petition til kongressen blev vedtaket) og en deputation til at frembære den valgt; et nationalt afholdsblad, redigeret og udgivet af kvinder, blev man enige om, ligesaa en indsamlings plan, der krævede en cent ugen af hvert medlem; og tilslut, dog ikke af mindst betydning, blev en speciel komite tilsat for afholdsarbeide blandt børn. Fire store maBsemøder holdtes under konventionen, ved hvilke kvinder talte. Det fornemste møde holdtes i presbyte rianerkirken, hvor oZBaT konventionen holdtes. Mrs. Annie Wittenmeyer fra Filadelfia valgtes til præsident; Miss Frances Willard fra Chicago til korresponderende sekretær; Mrs. Mary C. Johnson fra Brooklyn til record ing sekretær; Mrs. Mary A. Inghani fra Cleveland til kasserer. Til vicepræsidenter valgtes et medlem fra hver stat, repræsenteret ved konventionen." Foreningen fik straks en storartet tilslutning. Ved første aarsmøde, der blev holdt i Cincinnati, Ohio, 17de— 19de nov. 1875, var 22 stater repræsenterede, og i alle disse var nationalforeningen vel organiseret gjen nem en mængde filialafdelinger. Ved dette møde ved toges følgende betydningsfulde resolution: "Da det er kvinderne, som faar lide mest paa grand af drikke176 trafiken, og da vi erkjender, at den tilslut maa under trykkes ved valgurnen, saa beslutter vi, de kristne kvin der i landet, i samlet møde, at bede den almægtige Gud og alle sande mænd, at spørgsmaalet om prohibition ak likørtrafiken maa blive forelagt alle voksne borgere i landet, uanseet kjøn, ikke som et middel til at udvide vore rettigheder eller for at egge til kamp mellem kjøn nene, men som et middel til kamp til at beskytte os selv, vore børn og hjem mod drikkemagtens ødelæg pelser." Siden den tid har W. C. T. U. havt spørgsmaalet om kvindens stemmeret paa sit program. Men det al vorlige, samfundsindgribende arbeide, som kvindefor eningen har optaget, og den rige anledning, kvinderne derigjennem har havt til praktisk at opøve og gjøre an vendelse af eine aandelige evner, har mere end noget andet bidraget til kvindens emancipation og virkelige frigjørelse. Kvinden naar ikke frem til sin rette stil ling i samfundet ved at klynke om undertrykkelse, op træde paa unaturlig viB som mand eller ved urimelige krav paa ligestillethed med manden; men derved kom mer hun frem, at hun uden dogmatiske disputatser gaar bent md i det praktiske samfundsarbeide og viser, hvad hun vil, og hvad hun duer til. Derved rydder hun sig selv plads, næsten uden at man merker det. Stemmeret og alle andre rettigheder vil da i sin tid komme "som brev med posten". Eftersom foreningen har vokset til, har man maat tet fordele arbeidet paa flere hænder. De forskjellige gjøremaal henlægges til særskilte departementer, i spid sen for hvilke sættes en superintendent. Der er nu over 40 saadanne departementer og superintendenter. Følgende er de

viktigste: Dep. for arbeide blandt bør nene i søndagsskolerne, undervisning om de berusende177 drikkes indflydelse, legislativt arbeide, arbeide blandt unge kvinder, bibellæsninger, opbyggelsesarbeide blandt jernbanebetjente, arbeide blandt udlændinger, blandt negere, læseværelser og kaffehuse, blomstermission, fængselsarbeide, sundhed og arvelighed, forholdet mellem afholds- og arbeiderspørgsmaalet, afholdsliteratur, pres sen, stats- og county-udstillinger, arbeide blandt soldater, sømænd og lumbermænd, konferenser med kirkeforsatn linger, lægeforeninger, skoledirektioner osv., modarbei delse af usedelige skrifter, statistik, stemmeret, arbitra tion og fred, sedelig renhed osv. Vianet børaene har W. C. T. U. udfoldet en stor artet virksomhed. Først gjennem søndagsskolerne ved at fremholde afholdssagen der, hvor leilighed gaves. Paa kvindernes opfordring har "The International Les son Committee" gaaet md paa at behandle afholdssagen en gang hvert kvartal i de regulære søndagsskolelekser. Paa den maade har sagen nu faaet en prominent plads i de amerikanske søndagsskoler. Det er ogsaa hovedsagelig gjennem kvindernes an strengelser, at næsten hver eneste stat i unionen nu ved lov har bestemt, at der i de offentlige skoler skal gives undervisning om de berusende drikkes skadelige indflydelse. "The National Temperance Society'I" begyndte agitationen for den slags undervisning i skolerne ved en resolution i 1873 og senere mere praktisk ved i 1878 at udgive dr. Benjamin W. Richardsons Temperance Lesson Book og i 1881 Miss Julia Colmans bog Alcohol and Hygiene. Straks efter blev ogsaa dr. Wm. Hargreaves Alcohol and Man, samt H. L. Leades Boys"1 and GirW Temper ance Text-Book udgivet. Senere er en mangfoldighed af lignende bøger forfattede og udbredte. W. C. T. D". under ledelse af Mrs. Mary H. Hunt optog planen paa tliBt,oris. 12178 sit program og nar siden trolig arbeidet for den med ovennævnte gode resultat. Fra 1880 af er der rundt omkring i landet blevet oprettet børneafholdsforeninger under ledelse af kvinder tilhørende W. C. T. U., ligesaa Kindergarten schools. Disse foreninger sluttede sig fra først af sammen under forskjellige navne, som f. eks. "Band of Hope" (det almindelige navn i England), "Juvenile Union", Tem perance School", "Cold Water Anny", True Blue Ca dets", "Sons of Temperance" etc. Men ved national konventionen i Minneapolis, 1886, blev det besluttet at adoptere det fælles navn "Loyal Temperance LegiorC. Hver eneste stat og territorium har nu sin egen superin tendent for børneafdelingen, og tusender af kvinder over det hele land er ivrigt beskjæftiget med at undervise og formane de smaa. Antallet af Loyal Legion Temper ance Companies anslaaes til omkr. 4000 med et samlet medlemsantal af 2?0,000 gutter og piger. Alle bærer et fælles merke og marscherer under mottoet: "Skjælv, kong alkohol, vi skal vokse op!" Naar talen er om arbeidet blandt børnene bør W. Jennings Demorest og hans medal contest ikke forglem mes. For at interessere de unge for afholdssagen og prohibition satte han i 1886 igang elter en stor skala de nu saa vel kjendte elocutionary contests blandt børn og ungdom. Klasser paa omkr. 8 stykker kan dannes af QvelUßoiuneißt under 25 aar; man vælger sit eget dekla mationsstykke af de bøger, som Demorest selv har ud givet og bestemt kor det brug. Ved oflentligt masse niøde optræder Baa deltagerne, dommere tilsættes, og den, som gjør sine sager bedst, faar en præmie — en meddallion af sølv. De, der først har faaet sølvmedal lie, kan saa kappes med hinanden for at kaa guldmedal lis, og de, der har opnaaet guldmedallie, kan derpaa179 kjæmpe for diamantmedallien. Tusender af saadanne "contests" har siden fundet sted hvert aar baade her og i Europa. Mr. Demorests aarlige udgifter i forbindelse med disse beløber sig til omk. $20,000. Han betaler nemlig alt ak sin egen lomme. Deklamationsstykkerne dreier sig selvfølgelig om alkohol og prohibition. Gjen nem disse kontester er ogsaa mange voksne blevne inte resserede for afholdssagen, fornemmelig saadanne, som først lod sine børn deltage i programmet. Som BuliBtitut for saloonerne har afholdsvennerne baade her og i andre lande oprettet kaffehuse, læsevæ relser, afholdsrestaurationer og hoteller, saa at man ikke skal behøve at gaa md paa brændevinssjapperne for at slukke tørsten og hvile sig. I England har man de be kjendte cocoa-rooms, først oprettede i 1872 at pastor Charles Garrett i Liverpool. I Norge har man afholds «akeer i stort antal — i Kristinaia omkr. 70 og i de andre byer i forhold dertil. Her i landet har vi lidt af hvert, og det er fornemmelig kvindernes kristelige afholdsforening, som gaar i spidsen ved oprettelsen af kaffehuse, "Temperance Restaurants", "Friendly Inns", læseværelser og lignende. I mange byer har de ogsaa langs gaderne opstillet tønder af koldt, godt vand, forat de spadserende kan faa anledning til frit at slukke tør sten uden at gaa paa saloonen eller nogen restauration. En udmerket ide, som burde finde sin anvendelse i endnu større udstrækning end tilfældet er. I spidsen for organisationsdepartementet staar Miss Willard og Mrs. (Karoline B. Buell. Afholdstalere og organisatorer udsendes til alle kanter og blandt

de for skjelligste slags mennesker, først hjemme og saa i ud landene. I 1883 foretog Miss Willard og hendes privat sekretær, Miss Anna Gordon, en reise gjennnem hver eneste stat i unionen og næsten hver eneste provins i180 Xauada. Boni reßultat ak denne nierlivserdi^e rundreiße — i forbindelse med Mrs. S. F. Chapins, Mrs. Mary F. Shields, Mrs. Mary Clement Leavitts og andre orga nisatoreres arbeide — kunde det rapporteres, at W. C. T. U. navde faaet fodfæste ikke alene i de vigtigste byer, men at hver enkelt stat og territorium havde or ganiseret sig særskilt som underafdeling af national unionen. I Kanada har især Mrs. Letetia Youmans gjort sig fortjent ved sin utrættelige virksomhed i foreningens tjeneste. Det skyldes fornemmelig hende, at "The Do minion W. C. T. U." blev organiseret i febr. 1885. Mrs. HlarFaret Lucas (John Brights søster) og Mrs. Margaret Parker har oprettet foreninger over hele Eng land. For nærværende er den storsindede lady Henry BoinnierB6t pilLsident for Englands W. C. T. U. I 1883 blev verdens kvinde-afholdsselskabet (W. W. C. T. U.) stiftet med Mrs. Lucas som præsident. Denne ophøiede stilling har Miss Willard i de sidste aar indehavt. Omtrent 50 nationer er nu repræsen terede i verdens-foreningen med et samlet medlemstal af omkring en halv million. Foreningens udbredelse i fremmede lande skyldes hovedsagelig Mrs. Mary Clement Leavitt. I 1884 satte hun ud paa sin berømte reise rundt jorden. Begyn dende paa stillehavskysten begav hun sig først til Sand wichsøerne, derfra til Australien og saa videre til Asieu, Afrika og Europa. I otte aar reiste hun uafbrudt, be søgte de vigtigste lande i alle verdensdele og fik over alt vækket interesse for sagen og stiftet foreninger, blandt andet ogsaa i de skandinaviske lande. I spidsen for Sverriges W. C. T. U. staar fru Anderson Meierhjelm, for Norges frøken Ida Wedel- Jarlsberg.181 Den amerskanske national-forenings embedsmænd er: Miss Frances Willard, præsident; Mrs. Catharine Steven son, korresponderende sekretær; Mrs. Clara Hoffman, "recording" sekretær; Mrs. Helen Barker, kasserer. Med lerasantal 150,000 foruden de 200,000 i barnekor eningerne. Foreningen har sit hovedkvarter i Chi cago, hvor den for nogle aar siden opførte en storartet bygning (WomarCs Ternple), en af de største og kost bareste i byen. Ber har den ogsaa The National Temperance Hospital and Training School for Nurses, Wbmarfs Lecture Bureau, Womarfs Temperance Publi cation Association og andre institutioner. Her udgives ogsaa foreningens officielle organ Union Signal, redige ret at Miss Mary Allen West. En merkelighed ved W. C. T. U. er den, at for eningens mangesidige og storartede virksomhed drives med forbausende Binaa uHZiktsr. Xvinclerns gjør for det meste, hvad de sættes til, "foruden penge og uden be taling". Kristi kjærlighed eller kjærlighed til næsten driver dem. For nærværende dreier de aarlige indtæg ter og udgifter sig til omkring 30,000 dollars. Foreningens motto er: "For Gud, hjem og fædre land," W. C. T. U. er upartisk i politiken, altid støt tende det parti og de kandidater, som stiller sig ven ligst ligeoverfor prohibitionsspørgsmaalet. Ved kjæmpe petitioner har W. C. T. 11. gang paa gang henvendt sig til legislaturerne og kongressen om at gjøre noget i retning af temperancelovgivning. En polyglot-petition til de forskjellige landes regje ringer om at forbyde likørtrafiken og opiumshandelen har været cirkuleret i flere aar i over 50 lande. Den er allerede underskrevet af over 3 millioner kvinder og endosseret af mange mænd. Man agter at naa- over182 4 millioner Underskrifter, og det antages, at petitionen da vil blive omkring 15 mil lang. I 1884 henvendte foreningen sig til de forskjellige partiers nationalkonvention med anmodning om, at de vilde optage en prohibitionsplanke i sine platformer. Man fik undvigende ellerdigefrem benegtende svar — undtagen ak prohibitionspartiet; det var jo organiseret for at fremme netop denne sag. Som følge heraf be sluttede kvinderne ved deres aarlige konvention i St. Louis samme aar at støtte prohibitionspartiet. Denne beslutning har de siden holdt fast ved tiltrods for ukvemsord og megen modstand fra visse hold. Enkelte inden selve W. C- T. U. var misfornøiede med foreningens standpunkt i politiken, og efter skarpe kampe brød endelig de misfornøiede løs fra moderfor enin^en og Btilte6e en egen ' ' Non-Partisan W. C. T. U." Den stiftedes i 1890 væsentlig ved Mrs. J. Ellen Fosters anstrengelser, understøttet af ' ' lowa State Union". De udtraadte nar imidlertid ikke havt synderlig fremgang. Det har vist sig — især hos Mrs. Foster — at de er mere partisk end dem, de gik ud fra. Betydningen af det arbeide, kvindernes kristelige afholdsforening gjør, kan neppe tilfulde erkjendes. Det er ikke blot den ydre, opsigtsvækkende, offentlige virk somhed, som her kommer i betragtning, men ogsaa — og meget mere — den überegnelige indflydelse, forenin gens medlemmer øver i det stille og skjulte i hjemmene og selskabslivet. Formedelst denne indflydelse er drik ken nu banlyst fra tusender af hjem og taales ikke i godt selskab. Børnene vokser op under bedre omgivelser lærer fra ungdommen af at sky det berusende glas og formanes til ihærdig kamp mod den hele fordærvelige

drikketrafik. Den offentlige opinion ledes jevnt og sik kert fremover mod bedre tilstande i hjem, Btat og kirke.183 Kvindernes kristelige afholdsforeninger er en aandelig magt, hvis virke til menneskeslegtens løftelse og frigjø reise maa betragtes som en Herrens naadegjerning i en ond og forvendt tid. Han holde fremdeles sin beskyt tende haand over foreningen, at den maa vokse og ud vikle?», tiltale i aand og kraft og med troskad fortsætte den gjerning, Herren har lagt paa den. Foreningens rnangeaarige præsident, den ædle, høit begavede og storsindede Frances Willard, blev født den 28de september 1839 i New York. "Den største del af sin barndom tilbragte hun i Janesville, ved bredderne af Rock River, Wisconsin, der dengang endnu var et vildt, herligt skov- og prærieland. Faderen og moderen var begge afholdsfolk. De indtryk og paavirkninger, som den unge Frances modtog i sit mønsterhjem, har siden været hende til stor nytte og velsignelse i det arbeide for afholdssagen, som hun senere i tiden kom til at staa i spidsen for. I 23 aar^ alderen forlod Miss Willard Evanston universitet med udmerkelse. Noget senere tiltraadte hun en studiereise til Europa og blev efter hjemkomsten udnNVnt til professor i Nstuetilc ved ovennevnte univer »itet. Noget senere blev hun endvidere universitetets president) og hun er den første kvinde, der nogensinde har beklædt en saadan stilling. Da kvindekorstoget begyndte, vårede det ikke længe, før den varmhjertede, klartseende Miss Willard befandt sig blandt de kjæmpende, tiltrods for venners advarsler, og tiltrods for at hun derved maatte opsige sin stilling, der indbragte hende 2400 dollars om aaret. Straks efterat hun paa en saa afgjørende maade havde sluttet sig til afholdssagen, blev hun tilbudt en meget fordel agtig og godt aflønnet post i New York og en anden «den nogensomhelst gage som leder af det kvindelige184 i afholds- og forbudsparti. Hun modtog den sidstnævnte. Det var først senere hen, da komiteen fik deBked om de trykkende pekuniære omstændigheder, , hvorunder den ædle kvinde og hendes alderstegne moder levede, at man fik formaaet hende til at modtage nogen aflønning. Lige siden 1879 har Miss Willard været præsident for W. C. T. IL, og hun har i sandhed skjøttet denne post med en utrolig nidkjærhed. Hvert aar har hun reist flere tusende mil fra stat til stat for at lede arbei det og holde møder og foredrag for afholds- og forbuds sagens fremme. Hende» aarlige brevveksling gaar op til ca. 20,000 breve, foruden en mængde artikler til blade og tidsskrifter. Miss Anna Gordon har ien lang aarrække været hendes djgtige og trofaste medhjæl perske." "Miss Willard er i besiddelse af store naturlige evner, hvortil kommer en udvikling og aandsadel, som kun erhverves gjennem gudsfrygt og grundigt studium. Hendes foredrag er beaandet af en urokkelig tro paa den gode sags endelige seier, og faa forstaar som hun paa en gang at tiltale baade forstand og hjerte. £n høi, klar og merkværdig velklingende stemme lengsler fra begyndelsen af tilhørernes opmerksomned, og ekter nvert som hun opruller sine billeder fra det virkelige liv, drager hun tilhørerne ved slaaende argumenter over paa sin side. At høre denne kvinde er det samme som at overbevises, og tusender af dvdt sunkne mennesker er gaaede bort fra nendes foredrag med et alvorligt for pæt om at vende om fra den vei, som fører til fordær velse. De i synden sikre vekker hun til anger; men det aandens lyn, som slaar ned i deres samvittighed, tændnr ogsaa den haabets og troens lue, som ved Guds naade fører til omvendelse." HlisB >Villard dar sit d^em i Nvanston, Illinois.185 Men Biden moderens død for et par aar siden, har hun for sin helbreds skyld opholdt sig meget i England hos Lady Henry Sommerset. Disse to udmerkede kvinder har i fællesskab gjort lange foredragsreiser baade i de forenede stater og England. XXVII. Blaabaandsforeninger. En fremtrædende rolle i forbindelse med afholdsbe vægelsen har de forskjellige slags merker eller tegn, vennerne har brugt, spillet. Merket kan have været en knap, en naal eller en sløife af rødt, hvidt eller blaat baand. I alle tilfælde har det gjort tjeneste som kjen detegn paa dem, der tilhørte et eller andet afholdssel skab, — været en mindelse for dem selv og et vidnes byrd for andre. Et rødt baand blev i 1874 adopteret at dr. Henry Reynolds som merke for lißangor (Maine) Reform Club", der var organiseret af ham selv og bestod at "reformerede" drankere og var den første klub i sit slags. Dr. Reynolds havde selv været et forfaldent vrag, men var ved Guds naade bleven reddet, og i tak nernmelighed herfor begyndte han et kraftigt arbeide for andre drankeres redning. Han reiste fra stat til stat og stiftede reformklubber overalt. Et rødt baand brugtes allesteds som merke, og disse klubber blev der for kaldt "Red Ribbon Reform Clubs". I forbindelse med den r^de sløife benyttede dr. Keynolds ogsaa en 185 Men Biden moderens død for et par aar siden, har hun for sin helbreds skyld opholdt sig meget i England hos Lady Henry Sommerset. Disse to udmerkede kvinder har i fællesskab gjort lange foredragsreiser baade i de forenede stater og England. XXVII. Blaabaandsforeninger. En fremtrædende rolle i forbindelse med afholdsbe vægelsen har de forskjellige slags

merker eller tegn, vennerne har brugt, spillet. Merket kan have været en knap, en naal eller en sløife af rødt, hvidt eller blaat baand. I alle tilfælde har det gjort tjeneste som kjen detegn paa dem, der tilhørte et eller andet afholdssel skab, — været en mindelse for dem selv og et vidnes byrd for andre. Et rødt baand blev i 1874 adopteret at dr. Henry Reynolds som merke for lißangor (Maine) Reform Club", der var organiseret af ham selv og bestod at "reformerede" drankere og var den første klub i sit slags. Dr. Reynolds havde selv været et forfaldent vrag, men var ved Guds naade bleven reddet, og i tak nernmelighed herfor begyndte han et kraftigt arbeide for andre drankeres redning. Han reiste fra stat til stat og stiftede reformklubber overalt. Et rødt baand brugtes allesteds som merke, og disse klubber blev der for kaldt "Red Ribbon Reform Clubs". I forbindelse med den r^de sløife benyttede dr. Keynolds ogsaa en186 dvid lor llviuder og unge mlend. Nu dvid «I^iks deuvt t6B ogßaa ak llrißtelige aldoldßkoreuing". Størst udbredelse har det blaa baand faaet. Det blev først brugt af Francis Murphy og adopteret af alle, som ved hans vidnesbyrd har ladet sig bevæge til at undertegne afholdsløftet. Det er ogsaa meget brugt i andre lande. Francis Murphy, stifteren af "blaabaandsordenen", er født den 24de april 1846 i byen Targot, Irland. Hans forældre var fattige, men kom sig efterhaanden i velstand og begyndte at holde gilder hjemme med drik og spil. Her i hjemmet lærte Murphy at faa smag paa berusende drikke. Ved 16 aar3 alderen reiste han til Amerika og begyndte at drikke sterkt, saa al hans eien dom gik med. Han sank dybere og dybere. Tilsidst blev det Baa galt med ham, at nogle venner maatte faa ham iu<lBat i et varetægtsfængsel. Her kom han til besindelse. Det var egentlig kapt. Cyrus Sturdtevandt, der blev midlet til hans redning. Han indgød den fortvivlede haab og førte til ham hans hustru og børn, der alle faldt paa knæ paa det haarde gulv og bad med hede taarer til den almægtige Gud, at han vilde forbarme sig over den ulykkelige ægtefælle og fader. Bønnen blev hørt. Den arme mand fik kraft til at sige drikken farvel, og hvad mere var, han blev omvendt til Gud. Nu begyndte dan et andet liv. Han lik istand bønnemøder i fængslet, og størstedelen af fangerne fandt derved frelse fra baade timelig og aandelig nød. I courthussalen i Portland, Maine, holdt dan sin første afholdstale, 1870, med saadan velsignelse, at dan fik an modning om at tale paa mange andre steder. Fra den stund ofrede han sit liv i afholdssagens tjeneste. I 187*7 fik Murphy høre af en prest i Pittsburg om187 dr. Reynolds og rødbaandsbevægelsen, hvilket deilig interesserede ham. Presten sagde derpaa til Murphy: "Jeg har ogsaa et baand til dig" og henviste ham til 4 Mos. 15, 38 40, hvor der staar: Tal til Israels b^rn og siger til dem, at de skulle gjøre sig kvaster paa fligene at sine kleder gjennem sine slegter, og de skulle sætte en blaa snor paa hver fligs kvaster. Og dette skulle I have som kvaster, og I skulle se dem og ihukomme alle Herrens bud og hold dem og ikke fare om efter eders hjerte og efter eders øine, efter hvilke I bole, — forat I skulle ihukomme og holde alle mine bud og være hellige for eders Gud." Francis Murphy anßaa dette som et Herrens fingerpeg til sig og adopte rede det blaa baand som merke for alle dem, der ved hans indflydelse blev reddede fra drukkenskabens elen dighed. Omkring 40,000 tog det blaa baand de første tre maaneder. Francis Murphy har i sin virksomhed været kraftig understøttet at sin B«sii Edward, Mr. R. T. Booth, Mrs. Clark Wilson og andre. Murphy gaar i regelen frem paa den maade, at han faar ved lokale kræfters hjælp istand en række massemøder paa hvert sted, han besøger. Her taler han da først og fremst selv, men faar ogsaa hjælp af andre, særlig forhenvæ rende drankere, der ved ham er blevne opreiste. Saa danne faar han til at staa frem ved moderne og fortælle om de gruelige elendigheder, de selv har erfaret paa sin drankerbane, og om den store forandring, der er skeet med dem, efterat de forsvor drikken og tog det blaa baand. Saadanne reformerede drankere faar gjerne plads paa platformen og dolper regelmæssig til under mø derne med taler, bekjendelser, bøn, sang eller lignende. I det hele gaar alt til omtrent som ved et methodistisk vækkelsesmøde. Ved slutningen at 1881 havde henved188 3 millioner i de forenede stater taget det blaa baand Francis Murphy, der endnu lever og virker, er en af landets største aklioldsprNdillanter. Han iudsaa længe ikke nødvendigheden af det pølitiske prohibitionsar beide; men forrige aar under sin virksomhed i Chicago erklærede han, at han herefter vilde støtte prohibitionsr partiet. I 1881 reiste Murphy til England, hvor han blev godt modtaget og virkede til stor velsignelse. Han havde med sig en anbefalingsskrivelse fra præsident Hayes, hvis hustru som bekjendt var en ivrig totalist. I England havde allerede William Noble i 1878 intro duceret det blaa baand og stiftet et selskab med hoved kvarter i London. Mangfoldige tusender sluttede sig til under Murphys besøg. Alt i alt skal over 1 million have taget det blaa baand i England. Blaabaandsbevægelsen naaede Norge i 1882 og Sve rige i 1883. I begge lande havde den god fremgang. I flere

andre lande findes ogsaa blaabaandsforeninger. XXVIII. Lægevidenskabens dom over alkohol. Som før berettet (side 3), var det egentlig gjennem lægevidenskaben, at alkohol blev opfundet, og oprinde lig var dette stof brugt kun som medicin. Man troede at have opda^et i alkohol et universalmiddel mod alle onder, ja endog et middel mod døden, hvorfor man og saa kaldte det "livsens vand". Troen paa alkoholens lægende egenskaber har ogsaa holdt sig hos mange lige 188 3 millioner i de forenede stater taget det blaa baand Francis Murphy, der endnu lever og virker, er en af landets største aklioldsprNdillanter. Han iudsaa længe ikke nødvendigheden af det pølitiske prohibitionsar beide; men forrige aar under sin virksomhed i Chicago erklærede han, at han herefter vilde støtte prohibitionsr partiet. I 1881 reiste Murphy til England, hvor han blev godt modtaget og virkede til stor velsignelse. Han havde med sig en anbefalingsskrivelse fra præsident Hayes, hvis hustru som bekjendt var en ivrig totalist. I England havde allerede William Noble i 1878 intro duceret det blaa baand og stiftet et selskab med hoved kvarter i London. Mangfoldige tusender sluttede sig til under Murphys besøg. Alt i alt skal over 1 million have taget det blaa baand i England. Blaabaandsbevægelsen naaede Norge i 1882 og Sve rige i 1883. I begge lande havde den god fremgang. I flere andre lande findes ogsaa blaabaandsforeninger. XXVIII. Lægevidenskabens dom over alkohol. Som før berettet (side 3), var det egentlig gjennem lægevidenskaben, at alkohol blev opfundet, og oprinde lig var dette stof brugt kun som medicin. Man troede at have opda^et i alkohol et universalmiddel mod alle onder, ja endog et middel mod døden, hvorfor man og saa kaldte det "livsens vand". Troen paa alkoholens lægende egenskaber har ogsaa holdt sig hos mange lige189 ned til vore dage. Og denne bedragerske tro er su ak ds Bt^lBte nindringer ior aknoldsardeidet. Alkohol nar en vis evDe til at lamme nerverne, 83,3, følelsen SVWkKeB. I^aar man da i sygdomstilfælde tåger alkohol under en eller anden form og efterpaa merker en lindring i smerterne, saa tror man, at det er en hjælp mod sykdommen, uagtet det ikke er noget an det end en beskadigelse ak k^leiBSBN6rv6rii6. Sygdommen merkes ikke saa grant; men den sidder ligefuldt i krop pen. At alkohol lammer nerverne kan man jo tydelig se hos berusede; de kan ikke kontrolere sine tanker, sin tale, sin gang eller nogen af sine handlinger. Alt gaar paa en slump. Under overstadig beruselse falder de aldeles sammen og kan ikke styre sig selv i nogensom helst henseende. De sanser ingen ting. Mangan gjøre med dem, hvad man vil, uden at de merker det. Den berusede kan skjære, slåa, brænde eller skamfere sig seiv paa forskjellig vis, men merker ikke stort til det, fordi hans nerver er i uorden. Man tror, at alkoholen styrker; men det er ikke noget andet end en øieblikkelig ophidselse. Efterpaa kommer slappelsen. En dram virker som et pidskelag paa hesten. Svøben giver ikke hesten nogen styrke; men under pidskeslagene kan den nok skræmmes til at tåge nogle overordentlige ryk og saaledes for et kort stykke trække et mere end almindeligt tungt læs. Men hesten vil ikke staa sligt i længden. En mild beruselse kan maaske virke ansporende med det samme; men i længden nar den heller den modsatte virkning. Nan tror, at allcoliol varmer; men i virkeligneden alk^ler den legemet. Det k?ileß, »om en dram varmer med det Bamme; men der er talrigs ekßsmplsr paa, at man i lengden meget dedre taaler kulden uden drVnde vin end med. Bom k. ekß.190 Nansen, nar givet tydelige erklæringer desangaaende. Men det er sandt, at berusede kan fryse af sig baade hænder og fødder, uden at de føler det. Atter et bevis paa nervernes lammeiße. Men betegnende nok — om vinteren drikker folk for at varme sig, om sommeren for at kjøle sig! Merkelig medicin, som baade varmer og kjøler. Man tror, at der er næring i berusende drikke; men det er bare bedrag. Selv i makholdige drikke er næ ringsstoffet saa übetydeligt, at det er ikke værdt at nævne. En mand maa drikke 23 tønder øl for at faa saa megen næring, som der er i et fempunds brød eller tre pund kjød. Den fedme, øldrankerne synes at bære paa, er kun et slags sygelig inflammation eller opsamlen M vasne stoffer, der giver vedkommende et opsvulmet, vattersottigt, fedt udseende. Alkohol er en gift, og gift er ikke føde. Føde opbygger, men gift nedbryder legemet. Det er nu almindelig anerkjendt af de bedste viden skabsmænd og læger, at berusende drikke er mere til skade end til gavn for menneskene, ligeledes at alkohol som medicin betragtet ikke nar den betydning, man en gang troede. Kjendskabet til alkoholens virkemaake som organisk gift er i den senere tid blevetudvidet. Man har længe været paa det rene med den forfedtning og den eien dommelige indskrumpning, som rammer de vigtigste livsorganer som hjernen, leveren og nyrerne. Men man er kommet videre. Videnskaben har nu kunnet konstatere, at alkohol maa stilles i klasse med saakaldte narkotiske gifte, nærmest med ether, kloroform, dernæst ogsaa med opium og dettes alkaloider. Disse gifte, skrives i "Sundhedsbladet", har man i den senere tid fundet først at paavirke, svække og lamme evnerne i191 den store

hjerne, tænkningens og hukommelsens organ, og tilslut den forlængede rygmarv og selve rygmarven, som forestaar al baade vilkaarlig og uvilkaarlig bevæ gelse. Den evne, alkohol har til ved selskabelige sam menkomster at forhøie stemningen og løse tungerne, maa derfor, Best i viH6Ußlc3,dsiiß lys, betragtes som en svæk kelse, fremkaldt ved forgiftning, af de høiere og høieste hjernefunktioner. Hertil kommer den erfaring, at enhver bedøvelse, frembragt ved et større eller mindre forbrug af et narkotisk middel, altid efterlader nervesystemet i en svækket tilstand, hvori den høiere evne er forringet. Først ved en gjentagen brug af midlet vindes en forbi gaaende følelse af ligevægt og velvære tilbage. Der er altsaa en trang til stadig nye opstivninger tilstede. Dette hang behøver saaledes ikke at bero paa en svag hed eller karakterfeil; det er mere et ucltr^lc ak den for giftning, som lidt ekter lidt foregaar af organismen. Dette forhold danner afholdsbevægelsens videnskabelige grundlag og giver den dens berettigelse. Forgiftningsprocessen gaar saaledes for sig: "Ikke før kommer alkoholen md i tarmkanalen, før den gyder sig ud i blod- og lymfestrømmen og gjennem denne til hele legemet. Har den nu naaet saa langt frem, træn ger den videre gjennem oeilevWFFene md i oellerue og ødelægger helt eller delvis livet i disse. Ved ringe mængder af alkohol rammes kun de blodstrømmen nær mestliggende og finest organiserede celler; ved større mængder griber virkningen altid videre md. Man kan gjøre sagen lettere forstaaet, idet man tåger en fabrik til sammenligning, en fabrik, hvor i utallige ruin flittige vævere arbeider med den fineste væv. Saa kommer plud selig en lømmel og trænger sig md. Han har en nøkkel til hvert kammer, slukker et lys her, en lampe hist, øde lægger verktøiet og forstyrrer arbeidet. Rigtignok bli192 ver han tilslut overrnandet og kastet ud, men lover, at han skal komme igjen imorgen paa samme maade. Monstro denne fabrik under slige omstændigheder vil kunne levere bedste kvalitet vævning? Men vævningen, som denne fabrik leverer, det er vor egen krop, vor og vore efterkommeres. Dette er, nvad vor tids fysiolog har at sige om brugen af alkohol." I sin udmerkede, lille bog, "§undhedslærens grund træk", siger overlærer A. Utne blandt andet følgende om de berusende drikke og disses følger: "Nyder man spirituøse drikke til overmaal, indtræ der den tilstand, vi kalder beruselse. Dømmekraften er da svækket, vilien slappet, talen lallende og utydelig, gangen tumlende og usikker, legemets hele holdning vaklende, det slingrer frem og tilbage og kan mangen gang ikke staa paa fødderne. Det falder overende og blir liggende, hvor det kaldt, indtil rusen er gaaet over, eller en ædru mand kommer til hjælp. Af den beru sede stinker det paa lang vei, idet uddunstningerne as de nydte drikkevarer udstrømmer fra hans lunger ved aandedrættet og gjennem hudens svedporer. Han for pester luften for sine omgivelser. Nkter ruB6n indtrazder Bla^»pelB6 oZ inatned i 2IIQ lemmer, nove6^>ine, kvalme, 0A okte opkaBtelBe. Dette ei k^eudenierker paa, at lnan liar nvdt Zikt. Denne tilBtand ledBa^6B da Fjerne ak an^er oZ Belvkora^t, oZ ine^et okte vil der vsere kuld Zrund til at an^re, dvad der i den l)eruBede tilBtand lilev F^ort, tuBsnder nar inaattet an^re en enkelt ruB med den» k^l^er dele «it liv! HlanAen ardeidßmand nvder derußende drikke i den tro, at nan derved vinder i ardeidßkrakt. Dette er en Btor teiltaA6iß6. Xvdelßen ak den Buiritu^B6 drik Bvue» riFtiZnok kor et Fieklik at lindre Bulten 0^ korinindnks trletdeden, men da^skter indtreeder en endnu Btejrre193 raathed og slappelse. Fortsætter han nu med denne nydelse, blir det hans sikre ruin. Brændevinet erstatter ham aldeles ikke det tab af kræfter, som hans legeme lider ved arbeidet, og øllet heller ikke. Det forøger kun for en kort tid tilsyneladendé hans arbeidskraft, paa samme tid som det formindsker trangen til næring. Hans kræfter og arbeidsdygtighed vil derfor ved stadig nydelse af berusende drik hurtig svækkes. Den, som har gjort det til en vane at beruse sig, kaldes en dran ker og den last, han er henfalden til, drukkenskab. Drankerens baade legemlige og aandelige evner svækkes. Hans legeme blir mere modtageligt for en kelte sygdomme, f. eks. kolera, og enhver operation i sygdomstilfælde er forbunden med større fare for ham end enhver anden. Hukommelsen svækkes mere og mere ved enhver ny beruselse. Indbildningskraften blir saa ledes paavirket, at den danner sig falske forestillinger, hvorigjennem overgangen til sindsforvirring ligger nær. Den almindelige form for sindsforvirring hos drik fældige er den saakaldte drankergalskab delerium tre mens*. Denne ytrer sig ved rysten og skjælven i allé lemmer, ved søvnløshed og en forvirret opfatning. Den syge syres at 86 ting, som ikke er tilstede. Han jager t. e. rundt om i væi'elset for at fange mus og rotter, som ikke findes, eller han søger at fange fluer paa sengeteppet, hvor der ingen er. Han faar hverken rast eller ro. Naar han skal til at sove, farer han pludselig op, raser vildt og indbilder sig, at han kjæmper med onde aander osv. Mangen gang maa han bindes, forat nan ikke skal gjøre skade baade paa sig selv og andre. En daglig nydelse af de berusende drikke, selv om

dette sker med et vist maadehold, kan for mangen en * Af denne sygdom døde i 1890 alene i England 1136 personer. Afholdssagens historie. 13194 have de betænkeligste følger. Sagen er den, at maade holdets grænser sa», let blir overskredne. Ved denne daglige nvdelße udviklsr sig lidt ekter lidt sygelige til stande i fordøielsesorganerne, navnlig i leveren. I svæl get og mavesækkens fine slimhinder optræder efterhaan den en betændt tilstand med lortet slimafsondring, tilbøielighed til harken og en svækket raadlyst, især om morgenen. Tildels føles kvalme og tryk over brystet med en værkende fornemmelse i hjertekulen. Leverens fine væv skrumper sammen, der danner sig den saakaldte "drankerlever" eller ogsaa en "fedtlever", idet der af sætter sig en mængde fedt i leveren. Dette høist usunde fedtstof kan ogsaa ophobe sig i andre organer, f. eks. i hjertet, hvis muskulatur derved svækkes i den grad, at der tilsidst indtræder en hjertebristning og pludselig død. De her omtalte forandringer i de inivendige orga ner foregaar imidlertid saa langsomt og snigende, at 'hverken vedkommende selv eller hans familie merker det, førend aandenød, hjertelammelse og endelig døden kaster lys over, hvad der skjult har udviklet sig under de berusende drikkes stadige indvirkning. Ogsaa drankerens udseende vil snart bære præg af den last, han har hengit sig til. Nydelsen af ds beru sende drikke bevirker en sterk blodstrømning til huden i ansigtet, og den stadige gjentagelse deraf frembringer snart en varig tilstand, der gir sig tilkjende ved et rødt opsvulmet ansigt, udstyret med en kobberød næse. Dette er visselig ingen prydelse. Det er en selvfølge, at drankeren efterhaanden blir mere og mere udygtig til at erhverve det nødvendige for sig og sin familie, der saaledes hjemfalder til fattig dom og elendighed. Han taber sine medborgeres tillid og agtelse. Ingen vil betro ham noget, og ingen tør195 stole paa ham i vigtigere anliggender. Han betragtes som et menneskehedens vrag, der kun vanskelig kan reddes fra undergang. Haand i haand med dette forfald, denne tilintetgjø relse al drankerens egen helbred og formue, kommer den omstændighed til, at drukkenskabslasten og dens følger gjerne gaar i arv til hans børn. Enten arver de faderens tilbøielighed til nydelsen af berusende drikke, hvortil det slette eksempel vistnok ogsaa bidrager, — el ler de fødes legemlig eller aandelig svage, de mangler dels legemskræfter, dels forstandsevner, ofte begge dele. Da den stadige nydelse af berusende drikke kan ha saa mange sørgelige følger, og erfaring har lært os, at mange let henfalder til denne last, maa fuldstændig af holdenhed anbefales." Hvad alkoholens lægende egenskaber angaar, da be gynder det nu mere og mere at blive den almindelige mening blandt lægestanden, at alkohol slet ikke er uundværlig som medicin, men at i de tilfælde hvor alkohol muligens er til nogen nytte, kan man godt bruge andre lægemidler. Dr. N. S. Davis, ex-præsident for den amerikanske lægeforening, siger: "Jeg har ikke fun6st uo^st sygdomstilfælde eller noget tilfælde, af be skadigelse, som jeg ikke kunde behandle bedre uden nogen slags gjærede eller distillerede drikke end med." Det samme siger mangfoldige andre authoriteter paa lægevidenskabens omraade. Der er flere udtalelser og resolutioner, som i saa maade er særdeles oplysende. Eksempelvis kan anføres, at i 1839 erklærede 78 af Englands mest anseede viden skabsmænd, "at det var feilagtigt, naar man mente, at øl eller brændevin var godt for helbreden. Mennesket behøver ikke i sund tilstand saadanne stimulanser og gavnes ikke ved stadig brug af dem enten i større eller196 mindre kvantiteter. I større mængeler (saadanne, som dog mange anser for passende) vil de uden undtagelse vise sig skadelige for det menneskelige system." I 1847 vedtog 2000 engselske læger følgende reso lutioner: "Vi undertegnede er af den mening: 1. At en meget stor del af den menneskelige elendighed, fattig dom, sygdom og forbrydelse, er foraarsaget ved brugen af akoholholdige eller gj ærede drikke som drik. 2. At den mest fuldkomne helbred er forenelig med totalafhold fra alle saadanne berusende drikke, det være sig under form af spirituosa eller vin, øl, porter, most (cider), etc, etc. 3. At personer, vante med saadanne drikke, kan med fuldstændig tryghed ophæve brugen af dem enten straks eller gradvis. 4. At total og almindelig; afholdenhed fra alkoholholdige drikke af alle slags vilde storlig bidrage til menneskeslegtens helbred, retfærd, moral og lykke." I 1871 udstedtes en erklæring, underskrevet af en stor del af Londons læger, samt 69 læger og medicinske professorer i andre engelske byer, i hvilken det blandt andet hed, at "da læger ved hensynsløst at foreskrive store kvantiteter af alkoholholdige drikke for sine pa tienter har været aarsag i, at mange har hengivet sig til umaadelighed, saa er undertegnede ak den mening, at ingen doktor skulde foreskrive alkohol uden følelse af et tungt ansvar. Alkohol skulde foreskrives med ligesaa megen forsigtighed som enhver anden gift, osv.'* Ved den internationale lægekongres i Filadeltia, 1876, blev efterfølgende beslutninger fattede: "1. Det fremgaar ikke ved almindelig kemisk analyse eller fysio logisk undersøgelse, at alkohol har nogen bestemt værdi som føde. 2.

Dets brug som medicin er hovedsagelig som en hjertestimulans, men ofte kan en anden stimu lans bruges med samme nytte. 3. Som medicin er den197 ikke vel skikket for Bslvko'rßkrikt ak lseZkolket, og læge standen er ikke ansvarlig kor slig benyttelse eller for de uhyre onder, som følger deraf. 4. Alkoholholdige drik kes renhed er i regelen ikke saa nøie garanteret, som stoffe brugt til medicin skulde være. De forskjellige miksturer, naar de benyttes som medicin, skulde have en kjendt sammensætning og skulde ikke ombyttes i flæng." Det medicinske fakultet i Kristiania afgav i 187*7 som svar paa en henvendelse fra bestyrelsen for det norske totalafholdsselskab følgende erklæring: "Som svar paa Deres skrivelse af 14. juli d. a. (1877) skal fakul tetet afgive den erklæring, at det anser den daglige ny delse af endog svagere alkoholiske drikke for at være unødvendig for sunde mennesker, og jevnlig nydelse af de sterkere drikke, f. eks. portvin, sherry, madeira, forskjellige sorter brændevine, punch, toddy, for at være ligetil skadelig. Hos mennesker med svækket hel bred eller andre forskjellige sygdomstilfælde kan brugen af alkoholiske drikke være gavnlig eller nødvendig; men brugen bør anordnes af lægen og ikke fortsættes længere «ild af denne bestemt. Et ikke ringe antal af de fore kommende kroniske sygdomstilstande maa antages for en ikke uvæsentlig brug eller misbrug af alkoholiske drikks. Der er de sikreste kjend «gjerninger for, at folk kan udholde de Bt^>rBts og mest ihærdige anstren gelser uden at nyde akoholiske drikke, og det er temme lig sandsynligt, at mangel paa disse saakaldte styrk ningsmidler under saadanne omstændigheder er langt fordelagtigere kor sundhedens vedligeholdelse end brugen af samme." Ved den internationale llVFekon^res i VVasninFtou, 1887, uuderßkrev 78 delegater en erklsLrinF, der andet indsnoldt k^lzende: "Vi undertegnede inedisiuiner198 af den internationale lægekongres erklærer samtidig, at alkohol skulde klassificeres med andre sterke giftstoffe (drugs), — at naar den foreskrives som medicin, skulde det ske med samvittighedsfuld forsigtighed og følelse al stort ansvar. Vi tror, at brugen af alkoholholdige drikke som diik foraarsager en stor mængde fysiske sygdomrae, — at den overfører B^^6liA6 til^iEli^ecisr paa aklcoiu met, — at den er aarß2F6n til en stor procent ai vart lands kordi^6slßsr og fattigdom. Vi skulde med ZlN^s se, at forholdsregler blev tagne til at in6BlilWnlis traiiicsn til ins6ic!inß!i6, vi6snßkadsli^s og mekaniske øiemed." Af anseede inMnd og authoriteter paa lægevidenska bens omraade, der har gjort sig fortjent ved undersøgel ser angaaende de berusende drikkes indflydelse paa det menneskelige legeme, kan nævnes doktorerne Percy, An st ie, Prout, Carpenter, Aitkin, Lees, Parkes og Richard - son, fra England. Liebig, Bøcher og Båer fra Tysk land; Lallemand, Perrin og Duroy fra Frankrige; Farel og Bunge fra Schweitz; Martin, Mussey, Dorchester, Ilargreaves og Davis fra Amerika. Drukkenskab er af mange betragtet som en sygdom, der kan kureres, og forskjellige slags kure har været anbefalede. Mest udbredt og med tilsyneladende gode resultater har dr. I^sels^'B AulHkni' været. Keeley-Insti tutes eller andre drankerasyler findes i de fleste større byer baade i Amerika og England. Allerede tidlig op stod tanken om forbedringsanstalter og drankerasyler. I 1809 erklærede dr. Benj. Rush i sit skrift liMedical Itiquiries", at drukkenskaben var en sygdom, og at der i alle de vigtigste byer i landet burde oprettes hospi taler til behandling deraf. Denne betragtningsmaade trængte sig mere og mere igjennem, og sn dr. Turner fra Hlains oprsttscis det første drankerasyl. Eksemplet fulgtes paa andre steder. Statsmyndighederne traadte199 til, og der oprettedes baade i Amerika, Australien og Europa talrige anstalter, dels som statsinstituter, dels private. Erfaring viser imidlertid, at der er ingen anden paalidelig kur for drikkesygen end totalafhold. Selv Keeley-graduenterne maa fuldstændig afsværge brugen af berusende drikke. Hvis de smager paa dem igjen, falder de i regelen tilbage i lasten. Alkohol nedbryder ikke alene menneskets helbred, men ogsaa dets aandelige evner og moralske sans. Pro f. Otto i Upsala siger, "at den største part af alkoholens opni<lB6ncle in62vHelBe er rettet mod de ydre, underord nede dele af hjernen; med andre ord, den ophidser ho vsHBagelig orgauerne for de dyriske tilbøieligheder, og ifølge den lov, at hvad der stimulerer en klasse af n^erneorganor, det lammer en anden, Baa lammer alko holen de intellektuelle og moralske evner, paa samme tid som den stimulerer de dyriske." Kriminalhistorien beviser ogsaa dette. Politifunk tionærer, dommere, fængselsprester og andre, der har havt noget med forbrydere at gjøre, samstemmer i, at berusende drikke er en frugtbar kilde til forbrydelse. Sir Mathew Hale, høiesteretsdommer i England, erklæ rede aar 1670: "De dommerstillinger, jeg længe har indehavt her i landet, har givet mig anledning til at skue den opriudelige aarsag til størstedelen af de ud skeielser, der har været begaaede i et tidsrum af næsten 20 aar. Ved nøiagtig observation har jeg fundet, at om alle mord og manddrab, tyverier og røverier, slags maal og oprør, skjørlevnet, hor, voldtægt og andre uterligheder, der har fundet sted i den tid, var delte i fem dele, vilde

fire af dem være følger og produkter af umaadelighed i drik." Dr. E. Harris fra New York, en kriminalogisk200 authoritet, skrev i 1873, efterat han nøie havde under søgt forbryderbefolkningena historie og omstændigheder, at den slutning er uundgaaelig, "at alkoholholdige brikke kan med rette beskyldes for at være aarsag til meget mere end halvdelen af de forbrydelser, der paa dømraes i staten New York, ja, at fuldt 85 procent af forbryderne bærer vidnesbyrd om, at de i en stor grad «r blevne forberedte og fristede til at begaa forbryder ske handlinger paagrund af alkoholens fysiske og vistra herende virkninger paa den menneskelige organisme." Fængselsprest Clay i England skriver: "Jeg har hørt mere end 15,000 personer erklære, at øl- og bræn devinssjappernes forførende tillokkelser har været deres ruin. Dersom hver fanges vaner og historie blev un dersøgt, skulde det uden tvivl vise sig, at ni tiendedele af alle forbrydelser i England udspringer fra en synd, som den engelske lov neppe søger at modarbeide." En komite, nedsat af Kanadas underhus for at un <3ersøge kriminalrapporterne for provinserne Quebec og Ontario, rapporterede, at den fandt, "at af 28,289 fængslinger i de tre foregaaende aar var 21,236 blevne fængslede enten for drukkenskab eller for forbrydelser, l>egaaede under indflydelse af sterk drik." Vel nøiagtige, nøkterne undersøgelser og sammen ligninger af kriminalrapporter og offentlig Btatißtili i de forenede stater er man kommen til det resultat, at mindst 75 procent ak alle fordr^delßSl i landet, Baavel. som 75 procent af al fattigdom, er en følge af drik. Det er en I<^endß^erniu^, at fordr^delßer tiltaler i en sørgelig grad i vort land. Især er det tilfældet med mord. I 1889 blev der begaaet 3,567 mord ide for. «tater, og i 1895 var antallet steget til 10,500. Med andre ord: medeus i 1889 58 ak hver million indkvA gere var mordere, var antallet i 1895 steget til 155 al201 hver million. Naar man saa erindrer, at mord 'som oftest er en direkte eller indirekte følge af alkoholisme, maa man uvilkaarlig ræddes for den forbrydelse, sam fundet begaar ved at lovliggjøre drikketrafiken. Blot tænk, at iaar vil 10,000 mennesker blive sendt ind i døden, mænd, kvinder og børn, paa den mest grufulde maade! At drakkenskaben overfører slette tilbøieligheder og arvelige tendenser til synd paa afkommet, er tyde ligt nok. Alle ved det. Daglig erfaring viser det. Den offentlige statistik viser det. Følgende er bare et oplysende eksempel paa dette: Som resultat af en kriminalogisk undersøgelse af en enkelt familie har professor Pellmann i Bonn offentlig gjort en merkelig statistik. Grundlæggeren af denne familie hed Ada Jurke, født i 1740. Efter at have levet som drukkenbolt, tyv og omstreifer al sin tid, døde hun i begyndelsen af dette aarhundrede. Hendes efter kommeres tal er vokset til 834. V^ed at undersøge poli tiprotokoller og andre offentlige bøger af denne art, har professor PellmaKn kunnet undersøge det liv, 709 med lemmer af denne interessante familie har levet. Af disse har 142 været tiggere, 64 fattighuslemmer, 181 prosti tuerede kvinder, og 76 er blevet dømt for forskjellige forbrydelser, af hvilke 7 for mord. Paa 75 aar har denne ene familie kostet samfundet — i fattigunderstøttelse, almisse, fængselsunderhold osv. — omkring fem mil lioner mark. 202 Afholdslovgivning. Afholdsreformen kan fremmes ad to veie — først ved at faa folk bort fra drikken, dernæst ved at ka» drikken bort fra folket. Det første sker gjennem det egentlige aknoldBaro6id6, som l)eBtaar i at paavirke den enkelte for at faa ham til at afstaa fra biugen af drik; det andet sker ad politisk vei gjennem lovgivning, der gaar ud paa at indskrænke eller fuldstændig udrydde rusdriktrafiken. Det første er et personligt, det andet et Bamfundsarbeide; det ene har hensyn til individet, det andet til staten. "Totalafhold for individet og fuldstændig prohibition for staten" er afholdsvennernes motto. Haand i haand med det personlige afholdsarbeide har man ogsaa gjort forsøg paa ad lovens vei at regu lere, indskrænke eller endog udrydde drikketrafiken. Saadanne regulerings- eller indskrænkningsforsøg kan spores endnu længere tilbage i tiden end den moderne afholdsreform. I virkeligheden har spørgsmaalet om rusdriktrafikens regulering staaet paa dagsordenen fra de aller BeldBte tider. Dette har især været tilkkeldet ide engelsktalende lande, tildels ogsaa i andre, fornemmelig de skandinaviske. Den første licenselov i England af mere omfattende betydning blev givet under Edward VI, aar 1552. Efter denne lov skulde ingen holde ølsjapper, medmin dre de havde faaet tilladelse (licensé) dertil af visse dommere. Vedkommende skulde desuden garantere, at de vilde holde god orden og ikke tillade ulovligt spil (gambling). Brud paa loven straffedes med bøder. For andringer i eller tillæg til iisse regulationer blev gjorte under senere konger, fornemmelig under Jakob I og203 Karl I. Under Wilhelm Ul, omkr. 1700, blev license ud strakt ogsaa til spirituøse drikke. Ved den tid begyndte brugen af distillerede drikke at tiltale i stor udstræk ning, og som følge deraf blev drukkenskab mere almin delig. For at sætte en grænse herfor blev licenselovene under Georg 11, omkr. 1730, gjort meget strengere. Der krævedes en licenseafgift af 100 dollars, hvilket senere blev

torget til 250. Overtrædelser straffedes strengt. Fra nu af blev licensepengene og skat paa beru sende drikke en speciel indtægtskilde for regjeringen, og naar man senere befattede sig med rusdriklovgiv ning, tog politikerne gjerne mere hensyn til statskas sens indtægter end til undersaatternes vel. Det blev mere et spørgsmaal om revenue end reform. Deraf alle disse forskjellige told satser og specielle skatter og afgif ter paa berusende drikke, som fra tid til anden har været indførte baade i England og andensteds. Det har ikke forbedret drikkeforholdene. Alligevel holder man krampagtig fast paa systemet for indtægtens skyld. Skattesystemet er nu slig indrettet, at de, som drikker, betaler de største skatterne, og saloonkeeperne er de fornemste skatteopkrævere. Kolonierne i Amerika fulgte i stor udstrækning Englands eksempel med hensyn til rusdriktrafikens regu lering. Alle kolonierne krævede license fra begyndelsen af. Salg af berusende drikke til indianerne var i rege len forbudt, ligesaa at sælge paa søndag. Georgia havde endog forbud mod indførsel af spirituosa fra 1733 —42. Drukkenskab straffedes paa forskjellig vis, f. eks. med mulkt, offentlig pidskning, gabestokken, tab af stemmeret osv. Lignende straffe benyttedes mod vertshusholdere, der solgte mod loven. vet kßlßte kolß^^ i retning ak univerßal zironidition204 er en beslutning, vedtaget al kontinentalkongressen i Filadelfia ste sept. 1774. Den lød saaledes: "Besluttet, at det henstilles til de forskjellige legislaturer i de for. stater snarest mullet at veclta^e love for øieblikkelig afskaffelse al den fordærvelige praksis at distillere korn, fra hvilken de største onder sikkert vil komme, om den ikke straks stanses." Som følge af denne henstilling forbød Virginia di stillation i 1776, New York ligeledes, "medmindre kornet var übrugeligt til mel". Maryland nedlagde lig nende forbud i 1878 og Pennsylvania i 1879. I 1791 blev det gaakalslte "Internal Revenue" paabegyndt, idet kongressen paa Hamiltons forslag lagde en Bpeoiel skat paa 6iBtill6lesle drikke, "indtil national gjælden var betalt". En stor del af befolkningen var imod dette. I Pennsylvania skede en voldsom opstand {The Whiskey JRebellion), og paa forslag af præsident Jefferson blev hele systemet ophævet i 1802. Men ekter krigen 1812 trængte regjeringen atter penge, og en ny skat blev paalagt. Den blev atter ophævet i 1816. Fra nu af og til 1862 var der ingensomhelst "internal tax". Men borgerkrigen paaførte regjeringen uhyre udgif ter, og for at møde disse blev "Internal Reven ue"-loven af 1862 vedtaget. Den danner grundlaget for alle senere skatteregulationer i de forenede stater vedkommende rusdrikke. Skatteloven af 1862 gjorde de lor. staters regjering medinteresserei i rusdrikforretningen. Om trent halvdelen al statskassens aarlige indtægter kom mer af skat paa berusende drikke. (Over 130 millioner dollars pr. aar). Intet under, at forretningen favorise res og beskyttes af de styrende. Den betaler godt for sig. Jo mere regjeringen vænner sig til at stole paa drikketrafiken for at faa "revenue", jo mere al en stats205 sag blir denne forretning, og jo større politisk indfly delse faar den. (Se "Saloonen i politiken"). Med aarhundredets midte begynder en ny fase i afholdslovgivningens historie. Det er prohibitions spørgsraaalet, som da trænger sig frem. Ved aar 1838 —39 forbød Tennessee, Ohio og Mississippi salg af be rusende drikke i smaat. Men baade i Tennessee og Mississippi var dette forbud kun af kort varighed. Maine har æren ak at være den første stat til at indføre fuldstændig prohibition og staa ved det. I 1846 vedtog legislaturen en forbudslov; men embedsmæn dene havde ikke kritisk nok til at gjennemføre den. Den var saaledes i mange maader ufuldstændig og virknings løs. Mange raalit6 derfor, at /^o^ibiiion was a failure\ men afholdsvennerne tadts ikke modet. De begyndte at agitere for en ny og bedre lov med strenge bestemmel ser om gjennemførelse og straf for overtræderne. Med general Neal Dow i spidseu lykkedes det dem ogsaa i 1851 at drive sagen igjennem trods bitter modstand fra saloonvennernes side. Hermed var en af afholdssagens største triumfer vundet. Neal Dow, "Mainelovens fader", er fefdt i Port land, Me., 20de mars 1804. Hans forældre var kvækere. Sin skoleuddannelse fik han ved forskjellige akademier i østen. Han har været totalist fra sin ungdom af og en ivrig forkjæmper for sagen. Efter at have gjort sit udkast til forbudsloven, viste han det til nogle forret ningsmænd i Portland, hvor Dow var borgermester. De erklærede, at det vilde være omtrent umuligt at kaa legislaturen til at vedtage en slig streng lov. Mr. Dow begav sig dog afsted til hovedstaden og kom did, just to dage før legislaturens afslutning. "Næste morgen bad han husets "speaker" om straks at tilsætte en komite til at behandle lovudkastet og give206 dam anledning til at fremlægge sagen samme eftermid dag. Hans forlangende blev indvilget baade i buset og senatet. Om eftermiddagen adjournerede legislaturen for at høre dam. Salen var overfyldt. Han talte en time og fremlagde tilsi ut sit forslag. Det blev ial dast sendt til bogtrykkeren (der merkelig nok traf til at være en brændevinshandler) og vedtaget med 80 mod 40 stemmer i huset og 18 mod 10 i senatet. Guvernør Huddarll, en

demokrat, sanktionerede billen den 2den juni 1857, og Neai Dows udkast blev den berømte Mainelov." Interessen for den nye lov koncentreredes i Portland, statens fornemste by, hvor Dow selv var borgermester. Han bekjendtgjorde, at loven vilde blive gjennemført, og udstedte en proklamation, i hvilken han gav saloon keeperne en rimelig tid til at transportere sine varer til andre stater, men advarede dem mod at sælge i Port land. Inden kort tid havde Portlands salooner ophørt at eksistere; nogle lukkedes, andre omdannedes til re spektable forretningshuse. Paa andre kanter af staten blev drikkesjapperne ogsaa nogenlunde vel udryddede. Salooninteressen gjorde ved senere valg uhyre an strengelser for at laa den tornaclte lov omstvrtet. Det lykkedes ogsaa i 1856. Men i 1858 blev det overla6t til folket ved en almiu6eliF alstemniuF at tilkjende give, om man vil6e have license eller prodidition. Man stemte for prohibition. Siden den tid har loven staaet ved ma^t og har i regelen været godt gjennem ført. Ved en almindelig folkeafstemning i 1884 blev pronidition vedtaket som Arunliiovsdesteinmelse med overv^lclencls majoritet. al prodidition i Naine var vatret, at staten lra at v«ere en at 6e latti^ste er dlevet en al cle mest velstaaenHe inclen unionen, si^er I^eal Dov^. Denne u<l207 merkede inand lever endnu og er saaledes over 90 aar. Han var prohibitionspartiets præsidentkandidat i 1880. I Maines fodspor fulgte en hel række andre stater. Over hele landet blev der en mægtig bevægelse i ret ning af prohibition. Illinois vedtog en forbudslov i 1851. Men folket syntes ikke at være opd raget til den; thi den blev op hævet i 1853. Minnesota adopterede en lov mod salg af distillerede drikke i 1852. Men gjennem forræderske intriger blev den erlllkerst ugyldig og kom ikke til at træde i kraft. Vermont vedtog i 1853 en fuldstændig prohibi tionslov. der endnu staar ved magt. Den er dog senere blevet amenderet i saloonvennernes favør. Michigan har prøvet prohibition to gange. Først i 1853, men straks forkastet, saa fra 1855—75, da pro hibition blev afløst af license. Okia nk en pronikition^ov i 1854, der opusLvedeB i 1859. Connecticut passerede en forbudslov i 1854, men erstattede den i 1872 med en license- og local option lov. I pronidítiouBaaret 1855 lcoin ilclle inindre end 10 «tater med i razklcerne, neinliA: Indiana 1855—58. Pennsylvania " —56. Nebraska " —67. Mississippi " —55. Texas " —76. New York " —55. Michigan " —75. New Hampshire " —89. Delaware " —57. lowa " —56.208 Blandt dem, der i denne tid førte an i kampen mod rusdrikhandelen, maa Horace Greeley især nævnes. Gjennem sit blad New York Tribune, der grundlagdes af ham, øvede han en overoi'dentlig Btor indflydelse ikke alene i New York, men over det hele land. Ingen har vel nogensinde skrevet kraftigere og mere overbevisende end han. Der er neppe noget argument for prohibition, som ikke allerede er fremført af ham. Horace Greeley var en af Amerikas største journalister. Han døde i 1872. Massachusetts prøvede allerede i 1852 at give sig selv en forbudslov efter Maines forbillede. En pe tition med 130,000 underskrifter sendtes til legislaturen i den anledning. En lov blev ogsaa ial hast vedtaget, men erklæret konstitutionsstridig af domstolene. En ny lov blev drevet igjennem i 1855. Spørgsmaalet om dens gyldighed verserede i lang tid for domstolene. Den blev endelig erklæret gyldig, og inden kort tid var sa loonerne lukkede if af statens byer. I 1868 blev loven ophævet; men allerede næste aar blev en ny forbudslov vedtaget, der Btod ved magt indtil 1875. I 1889 blev et prohibitionsamendement til konstitutionen forelagt folket til afstemning. Det fik ikke majoritet. Rhode Island fik i 1838 en local option lov, i 1852 en fuldstændig prohibitionslov, der eksisterede ind til 1863. I 1874 kom staten atter under prohibition, men allerede næste aar igjen under license. Et prohi tionsamendement blev vedtaget i 1886, men forkastet igjen i 1889. I 1882 antog lowa ved almindelig lolkeat^temning et prodiditiousamendsment til lioUßtitution6n. Hien Bta tenß d^ießteret erklNreds loven ukonßtitutionel paa (^rund ak nogle Bmaa telinißks t"eil. Ved nNßte valg tik akdoldß venuerne ig^en Btor majoritet. De vilde atter kaa en209 almindelig afstemning over st amendement til konstitu tionen; men istedenfor at give folket anledning dertil vedtog legislaturen en forbudslov. Den blev en tid godt gjennemført. Fattigdom og forbrydelser aftog i en merkelig grad. Men salooninteressen arbeidede baade hemmelig og aabenbart paa at undergrave den. Man fik valgt m3Lu6, der saa igjennem fingre med ulovlig rusdrikhandel. Folk blev ligegyldige eller mismodige. I 1894 var sagerne saa vel forberedte, at man turde vove et slag i legislaturen. Den berygtede mulktlov blev ved bestikkelser og rænker drevet igjennem, saa nu har lowa faktisk faaet den legaliserede saloon tilbake, endskjønt prohibitionsloven endnu formelt staar paa papiret. Kansas antog i 1881 med stor majoritet ved al mindelig folkeafstemning et prohibitionsamendement til konstitutionen, der endnu staar ved magt. Loven har havt god virkning. Staten har blomstret og udviklet sig under den som inAsnBinde før. Men der er fare for, at salooninteressen her som i lowa

kan faa loven om styrtet, om man ikke staar paa vagt rundt den. Der gjø res for tiden ihærdige anstrengelser i den retning. Sa loonvennerne har med det formaal for Bie stiftet en forening, "The Mystie JBrotherhood", der alt øver en foruroligende indflydelse i politiken. South Carolina forbød i 1881 udBtsdeiBe af license i landdistrikterne. Salooner skulde oprettes kun i indkorporerede byer. I 1992 vedtog l6ZiBlaturen ekter guvernør Tillmans rekommendation det bekj endte "State Dispensary System", en efterligning af bolag-systemet, men dog forskjelligt fra dette. Dispensary-systemet gi ver fuldstændig statsmonopol paa rusdrikforretningen. Staten er den ene store saloonkeeper. Paa statens reg ning og under dens kontrol oprettes udsalgssteder rundt omkring, og Bk^Nnksvertsrns er kun leiede, statslønnede QiBt,ori6. 14210 tjenere. Systemet blev for nogen tid siden erklæret konstitutionsstridigt af domstolene; men Bagen blev ind anket for de forenede staters høiesteret, hvor dom endnu ikke er falden. Nord- og Syd Dakota kom begge ind i unionen som prohibitionsstater i 1889. Ved særskilt folkeaf stemning blev en paragraf om prohibition tilføiet begge staters konstitution, og det var hovedsagelig skandina verne, som drev dette igjennem. Disse bestemmelser var naturligvis en torn i øiet paa saloonvennerne. De har derfor 0^82,3, hele tiden søgt at undergrave og om muligt ophæve dem. Først negtede man, som almindelig deres vis er, at efterkomme loven, solgte berusende drikke tiltrods for den paa mange steder, og saloonvenlige embedsmænd saa igjennem fingre med overtræderne — og saa sagde man til folket: "Se der, prohibition prohiberer ikke! Hvor for ikke da hellere give license, regulere trafiken og i alle fald faa lidt penge ud af den, saa skattebyrderne kan blive mindre?" — Ja, saaledes bruger saloonfolket sin egen ulydighed og trods som argument mod loven og præker lovløshedens evangelium, indtil ogsaa skikke lige folk tror det og stemmer i med. Man begyndte snart at agitere for resubmission. Spørgsmaalet kom op i legislaturen, men for det første lykkedes det afholdsvennerne at sætte en stopper for fiendens snedige anslag. I Nord Dakota har man især været heldig i saa maade. Ved sidste valg kom spørgs maalet op i skikkelse af et tilsyneladende meget uskyl digt forslag om en "constitutional convention"; men af holdsvennerne merkede hestefoden og stemte forslaget ned. gik det i Bvd Dakota. I denne Btat navds modßtanderne majoritet nok i gidßte Isgißlatur til211 at drive igjennem et forslag om "resubmission". Efterat afholdsvennerne havde tabt i legislaturen, anlagde de sag og gjorde indsigelse mod, at legislaturen bestemte at lægge frem for folket til afstemning en paragraf i konstitutionen fremfor alle de andre. De mente, at dette var konstitutionsstridigt, og forlangte derfor, at retten skulde erklære den foreslaaede afstemning for ulovlig. Men retten afviste sagen med den forklaring, at den paa det daværende stadium ingen jurisdiktion havde. Saa kom altsaa spørgsmaalet op til afstemning ved sidste valg. — Efterretningerne derfra lyder forskjelligt. Man ved endnu ikke med sikkerhed, om staten har gaaet for Bryan eller McKinley, om der er majoritet for sa loonen eller prohibition. Men det ser ud, som om af holdsvennerne nar tabt. De har imidlertid ikke opgivet naal)6t end nu om at beholde prohibition i staten; thi ef ter forlydende har statens W. C. T. U. paanyt anlagt sag, og de mener, at retten nu maa aktive en kjendelse, og at den vil blive i deres favør — noget som dog neppe er sandsynligt. Af ovenstaaende vil det sees, at 22 stater har ind ført prohibition for kortere eller længere tid. Alle love af den slags før borgerkrigen var kun legislaturbeslut ninger og kunde derfor let forandres. Hvad en legisla tur besluttede, kunde den næste gjøre til intet. Dertil kommer, at paa borgerkrigens tid blev sindene saa op tagne at andre Bpe<rFB!naal, at akliold og prohibition traadte for en tid i baggrunden. Dette benyttede saloonvennerne sig af og fik uforvarende omstyrtet de fleste af de forhadte prohibitionslove og indført license love isteden. De er indo for license — endog høi license, men prohibition er de bange for. (Se "Saloonen i politiken"). Nlter oZ Bvdßtaternsß relionßtrui!tion212 traadte afholds- og prohibitionsspørgsmaalet atter i for grunden. Og nu gik man et skridt videre. Man kræ* vede ikke blot en legislaturbeslutning, men et amende ment til konstitutionen, der ikke saa let kunde forandres. Saadanne amendementer har der været stemt over i en række af stater; men paagrund af valgsvig, tekniske feil eller mangel paa interesse er det ikke lykkedes at faa prohibition md i konstitutionen for godt i andre stater end Maine, Kansas, Syd- og Nord Dakota. Mange stater nar delvis prohibition gjennem local option i townships eller counties. Dette er især tilfældet i sydstaterne. Af Mississippis 89 countier er alle und tagen 11 under local option; 43 af Arkansas 75 countier har prohibition; 59 countier i Georgia har stemt mod license. Paa lignende maade og omtrent i samme ud strækning har Tennessee, Texas og de andre sydstater indført lokal prohibition. I mange af nordstaterne ogsaa er local option indført i stor udstrækning. High license er en moderne opfindelse — omtrent jevngammel med aZitationsn for konstitutionel

prohibi tion. Xel)raBka var den første stat til at indere høi license. Det var i 1881. Licenseafgiften sattes da til 1000 dollars i byer med over 10,000 indbyggere og 500 dollars i byer med færre indvaanere. I Nebraskas fod spor fulgte straks efter flere stater som Missouri, Illi nois, Massachusetts, Minnesota, Pennsylvania, Michigan, Montana, Utah osv. Høi license var oprindelig understøttet af ds ivrigste afholdsmænd. De troede, det var et skridt henimod prohibition, da det vilde indskrænke saloonernes antal og gjøre de gjenværende mere respektable. Men det vårede ikke længe, før man saa feiltagelsen. Høi license kan vel indskrænke saloonernes antal, men den indskræn ker ikke drikkeriet. Statistiken viser tvertimod, at der213 drikkes lige meget, ja i mange tilfælde mere under høi license end under lav. Forretningen gjøres vel paa en vis maade respektabel, men blir just derved saa meget mere farlig og forførende for de unge. Gjennem stor beskatning og høi license er det netop, at salooninteres sen er blevet en saa stor politisk magt, som tilfældet er iblandt os. Høi license er et blændverk og derfor faktisk en hindring mod prohibition. Folk ind bilder sig at have gjort alt, som kan gjøres og gjennemføres mod saloonen, naar de har vedtaget en høi license lov med alle dens regulationer og indskrænkningsbestemmelser. Men hvor ledes gjennemføres vore licenselove? Man indkræver licensepengene. Det er omtrent alt. Bestemmelserne om, at der ikke skal sælges til mindreaarige, berusede eller studenter, at saloonerne skal være lukkede paa søndag og visse timer om natten, at gambling skal være for budt osv. — alle disse bestemmelser ser man som oftest igjennem fingre med. Det er i grunden vanskeligere at gjennemføre en mdviklet licencelov med alle dens mang foldige regler og krav, end det er at gjennemføre en enkel, grei bestemmelse om prohibition. Saloonen kan udryddes, men ikke reguleres. Dette har ogsaa afholdsvennerne lært at indse, og de er nu omtrent alle som en imod license under hvilkensomhelst form. Desuden er det nu almindelig forstaaet, at license i grunden ikke er noget andet end tilladelse, og at man ikke har ret til at give tilladelse til det, som er ondt. Det forbedrer ikke sagen, at man tåger imod en stor sum penge for saadan tilladelse. Derved gjør man sig jo selv saa meget mere delagtig i den syndige og for dærvelige forretning. Balooninter6Bß6N) Bom lra l^irßt ak krv^tede neli lioenße, er nu nellele i kav^r derak. Den nar ilille liavt214 skade, men hellere fordel af høi license. Desuden er høi license et mægtigt værn mod prohibition. Baade privat og offentlig nar likørmagten endosseret license systemet. Dette burde være beviH nok for afholdsven nerne, at høi license ikke er det bedste middel til at indskrænke eller udrydde saloonen. XXX. Prohibitionspartiet. Afholdsreformen har havt følgende udvikling i de forenede stater: 1. Maadehold. 2. Z. License og local option. 4. Statsprohibition. 5. Konstitutionel prohibition. 6. Et særskilt politisk prohibitionsparti. Det nationale prohibitionsparti blev stiftet i Chi cago, 111., Iste sept. 1869. Allerede i 1867 havde en afholdskonvention i Pennsylvania erklæret: "Saafremt afholdssagens fiender fremdeles faar hjælp og beskyttelse af de nuværende politiske partier, da vil ikke vi betænke os paa at bryde politiske baand og søge opreisning ved valgurnen." Goodtemplarnes storloge i Pennsylvania holdt møde i Pittsburg 17de juni 1867, just efterat bryggerkon gressens beslutning om politisk optræden (Se "Saloonen i politiken") blev offentliggjort, og svarede herpaa med følgende resolution: "Besluttet, at siden de forenede 214 skade, men hellere fordel af høi license. Desuden er høi license et mægtigt værn mod prohibition. Baade privat og offentlig nar likørmagten endosseret license systemet. Dette burde være beviH nok for afholdsven nerne, at høi license ikke er det bedste middel til at indskrænke eller udrydde saloonen. XXX. Prohibitionspartiet. Afholdsreformen har havt følgende udvikling i de forenede stater: 1. Maadehold. 2. Z. License og local option. 4. Statsprohibition. 5. Konstitutionel prohibition. 6. Et særskilt politisk prohibitionsparti. Det nationale prohibitionsparti blev stiftet i Chi cago, 111., Iste sept. 1869. Allerede i 1867 havde en afholdskonvention i Pennsylvania erklæret: "Saafremt afholdssagens fiender fremdeles faar hjælp og beskyttelse af de nuværende politiske partier, da vil ikke vi betænke os paa at bryde politiske baand og søge opreisning ved valgurnen." Goodtemplarnes storloge i Pennsylvania holdt møde i Pittsburg 17de juni 1867, just efterat bryggerkon gressens beslutning om politisk optræden (Se "Saloonen i politiken") blev offentliggjort, og svarede herpaa med følgende resolution: "Besluttet, at siden de forenede215 staters bryggerkongres ved sit møde i Chicago, og siden Filadelfia "Liquor League" har erklæret, at de "ikke vil støtte nogen kandidat i noget parti eller ved noget valg, dersom vedkommende paa nogen maade sympati serer med afholdssagen", saa accepterer vi den saaledes fremtvungne "issue" og erklærer, at vi vil ikke stemme paa mænd, der hylder likørforretningen eller nedvær diger sine officielle stillinger ved brugen af berusende drikke." Næste aar vedtog "Right Wbrthy Grand Lodge of Good

Templars" ved sit møde i Richmond den 28de mai 1868 følgende beslutning: "Da vi er overbeviste om den absolute nødvendighed af politisk optræden, og da det er aabenbart, at intet af de nu eksisterende partier vil formelt optage vore principer, saa være det be sluttet, at vi henstiller til landets afholdsfolk at orga nisere et nationalt politisk parti, hvis platform skal indeholde forbud mod fabrikation, indførsel og salg af berusende drikke som drik." Begyndelser til partidannelse blev ogsaa gjort samme aar i Illinois og Michigan. Den 6te nationale afholds konvention i Cleveland, Ohio, 29de 30te juli 1868, udtalte sig samtidig . sterkt i favør af selvstændig, aggressiv politisk optræden grundet paa salooninteres sens taktik og voksende politiske indflydelse. Endelig erklærede good templarne igjen ved sit aarsmøde i Oswego, N. Y., 27de mai 1869, at nu var tiden kommen til at begynde denne politiske bevægelse og anbefalede i den hensigt sammenkaldelsen af en na tional konvention ien nær fremtid. Ved samme anled ning blev et møde holdt af dem, som var inde for selvstændig politisk optræden. En komite blev tilsat for at udstede indbydelse til en nationalkonvention for at organisere et nationalt prohibitionsparti. Komiteen lotter College Lfømrf216 bestod af fem medlemmer: Past. John Russell, prof. Daniel Wilkins, J. A. Spencer, John A. Stearns og James Black. Indbydelsen blev udstedt, og omkring 500 delega ter mødte i Chicago iBte sept. 1869. Partiet blev stiftet og kaldt "National Prohibition Party". Et opraab til det amerikanske folk, skrevet af den bekjendte afholds mand, Gerrit Smith fra New York, blev besluttet offentliggjort. Partiets standpunkt, principer og pro gram blev tydelig udtalt i en velskreven platform. Deri heder det blandt andet: "Da de eksisterende politiske partier ehten er imod eller ignorerer dette store, vigtige spørgsmaal og absolut negter at gjøre noget for at ud rydde rusdriktrafiken, der frarøver nationen dens største begavelser, ødelægger dens indre velstand og undergra ver selve dens grundvold, saa driver vor pligtfølelse os til at afskjære vor forbindelse med disse politiske par tier og at organisere os selv til et nationalt prohibi tionsparti, hvis første opgave er drikketrafikens fuld stændige udryddelse." Ved høstvalgene det aar var Ohio den eneste stat, som rapporterede prøhibitionsstemmer. Men i 1872 var partiet organiseret i 6 stater. -Wendell Phillips, den bekjendte, høit begavede, ædle agitator for slaveriets afskaffelse, totalafhold og andre reformer, var prohibi tionisternes guvernørkandidat i Massachusetts. Han blev ogsaa endosseret af arbeiderpartiet og fik ialt omkring 22,000 stemmer. I 1872 nominerede partiet for første gang sine egne kandidater for præsident og vicepræsident. James Black fra Pennsylvania nomineredes til præsident og John Russell fra Michigan til vicepræsident. Black fik 5607 stemmer — ikke stor begyndelse! ?artietß kandidater i 1876 var (^reen Olav Blnitd217 fra Kentucky, præsident, (fik 9,737 stemmer) og Gideon T. Stewart fra Ohio vicepræaident. I 1880 blev Neal Dow fra Maine nomineret til præsident (fik 10,366 stemmer) og past. H. A. Thomp son fra Ohio til vicepræsident. Aaret 1884 er merkeligt i prohibitionspartiets histo rie. Det gjorde da et langt skridt fremovor. Prohibi tionisterne udsatte sin egen nationalkonvention til efter de andre partiers. En speciel henvendelse blev gjort til hvert enkelt af disse om at optage prohibitionsspørgs maalet i sine platformer (side 182); men dette enten negtede eller undlod de at gjøre. Dette aabnede øinene paa mange, som havde haabet, at et eller andet af de gamle partier vilde give sagen sin støtte. De forlod nu sine gamle partiforbindelser og gik over til prohibi tionisterne. Ved konventionen i Pittsburg nomineredes ex-guvernør John P. St. John fra Kansas til præsident og William Daniel fra Maryland til vicepræsident. John B. Finch fra Nebraska valgtes til national chairman. Det blev en livlig valgkamp. John P. St. John og mange andre dygtige talere var stadig i virksomhed. Flere prohibitionsblade begyndte at udkomme, blandt dem il The New York Voice", hvis første nummer ud kom 25de sept. 1884. Bladet udgives af det bekjendte forlæggerfirma Funk & Wagnalls. Dets hovedredaktør har for det meste været E. J. Wheeler. Prohibitioni sterne vakte saadan opsigt og begeistring, at de gamle partier blev ordentlig bange, og saa begyndte de sin vante taktik med had, forfølgelser, falske beskyldnin ger, løgnhistorier, bestikkelser osv. Værst gik det ud over St. John, der blev brændt og hængt in effigy paa mange steder. Ved valget fik St. John 150,626 stemmer. Cleve land blev valgt, og republikanernes store mand, James218 O. Blaine, opnaaede ikke maalet for sine aspirationer. Det var første gang siden borgerkrigen, at republika nerne tabte. Desto større blev forbitrelsen. Prohibi tionisterne fik skylden for at have defeated Blaine. "De var kun et anhang til det demokratiske parti", sagde man, "og understøttet ai demokratiske penge for at tekjæmpe republikanerne. Ved sin lumske, forræderske færd havde de bragt nederlag over det parti, som alene havde gjort og kunde gjøre noget for temperance, og saaledes sat afholdssagen 20 aar tilbage i udviklingen," paastodes der. Prohibitionisterne agtede ikke stort paa

slige urime ligheder, men fortsatte uforstyrret sit arbeide bent frem, «om de havde begyndt. Resultaterne af valget havde givet dem nyt mod. De havde tvunget prohibition frem til at blive et prominent spørgsmaal i den amerikanske politik. Deres haab var, at det ien nær fremtid skulde blive saa prominent, at det vilde fremtvinge en reorga* niBation af politiske partier, saa at hele landet blev delt ito partier —et for og et mod saloonen. Men de blev for det første skuffede heri; thi ved næste præsident valg fik de snedige politikere gjort tarifspørgsmaalet til "issue" for at kaste folk blaar i øinene og for at holde opmerksomheden borte fra prohibitionsspørgs maalet og andre reformer. Tariffen, som et politisk partispørgsmaal havde længe været død. I over 20 havde der ikke været no gen forskjel mellem republikanere og demokrater, hvad tariffen angaar; men det vilde tjene politikerne som et middel til at forstyrre prohibitionsagitationen. De frem synte whiskeyfolk var snare til at indse dette. ' '•The Bar'", der er organ for "retail"-sælgerne i New York, gav udtryk for Whiskeyfolkets mening i en artikel i ud gaven for 20de desember 1887: "Tariffen er derfor en219 ven ak (drikke-)trafiken, og alle bør hjælpe til at røre i den. Naar politikerne har hænderne kulde af tariffen, vil de lade andet fare, og prohibition, som i det sidste nar gjort slig larm, vil bortdunste." "Bonforts Wine and Spirit Circular", det ledende •organ for "wholesale"-handlerne, sagde den 20. juli 1888: "Nitti dage fra nu af vil deDne tarifdiskussion saaledes iave monopoliseret offentlighedens opmerksomhed, at de politiske "temperance cranks" vil være ganske forglemt i deres ensomhed; og naar den forønskede tilstand ind træder, behøver forretningen ikke frygte for noget videre indgreb i dens rettiZlieder. Lad os Ala)6e os over, at politikerne nu tvister halen paa en anden okse end vor. Hurra for protektion! Og igjen med fordoblet styrke: Hurra for frihandel! Fortsæt krigen, og for al del lad os studere denne sag tilbunds." Angrebene paa prohibitionspartiet var finere og listigere end i foregaaende valgkamp. Især gjorde "antisaloon-republikanerne", der havde organiseret sig i 1886, med Albert Griffin i spidsen, snedige forsøg paa .at vinde tilbage prohibitionsstemmer for det republi kanske parti. En " Wbmatfs Republican League"1 med •den hel^endte akQoldBlivinds Mrs. J. Ellen Foster i spidsen gjorde specielle anstrengelser for at modarbeide den indflydelse, W. C. T. U. øvede i prohibitionistisk retning (side 182). Men tiltrods for angrebene og vanskelighederne fik dog (I!linton B. Fisk og John A. Brooks, prohibitions partiets kandidater, 249,954 stemmer. Republikanernes kandidater Benjamin Harrison og Levi P. Morton blev valgte. I Minnesota fik partiet stor tilvækst ved dette valg, fornemmelig som en følge ak den nylig vakte afholds og prollioitionBo6vkeA6lB6 olandt norBkerns i denne stat.220 » Vsd statsvalgene i 1889 og 1890 holdt prohibi tionisterne Big omtrent ved det samme, medens republi kanerne led svære tab. Et nyt politisk parti, folkepar tiet, vandt med en gang stor udbredelse og trak stemmer fra alle de andre, særlig republikanerne. Tariffen blev atter igjen gjort til "issue" i 1892. Men republikanerne og "protection" led et fuldstændigt ne derlag. Cleveland blev valgt for anden gang. Prohi bitionisternes kandidater John A. Bidwell og James B, Cranfield fik 270,210 stemmer. I de sidste aar har der været ført en del under handlinger om forening mellem de forskjellige reform- partier, men hidtil uden tilfredsstillende resultat. Man er enige i de fleste sociale og financielle reformer, som populisterne kjæmper for; men disse tør ikke tåge pro hibition med som merkesag. For prohibisterne at slutte sig sammen med andre uden at faa sin egentlige merke sag adopteret vilde være foræderi og røbe mangel paa moralsk kraft. Den tinanoieiis KriBe, «om indtrak i 1893 oZ k^lZende aar under demokrat6rn6B Bt^re, vakte nationeuB miBn^ie med. diB«e, uaktet det var r6pudlikan«k miB«tvre, «om navde tremdraZt ds unaturlige koriloide, der reBulteredft i Anauoiel uorden. Nen demokraterne, Bom Hu«t trak til at nave mazten, da KriBen kom, Kk «kviden. Ved Btat« valgene i 1894 og 1895 dlev det dsrkor dsmokra terne, der led nederlag, meden» re^ul)likanerns atter vandt «tvrke og an«eeiB6. ?opuli»terne og prodiliitio ni«terue noldt Big fremdele» ved det «amme omtrent. Ved sidste præsidentvalg blev sølvspørgsmaalet den altopslugende issue. Over dette spørgsmaal splittede» alle partier mere eller mindre. Blandt prohibitionisterne nar der i længere tid været ført nogen kamp mellem det saakaldte broad-gauge parti paa den ene side og221 narrow-gauge parti paa den anden. Førstnævnte er inde for, at partiet skal erklære sig for alle de forskjel lige reformspørgsmaal, som er oppe til diskussion, sær lig for fri sølvmyntning, medens sidstnævnte parti vil have kun prohibition som merkesag og ikke andre spørgs tnaal ved siden deraf end dem, prohibitionisterne ind byrdes er nogenlunde enige i. At optage flere vigtige programssager, hvorom der er delte meninger, vilde, mener disse, kun svække og opløse partiet. Prohibi tion er alle enige om, og det er i sig selv programsag nok. At tåge for mange ting med paa en gang vil i længden skade et politisk parti. Det kan

muligens i visse tilfælde vinde en del tilhængere ved at tåge hen- Bvn til lidt af hvert; men hvad det derved vinder i stemmeantal, taber det i enhed og moralsk kraft. Striden mellem disse to faktioner resulterede i split telse ved nationalkonventionen i Pittsburg 28. mai 1896. De "bredsporede" vilde absolut faa md i platforinen en planke om kri sølvmyntning, og da dette ikke lykkedes, gik de ud og organiserede et uvt parti, som fik navnet The National Party. Blandt de ledende "bolters" var ex-Auvernßr John P. St. John, Mrs. Helen M. Gougar, R. S. Thompson, redaktør for New Era, John Lloyd, Thomas og L. B. Logan. Nationalpartiet nominerede Charles E. Bentley for præsident og J. H. Southgate for vice-præsident. Deres følge paa valgdagen blev, som ventelig kunde være, saare lidet. De "smalsporede", loyale prohibitionister vedtog bare en planke i Bin platform, nemlig om prohibition. Deres kandidater blev Joshua P. Levering fra Maryland for præsident og Hale Johnson fra Illinois for vice-præ sident. Samuel Dickie gjenvalgtes til national chairman. Paa grund af splittelsen og det altopslugende guld- og222 sølvspørgßmaal blev partiets sterameantal reduceret til oinlcr. 150,000. Naar vi nu ser tilbage paa prohibitionspartiets hi storie og saa spørger, hvad godt har det udrettet? hvad godt har det gjort? da vil svarene blive høist forskjel lige. Mange vil sige, at det intet nar udrettet uden det, som onHt er, — at det slet ikke har fremmet for budssagen, men heller skadet den, — at det splitter istedenfor at samle afholdsvennerne osv. Ved overfla disk betragtning kan det nok se ud, som om partiet in tet har udrettet; thi det har jo aldrig opnaaet magten og har derfor heller ikke kunnet give love eller gjen nemføre nogen reform direkte. Men ved nærmere efter syn skal man nok finde — hvis man i Het hele taget vil finde — at partiet har udrettet ikke saa lidet allige vel paa en indirekte maade. Det har for det første fremtvunget og stadig holdt gaaende en livlig diskussion om drikkespørgsmaalet. Jo mere diskussion desangaaende, jo bedre. Det har dre vet de andre politiske partier til at behandle spørgsmaa let og give temperancelove af en eller anden sort. Disse love er vistnok mangelfulde, men dog mere eller mindre velmente forsøg paa at indskrænke og regulere saloon ondet. Og det er en interessant kjendsgjerning, at disse indskrænknings- og reguleringsforsøg har været gjorte siden 1884, da prohibitionspartiet fik en for politikerne betænkelig tilslutning. De skjønnede, at dersom der ikke blev gjort noget, vilde afholdsvennerne i masse gaa over til det nye parti, og for at afverge dette, og selv beholde magten maatte de finde paa noget, der saa ud som temperancelovgivning, saasom høi license, stats monopol og lignende. I^roniditioupartist er kreinHei6B Hen eneßts politißlis organization, Her uHen Kolupromiß Btaar kor uHrvHHeiße223 3,5 ruß<3rilltranlien. Trods iniß^'6n6eißS, trBSUABIer og nederlag har partiet ikke svigtet sin opgave, men tro kaßt holdt ud og Btsvnet bent frem den lige vei mod maalet. Det har ikke befattet sig med politiske c/sack, lcnel) eller rlvnller, men aadent og Wrii^t lc^Ninpet for sine principer og været tro mod disse under alle for holde og orastændigheder. En af hovedgrundene til, at man prøver at bygge op et selvstændigt, politisk parti, er den, at man tror, det er nødvendigt for reformens praktiske gjennemførelse. Man har nemlig fundet, at hvor prohibitionslove har været indførte ad "non-partisan" vei, har det oftest væ ret mangelfuldt med gjennemføreisen. Og hvorfor? Fordi man forsømte at vælge mænd, der var i sympati med loven, til at sætte den i kraft. Man gav sig en lov paa papiret; men loven gjennemfører ikke sig selv, der maa staa mænd bag for at haandhæve den. Det er dette prohibitionisterne vil. Naar de som parti kommer saa langt, at de kan give prohibitionslove, vil de ogsaa med det samme vælge mænd til at gjennemføre dem. Hvorvidt prohibitionspartiet, som nu organisert, no gensinde vil naa frem til magten, er derimod et andet spørgsmaal. Sandsynligvis vil der ske nogen reorgani sation eller sammenslutning med andre reformvenner. Men en ting er sikkert, at ruBdrilcBp^r^Blnaalet er baade i 80oial, Økonomisk og moralsk henseende ak overmaade stor betydning, og at saalænge de andre partier ignore rer eller prøver at neddysse det, saalænge er det abso lut nødvendigt at opretholde prohibitionspartiet og støtte det. Hvis denne reform — den vigtigste paa dagsordenen — for alvor optages og gjennemføres af andre, kan prohibitionspartiet gjerne lægge sig til at dø; for her gjælder det ikke parti, men sag. 224 saloonen i politimen. Saloonen blev en politisk faktor, straks man be gyndte at ville regulere Hen ved. license. Før i tiden fandtes Her ikke noget saadant som en moderne license ret saloon. Da var det krit for hvemsomhelst at sælge berusende drikke, og det var almindelig, at hvert ' fgrocery-store" havde brændevin for salg. Men saa be- Zvn<lt6 man at regulere drBLn6evinBrl<iBaiAst. Man for langte, at der for en vis sum penge skulde udtagee li cense, speciel tilladelse, for at faa ret til at sælge brændevin. Og lidt efter lidt udviklede det sig derhen, at man tog ud lioeuBo for udelukkende at sælge øl og brændevin. Handelen med berusende drikke blev

en speciel forretning, og de, som drev den, blev en sær egen klasse med særskilte interesser og særskilte for maal. Og saaledes udviklede sig efterhaanden den in stitution, som vi kalder saloonen. Efterhvert som saloonforretningen tog til, og man fik se dens sørgelige virkninger, begyndte man at tåge strengere forholdsregler mod den. rusdrikhandlerne tog ogsaa forholdsregler for at beskytte sig selv og sin forretning. De var nu blevet saa at sige en stand med kNii6B interesser, og de indsaa nødvendigheden af at slutte sig sammen mod samfundets indgriben i deres forretning og in^diicite rettiZde6sr. Og saa organiserede de for det første de forenede staters bryggerforening. De forenede staters bryggerforening blev organise ret i 1862. Læg mærke til aarstallet; thi det var netop paa en tid, da afholdsfolket og nationen i det hele taget havde andet at tænke paa end saloonspørgsmaalet. Lan- Het var Ha oppe ien forfærdelig borgerkrig. Unionen (Opr. skrevet for "Reform").225 var i fare. Og medens andre forretningsdrivende mødte frem paa slagmarken for at frelse unionen og befri 4 millioner slaver lra trZoilestanHens umenneskelige aag, 83,6 bryggerne og saloonkeeperne hjemme og passede sit snit til at organisere sig som politisk magt og fik ufor varende i denne tid et saadant greb paa nationen, at det vil tåge en lang og tung kamp at blive befriet derfra. Bryggerforeningens Formaal er ikke industrielt, men politisk. Den blev dannet "for at fremme likørforret ningen og foi at beskytte den mod mange truende fa rer". Hvilke var disse farer? Først prohibitionssagens fremgang, — det at flere stater og territorier havde ved taget prohibitionslove, og mere end 1 million stemmer var kastet for prohibition. Denne fare maatte der ta gss forholdsregler iinoH. Den nsssste fare var paalæg af høie skatter, som man frygtede for vilde forkrøble forretningen. InHleHningen til konstitutionen lor krvggernes torening IvHerdl. a. som kßlger: I. "^tg^ensiHigtsaiualdeiHe erabso lut n^HvenHigt i BaaHanne tilksLlHe, Qvor Hen enkeltes iniHlsl er utilstrsokkeligs til at opnaa et vist loriuaal. 2. drvggerierne uver lor sig er uHs ak stanH til at Bye passenHe inH^vHelse til korHel kor sin forretning i legislaturerne og nos Hen olksntligs aHrninistration. 3. Het Bvnes i særegen graH at vssre n^HvenHigt lor lirvggerkorretningen, at Hsns interesser paa Het kraftigste Hrives krsin i He lovgivenHe og uH^veucle Hyparternenter, Ha Henne forretningsgreu er af anseelig politisk og iinanoiel detvHning, iHet Hen der^rer nationale interesser i Bin alniiuHeligueH og Sver en Hirekte saaveisom en inHirekte inHtivHelss paa He politiske og sooiale fornolHe." NnHelig, at sauHneHen liaseret paa alle «ivilise reHe uationers alininHelige erfaring skulHe lilive aalienoar, QiBt,ori6. 15226 nemlig — at brugen af gjærede drikke forhindrer druk kenskab og fremmer virkeligt maadehold (?), og at saa ledes temperancepartiets manøvrer, som rettes mod undertrykkelse af samvittighedsfrihed og forretnings frihed, maa forstyrres osv." Ved bryggerforeningens 9de aarsmøde sagde mødets præsident, Clausen: "Skal vi være heldige i forretningen, er det aldeles nødvendigt, at vi betræder den politiske arena for at beskytte os selv mod ulovlig (?) undertryk kelse, ellers vil vor kapital og vor industri bestandig være truet med ruin. Vi maa arbeide ihærdig mod afholdsfanatikerne; og derfor opfordrer jeg eder til enig, aarvaagen og energisk handling og aktiv deltagelse i politiken." Saaledes instruerer bryggerforeningens præ sideut sine folk. Men fra mange af afholdsvennerne ly der det ufornuftige raab: "Bring ikke afholdssagen md i politiken." Lad 08 nu følge bryggernes afdeling af likørligaen og merke 08 deres fremgangsmaade og seire fra aar til aar. Vi skal se, at fra deres organisation i 1862 har de været en farlig faktor i vort politiske liv, at de gamle partiers standpunkt til likørforretningen bestem mes af denne selv, og at der idag ikke findes noget an det parti end prouiditiou^artiet, som vover at optræde mod saloonen, og at derfor dette er det eneste parti, som salooninteressen er ræd, og som den derfor af al magt modarbeider. Ved bryggerforeningens første møde blev en komite nedsat til at korrespondere med The Internat Revenue Bureau. Ligesaa blev en deputation valgt til at be søge Washington for at udvirke, at ordren om beskat ning af øl, der var brygget før Iste september, maatte blive tilbagekaldt. Deputationen skulde ogsaa foreslaa227 et amendement til loven, der kunde blive til lettelse for bryggerne. Ved næste aarsmøde kunde Fred Laver, formand for deputationen, rapportere, at The Committee of Ways and Means, samt andre medlemmer ak kongressen for sikrede, at der skulde blive vedtaget en lov, som gav den forønskede lettelse. Ved det ZcNs aarsmøde rapporterede Laver, at han havde havt tilfredsstillende konferencer med The Com mittee of Ways and Means, og at skatten paa øl var redu ceret fra $1.00 til 60 cts. pr. tønde. Til det Jfde aarsmøde rapporterede han: "Jeg har næsten daglig korrespondancer med kongresmænd og har aflagt 9 besøg i Washington." — "Bryggerforretningen" kortB3Btter han, "er eudnu i sin ungdom, men allikevel har den allerede nåast et omfang,

som langt overstiger de personers begreb, som ikke har kjendskab til den ud strakte brug af maltlikører, og som ikke likender til de uhyre summer, som anvendes til disse drikkes tilvirk ning." I 1865 holdt bryggerne et møde i Filadelfia for at sende en komite til Europa, der skulde nnderß^AS de derværende takseringsmethoder ligeoverfor berusende drikke. Denne komites rapport skulde tjene som vei ledning for en kommission, der senere skulde nedsættes af de for. staters agerer, til at revidere skattesy stemet i Amerika, forberede en ny plan og fremlægge denne for kongressen. (Saaledes direkterer bryggerne love for nationen). "Internal Revenue Commisssoner" Wells, som var tilstede ved mødet, blev introduseret som repræsentant for ds forenede staters regjering; han sagde: "Jeg er kommen for at høre, ikke kor at tale; men jeg kan dog forsikre :dette møde, at det er regje ringens ønske at blive grundig bekjendt med saloonfor228 retningens behov, og jeg skal være villig at give de oplys ninger, Bom forlanges, til den ende, at der maa blive en gjensidig god forstaaelse mellem regjeringen og eders haandtering." Han sagde videre: "Ved statistiske op gaver er det blevet bevist, at der har været brygget 6 millioner tønder øl aarlig, men at kun af 2^ million har der været betalt skat." Ved en senere anledning, efterat den europæiske komite havde rapporteret, sagde han: "Rapporten inde holder en masse oplysninger af stor værdi, arrangeret med megen kundskab og dygtighed. Jeg vil benytte den som bilag til min rapport til kongressen og faa den trykt paa de for. staters bekostning." — Naar skal afholdsfolket blive saaledes favoriseret? Vi har i aarevis bedt om, at kongressen vilde nedsætte en koraission til at undersøge saloonforretningen og dens følger, samle statistik osv., — men forgjæves. Bryggerne derimod faar efter k'n6 maaneders arbeide vedtaget en lov, som garanterer fuldstændig beskyttelse og hjælp for deres forretning. Ved bryggerforeningens 6te aarsmøde oplæste sekre tæren en indberetning, hvori han blandt andet sagde: "Regjeringen vil ikke forhøie eller lægge nogen nv skat paa maltlikører uden først at have konfereret med vor forening og fa^et dens mening om sagen. Saameget nar vi opnaaet ved broderligt samarbeide. Men tro ikke, at vort arbeide er endt, at kampen er over, og seiren vunden; tni just nu kommer krigsraabet 08 imøde fra fanatikere, som foregiver, at de arbeider for søndags og temperancelove, mej som i virkeligheden prøver at udrydde al personlig frihed og selvagtelse, saavelsom samvittigheds- og forretningsfrihed." Iraner, kormand kor agitationskomiteen, kunde til dette m^de rapportere: "Itidtil nar vi vkeret istand229 til at niodstaa alle fanatismens anfald under hvilkensom helst forklædning, den end optraadte. Vi maa paa det kraf tigste fremholde for bryggerinteressen nødvendigheden af at vælge kun saadanne mænd, som er liberale og villige til at give vor drik en anledning og lade den staa for sit eget værd. Der er ingen tvivl om, at den snart vil blive her i landet, som den allerede er i Eu ropa — den nationale drik." I anledning af ovenstaa ende udtalelser blev der blandt andet besluttet, "at det paalægges bestyrelsen at udarbeide en pamflet for at vise, hvilken indflydelse maltlikører har paa sundheds tilstanden blandt folk, som benytter dem som drik un der koleraepidemier. At denne pamflet bør komme ud blandt folket, ikke som et skrift fra bryggerne, men fra vel kjend te og dygtige læger." I sin aabningstale til det lde aarsmøde i Chicago 186 7 sagde formand Clausen: "Vor forening har at kjæmpe insd en farlig fiende, som besidder betydelige midler og magt, og som prøver paa ikke alene at hindre vor forretnings vækst og trivsel, men endog truer med aldeles at ødelægge den. Det er derfor aldeles nødven di^t for os at foretåge saadanne skridt, som kan give tydelige beviser paa den kraft, energi og udholdenhed, hvormed vi er istana til at forfølge vort maal og der ved øve et saadant pres paa legislaturerne, at en for andring i — en ophævelse af de afskyelige love kan ventes. Kun ved forenede anstrengelser i broderlig kjærlighed vil det være muligt at opnaa saadanne resultater, at forebygge vedtagelsen ak trykkende love, at hæve os selv til en stor og vidt udbredt politisk magt og med tillid gjøre regning paa fuldkommen fremgang i alle vore foretagender." Følgende resolutioner fattedes: "Da temperancepartiets fremgangsmaade og indflydelse er i direkte opposition til principerne om individuel230 frihed og politisk lighed, paa hvilke vor amerikanske union er bygget, saa være det besluttet, at vi vil be nytte os af alle de midler, som staar til vor raadighed, for at stanse dette fanatiske parti i dets fremgang, og til at opnaa vore individuelle rettigheder som borgere, og at vi ikke vil understøtte nogen kandidat i noget parti eller ved noget valg, dersom vedkommende paa nogen maade sympatiserer med afholdssagen." Ved bryggerkongressen, der afholdtes i Buffalo den Bde juli 1868, sagde Clausen i anledning New York filial-forenings optræden ligeoverfor statens skattelovgiv ning: k 'Hverken midler eller penge blev sparet i løbet af de sidste tolv maaneder for at bevirke ophævelsen af den forhadte lov. Hele den tyske befolkning blev rettet derimod. Redaktionsartikler til forsvar for

lovens ophævelse blev trykt i seksti forskjellige engelske og tyske aviser. Kort før valget blev 30,000 valgkamp cirkulærer uddelte blandt tyskere i de forskjellige coun tisB. En BtatBlionv6litioli ak krvFAsrs, humle- og malt handlende, humledyrkere osv. var overordentlig talrig besøgt, og resolutioner blev vedtagne, hvori vi forplig tede os til at virke for skattelovens ophævelse og der ved hindre afholdspartiets bestræbelser. Disse resolutio ner blev offentliggjorte hovedsagelig i de engelske aviser i alle statens counties. Ved disse bestræbelser blev den tidligere minoritet i legislaturens repræsentanthus for vandlet til en majoritet paa tyve stemmer i vor favør." Mr. Laver rapportede, at agitationskomiteen havde farelagt kongressen sine indvendinger mod 25 paragrafer i den "internal revenue bill," The Committee o/Ways and Means havde foreslaaet. Straks bagefter havde "com missioner" Wells opfordret Hon. J. L. Getz at skrive il mig og sige, at alle de nævnte paragrafer skulde231 blive rettet paa for bryggerne, og at jeg kunde føle mig tryg desangaaende. En at de resolutioner, der vedtoges, lød som følger: "Besluttet, at vi vil fortsætte i fremtiden, som vi nar gjort før, at kjæmpe for politisk og religiøs frihed i de for. stater, at vi vil benytte os af alle redelige (?) midler til at fratage de politiske og puritanske afholds mænd den magt, de saa længe har udøvet i de politiske partiers raadslagninger i dette land, og at vi til den ende ikke vil støtte nogen kandidat, som tilhører dette intolerante og indskrænkede element." Lignende udtalelser og resolutioner vedtoges ved det 9de aarsmøde. Ved det 10de aarsmøde sagde Clausen: "Enighed er nødvendig, og vi maa oprette en organisation, der ikke blot kontrolerer en kapital af 200 millioner dol lars, men ogsaa tuseDder af stemmer, hvorved vore lov givere kunne erkjende vor magt." Til det Ilte aarsmøde rapporterede bestyrelsen: "En anden stor fare, der truede bryggerinteressen, var de forsøg, som afholdsforeninger og deres kombinationer gjorde for at faa legislaturerne til at give love, ifølge hvilke det overlodes til de enkelte steder og byer, ja endog enkelte "wards" at bestemme vei et almindeligt valg, om salg af berusende drikke skulde være tilladt eller ei. Men, takket være bryggerforeningens og dens repræsentanters aarvaagenhed, mislykkedes disse forsøg fuldstændig ligeoverfor lovgivernes sunde forstand (?) og intelligens. Men det viser, at den listige fiende uden rast eller ro stevner mod sit forønskede maal, og at han sikkert vilde naa frem, saafremt han i sin fana tiske fremgang ikke blev stanset af vor forenings og dens lederes bestemte optræden." Ovenßtaaensle vißer Zrunclen til, at atnolclßkollietß232 petitiouer OIN dar 83,2 liden virknillF paa vore lovgivere. petitionerer, men Baloon tolket Bt6iuiner lor Bine prinoiper, «A politikerne ta^er lnere denßvu lil "voteß" ond petitioner. I sin aabningstale til det 12te aarsmøde pegede Clausen paa de store freniskridt, ølforretningen havde gjort, og priste den som den eneste sande befordrer at virkelig temperance. Derpaa omtalte han de forskjel lige indskrænkniugs- og prohibitionslove i de forskjel lige stater og paaviste, hvilken indflydelse partipolitiken havde paa dem. "Det er et vel KHen<3t faktum," sagde han, "at enhver borger vil slutte sig til det politiske parti, fra hvilket han vil høste den største personlige nytte. Bryggerne ide for. stater tilhører begge partier; nu gjælder det for eder at vaagne op og i forening pro testere mod de skadelige og uretfWr^i^e love, som den personlige friheds modstandere vil læsse paa eder, pro testere ved politisk agitation blandt eders venner og naboer. Lad hver eneste kandidat, som beder om eders stemme, bekjende sine anskuelser angaaende dette spørgs maal, og se til paa valgdagen, at eders venner stemmer, og stemmer ret. Da, mine herrer, saafremt 1 følger dette program og uden hensyn til partier kun støtter saadanne insend, som hylder eders principer, da vil I efter valgdagen sprede eders fiender som avner for vin den. TTagtet de store anstrengelser har dog temperance partiet indtil denne tid ikke opnaaet stort hos den nationale regjering." Senere i mødet oplyste formanden, at de forenede staters officielle repræsentant, Mr. C. A. Bates, var til stede og ønskede at tale til forsamlingen. Mr. Bates sagde: "Jeg er kommen her for at faa kundskab om eders ønsker og meninger angaaende "Internal Revenue" (skat paa berusende drikke osv.). Jeg er glad ved at233 •se eder her, glad ved at træffe denne forsamling af sakser, angelsakser og nordmænd, — efterkommere af Odins og Thors tilbedere — disse øldrikkere, som idag regjerer Europa og Amerika, og som det ser ud til er bestemte til at regjere verden. Kongressen har givet eder en skattelov, som er mildere i sine bestemmelser lige overfor bryggerforretningen end nogen anden forretning af lignende betydning. Ja, I har begyndt godt. Lad os ikke tåge noget tilbageskridt. Jeg siger os, for jeg €r med eder. The commissioner of internat revenue er med eder. Præsidenten er med eder. Enhver patriotisk borger er med eder, saafremt I holder frem. som I stevner." (Ganske tydelige udtalelser af en for. staters embedsmand, ikke sandt?). Besluttet, "at vi betragter enhver opfordring til at stemme for en temperancefanatiker som en insult, og at hans valg — ligegodt til hvilket embede

eller paa hvad partipiogram — vilde betragtes af temperancefanatikerne «om en seier for deres sag og opmuntre dem til fortsat indgriben i vore rettigheder." Besluttet, "at vi hellere end at stemme for disse bigotteriets og intolerancens apostler vil lade alle parti hensyn fare, thi vi tror ikke, at mænd, som anser os for "forbrydere", og som ved saakaldte prohibitionslove vilde være glad ved at ødelægge for os frugten af mange aars haardt arbeide, er de rette forsvarere af vore politiske rettigheder." Verdens børn er klogere i sin slegt end lysets børn. Naar vil afholdsfolket lære af saloonfolket at stemme kun kor saadanne mænd, som repræsenterer deres inter esser, og ikke af blinde partihensyn gaa hen og hjælpe saloonmagtens kandidater md? Ved bryggerkongressens 13de aarsmøde siger Clau sen: "Det er ikke mængden, men den truende hold234 ning, som disse afholdsfanatikere har indtaget ligeoverfor de nuværende politiske partier, der nar vakt frykten hos disse for at tale, og som har bevæget dem til at gjøre indrømmelser. Hvorledes kan denne intolerancens, bigotteriets og fanatismens strøm blive modarbeidet? Vi, som bryggere, kjæmpende for os selv alene, vil være ma,Zt6Biejß6. Lad os give stødet til en almindelig bevægelse gjennem det hele land ved at organisere fol ket i hver stat og hvert county og faa dem til at for pligte sig til at støtte kun saadanne kandidater og par tier, som er villige til at værne om vore rettigheder. Og naar de politiske partier opstiller kandidater, som ikke vil gaa md paa at beskytte os og vore rettigheder, da lad os opstille uafhængige kandidater." Ovenstaaende udtalelser foranledigede følgende reso lution: "Besluttet, at embedsmændene i hver lokalfor ening, som er repræsenteret ved dette møde, paalægges at sætte sig i forbindelse med de politiske partiledere i sine respektive stater og at gjøre brug af alle lovlige midler til at faa nomineret og valgt en eller flere med lemmer af de forskjellige legislaturer i hver stat i unionen — medlemmer, hvis «peoielle oppave skal være at tåge vare paa bryggernes interesser; og i alle stater og countier, hvor de nuværende politiske partier netter eller forsømmer at tåge hensyn til bryggernes interes ser, der paalægges det lokalforeningerne uden politiske partihensyn at opstille egne kandidater, som vil værne om deres rettigheder." Efter at have brugt mange grove skjældsord mod aknol6Bkolliet og proniditionisterne og ekter at have fremholdt, hvor kraftesløse alle prohibitionslove var, sagde Clausen i sin tale til det 14de aarsmøde: "Op hæv eders nuværende love — de er jo alligevel unyttige — og beskyt maltlikører og lette vine, for de er de235 rette midler til at fremme virkelig temperauoe. i^rssuF iud paa eders legislaturer med anmodning om at opnsove alle prohibitionslove og isteden derfor at vedtåge sunde lioeußelov6. (Lrv^Ferne er altßaa inde for lioenße). Istedenfor at fordømme og forfølge Baloonkeep6r6 Btrat drankere, negt at anerkjende dem Bom gentlemen, udeluk dem fra selskabslivet, og fratag dem deres Bteiuiuer6t. (Var det bryggernes raad, Minnesotas legislatur fulgte, da den for nogle aar siden vedtog en lov om Btrat for drankere, men lod saloonkeeperen i fred?). Døm dem at feie eders gader med kjæder og stokke til sine ben. Gjør drankerne til forbrydere, men ikke de ærlige (?) producenter og forhandlere af livets koiii^eiids^sr." Til det 15de aarsmøde sagde Louis Schade, bryg gernes lønnede agent i Washington: "Jeg betragter det saakaldte temperancespørgsmaal kun som et politisk. Den lille haandfuld af virkelige afholdsfanatikere har aldrig været istand til at skade eder. Tvertimod har de været eder og eders kunder til nytte ved at optage i sine foreninger mangen uforbederlig dranker, som ellers vilde have været til besvær for en velreguleret saloon. Dersom de bare vilde lade sig nøie med at gjøre af holdsmænd af gamle forfaldne drankere, der ikke kan kontrolere sin appetit, da burde de faa, og jeg er sik ker paa, at de vilde faa eders hjerteligste støtte. (Men nu hvad?). Dersom vi ønsker at faa ophævet disse (prohibitions)-love i de forskjellige stater og forhindre, at nye bliver vedtagne, Baa kan vi ikke opnaa dette paa uo^eil anden inaade end ved at vælge saadanne mænd til le^ißiatureu, som ikke blot har forsikret os, men om hvem vi ellers ved, at de er vore venner og ikke vore fiender. Dersom vi tinder, at det ene eller det andet politiske parti er imod os, maa vi støtte det modsatte parti, som ikke er imod 08. Principet om selvforsvar236 maa i saadanne tilfælde være vor eneste ledetraad. Først beer og saa politik (!). Støt det parti, som støtter eder, og gaa imod det, som ønsker at ødelægge eder. I er mænd med midler og indflydelse. Brug disse midler og denne indflydelse mod det republikanske parti, inntil hver eneste temperance- og prohibitionsiov er utslettet af lovbøgerne, og indtil at ordene "temperance hum bug" blir fuldstændig modbydelige for hver eneste republikaner. Fortsæt med denne politik, og vore repu blikanske venner, som er smarte nok til ikke at røre ved noget, der ikke betaler sig, vil snart blive kureret for sine puritanske tendenser." (Det var vel paa grund af denne fremgangsmaade, at republikanerne i lowa til slut saa sig nødsaget til at opgive prohibition for at vinde staten tilbage fra demokraterne). Præsident Reuter oplyste bryggerforeaingens 17de

aarsmøde om, at der gjøres anstrengelser for at faa de for. staters love amenderet derhen, at ingen stat heref ter skal have lov til at forbyde tilvirkning og salg ak saadanne varer, som ved betaling ak indirekte skat er de for. stater en stor og uundværlig indtægtskilde. Mr. Laver udtaler ved dette møde nogle merkelige ord, som hver eneste prohibitionist vist kan tilstemme. Han siger: "Enten er tilvirkning og salg af disse va rer fuldstændig urigtig og en forbrydelse, og da blir regjeringen medskyldig i forbrydelsen ved at beskytte og skatlægge samme, eller det er en lovlig forretning, der er ligesaa respektabel og nødvendig som nogen an den, og da er regjeringen pligtig at beskytte disse bor gere, i det mindste Baa længe den tvinger dem til at betale skat, mod hvilkensomhelst afskyelig og skadelig indblanding enten af legislaturen eller ak noget sæt af borgere." Ved det 18de aai^m^dg Bagds I^ouiß Bonade:237 min forrige aarsrapport fremholdt jeg nødvendigheden al, at regjeringen beskyttede sine fornemste skatteydere mod prohibitionistiske statslove. Jeg paaviste, at der som de for. staters lov blev amenderet derhen, at sta terne krato^6B retten til at blande sig op i kongressens konstitutionelle ret til at paalægge og indkræve skat, tol<l osv. for at betale de for. staters gjæld, sørge for det lulles forsvar og den almindelige velfærd, saa vilde de vanskeligheder, som fanatikerne nu paafører eder, stanse med en gang. Det glæder mig nu at kunne med dele, at kongresmand Anthony Eickhoff fra New York har introduceret en bill i repræsentanthuset, der inde holder det forønskede amendement." Det 19de aarsmødes forhandlinger ligner i alt væ sentligt de forrige. Skjældsord og udfald mod tempe rancefanatikerne, lovprisninger af øllets herlige egen skaber, kraftige resolutioner for "virkelig temperance" og for klog politisk optræden osv. Bestyrelsen lykøn skede foreningen med den fremskudte stilling, den havde opnaaet som mægler og raadgiver i de lovgivende og dømmende departementers affærer og i at kunne mod staa indflydelser, som var skadelige baade for deres nu værende og fremtidige velfærd. Til det 20de aarsmøde, som holdtes i Buffalo, N. Y., 2den—3die juni 1880, rapporterer Louis Schade anFaaeu^e Bit held med at kontrolere temperancefanatis men. Han gaar tilbage lige til 1874, da senator Howe indbragte et forslag om at nedsætte en komite paa fem medlemmer til at undersøge likørtrafiken. Som redaktør for "Washington Sentinel" udfærdigede jeg et modfor slag, der introduceredes i senatet af senator Logan, i huset af Hon. S. S. Cox. Min bill blev derpaa af sena tor Bayard foreslaaet som amendement til Howes bill, og ekter en del smaa forandringer blev den vedtaget af238 senatet. Den saaledes amenderede bill gav begge sider repræsentation i komiteen, den gav ogsaa komiteen instruks om at gjøre undersøgelser fra skatteydernes (bryggernes) standpunkt og ikke blot fra prohibitioni sternes." Aarsmødet besluttede, "at vi er imod en undersø gelseskomite af rusdriktrafiken, og at vi tror, at vi tje ner afholdssagen ved at forsyne folk med en mild, farefri og behagelig drik." Til det 21de aarsmøde rapporterede Louis Schade atter angaaende undersøgelseskomiteen: "Som I uden tvivl nar lagt merke til, har det længe været ultra prohibitionisternes høieste ønske at introducere sine absurditeter i den nationale legislatur. Forskjellige planer nar været udkastede med dette maal for øie, men alle har været frugtesløse. Den mest plausible har væ ret udnævnelsen af en komite, der anbefalede nedsættel sen af en kommission paa fem til at undersøge likør trafiken. Idet jeg vidste den sandsynlige følge for malt-likører af en saadan kommissions udnævnelse, om den blev uheldig valgt, har jeg med opmerksomhed fulgt forhandlingerne desangaaende. Jeg har af prin cipielle hensyn modarbeidet et saadant foretagende, dog ikke fordi jeg tror, at bryggerinteressen vilde lide nogen synderlig skade derved. Alligevel er dog denne bill væsentlig ved mine personlige anstrengelser for fjerde gang bleveu tilintetgjort." Mr. John C. De La Yergue foreslog, at der skulde nedsættes en komite paa fem medlemmer, hvis formaal skulde være, at samle og udsprede korrekte (?) oplys ninger om afholdssagen og det forhold, vor forretning staar i til denne sag, paa det at, naar folkets masse har faaet korrekte oplysninger om disse ting, vor forretning ikke længer skal være plaget af de fanatiske, saakaldte239 afholdsreformatorers bigotte anstrengelser. Komiteens maal skal være at influere ikke blot medlemmerne af en stats legislatur, men af alle legislaturer, kongressen iberegnet". Forslaget antoges enstemmig. Det 22ds aarsm^de noldtss i kra 10de— 11te mai 1882. Ved dette møde gav Mr. Fred Laver en noksaa interessant oversigt over. "prohibitionsfanatismens op rincielss og uHviiiling, samt bryggernes heldige forsøg paa at modarbeide den". Han siger blandt andet: "Allerede saa tidlig som i 1836 begyndte det saakaldte afholdskorstog at blive prædiket i Pennsylvania med adskillig fremgang. Men det var dog hovedsagelig ind skrænket til enkelte lokaliteter, og der blev intet alvor ligt forsøg gjort paa at faa vedtaget og gjennemført prohibitionslove. Det var først i 1853, at Neal Dows lære om prohibition begyndte at

vinde udbredelse i an dre stater. I det aar vedtog legislaturens underhus the Maine liquor law med en stor majoritet. Senatet var i tvivl. Bryggerne, som saa dette, sluttede sig sammen med det formaal at forsvare sine rettigheder. Ved at fremlægge statistik, som viste, hvilken uhyre kapital der var anbragt i forretningen saavelsom i produktionen og salg af vin, og som viste, hvilke skadelige virknin ger prohibition vil have paa eiendom og handel, samt hvorledes immigrationen vilde hindres derved, lykkedes det os at gjøre et dybt indtryk paa senatet. Ved det talende vidnesbyrd, der saaledes var fremlagt, og den støtte, det fik i afdøde Hon. Henry A. Muhlenbergs og Hon. Chas. li,. Buckalews kraftige taler, blev prohibi tion forhindret i Pennsylvania. Under vor kamp i traadte ogsaa andre stater md i rkelikerue. I Onio nandlede Oinoinnatis brvggere meget ledelt ved at organisere sig, ligesaa i240 York. Tilslut da krigen for unionens bevarelse brød ud, og regjeringen trængte "revenue", var bryggerne straks villige til at paatage sig sin del af krigens byrder." ogBaa ved dette møde in6bragte Mr. L. Schade en lang og lærerig rapport angaacnde undersøgelseskomiteen: "Hvert eneste aar siden 1873 har afholdsfanatikerne iv ret for at faa en saadan kommission tilsat. Vognlæs al petitioner har i den anledning været in6dra^te i kon gressen. Men ved senator Bayards noble anstrengelser blev "billen" amenderet derhen, at ogsaa den personlige friheds venner blev repræsenteret i kommissionen. Men disse forslag, som blev overgivet til husets Committee on Ways and Means, blev ikke anbefalet af denne komite. Som følge heraf ignorerte prohibitionisterne fuldstændig denne komite, og det lykkedes dem at faa en speciel Liquor Traffic Committee u6nlsvnt af kongres sens begge huse. Førend kommissionens bill forelagdes kongressen, modtog jeg indbydelse fra husets komite til at fremlægge den personlige friheds venners anskuel ser for samme, da prohibitionisterne allerede havde væ ret hørte. Alligevel blev billen vedtaget i huset; men den blev senere amenderet i senatet, saa at den skal be ståa af 9 medlemmer istedetfor 5; saaledes amenderet maa den atter op for huset, hvor den maaske vil blive vedtaget." (Mr. Schade vil senere give os nærmere op lysninger derom). Hon. brvgger og lcongresmanH, »ag6e: inin termin i liongreßßen er bleven overbe vißt om, at Nr. Bonacie nar Btaaet og krem6ei6B Btaar paa be6Bte kocl med alle <le inH6vHeiß6Brige medlemmer baacle ak nußet og Bsnatet, og at lian alticl er ivrig sor at fremme Henne koreningß intereß^er." at vi er imocl at blande politilc og korretning^tkserer «ammen (?)^241 da enhver borger, hvad end hans forretning monne være, har ret til at opgjøre sig en mening om offentlige an liggender og at handle i overensstemmelse dermed; men naar og hvor noget parti eller sæt af mænd opegger fanatismen ved at understøtte love mod vel etablerede privilegier med foregivende af at ville forebygge mi»» brugen ak en brug, da forpligter vi 08 til at overse alle partiforbindelser og hjælpe til at nedstemme dere» kandidater for embeder." Henry Clausen den yngre talte til aarsmødet om nødvendigheden af at sprede kopier af foreningens aars beretninger blandt bryggerne overalt for at faa dem til at slutte sig til foreningen; og som en prøve paa, hvil ken betydning det vilde have for forretningen, oplyste han, at forbruget af øl var i 1862—1863 kun 1,500,000 barrels aarlig, medens nu (1882) var det ikke mindre end 15,000,000! "Det beror paa os at have vore reso lutioner spredt over det hele land og paase, at de bliver gjennemførte." "Salooner," sagde han, "og offentlige huse er over det hele land som et slags politiske "head quarters", hvor politiske og private meninger krit ud veksles; og det er klart, at ingen klasse af fabrikanter kan lægge sine klagemaal Baa direkte for folket som vi. Den naturlige følge ak dette er, at eieren, naar han er blandt venner, bliver denne forenings talsmand; og dersom han har godt kjendskab til luksuslove, vil han omvende mange og bevæge sine gjester til at være enige med 08." Vi kremnolder paa det l)6BtsmtsBte, at vi tilu^rei^' korsk^sllige politiBke partier (ikke proniditionBpartiet, M-. flausen); tvi nvormegst vi end nolder kast paa vor politiBke tro, og livormeget vi end livldsr partikorkin delBer, Baa vil vi viBBelig Blutte med at vssre (og klive "non-partisans", nvad?) naar vore korretnings- Afholdssagens historie. 16242 interesser er i fare. Vor union maa blive styrket, saa den kan gaa foran i kampen mod prohibitionsbevægelsen, som spreder sig over vort land, og som sætter vor per sonlige frihed og vor eiendom i fare." Præsidenten, Mr. Scharmann, sagde, idet han hæ vede mødet: "Jeg kastede min første stemme for den udødelige Abraham Lincoln, og endskjønt jeg aldrig har stemt for nogen demokratisk kandidat kor et legis lativt embede, saa skal jeg aldrig stemme kor nogen kandidat, som er i favør af prohibition." (Dette viser altsaa, at de republikanske kandidater ikke har været i favør af prohibition, siden Mr. Scharmann altid har «temt den republikanske "ticket". Og alligevel er der dem, som paastaar, at det republikanske er det eneste parti, som har gjort noget kor temperance). I sin rapport til det 23de aarsmede sagde Louis Schade angaaende

undersøgelseskommissonen: "Forslaget blev amenderet i Senatet (se forrige aars rapport); men maaske paa grund af høstvalgenes udfald har huset ikke vedtaget den af senatet amenderede bill. Dette er femte gang, at det har mislykkedes afholdsfanatikerne at forcere denne bill gjennem kongressen." Schade fort sætter: "Prohibitionisterne har i mange aar raabt paa prohibition i District of Columbia. Men da jeg bor i distriktet, har jeg af den grund gjort mit bedste for at forhindre opnaaelsen af fanatikernes hensigter. Dog har jeg ogsaa gjort dette, fordi jeg ikke vikle, at nationens hovedstad skulde komme i trældom, og fordi at enhver saadan handling af den nationale legislatur vilde mere eller mindre blive efterlignet af statslegislaturerne. I de Bidßts 10 aar liar alis Bla^B korßia^ rettet mod den perßonli^e krilied i Dißtriot ok (lolumoia vwret ind dratte i IlonFr6Bß6n. Vort kolli i dißtrilitet dar aar ekter aar val^t mi^ »om dsreß a^ent til at korliindre vedtaZel243 sen af saadanne forslag. Og det er med ikke liden til fredsstillelse, at jeg gjør den paastand, at jeg har hjul pet til at faa forkastet hvert eneste et af dem. I det forløbne aar har jeg ofte havt anledning til at assi stere personligt og gjennem mit blad til fordel for truet frihed i forskjellige stater. Naar en legislatur var nær ved at vedtage prohibitionsamendementer, gik jeg til kongresmændene fra disse stater og bad dem gribe md til fordel for personlig frihed. I West Virginia, Dela ware, -^lißßoUli, Texas, Arkansas, Maryland, Kentucky, Pennsylvania og andre stater blev konstitutionelle prohi bitionsamendementer forkastede væsentlig paa grund af disse staters kongresmænds indblanding. Uden Over drivelse tør jeg sige, at jeg og mit blad har gjort vort til opnaaelsen af sidste li^Btß herlige seire og derved frelst friheden og eiendommen for ikke saa faa iblandt eder. Ingen anden klasse borgere har et særskilt or gan i regjeringens sæde; det {The Washington ISentinel) har naturligvis hjulpet til at forøge sine understøtteres (bryggernes) magt og indflydelse i hovedstaden." "Den eneste sky paa bryggerkarrets klare himmel er den indskrænkede reformators fanatisme. Det er denne fiende — den politiske prohibitionist — som sæt ter sig op i mod menneskets naturlige konstitution, og som ved lov vilde sætte igjermem den totale ødelæggelse af alle de enorme summer, der nu benyttes til de for skjellige slags berusende drikkes produktion." Til aarsmødet i 1884 rapporterer Louis Schade blandt meget andet: "Saa tidlig som i 1877 gjorde jeg eder opmerksom paa, at § 3,243 i de forenede staters revi derede lov giver stater, ja endog municipaliteter ret til at forbyde salg og tilvirkning ak de varer, som kon gressen ifølge sn bestemt paragraf i konstitutionen har specielt udpeget til at skatlægges med det formaal at244 betale den nationale gjæld og føderale udgifter. Mr. Kleiner, et ypperligt medlem fra Indiana, har introdu ceret en bill, som forandrer nævnte paragraf slig, at det bliver ukonstitutionelt for nogen statsautoriteter at ved tage almindelige prohibitionslove. Den indrømmer dem dog retten til at lægge forøget skat paa disse varer og til at regulere deres salg; men disse skatter og reg ul a tioner maa ikke antage karakteren af almindelige prohi bitionslove, da det vilde forkvakle regjeringens ind tægter." (Det er svært saa ængstelige bryggerne er for, at regjeringens indtægter kunde formindskes). "Efter at have konguiteret no^le ak vore bed ste lovgivere frem gik det tydelig, at ingen bill kunde vedtages, som neg ter staterne ret til at regulere og taksere rusdriktrafiken, og Mr. Kleiners bill, som indrømmer denne ret, synes derfor at møde almindelig tilslutning. Den er nu i hænderne paa The Ways and Means Committee, og ifølge eders paalæg arbeider jeg ihærdig paa at drive Hen igjennem 1 komiteen." Mr. Schade beretter derpaa om, hvorledes han end nu engang har kunnet forhindre afholdsfolkets anstrengel ser for at faa tilsat en komite til at undersøge rusdrik trafiken, samt hvorledes han med det nye testamente i den ene haand beviste,, at maadeholdsdrikken lærtes af Kristus selv, og med Internal Revenue rapporter i den anden paaviste det uigjendrivelige faktum (?), at prohi bition does not prohibit (hvorfor er Hv Ha saa ræd for prohibition, Mr. Schade?), og paa den maade forpurret prohibition 1 District of Columbia. "Besluttet, at de forenede staters bryggerforening i selvforsvar nødes af sine modstandere til at opgive det standpunkt af politisk uafhængighed, som den hidtil har antaget og holdt fast ved som et af sine ledende principer, og at vi erklærer, at som, en organisation245 vil vi i fremtiden støtte det politiske parti, som antager og Z^ennemk^rer en kordomBkri, fornuftig, retkkerdiA og tolerant krsm^angBmaads ligeoverfor vor forretning og i sin behandling ak "temperance" ifølge den virkelige mening ak dette misbrukte ord." "The Committee on Literary Bureau rapporterede, at det arbeide, som havde været gjort i det forløbne aar, havde vist sig at være af den største betydning for deres forretning. Bogen, Real and Imaginary Effects of Intemjyerance har været meget kordeia^tiF omtalt ak lan dets presse, især af de store dagblade i New York og at' en mængde professionelle lnlend med national berøm melse. Vi anbefaler, at 5,000 dollars bevilges for at faa den trykt i 50,000 eksemplarer, og at disse

spredes over det hele land under udgivelseskomiteens opsyn paa en saadan maade, som bedst svarer til hensigten." Antaget. I Bin aabningstale til 25de aarsmøde 20—22de mai 1885 sagde præsident Scharmann: "Eders forening har i det forløbne aar været ualmindelig virksom, og resul taterne deraf i høi grad tilfredsstillende. Eders publi eation committee har især udrettet store ting og fortje ner derfor megen paaskjønnelse. Bogen, -'On the Real and Imaginary Effects of Intemperance", er nu supple ret af et verk om The Spirit and Effects of the Liquor Laws of our Country. Disse verker har været af übe regnelig nytte for vore interesser og for virkelig tempe rance." Komiteen selv rapporterer om sit arbeide og be retter, at den i aarets løb har kortnat med at kaste lys over saloonspørgsmaalet baade fra statistiske og hi storiske synspunkter. Den har især lagt sig ekter at studere ds forskjellige land 68 maade at regulere rusdrik trafiken paa, samt hvad virkninger høi skat har havt246 paa produktionen og forbruget af berusende drikke. Den siger blandt andet herom: "Paalæg af skatter er et af de fornemste midler, som benyttes, til at indskrænke overstadig brug af berusende drikke. Dette skatteprin cip trenger neppe til modifikation, da det maa antages, at som regel bæres saadanne skatter i virkelighed a f for brugerne. Det ser ud til, at de værste drikkehuler ved nylig vedtagne forholdsregler er blevne udryddede, og at saloonforretningens karakter i det hele er kleven hævet til et høiere standpunkt. Men tiltrods for dette er der ikke positive beviser for, at drukkenskab er kleven for mindsket." (Nei, vi skulle mene det, naar forbruget af beer i dette land har tiltaget fra 62,205,365 gallons i 1862 til over 600,000,000 i 1885 — og det tiltrods for regulering og høi skat). Mr. Clausen siger: "Hele vor sukces skyldes det nuværende skattesystem. Oprettelsen af "internal reve nue"-systemet og organisationen af bryggernes forening Btaar 1 forhold til hinanden som aarsag og virkning. Fra første begyndelse af var foreningens motiver saa vel forstaaet i Washington, at der var kun liden vanskelig hed ved at sætte igjennem saadanne forandringer af love og regulationer med hensyn til skattevæsenet, som ret færdighed og hensynsfuldhed syntes at forlange. Fra begyndelsen af syntes der at gaa en understrøm af sym pathi for bryggerhaandteringen i de for. staters kongres; og eders forening kunde ikke tåge feil af, at lovgiverne Baa paa brygning ikke alene som en kilde til skat, men at de endog betragtede den som en kraftig befordrer af moral, og at den vel fortjente al den omsorg, som lov ligen kunde vises den. Krigen havde forstyrret prohi bitionsagitationen; folk var for meget optagne af vort lands største kamp til at tænke paa sværmeres planer." len anclen kordinclelB6 BlAer nan: "Det er inaaftlco247 et af de besynderligste lNnoiueuer i det politiske liv, at inntil det allersidste har f al dette lands bryggere været republikanere." Hvorfor var de det? Som svar herpaa skal anfø res, hvad en republikansk brygger sagde til sine med bryggere i "New York Tribune" for Ilte oktbr. 1884, Han opfordrer dem til at støtte Blaine, idet han siger: "Vor nationale organisation er 24 aar gammel. I alle disse aar har republikanerne havt magten i nationale affærer, og jeg overlader til enhver besindig brygger — han være demokrat eller republikaner — at afgjøre, ora ikke vort lands bryggerinteresser har vokset til uhyre proportioner; om vore rettigheder og vore interesser ikke har været beskyttet, begunstiget og opmuntret af vor regjering!" Man erindre blot de tal, vi gav ovenfor, for at have et lidet begreb om, hvorledes forbruget al øl under republikansk license og regulering nar tiltaget. Dersom license og regulering har den virkning, da er det paa tide, synes det mig, at prøve en anden fremgangsmaade mod saloonen. Vi kunde fortsætte videre med dette uddrag af* bryggerkongressens forhandlinger og anføre mange flere af saloonvennernes egne udtalelser for at paavise, hvil ken politisk magt saloonen har; men dette faar være nok. Skal kun tilføie lidt om andre foreninger, der arbeider i samme retning og med omtrent samme for dærvelige held som bryggernes. ' ' The National Protective Association"1 er en mæg tig national forening, som tleiler dlanHt sine medlemmer de fleste distillatører og "wholesale dealers" af berusende drikke i de forenede stater. Foreningen har underafde linger i de fleste stater og lokale alHelin^er i de fleste byer og distrikter. Denne organisation har især gjort248 sin indflydelse gjældende imod prohibition i flere stats kampagner; den har samlet uhyre summer til korrup tionsfund, hvorved det har lykkedes at forebygge prohi bitionsamenderaenters antagelse. Gode eksempler herpaa har vi i Pennsylvania og Nebraska. " The National Retail Liquor Dealers Association" er nylig bleven organiseret med statsorganisationer i næsten hver stat. Dens hovedkontor er i Chicago. Likørinteressens tendens til sammenslutning og con solidation kan fremdeles sees af oprettelsen af det engel ske bryggersyndikat, som har kjøbt op 79 bryggerier, Åer atter er blevet reorganiseret i 24 kompanier «med en kapital af over 91 millioner dollars. Bryggerierne kjø foer igjen op saloonerne, tåger "mortgage" i dem, eller betaler lio6UBs for

Baloonkeep6r6n, 83,2, de har ham under sin kontrol. Og det er let at slutte sig til, hvilken uhyre politisk magt et sligt bryggersyndikat har. I lyset af disse kjendsgjerninger vil det let sees, hvor aldeles bagvendte slige udtalelser er som denne gamle, udslidte formaning: "Bring ikke afholdssagen md i politiken!" Saloonen, rusdriktrafiken er allerede for længe siden i politiken, og licensesystemet nar bragt den der. Hvad prohibitionisterne vil, er at faa den ud »k politiken igjen, og dette er et politisk spørgsmaal. Har saloonen trængt sig md paa politikens omraade og forskanset sig der, saa faar ogsaa vi møde den paa dens egen grund. Her er det altsaa ikke spørgsmaal om at drage afholdssagen md i politiken, men om vi som af holdsfolk og gode borgere er villige til at være med og udrydde denne magt, som truer med at ødelægge baade folk og land. 249 XXXII. Skandinaverne i Amerika. Afholdsarbeidet blandt skandinaverne i Amerika er forholdsvis ganske nyt; men siden det først for alvor begyndte, har det gaaet merkværdig rask fremover og Råaret velsignelsesrige frugter. Der har været — og er desværre endnu — nieren {lrukkenskab blandt vort folk i dette land. Galt var det hjemme, men værre blev det her — værre paa grund af de nye forholde, større fristelser og den bedre anled ning, som her gaves til drik. De ældste indvandrei-e kom hid med de gamle norske begreber om drik. Hjemme var afholdstanken endnu ikke udbredt, og her slog de sig sammen i større setlementer for sig selv og blev saaledes upaavirkede af det kraftige afholds arbeide, som gik for sig blandt amerikanerne hertil lands. Saa fortsatte de derfor her paa norsk vis med drik og sjau paa saloonerne og i hjemmene, især ved høiti delige anledninger som barnedaab, konfirmation, bryllup og begravelse. I julehelgen gik det fornemmelig ret lystig til med drik, dans, slagsmaal og altslags ud skeielser. Man feirede jul rigtig paa hedensk vis. Og i den travle aannetid, særlig i "harvesten", maatte whiskeykrukken eller beerkaggen være med paa "fila". Om vinteren, naar de havde god tid, gjorde farmerne sig ofte erender til byen — kor at drikke. Her traf de venner og kamerater, og disse maatte naturligvis bydes md paa en dram. Saa flokkedes man paa saloonen, spanderede paa hverandre og dråk, Bkr^cl og vaasede hele dagen. Ofte kunde man bruge grov mund og endog fyge ihop og slaas, før dagen var slut. Naar Baa kvel den kom, og de skulde hjem, var det dingling og l.M«s College Übrwjr250 sjangling, skrig og skraal, kapkjøring og hurlumhei oden ende. Undertiden kom alle hjem helskindet, men ofte kunde enkelte brække baade ben og arme eller slåa sig spint ihjæl, fryse sig fordærvet eller lide skade paa anden maade. Eksempler paa saadant findes i alle set lementer. Mange ak disse drukkenskabens offere var saadanne, som ved aarclangt slid og slæb havde arbeidet sig op fra trange kaar til velstand og magt. De eiede en pen farm med vakre huse, navds penge i banken og levede som smaa konger i sine hyggelige hjem. Men saa tog drikken dem, og følgerne blev fattigdom, elendighed og nød uden beskrivelse. Var det galt med drik blandt farmerne paa landet, saa var det slet ikke bedre blandt dem af vore lands mænd, som bosatte sig i kverne. De havde jo altid saloonen lige ved stuedøren, og mangfoldige var de, som hellere gik paa saloonen end hjem. Det var slet ikke uden grund, naar amerikanerne sagde, at skandi nav og dranker var, ensbetydende. Dog var *vel ikke skandinaverne værre til at drikke end andre folk; men de dråk maaske mere aabenlyst. Amerikaneren drikker mere i smug og søger at skjule sig, naar han er fuld; men naar nørdmanden blir fuld, rangler han midt ud i gaden, saa alle kan se det. Uagtet drukkenskaben altsaa var Baa almindelig iblandt os, blev der i lange tider ingen særskilte an strengelser gjort for at modarbeide den. Vistnok blev menigheder oprettet, kirker bygget og Guds ord prædi ket rundtomkring; men man var endnu saa aandelig forblindet og sløvet af gammel slendrian og nedarvede vaner, at man saa igjennem fingre med drikkeriet og taalte baade det og andre laster inden menighederne.251]\lan maa rigtig gyse ved at tænke paa, hvordan mange menigheder saa ud. Lidt likere er det nu i saa maade, men ofte Be<rZeliZt nok endnu. Rundt femtiaarene spores en svag afholdsvirk-BoinneH paa enkelte steder. Oplv^snHe er i saa maade en artikel i et af marsnumrene for 1896 af bladet "Amerika", hvis redaktør, P. Strømme, er afholds mand: "De, som siger, at afholdsarbeidet er noget temmelig nyt indenfor den norske synodes menigheder,. ved ikke, hvad de taler om. Sandheden er, at der alle rede i den allerførste tid blev drevet et ihærdigt afholdsarbeide for denne sag i de menigheder, som slut tede sig sammen til den norske synode. De prester, som gjorde de forberedende skridt til synodens organi- Bation, A. C. Preus, H. A. Btud og C. L. Clausen, begyndte i 1851 at udgive "Maanedstidende"; og i den nes Iste aargang blev afholdssagen behandlet i en række artikler ak pastor A. C. Preus. Den første af disse artikler staar i "Maanedstidende"s Iste aargang, nr. 2, april 1851. Der skriver past. Preus: "Efter den erfaring, jeg^ allerede tror at have vundet under min otte maaneders virken blandt He norske i Wisconsin, finder jeg mig ai min samvittighed dreven til at tale Henne

saa fornødne afholdssag, hvis ivrige talsmand jeg allerede havde væ ret i Norge; og da mine embedsbrødre ogsaa vil gjøre fælles sag med mig, er vi bestemte paa at lade ogsaa afholdssagen komme tilorde i denne vor tidende." Derpaa følger en afhandling, hvori oprettelsen af afholdsforeninger anbefales og begrundes saaledes: "Hviß onHet (HrikkeonHet) kun navHe »in roH i Hen llloraißks korHLervelße, vilHe Het» inoHarlieiHelLe vkere at252 overlade til de midler, hvorved de øvrige ytringer af den samme fordærvelse bekjæmpes; men det særegne ved ondet: brændevinets skadelighed og samtlige de ydre nys paapegede omstændigheder berettiger og opfordrer til særegne modbestræbelser." I et følgende nummer af "Maanedstidende" frem sletter pg,Bt. I^reu» et forslag til love for de afholdsfor ninger, som holdt paa at danne sig rundt om i menig hederne. Hovedpunktet i dette forslag er: "Foreningen bestaar af personer, som har bestemt sig til aldrig at n^6e noget slags brændevin eller deraf tillavet drik, unHtaZen som me^ioin i virlceliZt sygdomstilfælde, og i intet tilfælde at byde eller give nogen saadan drik til nogensomhelst eller drive nogen slags handel dermed." I desember 1851 oplyser "Maanedstidende", at der paa grundlag af dens forslag var dannet afholdsforenin gev i 8 menigheder, nemlig Muskego, Yorkville, Kosh konong, Bluemount, Dodgeville, Skoponong, Hartprairie og Sugar Creek. I "Maanedstidende" for april 1851 giver pastor Preus en u^k^rli^ u<3rs6elßs ak Bit standpunkt og siger deri blandt andet: "Brændevinets brug som drik med fører baade i legemlig og aandelig henseende saa megen elendighed og fordærvelse, at enhver oprigtig kristen maa føle sig opfordret til alvorlig at overveie, om og hvorvidt der gives noget middel derimod. Min første paastand er altsaa denne: Brændevinet maa ikke bruges undtagen som lægemiddel i virkeligt sygdomstilfælde. Her er jeg vis paa, at mange af mine læserc vil studse ved denne min paastand og være tilbøielige til uden videre undersøgelfe at forkaste den som noget urimeligt snak; at man ei skulde kunne drikke brændevin da, naar man blot "drikker det til maade", som man kal der det, det vil maaske klinge underligt for mange;253 men sagen er Hen, at der gives ingen anden maadehol den brug ak brændevinet end den, at bruge det som medicin i sygdomstilfælde, og enhver brug af det som drik under en sund legemstilstand er altraa umaadelig neH....Vvo tuller de sjæle, som ved brændevinet er styrtede i fordærvelse? Skulde det være et for sterkt udtryk, om jeg siger, at Hevelen aldrig har havt et mere virksomt middel til at fordærve sjæle, end da han fik paalistet menneskene brugen af brændevinet som drik?" Prof. R. B. Aaderson ved at fortælle i sin bog "The First Chapter of Norwegian Immigration", at Wilhelm Wærenskjold organiserede en afholdsforening paa Four Mile Prairie, Texas, omkring 1853. Men disse første afholdsbestræbelser var her som i Norge kun rettede mod brændevinet og var derfor kun halve forholdsregler. Bevægelsen synes forresten ikke at have vundet stor fremgang. I den norske synode blev mere og mére den anskuelse gjældende, at menigheden var afholdsforening god nok, og at alt, som behøvedes, var at prædike Guds ord purt og rent — ja, at alt andet var menneskepaafund, der ikke havde hjemmel i Guds ord. Denne anskuelse er baade sand og falsk. Menig hedeu burde være afholdsforening god nok, og en ret Herrens menighed er det ogsaa; men naar nu menighe derne, slig som mange af dem fremtræder hos os, slet ikke er afholdsforeninger gode nok — hvad saa? Det er i grunden en skam paa menighederne, at afholdsarbeidet skal være nødvendigt — og Het blandt kirkefolk. Men naar det nu allikevel er nødvendigt, naar en last blir Baa almindelig, som drukkenskaben er blevet iblandt 08 — er det Ha galt at begynde en spe ciel kamp mod den og endog at danne foreninger til254 dens bekjæmpelse? — Vi faar tåge forholdene, som de er, og ikke, som de burde være. Saavidt videB, blev den første norske totalafholds forening i Amerika stiftet i Chicago, og den, som gav stødet hertil, var en simpel arbeidsmand ved navn Lau ritz Carlson. Om ham og hans arbeide skrev O. Br. Olson i "Reform" for ste september 1893, straks ekter Carlsons død, følgende: "Carlson var en personlighed blandt skandinaverne i Chicago. Hvem kj endte ikke Lauritz Carlson — temperance Carlson? Der fandtes ikke værre drikker i Chicago for en del aar siden, — der fandtes ikke nidkjærere afholdsmand i Chicago de sidste 25 aar. Dråk han stygt før, Baa prekte han og saa tilgavns mod drikken i det sidste. Laa han dybt nede i smudset før, saa nød dan i de senere aar almin delig sine medmenneskers høiagtelse. Jeg lærte at kjende Carlson for ca. 15 aar siden. Han var da formand i Harmony afholdsforening i Chi cago — en stilling, som han har indehavt for det meste op til sin dødsdag. Jeg skal ikke glemme, med hvilken forundring jeg hørte ham i begyndelsen. Han skreg imellem, saa væggene rystede, og røsten kunde høres tre blocks. Man fik indtrykket at', at han ønskede at "banke" sandheden md i tilhørerne. Han havde blot en historie at fortælle, og det var historien om sig selv. Hans thema var altid: "Carlson som træl og

Carlson som fri." Det thema forstod han at variere i det uen delige. Hver nyaarsaften fortake dan sine oplevelser din sørgelige nyaarsnat, da han havde "delirium tremens" og frøs bort en del af sine fingre. Var han da "dreven af aanden", rullede han op et billede af drikkens elendighed saa skrækkeligt, at det skar igjen255 nem mary og ben. Carlson var "en brand rsddet af ilden". Det var i Harmony-foreningen, medens kan var formand, at jeg for ca. 15 aar siden underskrev afholds løftet. Jeg glemmer det aldrig. Over 25 aar har han søndag efter søndag præket sin lære — har nogen væ ret tro i sit kald, saa har han været det. Nu er han død ! Han vil savnes af mange og i Harmony-foreningen vil det være, som den ene væg var taget ud. Carlson var sig selv, — han var ikke lig nogen an den, — enten han sad og læste og bad i drankerens hjem, gik og sjauede paa "lumber-yarden", eller han i kisteklæderne om søndagen gik til kirke ærværdig som en biskop. Lauritz Carlson vil faa sin plads i afholds sagens historie — han fortjener det ogsaa. Velsignet være hans minde." Foruden "Harmonien" var ifølge "Afholdsbladet" "den første norske afholdsforening" og "den kristelige afholdsforening" i fuld virksomhed i Chicago eaa tidlig som i 1882. I Chicago var det, at det første norske afholdsblad i Amerika blev udgivet af O. Br. Olson. Herom skri ver han selv i nytaarsheftet af "Reform", 1896: •'Jeg erindrer godt, hvorledes jeg kom til at blive redaktør her i landet. Jeg havde rigtignok udgivet et blad i Kristiania — et vittighedsblad "Faklen" — og enkelte vil erindre, at de hørte gutterne skrige paa Kri stianias gader: "Vikingen", "Faklen", "Bakkus", 10 øre Di!" Jeg var nær kommet i klemme for faklens skyld. Med lidt amerikansk smarthed havde jeg ladet endel ildrøde plakater trykke, hvorpaa stod med store bogstaver "Faklen" brænder paa fredag." Jeg klistrede dem op en nat paa gadehjørnerne, og folk begyndte at snakke. Der var endel arbeideruroligheder i Kri stiania den gang, og man frygtede for, at det var256 » anarkisterne, som skulde tænde brandfaklen fredag. Jeg ved ikke, om nogen besvimede ak ængstelse og uro, ligesom i trynetyrkens dage, da folk ikke turde gaa paa gaden af frygt for at blive taget tilfange af frimurerne og slagtet og sendt til tyrken. Men nok er det, politi mesteren fik tag i mig, og jeg maatte staa skrifte. Jeg maatte bede om forladelse, fordi jeg havde været smart, og konstablerne fik travelt med at rive plakaterne ned. Men da "Faklen" kom, fik den en rivende afsætning. Gutterne skreg, og folk kjøbte, saa at et nyt oplag maatte trykkes af første nummer. Jeg var ikke afholds mand i de dage, tvertimod! Jeg var ogsaa lidt af en spidsbub og kan godt erindre, hvor ynkelig jeg gjorde nar af koldvandsarmeen, da goodtemplarne under hvide faner en 17de mai deltog i det almindelige fanetog. Som redaktør for det blad var det, at jeg gjorde bekjendtskab med flere af de literære størrelser, hvis skarpe og vittige penne fik Kristiania publikum til at le og ærgre sig, mænd som David Habel, Carl Ekeberg, John Lund og Løvstad, som ogsaa var "Vikingen'^ faste medarbeidere. "Faklen" gik dog md om en tid, og nu skammer jeg mig virkelig over, at jeg nogen sinde var far til et sligt misfoster af et blad. Jeg reiBte til Amerika, og det var sure dage i be gyndelsen, kan I tro. Hutetu! Jeg arbeidede paa farm, bar planker, vaskede tallerkener i en restauration og gjorde lidt af hvert. Det tog indbildskheden ud af mig, og hvor haardt det end var, har jeg dog altid været taknemmelig for, at jeg tik gjennemgaa den skole. Det hjalp til at gjøre mand af mig. En vakker dag sagde jeg kameraterne farvel og meldte mig md i af holdsforeningen. Det var i "Harmonien", at jeg under skrev afholdsløftet, og den 29de august feirer jeg altid som en festdag.257 Jeg arbeidede endel i "Verdens Gang", oversatte nogle bøger i aftentimerne, og lærte at sætte typer i "Folkevennen"s bogtrykkeri. Imidlertid grebes jeg mere og mere ak afholdssagens store betydning for vort folk. Jeg havde selv kjendt endel til sandheden af Salomons ord: "Det sidste deraf skal bide som en slange og stikke som en basilisk." Straks jeg havde underskrevet afholdsløftet, kastede jeg mig md i arbei det med hele ungdommens begeistring. Dog drømte jeg lidet dengang om, at jeg skulde nogensinde blive redak tør for et blad som "Reform" og staa som en af førerne for denne sag blandt vort folk herover. Jeg havde faaet indbildskheden knækket grundig nok til ikke at drømme om sligt. Medens jeg var i "Verdens Gang" lærte jeg at kjende prof. Svein Nilson, "Skandinaven"s mangeaarige redaktør. Vi hilste paa hverandre nede i boghandelen, og jeg tænkte ikke, at han havde lagt merke til mig. Da var det en aften, jeg sad og skrev, at det bankede paa min dør. "Come in/" og md traadte gamle prof. Svein. Jeg saa op. Hvad ial verden vilde han her. Jeg pleiede at drikke kaffe om aftenen i den tid for at holde mig vaagen; thi jeg skrev for det meste om afte nen efter at have arbeidet ganske haardt om dagen, og kaffekjedlen blev sat paa. De, som kjender gamle Svein, ved, at han gjerne drikker kaffe. Vi talte om dit og dat, endelig kom han did, han vilde. Han vidste, at jeg var interesseret i afholdssagen, — jeg burde udgive et blad. Ja, men pengene! O, de kommer nok! Ja, det var ikke ligetil at se, hvorfra de skulde

komme; thi jeg tjente fire dollars ngen — jeg var i bogtrykkerlære «Hen^ang — og det var basketag nok at faa mad til hu set, men han smilte polisk med piben i munden og kaffe koppen i haanden, og fortalte mig, at pengene skulle niBtori6. 17258 han skaffe. Den kveld fik det lille maanedsskrift "Af holdsbladet" sin begyndelse, og jeg kunde fortælle sne sevis af historier om, hvorledes det var et middel til at vække endel af vort folk. Han holdt ord. Jeg fik fuldt udstyr, typer og andet, som maatte til. Og han stod mig trolig bi. Udstyret alene kostede ham vist $150, og siden forstrak han mig ofte med penge. Lidt efter lidt blev jeg kjendt blandt vort folk, og jeg vandt gehør for min sag. Men det var ikke smaatteri at faa det til at gaa, kan I tro. Jeg satte ofte bladet selv i mine fritimer, havde typekassen ved siden af sengen i soveværelset, redigerede bladet, satte det, ekspederede det, og jeg kan godt huske, hvormangen en kveld i regn og snedrev til langt paa nat, jeg sprang rundt for at levere det til abonnenterne og indkræve den lille kon tingent af 25 cents. Men det gik, og jeg var lykkelig. Naar et menneske har noget at leve for, har forvisning om, at det er, hvor det skal være, kan det slide ondt og endda synge sine gladeste sange. Og jeg levede et lykkeligt liv dengang. Men det skal erindres, naar engang afholdssagens historie skrives, at det var prof. Svein Nilson, som hjalp mig til at blive afholdsredaktør i Amerika. Det var ham, som altid sagde et godt ord, naar jeg var træt og mismodig, og som, uaar det kneb for haardt, havde en dollar tilovers. Jeg har ikke skrevet det før, men just ikveld kom det mig fore, hvormeget jeg skyl der ham. Mange har forstrakt mig med penge til ar beidet siden den tid, men han var den første. Siden den tid er mange aar gaaet, og vi afholdsfolk har klatret op ad stigen lidt efter lidt. Istedenfor spot og haan, synes det som om anerkjendelsens dage staar for døren. Afholdsarbeidet er i fuld gang, afholdssel skaber er organiseret i de forskjellige stater, afholdshæren tæller tusender, hjem frelses for drikkens dæmon, og lovsangens toner lyder fra lykkelige hustruer og børn. Det er stort at faa plante, men det er endda større at faa være med at æde af frugterne. Det er herligt at faa saa med graad, men det er endda herli gere at faa bære nepene med frydesang. Og saa skal prof. Svein Nilson have tak! Han gjorde en god gjer ning, da han hjalp til med "Afholdsbladet". Jeg skal aldrig glemme det, og afholdsfolket vil heller ikke glemme det. Jeg likte ikke, at denne hans gjerning skulde glem mes, som saa meget godt, der gjøres i verden, der for grov jeg den op af mindernes ager. Det er mor somt imellem at trække frem det forbigangne, og leve op igjen det, som er levet. Har ikke læserne havt no gen interesse af det, som her er skrevet, saa har ialfald jeg havt det, som har skrevet det." "Afholdsbladet" udkom regelmæssig hver maaned i Chicago fra mai 1882 til i 1888, da O. Br. olßou gik i kompagniskab med hr. Alfred Engelstad, der udgav bladet "Arbeideren" i Eau Claire. "Afholdsbladet" og "Arbeideren" blev slaaet sammen til et blad, der fik navnet "Reform". Hr. NuAslßtad reiste kort ekter til bage til Norge, og Olson blev derfor alene om "Re form". Hau havde mange vanskeligheder at kjæmpe med, særlig i financiel henseende. Ved Minnesota-sel skabets aarsmøde i 1889 blev aktieselskabet "Fremad" oprettet, hvilket senere nar eiet og udgivet bladet. Men O. Br. Olson nar saagodtsom hele tiden redigeret det med undtagelse af aaret 1893, da past. Thorvildsen stod som redaktør. Indimellen har Olson faaet journalist J. J. Skørdalsvold til at forestaa bladet i sit sted, medens Olson selv har reist omkring og holdt foredrag i sagens interesse. I saadanne tilfælde har ogsaa bladets dygtige

260 r forretningsfører Wra. Ager ofte havt tilsyn med dets indhold. Som redaktør for "Afholdsbladet" og "Reform" har O. Br. Olson havt en indflydelse som ingen anden paa afholdssagens udvikling blandt de norske i Amerika. Olson har ogsaa udgivet en samling afholdssange ("Af holdsharpen") og arbeider for tiden paa en ny samling, ligesom han har samlet og udgivet en "Haandbog for afholdsvenner" i to bind, samt en række afholdsfortæl linger. Men iet er ikke alene som journalist og forfatter, at Olson har indlagt sig fortjenester af afholdssagen; han har ogsaa arbeidet ihærdig for dens fremme ved mundtlige foredrag. Nu og da foretager han kortere eller længere foredragsreiser blandt vort folk og har paa den maade gjentagende besøgt de allerfleste steder af betydning, hvor norske bor. O. Br. Olson er som taler meget dramatisk og har af den grund været kaldt "den norske John B. Gough". Den første norske afholdsforening i nordvesten blev stiftet i Otter Tail Co., Minn., den 24de mars 1877. Det organiserende møde holdtes i et skolehus i Town of St. Olaf, og mødets sekretær har velvilligst givet følgende oplysninger: "Efter forudgaaende bekjendt gjørelse samledes indvaanerne af St. Olaf og Tumuli til møde lørdag den 24de mars 1877 med det formaal at virke for oprettelsen af en afholdsforening. Til for mand for raødet valgtes Tarral Olsen, til sekretær K. H. Brandvold. Følgende beslutning antoges: Vi, de undertegnede, erkjender nødvend igheden af at danne en forening med det formaal samdrægtig at modarbeide den

idiandt os og vore landsmænd saa vidt udbredte,261 skadelige og nedværdigende drukkenskabslast. Forenin gens navn skal være "Nordens Temperance Associ ation". Foreningens forhandlinger skal foregaa inden lukkede døre, raedmindre to trediedele af foreningens medlemmer anderledes bestemmer. Mændenes navne: Tarral Olsen, K. H. Brandvold, N. N. Røvang, K. H. Dalen, I. L. Jacobs, Tosten I^arBon, E. N^ikBon, A. B. I^ar3on, O. Torgerson, I. Thomson. Kvindernes navne: Enger Olson, Berte Brandvold- Ingeborg Røvang, Inger Dalen, Gunnil Larson. — Minneapolis er det store centrum for nordmændene i Amerika, baade i kommerciel, politisk og kirkelig henseende. Byen har en talrig norsk befolkning, og flere hpiere norske skoler er oprettede her. Minneapo lis er ogsaa blevet et centrum for afholdsbevægelsen. I 1880 (?) stiftedes en skandinavisk afholdsforening i denne by af 8 personer, blandt hvilke var Mrs. Anna Quale Anderson. Foreningen havde mange vanskeligheder at bekjæmpe og fik ikke større fremgang. Men i 1882 fik man Lauritz Carlson fra Chicago til at besøge Minnea polis og tale afholdssagen her. Han fik ny fart i tin gene. Foreningen blev reorganiseret, og mange sluttede sig til. Foruden Mrs. Anderson kan følgende personer nævnes som medlemmer af denne forening: Ole Rosen dahl, Olaf Lee, Mr. Strandberg, Miss Clarisse Pedersen og hendes søster Anna (nu Mrs. Wasmuth). Prof. Sven Oftedal, pastor M. Falk Gjertsen og andre støttede foreningen i dens arbeide ved at holde afholdsforedrag nu og da. Foreningen holdt sine møder en tid paa Freia, senere paa Harrisons Hall, Wash. Ave, Der var ofte stor tilstrømning til møderne. Mange alvorlige mænd og kvinder var med; men en hel del gik did bare for at more sig eller gjøre spektakel, og262 det blev tilslut vanskeligt at holde god orden. Dette bevirkede maaske, at foreningen ikke vandt den tilslut ning blandt kirkefolket som ønskeligt kunde være, og det var maaske af samme grund, at den ogsaa inden kort tid kal6t sammen og døde ud. I sin blomstrings tid talte foreningen flere hundrede medlemmer. En ny afholdsforening blev kort ekter stiftet paa et solidere grundlag og i en mere kirkelig aand; men før det skede, var imidlertid enkelte foreninger oprettede paa andre kanter. I Clinton, Wis., oprettedes en afholdsforening i 1881. Den gik fort frem og talte i 1883 omkring 200 medlemmer. En skandinavisk afholdsforening stiftedes i Kingsbury Co., Dak. i 1882. 500 skandinaver var til stede, af hvilke 36 straks undertegnede afholdsløftet. I Stoughton, Wis., fik Konferentsens formand past. T. H. Dahl anrettet en afholdsforening i begyndelsen af 1883. Past. A. Bredesen og pro f. H. G. Stub af den norske synode tog sig ogsaa ivrig af sagen og holdt flere foredrag under foreningens auspicier. Ved Eagle Lake i nærheden af Willmar, Minn., blev en afholdsfor ening stiftet i juni 1883. Past. O. Paulson, den gang Konferentsens vice-formand og en gammel afholdsmand, valgtes til formand for foreningen. Den eksisterer endnu og har baaret velsignelsesrige frugter. "Norrøna afholdsforening" i Trail Co., Dak., blev stiftet i august maaned 1883. I Minneapoliß dlev der om dusten 1883 aadnet et 8llal»diuavi8l(A«^e/i?<s i 3,fn«ldßßagenß intereßße. dladet" «kriver dlandt andet uerom: "Nt dußin unge mkend og kvinder udßtedte lißter til 18 lor^el lige unge mlknd og kvinder, som degvndte at indßamle penge til at laa leiet og indrettet et lollale til kalkekuk,. ve davde tillid til, at dette vilde Ivl(k68. Nen elter et263 par dages forløb kan vi sige, at folk ikke alene interes serer sig, men er ligefrem begeistrede for sagen — især de, som li^et har (det er gjerne Baa til de formuendes skara). Der er saaledes mange fattige tjenestepiger, som uden mindste betænkelighed subskriberede $5.00, og der er allerede tegnet henimod et par hundrede dollars." Ved kaffehusets aadninF kav^6 man ekter saloonernes skik en "grand opening". Ved denne festlige anledning holdt prof. Oftedal aabnin talen. Han sagde tilslut: "Saa erklærer jeg da kaffehuset aabnet i Jesu navn med det haab, at alt maa bidrage sit til at frelse alle dem, for hvem saloonen er en snare til fordærvelse." Hr. J. J. Skørdalsvold blev kaffehusets bestyrer, Miss Marie Sætterlie, Miss Harma Stenvik, Miss Katie Nygaard og Miss Sara Tollefson opvartersker. Forretningen løb 6eßVNrre iu6eu kort tid i A'a)l6 og maatte opgives at de oprindelige stiftere. Hr. Skørdalsvold betalte siden, efter haardt slid og slæb, den otte hundrede dollars store underbalance af sin egen lomme. Kaffehuset fort sattes imidlertid en stund, først af Mr. Selvig og siden af O. Steen. Straks over nytaar 1884 holdtes et skandinavisk massemøde i den svensk-lutherske kirke i Minneapolis for at tåge under overveielse, hvad der kunde gjøres for at modarbeide drukkenskaben. Professor Oftedal præsiderede. Efter en livlig diskussion blev det besluttet at danne en "skandinavisk luthersk afholdsforening". En komite tilsattes for at udarbeide love. Denne komite bestod af nuværende dommer A. Holt, prof. Georg Sver drup og J. J. Skørdalsvold. Ved det næste massemøde paa samme sted den 8. febr. 1884 blev «aa "den skandi navisk-lutherske afholdsforening i Minneapolis" stiftet. Past. J. Ternstedt valgtes til formand; men vice-forman den, J.

.1. BkLjr6alßvol6, maatte for det meste udføre ar264 beidet. Organist H. Askeland valgtes til sekretær, og saavidt erindres nuværende sheriff J. Holmberg til kas serer. Ganske mange underskrev akliol6Bi^kt6t ved første møde, og inden kort tid havde foreningen flere hundrede medlemmer. Det var for det meste prominente kirkemænd, som nu stod i spidsen for arbeidet. Foreningen skulde endog være "luthersk", som det vil sees af navnet. Ordet "luthersk" blev dog senere strøget, idet man fandt, at i et saadant arbeide burde alle menneskeven ner staa sammen uanseet kirkelig forbindelse. I førstningen holdt foreningen til med sine møder i den svenske Augustana-kirkes "basement"; men senere flyttede den til Petersons Hall paa Washington Ave. Bv6NBk6rn6 blev mere og mere borte fra møderne, og man fandt snart, at foreningen var bleven udelukkende norsk, og navnet forandredes i overensstemmelse hermed. Senere blev ogsaa ordet "norsk" strøget, og da forenin ger opretttedes i Nord- og Øst-Minneapolis blev, det endelig forandret til "Syd Minneapolis afholdsforening". Der ligger en hel historie i disse navneforandringer. Foreningen flyttede efter nogen tid til Dania Hall med sine in^66r, holdt i flere aar til her, men flyttede saa til ynglingeforeningens hall, hvor den i de senere aar har havt sit stadige lokale. Foreningen har i vinter tiden r6F6iIUNBBiZ møde hver søndag 6kt6rniicl6aA kl. 4. "Syd Minneapolis afholdsforening" maa vel siges at være den ledende afholdsforening blandt de norske i Amerika. Den har havt en überegnelig indflydelse ikke alene i Minneapolis, men i hele nordvesten, fornemme lig ved den paavirkning, den har øvet over studenterne ved de forskjellige skoler i byen og gjennem dem ud over i setlementerne. Til gjengjæld maa det ogsaa si ges, at Syd Minneapolis afholdsforening har havt stor265 hjælp fra skolerne, særlig fra Augsburg seminarium, hvis professorer og studenter stadig har staaet som le dende arbeidere inden foreningen. Med BtiktslBsn af denne forening begyndte afholds arbeidet tilgavns at skyde fart blandt vort folk. Og dette maa for en ikke ringe del tilskrives den kjends gjerning, at professorerne og studcnterne ved Augsburg seminarium, samt prester udgaaede derfra, stillede sig fra nu af i spidten for reformen. "Augsburg har været et mægtigt middel til at fremme afholdssagen blandt vort folk. Dets professorer har alle i de sidste aar været afholdsfolk, og det har sat sit stempel paa studenterne, som derfra igjen har baaret det med ud i menighederne. Mon der findes no gen student nu ved Augsburg, som drikker? Jeg tviv ler paa det, og om der er, saa maa han ialfald finde det temmelig ensomt. Jeg er rede til at synge Augs burgs pris for dette. Og enten Augsburg kommer til at tilhøre den forenede kirke eller ikke, saa haaber jeg, at det altid maa kunne siges, at Augsburg er blandt de første af de norske læreanstalter i vort land, na£»r det gjælder afholdssagen." (O. Br. Olson i "Reform" for 27. juni 1893). I 1884 stiftedes afholdsfoieninger paa forskjellige steder rundt omkring. Saaledes sees af korrespondancer til "Folkebladet" eller "Afholdsbladet", at Pomme de Terre afholdsforening stiftedes den 9. januar, Black Oak Lake skand. afholdsforening i Chippewa Co., Minn., den 18. mars, og "Brønø afholdsforening" ved Monte video omtrent paa samme tid. I Hutchinson, Minn., stiftedes en afholdsforening den 13. april med C. J. Langesen til formand. Ved Hillsboro, Dak., stiftedes flere foreninger. "Scandia afholdsforening" ved Rey nolds, Dak., stiftedes samme aar med Arne P. Haugen266 til lormand. Pastorerne C. BauAßtad, J. Lønne og S. Ronißdahl gjorde, hvad de kunde for sagen der om kring. I Crookston oprettedes en afholdsforening i slutningen al aaret; ligesaa "Eidsvolds afholdsforening" i Trail Co. , vak. I Sister Bay, Wis. eksisterede en al holdsforening paa 65 medlemmer, ligesaa ved Volga, 8. vak. Foruden disse regulære afholdsforeninger var en del foreninger ("templer"), tilhørende templar-selskabet op rettede, nemlig 2 i Mass., 4 i N. Y., 7 i Pennsylvania, 1 i Conn., 1 i Texas, 1 i Ky., 2 i Chicago, 2 i Nona og 1 i hver af følgende byer i Michigan: Calumet, Han cock og Allouez. Enkelte goodtemplarloger fandtes og saa, særlig i øststaterne og blandt svenskerne. Saaledes var da ved ndgangen af 1884 adskillige foreninger oprettede her og der i nordvesten, og sindene satte i bevægelse. Trangen til en nærmere sammenslut ning mellem foreningerne og nødvendigheden af et mere almiudeliFt og systematisk arbeide for sagens fremme gjorde sig snart gjældende. Straks over nytaar 1885 skrev "Folkebladet" herom følgende: "Afholdssagen har i den senere tid vundet mere og mere fremgang iblandt vort folk. Rundt omkring i nordvesten er der organi seret afholdsforeninger, som arbeider med held og frem gang. Det er et glædeligt tegn, ei alene for vort folk, men ogsaa for de stater, hvor det bor. Det vil jo umu ligt kunne hindres, at vort folk baade ved sit store an tal og derved, at det repræsenterer saa stort areal af fast jordeiendom, vil komme til at faa en überegnelig indflydelse paa disse vestlige staters styrelse, og det er af überegnelig betydning, at denne indflydelse ikke gaar med saloonelementet — korruptionen.267 Skal afholdssagen vinde fremgang og

indflydelse paa vore borgerlige forholde, maa vort folk tåge sig ak den. Det er desuden en ydmygende kjendsgjeming, at der er faa nationaliteter, som lider mere under drikkeondet end vor, og det er derfor saa meget sterkere opfordring til at samle vore kræfter imod det. Vilde det ikke derfor nu være paa tide, at vi fik en fælles virksomhed for afholdssagen istand, at disse afholdsforeninger, som nu er organiserede, og de, som herefter organiseres, kunde faa en forbindelse mellem sig, organisere sig til et stort selskab, der kunde samle og organisere afholdsarbeidet, udsende emissærer, udgive afholdsliteratur osv. Det er klart, at afholdssagen vilde faa et betydeligt stød fremad ved en saadan fællesorganisation, der kunde holde aar lige generalforsamlinger. Hvordan vilde det være at indbyde alle afholdsven ner iblandt os til et stort fællesmøde for at diskutere denne sag, og hvis det fandtes tjenligt, udarbeide et forslag til regler for et saad ant selskab, hvilket forslag da kunde forelægges et senere møde af afholdsforenin gernes valgte repræsentanter til behandling og afgjørelse? Vil ikke afholdsvennerne tænke alvorlig over denne sag og udtale sig derom i '"Folkebladet" og andre blade?" «vårede uerpaa: "Vi gainZteiniuer i s>nBket om, at BagenB venner udtaler Big om dette «p^rgBmaal direkte vedrørende gavnligueden at et ktyiles in^ds, og nvorledeB det d^ir kreiumeB. Baiuarl)eide k^en deB mere og mere n^dvsndigt." Ved Konferentsens aarsmøde i Kristiania, Minn. , blev der sammenkaldt et møde ak afholdsvenner onsdag den 17. juni, 1885. Past. O. Paulson valgtet til for mand og past. M. Falk Gjertsen til sekretær. Efter enkelte udtalelser om ønskeligheden af en nærmere sam menslutning og samvirken mellem afholdsforeningerne268 blev det besluttet at udnævne en komite til at udarbeide forslag til regler for et fælles afholdsselskab og en ho vedbestyrelse for afholdsforeningerne. Til saadan komite valgtes prof. S. Oftedal, pastorerne O. Paulson og M. F. Gjertsen, samt d'hrr. Peder Pedersen og Chr. Carlson. Det blev dernæst besluttet, at det overdrages denne komite at bestemme tid og sted for afholdelsen af et fællesmøde i afholdssagen. Den ved mødet i Kristiania valgte komite traadte sammen den 19de juni 1895 i Minneapolis. Mødet hold tes i O. Steens kaffehus. Alle komiteens medlemmer var tilstede. Prof. Oftedal valgtes til formand og past. Gjertsen til sekretær. Forslag til regler for det paa tænkte fællesselskab diskuteredes og antoges. De to første punkter lød saaledes: "1. Selskabets navn: Det skandinaviske afholds selskab i Amerika. 2. Et konstituerende møde sammenkaldes til den 4de november af 2 repræsentanter fra hver afholdsfor ening. Mødet varer 2 dage og holdes i Minneapolis. Mødets hensigt er at søge dannet et almindeligt afholds selskab, bestaaende af alle skandinaviske afholdsforenin ger i Amerika, og enes om en konstitution og arbeids plan for dette selskab." Det paala^deB Bekr6tNren at u6ardei6e et korslag til KonBtitution o^ olUB6n6e Bamme til komitemedlem merne. Indbydelse til fællesmøde blev udstedt gjennem bladene, og 4—4— november samledes en liden flok i Min neapolis, og "Det skandinaviske fællesselskab for totalaf hold i Amerika" blev stiftet. (Ordet "Amerika" blev senere forandret til "Minnesota", da man fandt, at det, i alle fald for det første, ikke lod sig gjøre at samle alle afholdsvenner i en organisation).)269 Blandt stifterne nævnes pastorerne M. Falk Gjertsen, J. Ternstedt og Frank Petersen, pl-ok6BBor6lne S. Oftedal og I^tleo. S. lieiineBtad, d'nrr. H. Askeland, O. Rosen dahl, Lars Øwre, C. Laugeson, A. P. Peterson og Mrs. Anna Quale Anderson. Ifølge sin konstitution tilpligtes fællesselskabet at stille sig uafhængigt ligeoverfor alle kirkesamfund og de politiske partier i sin virksomhed, og dets formaal er: "Ved alle kristelige og redelige midler at modar beide drukenskaben og saloontrafiken samt al slags til virkning, salg og brug af alkoholholdige drikke — und tagen til medicinsk, kemisk eller mekanisk brug." De i selskabet optagne afholdsforeninger har ret til at sende en repræsentant til dets aarsmøde og desuden 1 for hvert 50 medlemmer, som foreningen tæller. Aarsmødet holdes i tiden inelieiu 15<1e oktober og 15de desember og sammenkaldes af bestyrelsen. Enhver til selskabet hørende forening skal inden hvert aarsmøde selv bestemme, hvor stort pengebeløb <len kan yde til selskabets kasse for det kommende aar, og underrette bestyrelsen derom for hvert aarsmøde. Selskabets virksomhed udøves og ordnes gjennem aarets løb af en paa dets aarsmøde valgt bestyrelse, der for den norsk-danske afdelings vedkommende bestaar af syv medlemmer, og det paahviler denne bestyrelse at vare tage selskabets interesser, udsende emissærer, xidbrede afholdsliteratur og være behjælpelig med at oprette nye afholdsforeninger. " Bestyrelsen for den norsk-danske afdeling holdt straks efter fællesmødet forretningsmøde hos professor Oftedal i Minneapolis. Det paalagdes prof. Oftedal at udstede et opraab til de skandinaviske afholdsforenin ger gjennem bladene og siden udstede det i pamfletform sammen med selskabets konstitution. Et saadant opraab270 blev ogsaa udstedt. Det var, som "Afholdsbladet" sagde, "et vægtigt

dokument, vssrH enhver menneske vena alvorlige eftertanke". Følgende er de bestyrelser, som selskabets norsk danske afdeling har havt: Første aar, 1885-86: Prof. S. Oftedal, formand;, organist H. Askeland, sekretær; Mrs. Anna Anderson, kasserer; past. O. P. Øien, past. F. Ring, hr. Christ Carlson og hr. C. T. Laugeson. Afholdsagent under denne bestyrelse var prof. Theo. S. Reimestad. Andet aar, 1886—87: Prof. Theo. S. Reimestad, formand; organist H. Askeland, sekretær; Mrs. Lovise Bjerkness, kasserer; past. O. P. Øien, past. O. A. So lem, past. I. Larsen, past. 8. E. Simonsen. Afholds agenter dette aar var dr. H. P. Rud, prof. Reimestad y stud. Chr. Ytrehus og prof. Wm. Pettersen. Tredie aar, 1887—88: Hr. H. P. Rud, formand;. student Østen K. Winberg, sekretær; Mrs. L. Bjerkness, kasserer; past. O. H. Øien, Hr. C. T. Laugeson, Låra Enger, Miss Marie Sætterlie. Afholdsagenter: Hr. Rud, stud. Winberg og Studenterkvartetten. Fjerde aar, 1888—89: Hr. H. P. Rud, formand; stud. J. L. Nydahl, sekretær; Mrs. A. Anderson, kas serer; past. E. E. Gynild, past Adolf Carlson, prof. Theo. 8. Reimestad, hr. C. I'. Laugeson. Afholds agenter dette aar var hr. H. P. Rud og student 0. K. Winberg. Femte aar, 1889—90; Past. E. E. Gynild, for mand; bibliothekar 11. Askeland, Sekretær; Mrs. Anna Anderson, kasserer, past. B. E. Bergesen, hr H. P. Rud, past. B. B. Haugan, hr. 8. Olsen af St. Paul. Afholdsagenter var past. K, C. Holter og Studenter kvartetten. Sjette aar, 1890—91: Past. K. C. Holter, formand;,271 bibliothekar Askeland, sekretær; Mrs. Anna Anderson, kasserer; prof. S. Oftedal, past. E. E. Gynild, past. E. Aas, hr. I. G. Østby. Afholdsagenter: past. Holter og stud. I. Sandbo. Syvende aar, 1891—92: Prof. Theo. S. Reiraestad, fonnand; hr. Ludvig L. Enger, sekretær; Mrs. A. Berge, kasserer; Mrs. A. Anderson, hr. C. T. Lauge son, hr. H. P. Rud. Afholdsagenter var Mrs. Anna Quale Anderson, E. E. Løbeck, A. Berge, N. I. Hong, stud. B. A. Sand og Studenterkvartetten. Ottende aar, 1892—93: Prof. J. L. Nydahl, for man6; prok. I^tieo. 8. Reimeslad, viceformand; O. A. Ham, sekretær; past. E. Aas, kasserer. Direktører: Mrs. Anna Q. Anderson, E. E. Løbeck og A. Berge. Af holdsagenter var A. Berge og Mrs. Anna Quale An derson. Niende aar, 1893—94: Prof. J. L. Nydahl, for mand; 0. A. Ham, sekretær; prof. Theo. 8. Reimestad, kasserer. Direktører: Pastor E. Aas, 8. Larson og Mrs. Anna Quale Anderson. Afholdsagenter: Mrs. Anna Quale Anderson, hr. A. Berge, kand. I. Lium og Augsburgkvartetten. Tiende aar, 1894—95: Prof J. L. Nydahl, for mand; past, K. C. Holter, viceformand ; J. J. Skør dalsvold, kasserer; prof. Theo. 8. Reimestad, sekretær. Direktører: Past. E. E. Gynild, past. E. Aas og Miss Marie Sæterlie. Afholdsagenter: Mrs. Anna Quale An derson, A. Berge, Hans Caspeisen og Madison-kvar tetten. Ellevte aar, 1895—96: Prof. J. L. Nydahl, korman^; pastor E. Aas, vioekorms.n6 ; J. J. Skørdalsvold, sekretær; O. A. Ham, kasserer. Direktører: Mrs. Anna Quale Anderson, Mrs. K. C. Holter og pastor 11. 8. Quambeck. Afholdsagenter: Mrs. Anna Quale Anderson, Nr!-, Ul272 rika F. Bruun, stud. Hans Caspersen og hr. Adelsten Berge. Som allerede antydet virkede selskabet fra først at gjennem to afdelinger, en svensk og en dansk-norsk. Begge afdelinger skulde imidlertid holde aarsmøde sam men og formændene præsidere vekselvis — den norsk danske, naar NolBil-6anBks sager I)SQaiiai6<i6B, og den sven ske, naar svenske sager behandledes. Men svenskerne fik aldrig noget at behandle. De gjorde ingenting, fik ikke stiftet foreninger, havde derfor intet at rapportere om til aarsmøderne. (Det er helst inden goodtemplarorde nen og templar-selskabet, de svenske afholdsvenner findes). Tilslut blev de aldeles borte, < g paragrafen om de to afdeliuger blev som følge lisrak Btrei^st al konstitutio nen i 1893, og navnet forandret til "Minnesota totalaf holdsselskab" (altsaa ikke in6BlirVullst til no^en natio nalitet). Det gik i begyndelsen noksaa smaat med at faa korsninFsrns til at slutte sig til 8sl8lcal)st. De var bange for, at det vilde føre altfor store forpligtelser med sig, og at de derved vilde tabe en del at sin selv stændighed. Men lidt efter lidt indsaa dog de fleste, at skulde der gjøres noget planmæssigt, aggressivt mi» sionsarbeide for sagen, da var man nødt til at forene sine kræfter under en fælles ledelse, og saa meldte de sig til optagelse i selskabet. Men der er fremdeles mange foreninger, som staar udenfor, og det var ønske ligt, om ogsaa disse vilde melde sig. Selskabet tæller nu 75 foreninger med et samlet medlemeantal af om kring 5000. Som før fortalt skulde fællesselskabet være upartisk i politiken. Men allerede ved selskabets stiftelse var der dem, som mente, at man som afholdsfolk ogsaa burde gjøre sin indflydelse gjældende i politiken, og saa blev følgende udtalelse føiet til art. 3 i konstitutio273 nen: "Dog bør selskabet støtte det politiske parti, som gjør mest for afholdssagen." Dette übestemte tillæg gav anledning til adskillig diskussion; tni fra 1886 af begyndte afholdsvennerne i masse at blive radikale pro hibitionister, der ikke længer kunde stemme med de gamle licensepartier, og saa blev det et almindeligt for langende, at selskabet skulde erklære bestemt, hvilket parti burde støttes. Antisaloon-

republikanerne var na turligvis imod en saadan erklæring. Men i 1887 ved tog desuagtet aarsmødet følgende resolution: "I henhold til konstitutionens kap. 3 sidste passus at selskabet un derstøtter det politiske parti, som gjør mest for afhold^ sagen, og, da for nærværende kun et parti, prohibi tionsp*artiet, forfægter vore principer paa det politiske felt, og da alle de andre erklærer sig for license, saa anbefaler 8el8lcal)et de skandinaviske afliol6Bvenner at støtte prohibitionspartiet." Denne resolution var tydelig nok, og prohibitioni sterne var fornøiet; men antisaloon-republikanerne var utilfreds. De klagede over, at afholdsarbeidet var kom met i et daarligt gjænge, at det var draget md i poli tiken, at det ikke Isender dreves med saadant kristeligt alvor 80 før, men at en hel del af ungdommeligt l6tBincl og liaad gutteagtighed havde sneget sig md osv. Paa den anden side beskyldte prohibitionisterne de repu blikansksindede for at elske sit gamle parti høiere end afholdssagen, og at de af egennyttige hensyn — for at bevare sin politiske indflydelse — ikke turde bryde med sine forrige partifæller, men gik med dem i tykt og tyndt, selv da naar det bar lige imod deres principer som afholdsmænd. Stemningen paa begge sider var en tid ganske bitter. Men lidt efter lidt gik dog bitterheden ove og gjen sidig tolerance blev mere almindelig. I de senere aar Afholdssagens historie. 18274 har man arbeidet sammen under den bedste forstaaelse. Fællesselskabet er ogsaa kommet tilbage til den oprin 6t-li^e plan at være fuldstændig upartisk i politiken. Og i overensstemmelse hermed blev tillæggene til kap. 3 udeladt af konstitutionen, da den blev revieret paa aarsmødet i Madelia i 1893. I 1886 fik afholdsvennerne i Minnesota eget blad, nemlig "^amiiie-venusQ", der redigeredes og udgaves al do^anHler E. T. barnes i Minneapolis. Ved hans død samledes en del afholdsvenner til møde i Minneapolis, i mars 1887, for at organisere et aktieselskab for udgi velsen af et prohibitionsparti-organ. Blandt deltagerne var O. A. Ritan fra Cumberland, Wis., Mr. Chr. Carlson fra Eau Claire, Wis., Mrs. Lovise Bjerknes, 6'drr. A. Wasmuth, Fred Werner, L. Enger, J. J. Skørdalsvold, J. Haugen, M. Havdal, Chr. Ytrehus, 0. Winberg og J. L. Nydahl fra Minneapolis. Et aktie selskab blev stiftet, og udgivelsen af et afholds- og pro hibitionsblad bestemt. Bladets navn skulde være "Felt raabet". Hr. P. J. Pedersen fra Eau Claire valgtes til bestyrer, og organist 11. Askeland til redaktør. "Felt raabet" udkom ugentlig og tik ganske straks en betyde lig udbredelse. Men som næsten alle afholdsblade var det i bestandig pengeknibe. De subskriberede summer var snart opbrugte. Aktieselskabet opløste sig, og det blev overladt til redaktøren at stelle med bladet, som bedst han kunde. Han sled sig ogsaa igjennem til omkring midten af aar 1889; da maatte bladet gaa md. Siden den tid har "Reform" og "Folkebladet" været Minnesota-selskabets organer.275 "Det skandinaviske afholdsselskab i Dakota" blev stiftet den 4de juli 1885. Herom skrives i en korre spondance til "Afholdsbladet": "Der var ved Aals kirke (i nærheden af Hillsboro) samlet en masse folk fra alle kanter inden countyet den 4de juli. Det var nemlig-tanke om at faå istandbragt en fælles organisa tionBplan for alle skandinaviske afholdsforeninger i Dakota. Formiddagen tilbragtes med taler og sang. Past. Lønne bad afholds tolket velkommen, og W, M. Pettersen oplæste erklæringen af 4de juli og knyttede nogle bemerkninger dertil. Om eltermi^cla^en aal)neHeB forhandlingerne om muligheden af en fælles organisationsplan for Dakotas afholdsforeninger. Pastor Lønne valgtes til formand og H. A. Foss til sekretær. En indstilling blev lagt til grund for forhandlingerne og antoges i sin helhed. En komite blev valgt til at udarbeide forslag til konstitu tion for "Det skandinaviske afholdsselskab i Dakota", og hertil valgtes Arne Hougen, H. A. Foss og presten Lønne. Ligeledes valgte mødet en arrangementskomite paa tre medlemmer, der skal berede til et konstitue rende møde, som skal holdes den 29de juli kl. 12 mid dag i Portland, Traill Co., Dak. Denne komite bestaar af Thor Pedersen, Sven Heskin og John A. Johnson. Efterat mødet var hævet, holdt prof. G. Sverdrup en tale, hvoraf vi fremhæver følgende faa ord, som betegner det syn, som alt mere og mere bliver raadende: "Altfor mange har tømt det berusende bæger; nu er det snart paa tiden at slåa det ud af haanden paa den, som byder det frem." Dakota-selskabets sekretær, hr. H. A. Foss, an vendte flere maaneder i slutningen af 1885 og begyndel- Bsn af 1886 til udelukkende at reise omkring, tale sagen og stifte foreninger. I april 1386 skriver han til "Af276 doldlMadet", at der var "33 akdoidskorenin^er i Dakota med oa. 1550 medlemmer, dviß antal Btadi^ Volißбr." I 1886 begyndte hr. 11. A. Foss udgivelsen af et eget afholdsvenligt blad, "Dakota-bladet"; men efter 10 raaaneders anstrengende arbeide saa han sig desværre nødt til at lade bladet stanse. Ved gjensidig overens komst blev abonnentlisten overgivet til "Folkebladet". Et andet blad, "Folkets røst", begyndte at ud komrae i Dakota; men ogsaa dette fristede en kummer lig tilværelse og stod i fare for straks at maatte gaa md. Saa blev der i oktober 1887 dannet et aktiesel skab, der skulde overtake

"Folkets røst" og udgive bladet under det nye navn "Afholds-basunen". Dette blad, der enslnu eksisterer, har for det meste været redigeret og bestyret ak pastor J. Lønne. I det sidste har det dog hyppig skiftet redaktion; for lidt siden var pastor K. B. Birkeland dets redaktør. Ved siden af "Åfholds-basunen" fik N. Dal?, endnu et afholdsorgan i "Xorclnian^en", usi^ivet ak H. A. Foss. Disse blade kom imidlertid snart op i en uhyggelig strid med hinanden. Skandalhistorier, smudsartikler, personlige angreb og afsløringer kom slag i slag — en journalistik, som for resten synes at være eiendommelig for flere andre norske aviser her i Amerika. For et par aar siden blev "Nordmanden" solgt til et aktieselskab, og H. A. Foss begyndte sammen med en del andre endnu et nyt blad, "Nye Nordmanden", og klvtteds kort ekler til Minnea polis med dette, "Nye Nordmanden" er egentlig et populist-organ, men arbeider ogsaa for afholdssagens fremme. Efter flytningen til Minneapolis blev Olav Kringen bladets hovedredaktør. — Afholdssagen vedblev fremdeles ekter fællesselskabets stiftelse at gjøre storartede fremskridt i begge Dakotaerne.277 "Afholdsbladet" anslog i 1887 tallet paa dem, der stod i foreningerne til henved 5000. Man var saaledes vel forberedt, da kampen om prohibitionsspørgsmaalet blev optaget. Skandinaverne, anført hovedsagelig at presterne, gik her i spidsen, og det er ogsaa indrømmet af ameri kanerne, at det var væsentlig ved skandinavernes faste optræden, at begge Dakotaerne fik prohibition. Efter prohibitionslovens vedtagelse var man uklog nok til at opgive saagodtsom afholdsarbeidet. Man troede nemlig, at det var un^clvencliZt, etterat staten havde faaet forbudslov. Men man fandt snart, at det var ikke Baa un^6vencliFt allikevel; thi forbudsloven blev paa mange maader omgaaet og overtraadt. Saloon venlige embedsmænd saa igjennem fingre med overtre derne, og drikketrafiken fortsatte sit ødelæggelsesverk, om ikke altid fuldt saa aabenlyst som før. Saa maatte folket selv tåge fat og haandhæve loven, hvilket de ogsaa gjorde ganske eftertrykkelig i flere tilfælde. Men fra saloonfolkets side har der hele tiden været ar beidet baade direkte og indirekte paa at undergrave og om muligt afskaffe den forhadte prohibitionslov. • Denne tingenes tilstand har drevet afholdsvennerne til at orga nisere sig paanyt. Syd Dakota fik sit eget fællesselskab i 1894 (side 281), og Nord Dakota i 1896. Om stiftelsen af ' 'JVbrd Dakota totalctfholdsselskati" beretter "Folkebladet" følgende: "Ifølge indbydelse at afholdsvenner i Nord Dakota samledes man til masse møde i Pontoppidan menigheds kirke, Fargo, den 10de og Ilte november 1896. Menighedens prest, pastor LrpuS, aabnede mødet med ancla^t. Pastor Lr^nel valgte» til formand for mødet og Mr. M. Mortensen, Harwood, til sekretær. E. E .Løbeck holdt indledningsforedrag, og pastor Brønø sang en solo.278 Paa eftermiddag blev spørgsmaalet: "Er det nød vendigt at stifte et afholdsselskab i en prohibitionsstat?" diskuteret. Pastor L. Heiberg holdt indledningsfore draget. Resultatet var nedsættelsen af en konstitutions komite bestaaende af pastor Brønø, E. E, Løbeck og M. Mortensen. Tirsdag aften talte Løbeck og Brønø, sangforeningen "Norden" og pastor Brønø sang. Den rummelige nye kirke var vel fyldt af tilhørere. Kon stitutionskorniteen fremlagde sin rapport onsdag morgen. Paa forslag af prof. Reimestad vedt^ges følgende sluttet, at "Det skandinaviske afholdsselskab i Dakota" herved reorganiseres ved at antage følgende konstitution." Konstitutionsudkastet blev derpaa gjennemgaaet og antaget med en del forandringer. Det blev blandt andet fastsat, at selskabets aarsmøde holdes i juni maaned. Et udkast til konstitution for lokalforeninger, frem lagt af pastor Birkeland, Brønø og Mr. Mortensen som komite, blev gjennemgaaet og anbefalet foreningerne. Følgende embedsmænd valgtes ved ballot: Formand, pastor J. H. Brønø, Fargo; viceformand, pastor A. J. Hulteng^ Grand Forks; sekretær, pastor L. O. Torvik, Abercrombie, Richland Co. ; kasserer, Mr. M. Morten sen, Harwood, Trail Co. Øvrige bestyrelsesmedlemmer: John O. Syversen, Penn, Ramsey Co. ; Torger Hov, Hillsboro, Traill Co. ; Miss Marie Mortensen, Harwood, Traill Co. Pastor Thorvildsen og prof. Reimestad frembar sammenslutningsplanen for vort hele afholdsar beide, saadan som den har fundet sit udtryk i afholds kongressen. Sagens endelige afgjøi*else blev udsat til aarsmødet i anstundende juni. Sessionernes program varieredes med sang af prof. Reimestad og sangkoret fra Østerda lens menighed. Ved slutningsmødet onsdag akten var past. Brønøs2 79 rummelige kirke fuldpakket. Hele mødet fulgtes med levende interesse, ikke min^Bt afBiutninZen. Blandt mødets deltagere var pastorerne J. H. Brønø, T. Thorvildsen, L. Heiberg, B. B. Haugan, L. O. Tor vik, prof. lieimeBtaH, at'uoiHBt,alern6 I^deok, G. Eide, Harry Scar, redaktørerne Birkeland, Stavnheim, Shirley og Kitil Knudsen. Taler holdtes ved afslutningen onsdag aften ai prof. Reimestad, pastor Thorvildsen, Mr. G. Eide og pastor B. B. Haugan. Mellem talerne sang af prof. Reime stad, Løbeck og "Norden" sangforening; violinsolo af Thorvildsen. Mødet var usedvanlig vellykket og var et

merke ligt vidnesbyrd om, at afholdsbevægelsen har slaaet dybe rødder blandt vort folk i nordvesten. Et tungt og kraftigt arbeide har været nedlagt for denne folkesag i Nord Dakota at det gamle selskab, som nu er reorganiseret; det gjælder at arbeide videre, saa de allerede vundne resultater ikke tabes; men dertil udkræves enig, samlet optræden af alle afholdsvenner i staten. Det gjenreiste selskab, bygget paa kontinuitet i afholdsarbeidet, begynder godt med en heldig valgt be styrelse og arbeidsplan at følge. Det bedste bevis paa, at afholdsarbeidet i Nord Dakota agtes taget fat paa med alvor og ikke blot med ord, gav mødet onsdag aften, idet der af forsamlingen ved subskription og senere ved kollekt indkom ialt omtrent $118 til selskabets kasse." ' ' Wisconsin totalafholdsselskab" blev stiftet i La <I?r08»6 den 20. og 21. april 1888. Foreningen iLa Crosse med Jakob Slippern i spidsen havde indbudt det organiserende møde. Delegater fra foreningerne i280 Westby, Onalaska, Eau Claire og La Crosse indfandt sig. vesuden var <^uBtavuB «lenBou, J. S. Holland, pa stor Larsen fra Minneapolis og O. B. Olson fra Chicago tilstede. Selskabets formaal er væsentlig det samme som Minnesota-selskabets — at samle alle afholdsvenner i staten til sniAt arbeide og kNii6B optrly^en i kampen mod drikketrafiken. Til bestyrelse for det første aar valgte»: Hr. Chr. Carlson, formand; Jakob Slippern, vioe-fornianci; G. Alfr. LnAeiBta6, sekretær og Mrs. J. K. Schreiner, kasserer. Bestyrelsesmedlemmer: O. Just son, A. J. Sæter og O. Madson. Afholdsagenter: Gu stavus Jenson og J. 8. Holland. Bestyrelse for 1899—91 var past. Chr. Ytrehus, formand; past. E. L. Myrland, vice-formand; past. Fr. Ring og efter ham past. E. P. Harbo, sekretær; H. P. Axelberg, kasserer. Andre bestyrelsesmedlemmer: J. Dahlgren, og E. T. Saugstad. Afholdsagenter: J. S. Holland, Th. Olsen og Studenterkvartetten. For 1891—92: Past. Chr. Ytrehus, korman^; past. H. HHertg,aB, vice korinand; paBt. E. P. Ilarbo, sekretær; E. T. BauABtacl, kasserer og Theo. Thoresen, finants sekretær. Direktører: Past. E. L. Myrland, F. Braaten, og H. P. Axelberg. For 1892—93: Past. H. Hjertaas, formand; past. Chr. Ytrehus, sekretær; Theo. Thoreson, finantssekretær; E. T. BauZBta6, kasserer. Afholdsagenter: J. 8. Hol land, stud. O. L. Torvik, H. Arneson og Studenterkvar tetten. For 1893 — 94: Past. IL Il^ertaa», korman^; red. O. Br. Olson, vice-formand; F. L. Trønsdal, sekretær; P. 8. Thompson, kasserer; E. Berg, finantssekretær. Direk tører: I. Tilleson, past. C. J. Olsen og A. Anderson. Afholdsagenter: A. Berge og E. E. Løbeck. I^or 1994—95: ?aßt. 11. 0. >Vik, korinancl; paßt281 T. K. Thorvildsen, viL6-t'oliiiau6 ; F. L. I'i'tjnß«lal, se kretær; E. Berg, finantssekretær; P. S. Thompson, kas serer. Direktøren Past. K. Aas, H. J. Bk6td6r og Mrs. Christine Bolii6iusi-. Afholdsagenter: E. E. L^deoil, past. I'tiorvil6»6n og Augsburgkvartetten. For 1895—96: Past. T. K. Thorvildsen, korman^; E. E. Løbeck, vice-formand; F. L. Trønsdal, sekretær; E. Berg, tinantBB6ki-6tNi-; P. S. Thompson, kasserer. Direktører: Mrs. P. Overby og O. H. Lund. Afholds a^6ni6r: E. E. I^dkLlc, A. Berge, G. Eide, Mrs. Anna Quale Anderson og past. Thorvildsen. For 1896—97: Hr. E. E. Løbeck, formand; past. Chr. Ytrehus, vice-formand; F. L. Trønsdal, sekretær; I^deo. Thoresen, KnaMBBslcr6tsLi-; E. T. Saugstad, kas serer. Direktører: Past. O. (^lMdranLsii og P. S. Thomson. Afholdsagenter: E. E. Løbeck, past. Thor vildsen og A. Berge. Wisconsin totalafholdsselskab tæller nu omkring 40 foreninger med henved 3000 medlemmer. Syd Dakota afliolclsselskab blev stiftet i Brookings den 16. mars 1894. Blandt stifterne nævnes K. Lewis, O. 8. Sneve, J. T. Elverud, Mrs. A. Berge, James Lewis, N. G. Rude, Ivar Fanebust, H. C. Halvorsen, J. S. Bn6V6) August I'6it6i'Boii, Hans Xoi-8t3,6) M. O. Knut son, L. Lunde, G. Mydland og R. Reinertsen. Selska-Kstß torwaal er at samle akdoilisv^iierne! i staten til fælles arbeide for totalafhold, samt til enig optræden ligeoverfor saloonerne, der paa alle mulige maader prø ver at undergrave og tilintetgjøre statens prohibitions lov. Som første bestyrelse valgtes K. Lewis, formand; I. Fanebust, viOs-kolnian^; O. L. Sneve, sekretær; A. Mørk, kasserer. Direktører: Past. M. Sværen, .M. O.282 Knutson og Gumla Fjeld. Nuværende bestyrelse er: K. Lewis, formand; past. H. M. Solem, vioe lorman^ ; O. S. Sneve, sekretær; N. G. Rude, kasserer; Miss Gunda Fjeld, A. M. Olmen og past. N. A. Stubkjær. Selskabet bestaar af omkring 20 foreninger med hen imod 1000 medlemmer. BeiBkg,d6tB sekretær, hr. O. S. Sneve, er "afholds sageus digter" blandt de norske i Amerika. Hans mange og for det meste gode digte i "Reform" har været læste med stor interesse paa begge sider af havet. I disse dage har han just foretaget et udvalg af sine digte og udgivet dem i bogform under titelen: "Sange og digte". Templar-selskabet (Templars of Temperance) stiftedes af svensken Adolf Peterson, nordmanden John Engelsen og 28 andre i New York den 16. juni 1883. Aar 1880 begyndte man indenfor goodtemplarordenen i Amerika at arbeide for oprettelsen af et nationalt- skandinavisk amerikansk afholdsforbund, hvis styrelse og afdelinger skulde

missionere og arbeide gjennem de skandinaviske sprog for derved bedre at kunne fremme og vinde ag telse for vor sag blandt adoptivlandets næsten 2 millio ner nordiske ætlinger, specielt de nylig indvandrede. Planen var at danne en skandinavisk-amerikansk stor loge af I. O. G. T. Efter 3 aars arbeide var alt ordnet for storlogens stiftelse. Elleve loger indsendte ans^gning til verdens logen om storlogecharter, som af verdenslogens chef og sekretær bevilgedes; de udfærdigede endog stiftelsesfuld magt. Storlogemødet begyndte den 28. januar med 50 repræsentanter fra «taterne N. Y. og Conn. Dagen ef ter kom der telegram fra verdenslogens chef om at ud283 sætte med stiftelsen indtil videre, da chefen af N. Y. storloge forlangte dette. Flertallet ak de 50 repræsen tanter var saadanne, Bom paa egen bekostning havde taget sig frit og var komne til mødet. De var imod udsættelse og syntes, at det var skammeligt gjort i sid ste øieblik at ville sætte det paabegyndte arbeide paa spil og prøve paa at undergrave det. Det saa nemlig ud, som om en del "yankees", der var imod stiftelsen af en særskilt skandinavisk storloge i Amerika, havde rottet sig sammen for at faa det hele forpurret. Man enedes ved mødet om at organisere sig og ansøge ver denslogren om ved sit kommende møde i mai at aner kjende den nye storloge og udtalte, at det i modsat fald vilde være bedre at faa istand en ny orden, i hvil ken det var tilladt at bruge, hvad sprog man vilde. Ved verdenslogemødet i Chicago i mai 1883 blev en komite nedsat for at undersøge forholdet med den skan dinaviske storloges stiftelse. Komiteen rapporterede en stemmig i favør af storlogens anerkjendelse. Men en repræsentant fra N. Y. storloge foreslog som substitut, at den ikke skulde anerkjendes, "da det er upraktisk [not good policy) at bevilge noget storlogecharter paa grund af ulighed i sproget." Sidstnævnte forslag an toges, og den skandinaviske storloge blev saaledes ikke anerkjendt. Som følge heraf var det, at 30 repræsentanter fra fire forskjellige nationaliteter samledes den 16. juni, 1883, i New York og stiftede en ny orden, der fik navnet "Templars of Temperance". Templar-selskabet skiller sig væsentlig fra ældre afholdsordener deri, at det ikke begjærer noget hemme lighedsløfte af medlemmerne, gjør brugen af pasord til en frivillig sag efter bestemmelse af hvert tempel enten ved dets stiftelse eller senere. Det tillader sine temp284 ler at holde aabne møder, hvortil venner indby des, naar saa ønskes, og bruger ikke lange cere monier eller unødige titler. Teraplarordenen nar til hen sigt — ved siden at at arbeide for totalafhold og pro hibition — at være sine medlemmer til hjælp og vei ledning paa forskjellig vis; der er inden ordenen opret tet en sygekasse og livsassurance, som alle templets medlemmer kan tilhøre, om de saa synes, saafremt de kan besvare de spørgsmaal, som stilles til dem. Med lemmerne skal hjælpe hverandre til at kaa arbeide ved at oprette kontorer for det øiemed, hvorsomhelst det er muligt. Ordenen er inddelt i 4 afd elinger — det internatio nale stortempel (oprettet i 1888), overtempler, distrikts templer og templer (lokalforeninger). Den er indført i 6 lande: De forenede stater, Kanada, England, Norge, Sverige og Danmark. Medlemsantallet er omkring 40,000, nvorat 34,000 kommer paa Sverige. Hr. Adolf Peterson, Landsdowne, Pa., har i flere aar været orde nens internationale chef. Siden 1895 har "Templars of Temperanee" staaet forenet med "Royal Templars of Temperanee" i tre punkter, nemlig 1) fælles livsforsikring, 2) samme kvar tals-pasord, hvor saadant benyttes, eller godkjendelse af hverandres medlemskort, saa de kan besøge hverandres møder og være som et, 3) godkjendelse af hverandres udflytningskort eller "transfer cards". I selve afiiolds arbeidet staar ordenerne fremdeles uafhængige af hin anden. Llandt Bkandinaverne i de korenede «tater arbeider ordenen to overtempler — et Bveußk o^ et norßk danßk. Det Bveußke nar over 50 teinplsr med oinkriuF 2000 medlemmer. Det Bvenßke overteinnei3 nuvserends eml)edßnilVud er: I^andßtr^in, odek;285 Nils O. Løfgren, kansler; J. C. Bayard, sekretær; J. V. Goordman, kasserer; Miss I^ellla snoren, junior intendeut; Adolf Peterson, fhv. chef; Axel Kalin, indre vagt; K. J. Berglund, ydre vagt. Det norsk-danske overterapel blev oprettet den 26de oktober 1891, med 5 templer og 150 medlemmer. Det havde ved sidste aarsmøde i Eau Claire, Wis., 24 temp ler med tilsammen 731 medlemmer. Nuværende em bedsmænd: J. E. N. Figvid, chef; Carl Lund, kansler; Win. Ager, sekretær. L. Oftedahl, kasserer; Ole A. Kaasen, marschal; fhv. chef. Chr. Larsen; Miss Lizzie Isacson, supt. jr. tsm^larB; Xa^a lieliBl,3,s>) v.; Nels Nelson, Y. V. Templar-selskabets reisende norske agenter har i det sidste været pastor N. Hansen, A. Berge, Gr. Eide og Wm. Ager. Sidstnævnte, der er forretningsfører for "Reform", har ogsaa gjort sig bekjendt som for fatter. Hans bog "Paa drikkeondets konto" indeholder en række fortieliin^er og skisser, der er noget af det smukkeste og bedste, skrevet paa norsk i Amerika. Goodtempkmies almindelige historie er før fortalt; her skal kun meddeles lidt om de skandinaviske good templars i Amerika. Den første skandinaviske good templarloge i nordvesten blev stiftet i Minneapolis i 1881. Men ordenen gjorde ikke

videre fremgang for det første. Efter 1884 begyndte det at gaa lidt bedre under ledelse af saadanne mænd som John Dahlby, Carl Anderson, L. E. Olßon, John I^^rliman og C- A. Lundberg. I den første tid var de skandinaviske loger underordnede den amerikanske storloge; men den 28de august 1891 blev Minnesota skand. storloge organiseret med L. E. Olson som chef, hvilken stilling han inde navde til i 1895, da hans arbeide som udgiver ai286 " Vagbrytaren", et svensk afholdsblad, tvang ham til at aftræde. Ved oprettelsen af den skand. storloge i Min nesota var der kun 21 skand. loger i staten. Men efter den tid blev nye loger organiseret fortvæk baade i Min- N6Bota og andre stater. I Boston, New York og Chicago havde nogle faa skand. loger eksisteret 1 flere aar, men var uden assistance fra sine respektive amerikanske storloger, hvorfor de ogsaa gjorde kun ringe fremgang. Snart begyndte man at agitere for skand. storloger ogsaa i øststaterne. Det var L. E. Olson, som satte sig i spidsen for denne be vægelse. Og i 1895 udstedte "International Grand Lodge" charter til en skand. storloge for Illinois. Et lignende charter for Massachusets blev først nettet; men ved L. E. Olsons kraftige og kloge optræden blev nektelsen rekonsidereret og charter udstedt til en skand. storloge ogsaa for denne stat. New York har ogsaa faaet tilladelse til at organisere sig og vil rimeligvis gjøre saa med det første. I Illinois er der imidlertid opstaaet adskillig uenighed mellem skandinaverne og amerikanerne, hvilket hidtil har forhindret oprettelsen ak den skand. storloge. I Wisconsin staar de skan dinaviske loger fremdeles under den amerikanske storlo ges overhøihed. Medlemsantallet i de skandinaviske storloger kan opsummeres som følger: Minnesota 70 loger med 1600 medlemmer, Wisconsin 30 loger med 900 medlemmer, Illinois 25 loger med 1100 medlemmer, Massachusets 24 loger med 1000 medlemmer og New York 11 loger med 600 medlemmer. Staterne Michigan, Pennsylvania, Connecticut, New Hampshire, Rhode Island, New Jer sey, Colorado, Montana, Washington og lowa nar til sammen omkring 50 loger med 2000 medlemmer. Alt i alt 220 loger med over 7000 medlemmer. Ved siden287 heraf antager man, at der er omkring 20,000 skandina ver i engelsktalende loger. Blandt ledende goodtemplarer i Minnesota foruden L. E. Olson skal nævnes storlogens nuværende chef, John M. Dahlby, og dens sekretær, G. Sorenson, — i Wisconsin pastor A. S. Sæther, August Eriksen og Thomas Edwards, — i Massachusetts C. F. Lybeck og I. P. Larson, — i New York N. Akei*strom og Hugo Thoreen, — i Illinois Miss Ophelia Neiman og past. Hallgren, — i andre stater C. G. Levon, John Wahl, L. J. I.UN66N, P. J. «aiidei-F og G. M. Eklof. Foruden de ak^ol6Bloi6iiiQ^6i') der tilhører et eller andet af de ovennævnte selskaber, er der en hel del, som staar for sig selv uden at have sluttet sig til noget større forbund. Desuden er der organiseret adskillige lokalforeninger i enkelte stater, som endnu ikke har faaet fællesselskab, til eks. Michigan og lowa, samt paa Stillehavskysten. Siden mulktlovens indførelse i lowa har man begyndt at tåge fat paa afholdsarbeidet i denne stat; flere foreninger er stiftet, og forhaabentlig vil og saa lowa, hvor NorBlcerne er Baa talrike, kaa sit lulles selskab i en nær fremtid. Som før antydet var det oprindelig tanken blandt dem, som stiftede Minnesota-selskabet, at samle alle afholdsvenner i Amerika under en organisation. Men denne plan blev ikke realiseret. Sidenefter blev der ført en del underhandlinger om sammenslutning mellern de forskjellige fællesselskaber i Wisconsin, Minnesota og Dakota; men heller ikke dette førte til noget resul tat. Foreningstanken vilde imidlertid ikke ned. Den dukkede op igjen paanyt, og trangen til sammenslut ning mellem de forskjellige afholdsorganisationer blev288 sterkere aar for aar. Wisconsin-selskabets seki'etær, hr. F. L. Trønsdal, sendte i 1894 en skrivelse til Minne sota-selskabets bestyrelse, i hvilken han for samarbei dets skyld udtalte ønskeligheden af en nærmere forening mellem statsselskaberne. Sagen kom op til behandling ved Minnesota-selskabets aarsmøde i Rollag samme aar. Mødet erklærede sig enstemmig før sammenslutnings tanken og paalagde bestyrelsen at gjøre, hvad den kunde for en saadan plans gjennemførelse. I henhold hertil udarbeidede bestyrelsen en plan for samarbeide med Wisconsin-selskabet — saalydende: "Til Wisconsins totalafholdsselskab! Minneapolis, Minn., 18de juni 1895. Bestyrelsen for Minnesota totalafholdsselskab holdt møde hos prof. Reimestad ved Augsburg seminarium den 17de januar 1895. Prof. Theo. S. Reimestad valg tes som delegat (med pastor K. C. Holter som supple ant) til Wisconsin-selskabets næste aarsmøde, og en komite blev bemyndiget til at foreslaa en plan til sam arbeide mellem de selskaber, saa delegaten kunde frem lægge denne plan ved næste aai*smøde. Af denne komite mødte følgende igjen hos prof. Reimestad den 18de januar 1895 og udførte komiteens hverv: Prof. Reimestad, pastor K. C- Holter, prof. J. L. og J. J. Skørdalsvold. Sidstnævnte valgtes til sekretær for mødet. Ifølge en beslutning af Minnesota-selskabets sidste aarsmøde enedes komiteen om i

selskabets navn at fore slaa samarbeide med andre afholdsorganisationer paa grundlag af følgende punkter, idet komiteen havde for nem melig Wisconsin-selskabet i sigte: 1. Naar det viser sig beleiligt, lægges afholds talernes ruter saa, at de uden videre fortsætter sit arbeide289 fra den ene stat til den anclen, efter en rute, som sel skabernes sekretærer i vedkommende stater er blevne enige om. Det selskab, som først ansætter taleren, bør være ansvarlig for ham; men taleren giver fuldstændige indberetninger til det selskab, i hvis stat han arbeider, og samme selskab betaler ham efter det regulativ, hvor efter han blev ansat. 2. Afholdsselskaberne sørger for udgivelse af fæl les afholdsliteratur, deriblandt aarsberetningerne. 3. Afholdsselskaberne sørger for et fælles merke {badge). Tilslut udtalte komiteen ønskeligheden af - en hel sammenslutning mellem alle norske afholdsorganisationer med bibeholdelse af alle statsorganisationerne. J. L. Nydahl, J. J. Skørdalsvold, formand. sekretær. Theo. S. Reimestad, delegat til Wis. afholdsselskab." Ovenstaaende 3 punkter fra komiteen for Minne sota-selskabet blev vedtaget af Wisconsin-selskabets aarsmøde i Blair, 30 —31 januar 1895, med den foran dring i punkt 1, at der istedetfor ordet "sekretærer" sættes "bestyrelse". Desuden udtalte aarsmødet sig i favør af sammenslutning med de skandinaviske good templarer og templar-selskabet og tilsatte en komite af 3 til at møde lignende komiteer fra andre selskaber for at forhandle og antage et grundlag for forening. Tem plar selskabet gik straks med paa planen og; tilsatte forhandlingskomite. Blandt goodtemplarne var enkelte., inde for samar beide, men ordenen har end nu ikke vedtaget nogen be slutning om at gaa med i foreningen. Minnesota-selska bets aarsmøde i Red Oak Grove, 26 —28 november 1895, tilsatte forhandlingskomite. Syd Dakota totalafholdssel-Afholdssagens historie. 19290 skab besluttede at gaa med i foreningen og tilsatte komite. Ved en informel konference i Minneapolis engang i oktober blev det bestemt, at forhandlingsmødet skulde afholdes der den 29—30 november 1895. Delegater fra de forskjellige selskaber mødte ogsaa frem: Professo rsrns I^dso. S. lisiinsBta^, J. L. Nydahl og Mrs. Anna Quale Anderson — alle fra Minneapolis — repræsente rende Niuue^otas totalafdolclsssisiiali; F. L. Trønsdal, fra Eau Claire, Wis., var rsprsLssntant for Wisconsins totalatiioiHZsslskal); O. S. Busv6, Brookings, S. D., for Syd Dakota totalafholdsselskab; Wm. Ager, Eau Claire, Wis., og A. Berge, Minneapolis, begge repræsentanter for templar-selskabet . Efter en del diskussion om sagen i sin almindelig hed, hvilken alle var inde for, blev en komite til?at for at uHarkeills regler, arbeidsplan og konstitntion for fæl-IsBarlisi6et. Til denne komite valZts»: F. L. Trønsdal, prof. J. L. Nydahl, Wm. Ager og O. 8. Sneve. Der paa adjournerede mødet til næste dag. Til bestemt tid rapporterede komiteen og følgende blev antaget som konstitution: Art. 1. Navn For at samle afholdsvenner i Amerika til fælles optræden mod drikkeondet, oprettes herved en fælles komite, der skal være kjendt under navnet "afholds kongressen". Art. 2. Sammensetning. Afholdskongressen bestaar af repræsentanter fra hvert af de følgende selskaber: Wisconsins totalafholds selskab, Minnesotas totalafholdsselskab, Syd Dakotas total^ afholdsselskab og templar-selskabet samt andre afholds organisationer, der tilstemmer denne konstitution, og291 som optages af en majoritet af de selskaber, som alle rede er repræsenterede i afholdskongressen. s. Afholdskongressens formaal skal være at samle afholdsvenner i Amerika til fælles, planmæssig optræden mod drikketrafiken og forene dem til samarbeide for saadanne gjøremaal, hvori de kan <3elta,SS u6en at krænke de respektive afholdsorganisationers uafhængighed og Belvl)6Bt6iulii6iB6Bl'6t. Til dette maaiB fremme anrettes: a) Et centralbureau for udbredelse af afholdslite ratur, og til hvilket man kan henvende sig om raad og oplysninger vedrørende afholdsarbeidet. b) Et afholdsseminarium eller foredragskursuser omkring i lokalforeningerne. Afholdskongressen skal forøvrigt ved andre foreta gender søge at fremme sagen, eftersom tid og omstæn digheder paakræver det. Art. Jf.. Møder. Afholdskongressen møder mindst en gang hvert aar og ellers saa ofte, den fineler det nødvendigt. Møderne bør helst holdes i forbindelse med større afholdsstevner eller vekselvis_ i forbindelse med selskabernes aarsmøder. Art. 5. Medlemmer. Medlemmer^og stemmeberettigede ved afholdskon gressens møder er to repræsentanter for hver afholds organisalion. Disse repræsentanter vælges med stemme sedler ved og af de respektive selskabers aarsmøde. Selvskrevne {ex-officio) medlemmer af denne kongres er hvert selskabs sekretær. Art. 6. Embedsmmnd. Afholdskongressen væl«er inden sin midte formand, sekretær og kasserer samt andre embedsmænd, som maatte tiltrænges.292 \ Art. 7. Konstitutionsforandring. Forslag ora forandring i eller tiliNZ til denne kon stitution kan gjøres af kongressen selv eller ak de respektive selskabers bestyrelse og træder i kraft, naar de er tilstemte al en majoritet ai selskaberne. Art. 8. Itatijikation, Denne konstitution træder i kraft, efter=

hvert som den — uden forandring — antages af de respektive selskaber. * * * Besluttet: At repræsentanterne fra de — ved dette møde — konfererende afholdsselskaber konstituerer sig selv som midlertidig afholdskongres. Til 6lul)e6BlNVn6 valFte»: Formand, prof. Theo. S. lieini6Btacl , Minneapolis, Ninn.; sekretær, F. L. Trøns dal, Eau Claire, Wis.; kasserer, Wm. Ager, Eau Claire, Wis. Hr. Wm. Ager val^teB oZBaa til at forskaffe det antagne fællesmerke i samraad med bestyrelserne for de respektive selskaber. Besluttet: At bestyrelserne for de konfererende selskaber opfordrer indstændig lokalforeningerne om at yde idetmindste 5 cents pr. kapita aarlig til afholds kongressens kasse, og at indsamling til denne kasse ogsaa paa anden maade foretages. Afholdskongressen har holdt et par møder siden og iverksættelsen af planen om et centralbureau er p&abe 3vndt. Hr. J. J. Skørdalsvold er anBat som aviskorre gpondent; det vil sige, han har faaet i opdrag at skaffe afholdsnyheder og afholdsartikler til visse blade, som ikke egentlig har gjort det til upzave at arbeide for afholdssagen, men som dog er villige til at give plads for afholdslæsning, der sendes til dem.293 Under selskabernes historie er disses reisende af holdsagenter for hvert aar blevne opregnede. Foruden de fast ansatte talere er der andre, som uden at staa i noget selskabs tjeneste har reist omkring paa egen haand og for kortere eller længere tid arbeidet i afholdssagens interesse. Enkelte har reist dels paa egen haand, dels under et eller andet selskabs kontrol. Den første norske reisende afholdstaler i Amerika var, saavidt vides, hr. Ole Hosendahl. Han skriver selv om sit arbeide: "I januar 1884 blev jeg kaldt af W. C T. U. til at reise og arbeide for sagen i Min nesota og var understøttet af dem i 6 maaneder. I denne tid besøgte jeg blot de største byer og holdt foredrag. Alle kirker var aabnet for mig, og jeg føler mig overbevidst om, at Herren var med og velsignede arbeidet. Jeg følte mig velsignet midt under vanske lighederne. Dette arbeide kaldte jeg at grubbe. Jeg blev vel modtaget baade af prester og folket; men at stifte foreninger — det var sagen endnu ikke mo den for." Det tog imidlertid ikke længe, før Rosendahl ogsaa begyndte at stifte foreninger. I slutningen af 1884 reiste han nemlig ud igjen paanyt. Ved Mrs. Gallingers og guvernør Hubbards hjælp lik han fripas paa 5 jern banelinier og half fare paa de andre. I et aar og tre maaneder drog han saa omkring blandt vort folk og fremholdt sagen. Han skriver herom: "Jeg har aldrig følt mig mere velsignet og vis i min sag, end naar jeg midt under mine reiser, træt og næsten nedbrudt, kunde lægge afholdssagen frem kor Herren og bede ham hjælpe mig, som var saa svag og lidet lærd at lede folkets tanker i den rette retning for sagen. Jeg var glad og frimodig og forlod mig paa Herren. Og det gik godt n begynnelse blev gjort. Jeg stiftede 27 foreninger;294 under denne ticl. Jeg holdt op til 3 møder om dagen, og mange gange 9a 10 møder om ugen. Jeg har mange herlige erindringer fra mine reiser baade her og i Norge, hvor jeg holdt over 50 møder i 1891—92 og vandt og- Baa 131 medlemmer til de forskjellige foreninger. Her i Amerika var antallet af medlemmer i de forskjellige foreninger no^et over 1200. Jeg for min del har været aknolslßlnan6 siden 1868." Hr. Ole Rosendahl, der ogsaa har udmerket sig som opfinder af "apparater til redning af menneskeliv paa søen," har i de senere aar slaaet sig til ro paa sin fann ved Jordan, Minn. I slutningen af 1884 kom Lars Øwre, det norske totalafholdsselskabs forhenværende sekretær, til Amerika. Han havde været en ivrig arbeider hjemme eg blev straks efter sin ankomst til Minneapolis engageret af W. C. T. U. til at virke for afholdssagen blandt det skandinaviske folk i Minnesota. Han stiftede en del foreninger og bragte mange til at tænke over den NVe sag. Prof. Wilhelm Pettersen er en af dem, som tidligst talte afholdssagen blandt vort folk. Han stiftede flere af de første afholdsforeninger i Nord Dakota; var med at organisere Dakota fællesselskab i 1885. Han tog le dende del i prohibitionskampagnen i Nord Dakota og tildels i Syd Dakota; har gjort flere foredragsreiser og saa i Minnesota. Prof. Pettersen holdt, saavidt vides, det første afholdsforedrag ved Augsburg seminarium; det var i 1882 ved et diskussionsmøde i studenterfor eningen. Hr. H. P. Rud fra Fergus Falls ofrede fra 1886 til 1889 det meste af sin tid i afholdssagens tjeneste. Han reiste vidt omkring, stiftede flere foreninger og vandt ved sine greie, ligefremme og argumentative fore295 drag mange over paa ædrueligbedens Bide. Han driver nu et "shoe-store" i Fergus Falls; men lader endnu af og til sin røst høre mod drikken og saloonen. Studenterkvartetten (siden 1893 kaldt Augsburg-kvar tetten) foretog sin første rundreise i 1888. Kvartetten blev organiseret ved Augsburg seminarium i 1885 og vakte straks betydelig opmerksomhed i Minneapolis, hvor den hyppig sang, ved koncerter, fester og møder at forskjellige slags. Nogle afholdsvenner i Minneapo lis kom paa den tanke, at det vilde være et ypperligt middel til afholdssagens fremme, om en sangerkvartet blev sendt ud, der kunde baade synge og tale sagen md i folk. En del penge blev subskriberet til dette øiemed, og en komite

dannedes for at bringe tanken i udførelse. Studenterkvartetten blev opfordret til at reise ud i sommerferierne, og den efterkom opfordrin gen. Det var noget aldeles nyt bland t vort folk for en kvartet at reise rundt paa den maade — arbeide for en Bvoial reform uden at have anden understøttelse, end nvad der kom md i kollekter og frivillige bidrag. Men det gik godt. Kvartetten navde held med sig. Den blev for det meste mødt med megen velvilje. Folk strømmede til dens møder i store skarer. Sangen drog mange ud, som ellers ikke vilde have Aaaet til noget afhøldsmøde. Indimellem sangene fik de saa høre sa gen fremholdt gjennem taler af nogen af kvartettens medlemmer. Vort folk liker god sang, og det var al mindelig indrømmet, at Studenterkvartetten sang godt, hvilket især maa tilskrives dens instruktør og første tenor, prok. Theo. S. JReimestad. Rcimestad er maaske den bedste nulevende tenorsanger blandt skandinaverne. Han har en forunderlig sølvren, omfangsrig og vel kul tiveret stemme. Kvartetten gjennemreiste flere gange staterne Minnesota og Wisconsin og gjorde kortere eller296 længere afstikkere md i Nord- og Syd Dakota, lowa og Michigan. Paa sine rundreiser i afholdssagens interesse blev kvartetten ogsaa middel til at vække og opelske sansen for sang — især for nordiske melodier — blandt den norske ungdom. Sangkor havde naturligvis eksisteret før rundt omkring; men fra den tid blev de mere al mindelige baade inden afholdsforeningerne og de luther ske menigheder. Den 30. jan. 1892 blev "Det norsk lutherske san^erkorkurxl" stiftet ekter indbydelse af prof. Reimestad, past. M. Falk Gjertsen og past. B. B. Hau gan. Sangerforbundet tæller nu over "70 kor med et samlet medlemsantal af over 1200. Prof. Reimestad er for tiden musikdirektør. Studenterkvartetten bestod de første aar af prof. I^deo. S. Reimestad og studenterne Martin Havd al, Frantz Norman og J. L. Nydahl. Da Havdal blev syg og døde, maatte hans plads udfyldes med en anden, og stud. A. Houkoui blev valgt. Men saa blev baade han og F. Norman prester og kunde saaledes ikke længer reise omkring med kvartetten. Professorerne Reimestad og Nydahl var derimod fremdeles ved Augsburg og havde sommerferierne til sin raadighed. Saa blev da kvartetten atter igjen reorganiseret i 1893 med studen terne B. Sundal og F. Melius Christiansen som nye medlemmer og under det nye navn "Augsburg-kvar tetten". Sommeren 1890 og part af 1892 fulgte redaktør O. Br. Olson med kvartetten som taler, ved siden af at han arbeidede for udbredelsen af "Reform". I 1895 foretog kvartetten en reise til Norge. Herom siger prof. Reimestad i sin rapport til Minnesota-selskabets aarsmøde: "Augsburg-kvartetten anvendte omtrent 2 maa neder til en sanger- og afholdstourne i Norge under det297 norske afholdsselskabs auspicier. Vi havde ingen under støttelse af afholdsfolk her i Amerika, betalte vor egen reise frem og tilbage. Ved et velvilligt arrangement af foreningerne, som indbød os, sikredes saa omtrent vore reiseudgifter, under opholdet i Norge. Det hele ordnedes gjennern hovedbestyrelsens venlige assistance. Kvartetten bestod af past. Fossum, prof. Nydahl, stud. Grønseth og prof. Reimestad, leder. Norgesturen var virkeliggjørelsen af en for flere aar siden gjentagende fremholdt tanke inden kvartetten. Overalt blev vi mod tagne paa det venligste, uaneeet om det var afholdsfolk eller ei. Den norske presse, som man har beskyldt for "clannishness" ligeoverfor alt fra Amerika, var særde les opmerksom og anerkjendende. Vi kunde ikke paa langt nær naa til alle de steder, som sendte indbydel ser, hvoraf henved 50 allerede ventede paa os, før vi den Bde juni steg iland i Kristiania. Man bad os alle steder hilse afholdsfolket i Amerika, samt Minnesota afholdsselskab og Augsburg seminarium. Disse hilsener tilstemtes som oftest ved reisning af de store forsamlin ger, gom mødte frem paa næsten alle steder. Det er mig en kjær pligt herved at frembære denne hilsen fra det norske afholdsfolk og kirkefolk til vort selskabs aarsmøde, særlig da fra de 23 afholdsmøder og religiøse møder, som jeg holdt alene i Stavanger og omegn, i fjordene og paa Jæderen, min egen hjembygd. Dette Augsburg-kvartettens besøg var det første i sit slags, som gamle Norge har faaet fra det nye, uå flyttede Norge i Amerika. "Turister og folk paa rekrea tionsbesøg har vi havt nok af," sagde en, "men dette er første gang, vi faar besøg af nogen, som vil arbeide blandt 08." Jeg fik en stedse sterkere følelse af, at vi trænger at komme i livligere rapport med afholdsfolket298 i Norge, hvor arbeidet er prøvet og har vundet fasthed gjennem mange aars erfaringer; vi kan lære af dem. Til gje*igjæld turde det vise sig, at de ogsaa kan finde en del at lære ak os. Det vil fremgaa klarere efterhvert, at afholdsfolket paa begge sider af havet trænger hinanden; godt var det, om der kunde gjøres gjensidige besøg. Kvartetten optraadte 45 gange under sit besøg i Norge i juni og juli. Afholdsfolket i Norge har nu for alvor begyndt at gaa løs paa samlagene; de norske kvincier har ekter den nve "brændevinslov" faaet kommunal stemmeret, og den benytter de slig, at samlagene banlyses i hver eneste by, hvor man hidtil har faaet lov at stemme. Det er rigtig paa tide nu, at nogen "mossback" redaktør blandt os skulde

begynde at ivre for samlagenes indførelse her; det vilde være rigtig i stil, om saa var. Redaktør Olson slog følge med kvartetten til Norge; reiste alene, holdt 60 møder." Prof. Reimestad er en af de mest anseede afholds ledere blandt skandinaverne i Amerika. Han var i 1888 prohibitionisternes kandidat for vice-guvernør i Minnesota og i 1894 kandidat for kongressen. Sammen med organist H. Askeland og prof. Wilhelm Pettersen udgav han i 1890 "Sangbog for afholdsvenner". I 1892 udgav han og past. B. B. Haugan "Kamp-melo dier". Og for tiden holder han sammen med past. M. Falk Gjertsen paa at udgive "Sangbogen", beregnet paa at blive som et slags "Gospel Hymns" blandt det norske kirkefolk i Amerika. En af de ældste, trofasteste og mest udholdende afholdsarbeidere iblandt os er uden tvivl journalist J. J. Skørdahvold. Som redaktør for "Folkebladet" i 1882—84 lagde han mangt et godt ord md forden gode pag, der endnu var ny og ukjendt for vort folk her tillands. "Folkebladet" var dengang det eneste norske299 afholdsblad i nordvesten. I de senere aar har hr. Skør daiBvold været reporter for engelse blade; har stund imellera redigeret "Reform" og stadig skrevet Minnea polis-nyheder for samme. For tiden er han afholdskon pressen» korrespondent. Som saadan skal han samle afholdsnyheder og forfatte afholdsartikler for flere af de mest udbredte norske og tildels engelske aviser, der uden egentlig at være afholdsorganer dog er villige til at optage læsestof vedrørende sagen, naar det sendes til dem. Hr. Skørdalsvold har ogsaa fra tid til anden gjort foredragsreiser i sagens interesse. Han var saa ledes blandt dem, der først talte afholdssagen og stif tede foreninger i Wisconsin. Han har altid været et opokrende medlem at Syd Minneapolis afholdsforening, hvis første vicepræsident han var; er for tiden dens præsident. Student (nu doktor) 0. K. Winberg var Minnesota selskabets agent i sommermaanederne 1888 og 89. Han stiftede flere foreninger. Mrs. Anna Quale Anderson er kvindernes varmhjer tede representant i akdoldsardeidet idlandt os. Hun var med ved stiftelsen ak den første afholdsforening i Minneapolis; var sn tid præsident for samme. Hun var med ved stiftelsen af Minnesota totalafholdsselskab og har omtrent hele tiden været medlem af sammes besty relse. Hun var ogsaa med ved afholdskongressens or ganisation. Fra 1891 af har hun hvert aar arbeidet flere maaneder i Minnesota-selskabets tjeneste eller under dets auspicier. Hun har desuden gjort kortere eller længere foredragsreiser gjennem nabostaterne Wisconsin, lowa og Dakotaerne. Det er hjemmenes sag, Mrs. An derson taler. Der er stemning og varme i hendes fore drag. I gribende ordelag skildrer hun drikkelastens sørgelige følger for hjemmene og fremholder kristen- -..V ,^" '• y "'.' n300 folkets pligt til at optage kampen iraod den. Hendes virksomhed gjennem tale og sang har baaret rig frugt for afholdssagen. Foruden Mrs, Anderson har ogsaa en anden kvinde, nemlig Mrs. l/?7-l'^tt F. Brunn, gjort sig bekjendt ved sit afholdsarbeide. Hun dar i mange aar været besty rerinde for afhold shjern met Hope Mission i Chicago. Afvigte sommer foi6toA hun en længere foredragsreise gjennem nordvesten. Hr. Adelsten Berge har ofret omtrent hele sin tid for afholdssagen de sidste 5 aar. Han har reist delvis paa egen haand, delvis for et eller andet af de nu eksi sterende fællesselskaber, i det sidste for templar-selska det. Hr. A. Berge har trængt md paa mange steder, hvor sagen før var ukjendt, og stiftet foreninger. Han har i denne henseende været særdeles heldig og har ved sit opofrende arbeide vundet sig mange venner rundt omkring, hvilket tydelig kom tilsyne under hans sygdom forrige aar. Berge er en overbevisende taler; han synger desuden godt og akkompagnerer sig selv paa harpe. Hr. E. E. Løbeck har ogsaa ofret sig helt for afholdssagen de sidste 5 aar. Han har for det meste staaet i Wisconsin-selskabets eller "Reform"s tjeneste, men dar desforuden reist en hel del udenfor Wisconsin i nabostaterne. Hr. Løbeck er en kraftig skikkelse, der slaar tunge slag mod saloonen og drikken. Han er og saa lidt af en digter og sanger bar udgivet en liden sangbog under navnet "Forglemmigei". J. 8. Holland var i nogen tid Wisconsin-selskabets emissær, men reiste forresten i flere aar paa egen reg ning baade i Wisconsin og andre stater, Pastor T. K. Thorvildsen af den norske synode ned lagde i 1893 sin prestelige virksomhed for at overtage redaktionen af "Reform" i O. B. Olsons sted; Olson301 ønskede nemlig at virke for bladet og sagen som reisende agent. Men da "Reform" ikke kunde bære de forøgede udgifter, maatte pastor Thorvildsen slutte inden aaret var omme, og O. B. Olson atter tåge fat som redaktør for bladet. Siden den tid har pastor Thorvildsen reist omkring som afholdsagent for det meste paa egen haand. Han er en underholdende taler og spiller vakkert violin. Pastor B. B. Haugan af Hauges synode er en af afholdssagens ivrigste forkjæmpere. Gjennem sit blad "Ungdommens ven", der nu udgives af pastor K. C. Holter, har han bidraget meget til at gjøre sagen kjendt og kjær blandt ungdommen. Ogsaa gjennem tale og sang har pastor Haugan indlagt sig store fortjenester af afholdssagen. Sammen med prof. Reimestad udgav han 1892 afholdssangbogen "Kamp-melodier".

Har desuden udgivet sangbogen "Frydetoner", samt fortællingen "Et besøg no presten", der giver en realistisk, men noget ensidig skildring af norsk-amerikanske menigheds forholde. Han er en populær taler; har især anlæg for det humoristiske. Pastor K. C. Holter, ogsaa af Hauges synode, var i 1889—91 Minnesota-selskabets afholdsagent og fik som saadan indpas paa adskillige steder, hvor afholdssagen før var seet paa som noget, der var Guds ord og kri stendommen imod. Hans blad, "Ungdommens ven", giver fremdeles afholdssagen en prominent plads i sine spalter. Prof. H. S. Hillehoe, bestyrer for Willmar Semi nary, var i 1894 prohibitionspartiets kandidat for guver nør i Minnesota. Under valgkampen ofrede han flere ager ak sin tid i partiets tjeneste. Han nar taget en fremtrædende del i afholds- og prohibitionskampen i Willmar og omegn; har ogsaa ved leilighed talt sagen paa andre kanter af staten .302 Prof. 0. Løkensgaard, bestyrer for den forenede kirkes normalskole i Madison, og broderen K. Løkens gaard, der er lærer ved samme skole, liar begge taget virksom del i afholdsarbeidet, især førstnævnte, som iaar var probibitionisternes kandidat for vice-guvernør i Minnesota. Sommeren 1895 dannede de sammen med studenterne C. og A. Faroe en kvartet, der i liglied med Augsburg-kvartetten anvendte et par maaneder til afholdssagens fremme gjennem sang og tale. Student Hans Caspersen har arbeidet i Minnesota selskabets tjeneste, og tildel i Wisconsin-selskabets, de sidste to aar i sommerferierne Han har desuden gjort sig bemerket som literat ved flere velskrevne artikler og digte i "Reform" og "Folkebladet". Foruden de ovenfor nevnte afholdsagenter, der har ofret mere eller mindre af sin tid udelukkende i afholds sagens tjeneste, er der en stor skare af anseede mænd og kvinder i de forskjelligste stillinger, som har givet sagen sin støtte og hjælp. Mænd som prof. Sven Ofte dal og pastor M. Falk Gjertsen nar fra den første stund af staaet Bom ledere og foregangsmænd i dette arbeide og har baade i skrift og tale baaret sagen frem blandt vort folk. Det samme kan ogsaa til nogen grad siges om prok. G. Sverdrup, prof. H. G. Stub, pastor A. Bredesen, pastor A. Wright, pastor J. Muller-Eggen, formand G. tlo^ms, pastor L. Heiberg, pastor M. A. Pedersen; d'nrr. J. F. Heiberg, Ole Nilsen, L. S. Teig land, [L. B. .Larsen, J. Sund, Syver Larsen, Martin Haugen, O. S. Johnson, C. O. Winger, Ole Kron, Ole Bartnes, Lars Knudsen, H. Volstad, Ole Hatledal og mange flere, af hvilke somme er nævnte andensteds i bogen.303 Naar vi ser tilbage paa, hvad der i denne korte tid er udrettet, Biden akuoldljkevNAy^en ri^tiA tog fart iblandt os, da maa vi visselig erkjende, at arbeidet nar baaret velsignelsesrige frugter. Sagen har gaaet merk værdig fort frem, og store forandringer er skeede. Skal i denne forbindelse anføre, hvad jeg skrev desangaaende i min indberetning til Minnesota-selskabets 10de aars møde i 1895: For 10 aar siden var afuold«BaAen forholdsvis lidst kjendt iblandt os. Kun faa foreninger var Btiktscls, og de, som allerede 6ll»i3tsr6cl6, var for det meste smaL og übetydelige. Overalt in^cits man cisn^an^ Hno<iBtan<?, som jo altid er tilfældet, naar en nv sag skal frem; den kommer bestandig paatvers for gamle vaner og for domme. Folk liker ikke at blive forstyrret i sine gamle vaner, — taaler ikke, at man rører deres ne<3ar vede skikke og vecltssAter; tui det, som er Zamm^lt og nedarvet, har derved faaet en viB hævdsret, sg man hol der IcrampaZtiA fast paa det l)6Btaasn6s, enten det nu er godt eller claarliAt. I dette tilfælde var det en af folkets ældste og mest indgroede skjødesynder, som blev anAreoen, og det var derfor ganske naturligt, at der vilde blive modstand. Det blev der da ogsaa. Endog mange af dem, som man skulde have ventet vilde glæde sig ved, at der rei- BteB en alvorlig kamp mod drukkenskabslasten — pre sterne og kirkefolket nemlig — endog mange ak dem stillede sig imod, just fordi afholdssagen var noget nyt, som de ikke var vant med eller kjendte noget til. Men eftersom sagen drøftedes, lagde modstanden sig noget fra den kant. Fra dem deriraod, som elsker vinen eller har interesse af at holde drikkeriet gaaende, kan man selvfølgelig altid vente modstand. Nen, Bom 82Ft, preßterneß 0^ Kirkekolketß korliold304 til denne sag er betydelig forandret. En stor del af vore norsk-lutherske prester i dette land er nu afholds mænd; næsten ingen stiller sig bent imod, men ganske mange er ivrige arbeidere for sagens fremme. Kirke samfundene nar ved sine aarsmøder vedtaket kraftige resolutioner i favør af totalafhold og prohibition. Af dolclßßa^6n har været talt ved møder og andre religiøse sammenkomster, hvilket altsammen viser, at det mere og mere trænger igjennem i kirkefolkets be vidsthed, at afholdsarbeidet i grunden er en menigheds sag, og at menighedsfolket derfor bør gaa foran i dette arbeide. Det gaar jo ud paa at bekjæmpe en last, som cleßVßLrre oAßaa har trssu^t sig in<l i vore nieniZdecier, og hvem skulde da være nærmere til at modarbeide den end menighedsfolket selv? Ved vore høiere skoler er de fleste af lærerne og studenterne afholdsmænd; drik blandt studenterne taa les ikke ved nogen af skolerne. At afholdssagen har vundet en saapas

stor plads ved skolerne spaar godt for fremtiden. Faar vi den studerende ungdom paa vor side, er meget vundet; thi fremtiden hører ungdommen til, og af de unge vil de bedst uddannede i regelen faa størst indfiydelse paa sin samtid. Naar de nu ved sko lerne lærer at omfatte sagen med interesse, vil de og saa senere i livet IIVA»e noget ak sin indflydelse md for dens fremme. Minnesota-selskabet (foruden de andre selskaber) har i disse 10 aar udfoldet en betydelig virksomhed, og arbeidet har ogsaa baaret rigelig frugt, saa vi nar god Zrund til at være glade. Møder har været holdte i kirker og skolehuse, i private huse og andre lokaler overalt i staten (saavelsom i andre stater), Baa der fin des neppe nogen norsk mand eller kvinde, som ikke har havt anledning til at høre sagen fremholdt og drøftet.305 Afholdsforeninger er nu stiftede i de fleste byer og setlementer, hvor norske bor. Og disse foreninger har øvet en überegnelig indflydeise paa de moralske, 80013,16 og økonomiske forholde blandt vort folk. Paa mange steder, hvor drill og altslags raahed før var alrnindelig, er nu ædruelighed og god orden traadt isteden. Hvor det før næsten var en skam ikke at gaa paa saloonen, er det nu heller blevet en skam at vise sig der. Hvor der før var fattigdom og elendighed i hjemmene paa grund af drik, er der nu velstand og hygge. Mange setlementer er ikke til at kjende igjen; saa stor er forandringen. Ved siden af alt dette har ogsaa afholdsarbeidet været en ypperlig skole iblandt os. Det har sat vort folk til at tænke selvstændig og tvunget mange til at tåge standpunkt uafhængig af dem, de før stod sammen med og maaske saa op til som ledere. I afholdsforeningerne har man havt en ypperlig anledning til at øve sig i diskussion og til frit at udtale sine tanker for en offentlig forsamling. Mange af dem, som nu er dygtige talere, lærte denne kunst i afholdsforeningen . I afholdsforeningerne nar ogsaa bør nene og de unge navt anledning til at øve sig i dekla mation, sang og musik, ved siden af, at de derved er blevne interesserede for det, som er godt og ædelt, og har lært at sky det skadelige og onde. Sandelig, af holdssagen har udrettet meget godt; den er af übereg nelig betydning, og den fortjener al den støtte og oprnuntring, den kan faa. Meget er udrettet i disse faa aar, men meget staar endnu tilbage. Drukkenskab og ryggesløshed er des værre endnu altfor almindelig blandt vort folk, og derfor trænges der fremdeles til et fortsat kraftigt afholdsar beide. Saalænge denne last eksisterer, maa ogsaa kam pen imod den holdes gaaende. Det gaar ikke an at Afholdssagens historie. 20306 lade ondskaben øve sit verk uhindret; der maa gjøres noget for at sætte en stopper for dens dNr^in^sr. Og det er det, vi afholdsfolk prøver at gjøre. Opgaven er vanskelig; men med Guds hjælp skal det nok lykkes. Og som han har hjulpet før, vil han nok ogsaa hjælpe fremdeles." XXXIII. Slutningsbemerkninger. Af den forangaaende historiske fremstilling vil det sees, at afholdssagen kan siges at være baade gammel og ny. Den er gammel, loi-Baavi<lt der til alle tider og blandt alle folk, hvor drukkenskaben er blevet alminde lig, har hævet sig røster imod den, — ny, forsaavidt det organiserede, planmæssige, vidtforgrenede arbeide hen imod drikketrafikens fuldstændige udryddelse først har taget sin begyndelse i vort aarhundrede. Aarsagerne til og nød vend igheden af denne moderne reformbevæ gelse er, som paavist, den overhaandtagende drukken skab som følge af distillationens opfindelse og den mo derne saloonforretning. Bevægelsen var først rettet kun mod distillerede drikke, senere tog man ogsaa vin og øl med, derpaa blev angrebene særlig rettet mod saloonen. Man vilde ikke alene faa folk bort fra drikken, men ogsaa faa drikken bort fra folk. Saa nu i vore dage kjæmpes der baade ad lovens og den personlige overbevis ning* vei. Resultaterne af kampen har været baade opmunt / 306 lade ondskaben øve sit verk uhindret; der maa gjøres noget for at sætte en stopper for dens dNr^in^sr. Og det er det, vi afholdsfolk prøver at gjøre. Opgaven er vanskelig; men med Guds hjælp skal det nok lykkes. Og som han har hjulpet før, vil han nok ogsaa hjælpe fremdeles." XXXIII. Slutningsbemerkninger. Af den forangaaende historiske fremstilling vil det sees, at afholdssagen kan siges at være baade gammel og ny. Den er gammel, loi-Baavi<lt der til alle tider og blandt alle folk, hvor drukkenskaben er blevet alminde lig, har hævet sig røster imod den, — ny, forsaavidt det organiserede, planmæssige, vidtforgrenede arbeide hen imod drikketrafikens fuldstændige udryddelse først har taget sin begyndelse i vort aarhundrede. Aarsagerne til og nød vend igheden af denne moderne reformbevæ gelse er, som paavist, den overhaandtagende drukken skab som følge af distillationens opfindelse og den mo derne saloonforretning. Bevægelsen var først rettet kun mod distillerede drikke, senere tog man ogsaa vin og øl med, derpaa blev angrebene særlig rettet mod saloonen. Man vilde ikke alene faa folk bort fra drikken, men ogsaa faa drikken bort fra folk. Saa nu i vore dage kjæmpes der baade ad lovens og den personlige overbevis ning* vei. Resultaterne af kampen har været baade opmunt /307 ren-le og nedslaaende. Sagen har vundet stor tilslut ning,

idet mange nar stillet sig i de kjæmpendes rækker. Tusender — maaske millioner af drankere er blevne reddede fra drukkenskabens elendighed, og mange flere er blevne bevarede fra at falde i den formedelst afholds arbeidet. Ved uforfærdet, enig og kraftig politisk optræden er ogsaa drikketrafiken ganske udryddet paa mange steder. Forsaavidt er resultaterne opmuntrende. Men paa den anden side er det ogsaa sandt, at tiltro6B for afholdsarbeidet, tiltrods for prohibitionsbe stræbelserne har dog 6ruk^6nBkad6ii tiltaget, og saloon interessen vundet i magt og indflydelse. Statistiken viser, at forbruget af berusende drikke stadig øges i de fleste lande. Forsaavidt er resultaterne nedslaaende. Det er nedslaaende at se dem, der var vuudue for ædruelighedens sag, vende tilbage til drikken igjen — nedslaaende at se saloonmagten vinde terræn der, hvor prohibitionsbanneret med møie var plantet. Og mane er de, som blir mismodige og gaar træt, naar de se saadant. Men det kan jo ikke anderledes være. De er med afholdssagen som med enhver aandelig bevægelse af moralsk art; den har sine trængselstider at gjennemgaa En moralsk reform naar aldrig frem til seier uden kamp og megen modstand. Sagens fiender søger ganske natur ligen at hindre dens fremgang, og dens venner bliver ofte trætte under kampen og striden, iveren slappes, og alt synes at gaa tilbage. Men saa indtræder der gjerne et vendepunkt; begivenheder indtræffer maaske, som opflammer begeistringen paanyt, flere slutter sig til, og sagen gaar atter frem med fornyet kraft. '•Der høres tildels klage fra forskjellige hold over, at afholdssagen er kommet i dødvande, og at man ikke Iwi^eie er paa intereßß6ret som før. Og disse klager er308 vel ikke aldeles uden grund; men mon det er tegn paa, at afholdsinteressen begynder at dø ud iblandt os? Jeg mener nei. Thi der er mange ting, som tyder paa, at interessen er lige stor som før, og at uvilien mod sa loonen om muligt er endnu sterkere og mere almindelig end nogensinde, selv om der her og der er en og anden, som gaar træt. Det kan godt være, at afholdsforenin gerne paa enkelte steder ikke har saa hyppige og vel besøgte møder som før, uden at afholdsinteressen dog blandt folk paa disse steder er mindre; thi det kan godt hænde, at saagodtsom hele befolkningen rundt omkring er afholdsvenlig og gjerne vil modarbeide drukkenskaben og saloonen, og at netop dette er grunden til, at man ikke har saa talrike møder, da jo næsten alle er afhold^s folk allikevel. Desnden er det ogsaa i længden træt tende at høre det samme thema diskuteret bestandig, og saa blir man borte fra møderne uden dog at have tabt interessen for sagen. Jeg tror derfor, at der ingensombelst grund er til frygt for, at afholdsbevægelsen vil dø ud iblandt os, men at den hellere vil skyde ny fart i en nær fremtid. Ja, vi har jo for vore .ørne mange vidnesbyrd om, at sagen gaar frem, og at flere og flere slutter eig til os. Gaar arbeidet istaa paa st sted, saa optages det fra nyt af paa et andet; gaar det paa enkelte steder tilbage, saa gaar det saa meget raskexe frem paa andre. Imidlertid er det rigtigt, at vi ser paa stillingen, som den er, og ikke lægger skjul paa noget, selv om det gaar os imod. Og da maa vi vel tilstaa, at der er dem, som begynder at tabe modet og at blive trætte. Men vi kan jo ikke vente os noget andet. T enhver aan delig bevægelse er der altid dem, som i førstningen rives med af kjødelig iver, men som snart gaar træt og fal der fra, naar modgange, trængsler og forfølgelser kom-309 mer. De mangler dsu fasthed, tro og udholdenhed, som udkræves i et langt, tungt og selvopofrende arbeide. Jeg er bange for, at mange iblandt os indbildte sig, at det skulde gaa forholdsvis let og snart at faa udryddet drukkenskabslasten og saloontrafiken, og derfor sluttede de sig til afholdsbevægelsen. Naar de nu fin der, at det slet ikke gaar saa let og snart, bliver de utaalmodige og giver op det hele. Alt maa ske i en fart med dem; de er ikke rede til at vente og bie paa Herren eller til at arbeide i tro og haab, indtil han i sin velbehagelige tid vil forunde os at høste trugterne af vort møisommelige arbeide. Venner, vi maa ikke indbilde os, at en saa gammel og indgroet synd som drukkenskaben kan udryddes i en haandevending; thi det vil ikke ske. Vi gjør derfor bedst i at belave os paa en lang og tung kamp, som vil kræve baade arbeide, tro og udholdenhed. Somme af os havde haabet, at vi ad politisk vei skulde opnaa store resultater i en nær fremtid, og mange blev saa optagne af det politiske prohibitionsarbeide, at de for en del forsømte den egentlige grundlæggende afholdsvirksomhed. Det var et feilgreb; thi der vil aldrig blive varig og grundig prohibition, uden at der bag lovens bogstav staar et folk med sn dyb, moralsk overbevisning om, at drukkenskab er synd, og at saloon trafiken er en forbrydelse. Og en saadan overbevisning kan kun indprentes ved Guds ords prædiken og det kristelige afholdsarbeide. Jeg tror paa prohibition og ved, at den endelige løsning maa komme ad politisk vei; jeg tror ogsaa, at løsningen vil komme, om ikke saa snart eller paa den maade, som vi havde tænkt. Men for at den maa komme, er det absolut nødvendigt, at vi fremdeles opretlioider vore afholdsorganisationer for gjennem dem310 at tale vor sag og redde den enkelte fra saloonens for bandelse. Om der aldrig blev politisk prohibition,

vilde det alligevel være en god gjerning og meget udrettet, om kun en og anden ved vort arbeide og vort eksempel blev reddet fra at gaa under i drukkenskabens forfærde lige last. Lad os derfor troligen tåge fat paanyt og i Her rens navn fortsætte arbeidet i forvisning om, at han, som har os^vnclt den gode gjerning inianclt os, ogsaa vil fuldføre den indtil Jesu Kristi dag. Vi skulle høste i sin tid, saafremt vi ikke trættes." Det ser ud, som om djævelen siden afholdsreform^ns begyndelse gjør en sidste, fortvivlet kraftanstrengelse for at ødelægge saa mange som muligt gjen nem druk kenskabslasten, medens han endnu faar lov til det. Snart kunde det blive for sent. Jo mere afholdsvennerne driver paa og trænger frem, des større anstrengelser gjør ogsaa saloonmagten for at forsvare sig selv indtil det v<^6lBt6. Og ofte ser det ud, som om det er den, der har overtaget og driver angriberne tilbage. Naar man ser paa, hvor rodfæstet denne trafik er, og hvilken uhyre politisk magt den har faaet, Baa kan en nok let mistvivle om seiren og spørge sig selv, om det dog er muligt at faa bugt med den. Men selv om det aldrig lykkes at udrydde drukkenskabslasten aldeles, saa er det dog allikevel vor pligt at modarbeide den, saa godt vi kan, ligesom det er vor pligt at modarbeide al anden synd. Det kan nok hænde, at menneskene i fremtiden, ligesom tilfældet har været i fortiden, vil kræve et eller andet berusnings- eller pirremiddel — er det ikke drik, Baa er det gjerne noget andet — og at drikke trafikens afskaffelse forsaavidt ikke vil være nogen sik311 ker garanti for fremtidig ædruelighed. Men — "den dag, den sorg". For tiden er drikken vor nationale — eller rettere sagt internationale forbandelse, og vor op gave er at bekjæmpe de specielle laster, som just gaar i svang hos os. Fremtidens slegter faar løse de nye opgaver, som lægges for dem. At vor oppave er tung og vanskelig er sikkert nok. Mansre skuffelser, neder lag og trængsler vil komme, førend seiren og frigjørel sen blir vor. Udsigterne er ikke saa lovende, som maa ske enkelte tror. Men der er dog det, som giver haab. Spørgsmaa let agiteres overalt, og jo mere sagen drøftes, des mere fremgang vinder den; thi den bærer ret og sandhed i sit skjød. Kirkefolket de^vnder mere og mere at vaagne op til at se sin pligt i denne sag. Næsten alle kirkesara fund har vedtaget kraftige resolutioner imod saloonen. Og det betyder meget. Vistnok faar man ikke saloonen ud med resolutioner; men har man først vedtaget saa danne, vil man ogsaa lidt efter lidt bevæges til at gjen nemføre dem i handling. Vore bed ste og ædleste kvinder er imod saloonen, og de gjør et betydningsfuldt arbeide for afhold og prohibition i hjemmene og selskabslivet. I skolerne undervises der om alkoholens skadelige virkninger, og de unge læres op til at sky drikken og holde sig borte fra saloonerne. Disse og lignende ting spaar godt for fremtiden. Det arbeides mere og mere md i folks bevidsthed, at saloonen er en skam og en skjændsel for vort samfund, et onde, som ikke burde taales. Det, som staar igjen, er at samle alle reformvenner om en fælles plan, saa at de taktfast og med forenede kræfter kan angribe fiendens befæstninger. Som det nu312 I er, staar de paa mange steder adskilte i forskjellige grupper og partier, der gjerne bekjæmper hinauden og saaledes ikke faar udrettet stort. Men vi haaber, at den dag Buart vil komme, da kampen om saloonen blir saa skarp, at man nødes til at stille sig enten direkte for eller imod. Da vil de, som hører sammen, komme sammen, saloonfolket i et parti og prohibitionisterne i et. Først da kan der og være haab om at vinde. Men indtil det sker, faar vi arbeide efter bedste overbevis ning hver i vor kreds og vort parti. Det er af største betydning for sagen, at vi prøver at opretholde vore afholdsorganisationer for gjennem dem at holde interessen vedlige og tvinge spørgsmaalet frem til idelig diskussion. Det er ogsaa absolut nødvendigt at støtte og opretholde vort prohibitionsparti, indtil an dre partier tvinges til at optage sagen, eller maaske et nyt reformparti dannes med prohibition som merkesag. Her er det ikke spørgsmaal, om vi er faa eller mange, eller om der er u6Bi^t til seier eller ei; men her er spørgsmaal om ret og sandhed. Naar vi gjør det, som ret er, og stiller os paa sandhedens side, kan vi trygt overlade resten til Gud. Er sagen af Gud, vil han nok i sin tid vide at føre den frem til seier. Men os bør det at befindes tro i vort kald indtil enden. 313 Tillæg. I. Synodens resolutioner i 1879. "1. <^n^B ord byder os, at vi ikke alene Belv skal vogte os for fristelser, men at vi heller ikke ved vort eksempel skal udsætte andre for fristelser. 2. En kristen har ingen ret til at pukke paa Bin kristelige frihed for at bruge den til egne lysters til fredsstillelse; mon han skal hævde den for at bruge den til Guds ære og næstens tjeneste. 3. Det vil være misbrug af den kristelige frihed, om en kristen uden høieste nødvendighed gaar ind paa drikkehuse eller u<^BiiMnlillinA»Bts<i6r for sterke drikke. Dersom det skulde være ret at besøge drikkehuse, kunde det heller ikke være uret at holde saadanne, og vi vilde da heller ikke kunne negte de personer, der gjør dette, optagelse i menigheden eller adgang til nadveren. 4. Enhver, som har været forfalden til drukken skab, eller som har gjort den erfaring, at han, naar han først har nydt

lidt af berusende drikke let kom mer til at nyde lidt for meget, bør aldeles afholde sig fra enhver brug deraf, og at ville overtale saadanne til at nyde berusende drikke er en satnvittighedsløs og skjendig gjerning. 5. De personer, som af de anførte eller andre grunde erkjender, at de aldeles bør afholde sig fra be rusende drikke, bør ogsaa, naar det viser sig nødven digt, aabent og ligefrem bekjende dette for andre, for at disse kan vide, at de ikke maa byde dem saadanne drikke.314 6. Det er en kristenpligt at bruge den største varsomhed ogsaa i familien med at beverte eller trak tere med sterke drikke, for at vi ikke ved saadan trak tering skal friste nogen til drukkenskab. 7. Det eneste ufeilbare middel mod drukkenskab er en sand omvendelse til Gud, og denne kan ene og alene virkes ved Guds ord. 8. Da drukkenskab er en synd, som udelukker fra Guds rige ligesaavel som hor, mord og tyveri, saa er det enhver kristens pligt at formane og straffe sin bro der, som han ser gjør sig skyldig i denne synd. Hvis saadan formaning og bestraffelse ikke hjælper, bør der fort sættes med kirketugt i 2den og 3die grad, og hvis hel ler ikke dette hjælper, byder Guds ord at udelukke en saadan af menigheden og anse ham for en hedning. 9. Menigheden er de kristnes rette og fuldkommen tilstrækkelige afholdsforening, fordi den baade forbyder al synd og af Gud selv har faaet det eneste middel, som er kraftigt til at overvinde al synd, og som ingen an den end Kristi kirke har, nemlig Guds ord. 10. De her i landet almindelige afholdsforeninger kan gjøre sin nytte for dem, som ikke er kristne, og som derfor ikke kjender eller forstaar sig paa at bruge de kristnes vaaben og verge mod synden, nemlig Guds ord. Men kristne bør ikke gaa ind i dem, 1) fordi disse foreninger mener at kunne gjøre menneskene bedre uden Guds ord, 2) fordi de gjør det til synd, som Guds ord ikke gjør til synd, 3) fordi de stifter religiøst sam fund mellem mennesker af forskjellig bekjendelse eller endog uden bekjendelse, 4) fordi de leder til at frygte mennesker mere end Gud, 5) fordi ogsaa andre grove misbrug er forbundne dermed, f. eks. at der tages løf ter af smaabørn." 315 2. Synodens resolutioner i 1889. "1. Minnesota distrikt af den norske synode anser saloontrafiken som et onde, der øver en fordærvelig ind flydelse paa hjertet, hjemmet, staten og kirken. 2. Minnesota distrikt af den norske synode vil derfor alvorlig opfordre alle sine medlemmer til at sky saloonerne. 3. Minnesota distrikt vil alvorlig opfordre alle sine medlemmer til med Guds ord at modarbeide dette onde. 4. Minnesota distrikt vil ogsaa minde om, at vi som landets borgere har den pligt at søge landets bedste, derfor ogsaa den pligt gjennem hensigtsmæssige midler, som ikke strider mod Guds ord, men som med god samvittighed kan benyttes, at arbeide til, at dette onde kan udryddes." 3. Den forenede kirkes resolutioner i 1890. "1. Den forenede norsk-lutherske kirke i Amerika erkjender saloonvæsenet og brændevinstrafiken for en syndig og fordærvelig forretning, der skader vort folk og land baade i moralsk og financiel henseende. 2. Den forenede norsk-lutherske kirke anerkjender alt ved kristelige og lovlige midler drevet afholds- og prohibitionsarbeide for berettiget og anbefaler dets fort sættelse og fremgang. 3. Samfundet udtaler som sin overbevisning, at det er ethvert kirkelems saavel som enhver borgers pligt med ord og eksempel at deltage i udryddelsen af denne ugudelige og fordærvelige trafik. r-W. Hivi - - i p 315 2. Synodens resolutioner i 1889. "1. Minnesota distrikt af den norske synode anser saloontrafiken som et onde, der øver en fordærvelig ind flydelse paa hjertet, hjemmet, staten og kirken. 2. Minnesota distrikt af den norske synode vil derfor alvorlig opfordre alle sine medlemmer til at sky saloonerne. 3. Minnesota distrikt vil alvorlig opfordre alle sine medlemmer til med Guds ord at modarbeide dette onde. 4. Minnesota distrikt vil ogsaa minde om, at vi som landets borgere har den pligt at søge landets bedste, derfor ogsaa den pligt gjennem hensigtsmæssige midler, som ikke strider mod Guds ord, men som med god samvittighed kan benyttes, at arbeide til, at dette onde kan udryddes." 3. Den forenede kirkes resolutioner i 1890. "1. Den forenede norsk-lutherske kirke i Amerika erkjender saloonvæsenet og brændevinstrafiken for en syndig og fordærvelig forretning, der skader vort folk og land baade i moralsk og financiel henseende. 2. Den forenede norsk-lutherske kirke anerkjender alt ved kristelige og lovlige midler drevet afholds- og prohibitionsarbeide for berettiget og anbefaler dets fort sættelse og fremgang. 3. Samfundet udtaler som sin overbevisning, at det er ethvert kirkelems saavel som enhver borgers pligt med ord og eksempel at deltage i udryddelsen af denne ugudelige og fordærvelige trafik. r-W. Hivi - - i p316 4. Samfundet anbefaler derfor alle sine menigheds folk, professorer og prester efter evne, tid og leilighed at yde bistand i denne saa vigtige sag." Ovenstaaende resolutioner blev atter igjen tilstemte ved den forenede KirksB aarsmøde i Minneapolis 1893 raed følgende tillæg: "Den forenede norsk lutherske kirke i Amerika anbefaler endvidere afholdssagens drøftelse i menigheds inMer og Icre^sm^slei', paa det at et alvorlig og krak tigt afholdsarbeide kan

komme igang til drikkeondets bekjæmpelse og saloontrafikens udryddelse." Hauges synodes resolutioner i 1896. Hauges synodes aarsmøde i Union Co., S. Dak., 3^ll juni 1896 vedtog følgende resolutioner: "1. Hauges norsk ev. luth. kirke i Amerika erkjen der saloonvæsenet og brændevinstrafiken for en syndig og fordærvelig forretning, der skader vort folk og land baade i moralsk og financiel henseende. 2. Ligeledes anerkjender den alt ved kristelige og lovlige midler drevet afholds- og prohibitionsarbeide for berettiget og anbefaler dets fortsættelse og fremgang. 5. Og paa grand ak det forestaaende valg over saloonspørgsmaalet i Syd Dakota opfordres Hauges synodes folk til at bruge al sin indflydelse imod saloo nen i den nu paagaaende kamp." berettiget og anbefaler dets fortsættelse og fremgang. 3. Samfundet udtaler som sin overbevisning, at det er ethvert kirkelems saavel som enhver borgers pligt med ord og eksempel at delt age i udryddelsen af denne ugudelige og fordærvelige trafik. 4. Sarafundet anbefaler derfor alle sine menigheds- lemmer, professorer og prester efter evne, tid og leilig- hed at yde bistand i denne saa vigtige sag. 5. Og paa grand af det forestaaende valg over 316 4. Samfundet anbefaler derfor alle sine menigheds folk, professorer og prester efter evne, tid og leilighed at yde bistand i denne saa vigtige sag." Ovenstaaende resolutioner blev atter igjen tilstemte ved den forenede KirksB aarsmøde i Minneapolis 1893 raed følgende tillæg: "Den forenede norsk lutherske kirke i Amerika anbefaler endvidere afholdssagens drøftelse i menigheds inMer og Icre^sm^slei', paa det at et alvorlig og krak tigt afholdsarbeide kan komme igang til drikkeondets bekjæmpelse og saloontrafikens udryddelse." Hauges synodes resolutioner i 1896. Hauges synodes aarsmøde i Union Co., S. Dak., 3^ll juni 1896 vedtog følgende resolutioner: "1. Hauges norsk ev. luth. kirke i Amerika erkjen der saloonvæsenet og brændevinstrafiken for en syndig og fordærvelig forretning, der skader vort folk og land baade i moralsk og financiel henseende. 2. Ligeledes anerkjender den alt ved kristelige og lovlige midler drevet afholds- og prohibitionsarbeide for berettiget og anbefaler dets fortsættelse og fremgang. 5. Og paa grand ak det forestaaende valg over saloonspørgsmaalet i Syd Dakota opfordres Hauges synodes folk til at bruge al sin indflydelse imod saloo nen i den nu paagaaende kamp." berettiget og anbefaler dets fortsættelse og fremgang. 3. Samfundet udtaler som sin overbevisning, at det er ethvert kirkelems saavel som enhver borgers pligt med ord og eksempel at delt age i udryddelsen af denne ugudelige og fordærvelige trafik. 4. Sarafundet anbefaler derfor alle sine menigheds- lemmer, professorer og prester efter evne, tid og leilig- hed at yde bistand i denne saa vigtige sag. 5. Og paa grand af det forestaaende valg over 317 ,> Augsburgs venners resolutioner i 1896. "Augsburgs venner, samlet til møde i Fargo, N. Dak., 17—21 juni 1896, erklærer herved angaaende afholdssagen følgende: 1. Vi anser drikkevæsenet som en fiende af alt godt og som en af de største hindringer for vort folks fremgang og sande vel baade i timelig og aandelig hen seende. 2. Vi anbefaler derfor paa det kraftigste alt ar beide, som ved kristelige og lovlige midler gaar ud paa at modarbeide og udrydde de gamle, hedenske drikke skikke. 3. Vi tror, at forholdene, hvorunder vi lever, gjør det til en pligt for troende kristne, der skulle være lys og salt i verden, at afholde sig fuldstændig fra alt, som beruser, for derved at give et godt eksempel for andre. 4. Vi anbefaler oprettelsen af totalafholdsforenin ger som et kraftigt middel til drikkeondets udryddelse. 5. Vi anbefaler afholdssagens drøftelse i menig hedsmøder, kredsmøder og andre kirkelige sammen komster. 6. Vi henstiller til menighederne, i lighed med amerikanske kirkefolk, at fastsætte en dag til særskilt behandling af afholdssagen ved den offentlige gudstje neste og i søndagsskolen. 7. Vi erklærer os paa det bestemteste imod license under hvilkensomhelst form. Saloontrafiken er et ondo, I^ioeiiBs er tilla6siB6, og Guds ord giver os ikke ret til at tillade det, som er ondt. Gud selv siger om det onde: "Du skal ikke." Dette er prohibition, — og i overensstemmelse med denne guddommelige regel erklæ rer vi, at det er kristne borgeres pligt at kaste sin stemme saaledes, at den regnes mod saloonen."318 De forenede stater nar 80,0?0 kirker, men 250,000 salooner, — 90,000 prester, men 540,000 vertshu&holdere og ba^is^^s^s. Der er 2,500,000 drankere, ak hvilke 60,000 dør hvert aar. Forbruget af berusende drikke (fornemmelig øl) pr. individ i de forenede stater var i Altsaa en stadig forøgelse tiltrods for high license og saakaldt indskrænkning og regulering af rusdriktra fiken. Farmer, læs og overvei! Farmerens tab, som følge af saloontrafiken. De 12 hundrede millioner dollars, som aarlig ødsles til drikke i Amerika, vilde, om anvendt til nyttige fore tagender, aabne et langt større marked for farmproduk terne end nu er tilfældet. Der er idetmindste 2^ million drankere i amerika, som kun har det allernødvendigste til livsophold, og som for en stor del lever paa det offentliges bekostning eller opholdes af barmhjertigheds anstalter; alt hvad disse stakler har eiet eller eier og fortjener ødsles for drikke. Det kan med

tryghed paa staaes, at disse forbruger idetmindste 5 dollars om ugen til berusende drikke, og paa denne maade berøver de sig selv og familie de livsfornødenheder, som behøves for en anstændig tilværelse. ((16895 4 « 15890 ((10880 (« I870 .. (< 6860 << 5850 110N8.4 gal840840 4 gal110N8. 850 5 << 860 6 (< 870 .. I (« 880 10 ((890 15 4 « 895 16 ((318 De forenede stater nar 80,0?0 kirker, men 250,000 salooner, — 90,000 prester, men 540,000 vertshu&holdere og ba^is^^s^s. Der er 2,500,000 drankere, ak hvilke 60,000 dør hvert aar. Forbruget af berusende drikke (fornemmelig øl) pr. individ i de forenede stater var i Altsaa en stadig forøgelse tiltrods for high license og saakaldt indskrænkning og regulering af rusdriktra fiken. Farmer, læs og overvei! Farmerens tab, som følge af saloontrafiken. De 12 hundrede millioner dollars, som aarlig ødsles til drikke i Amerika, vilde, om anvendt til nyttige fore tagender, aabne et langt større marked for farmproduk terne end nu er tilfældet. Der er idetmindste 2^ million drankere i amerika, som kun har det allernødvendigste til livsophold, og som for en stor del lever paa det offentliges bekostning eller opholdes af barmhjertigheds anstalter; alt hvad disse stakler har eiet eller eier og fortjener ødsles for drikke. Det kan med tryghed paa staaes, at disse forbruger idetmindste 5 dollars om ugen til berusende drikke, og paa denne maade berøver de sig selv og familie de livsfornødenheder, som behøves for en anstændig tilværelse. ((16895 4 « 15890 ((10880 (« I870 .. (< 6860 << 5850 110N8.4 gal840840 4 gal110N8. 850 5 << 860 6 (< 870 .. I (« 880 10 ((890 15 4 « 895 16 ((319 Lidt til ettertanke. De forenede staters aaarlige kontante udlæg for berusende drikke er anslaaet til 1200 millioner dollars. Hvorledes vi udregner det? Ifølge de forenede staters statistiske bureau blev der i 1891 forbrugt 91,157,000 galloner spirituosa; 977,479,000 galloner beer; 28,956,000 galloner vin. Solgt i smaat til alraindelige priser bragte dette 1200 millioner dollars. Næsten $19 for hver mand, kvinde og barn i landet. Forbruget af berusende drikke er steget fra 7 galloner pr. kapita i 1870 til 15.28 galloner i 1891. JSTationens drikregning for 1891 $1,200,000,000 *Det totale produkt af sølv i 1889 myntet til standard sølvdollars 66,396,988 Toldindtægterne i 1891 var 219,522,205 Nationalbankernes kapital i 1891 var.... 660,108,261 f Det totale beløb af penge i cirkulation i de for. stater i 1891 var 1,497,440,707 De for. St. regjerings udgifter i 1891 var 437,436,368 *Den totale værdi af farmprodukter i 1889 var 2,460,000,000 "Den totale kapital anbragt i fabrikdrift i de for. stater i 1889 var 6,524,500,000 Disse opgaver er til at faa forstand af. Vi forbru ger alle yore penge i cirkulation hvert aar for beru- sende drikke. Myntværdien af alt vort sølv udvundet i minerne i et aar er omtr. en åttendedel af, hvad vi drikker op. Toldindtægterne er omtrent en femtedel at vor drikregning. Vi forbruger for berusende drikke omtrent halvparten af yore farmprodukters totale værdi og omtrent en sjettedel ak al kapital andratt i vor uhyre fabrikdrift, eller nok til at bygge og udstyre mcd mate riel 30 tusen mil jernbane. *— Hvilket spørgsmaal er financielt størst? Dv kan selv besvare det? * Census rapport 1890. fFinantssekretærens rapport.

Hvorledes vi bruger pengene.

Blot tænk paa det misforhold, der ekisterer i vort land imellem $1,200,000,000 for berusende drikke og $5,000,000 for hedningemissionen. Hvad levnetsmidler, klæder etc. koster.

Hedningemissionenen $ 5,000,000 Mursten 85,000,000 Poteter 110,000,000 Kirker 125,000,000 Skoler 165,000,000 Silkevarer 165,000,000 Møbler 175,000,000 Sukker og sirup 225,000,000 Uldvarer 250,000,000 Støvler og sko 335,000,000 Mel 345,000,000 Bøger og tryksager 370,000,000 Bomuldsvarer 380,000,000 Skaaret lumber 495,000,000 Tobak 515,000,000 Jern og staal 560,000,000 Kjød 860,000,000 Berusende drikke 1,200,000,000